

๑๓๓. “มาโวจ ผรุสํ กณฺจิ
 วุตฺตา ปฏฺิวเทยฺยํ ตํ
 ทุกฺขา หิ สารมฺภกฺกา
 ปฏฺิทนฺฑา หุเสยฺยํ ตํ,

๑๓๔. สเจ เนเรสิ อตฺตานํ
 กํโส อฺปฺหโต ยถา
 เอส ปตฺโตสิ นิพฺพานํ
 สารมฺภเ เต น วิชฺชตี”ติ.

ตตฺถ กณฺจิตฺติ กณฺจิ เอก-
 ปุคฺคสมฺปิ ผรุสํ มา อโวจ.
 วุตฺตาคฺติ ตยา ปเร “ทุสฺสีลา”ติ
 วุตฺตา ตมฺปิ ตเถว ปฏฺิวเทยฺยํ.
 ทุกฺขา หิ สารมฺภกฺกาคฺติ เอสา
 การณฺตุตฺตรยฺคคฺคาหกฺกา นาม ทุกฺขา.
 ปฏฺิทนฺฑาคฺติ กายทนฺฑาทฺติหิ ปรั
 ปฺหรนฺตสฺส ตาทิสาว ปฏฺิทนฺฑา
 ตว มตฺถเก ปเตยฺยํ.

๑๓๓. “เธออย่าได้กล่าวคำหยาบกะใคร ๆ
 เหล่าชนที่เธอว่าแล้ว ฟังว่าตอบ
 เธอ เพราะการกล่าวโต้เถียงกัน
 ก่อให้เกิดทุกข์ อาชญาตอบ ฟัง
 ถูกต้องเธอ,

๑๓๔. หากว่า เธอทำตนไม่ให้หวั่นไหว
 ได้ เหมือนกังสดาลที่ถูกกำจัด
 เสียแล้ว เธอนั้นจะบรรลุพระ-
 นิพพาน การโต้เถียงกันจะไม่มี
 แก่เธอ”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
 กะใคร ๆ ความว่า เธออย่าได้กล่าว
 คำหยาบกะใคร ๆ คือ แม้กะบุคคล
 ผู้เดียว. คำว่า เหล่าชนที่เธอว่า
 ความว่า ชนพวกอื่นซึ่งเธอกล่าวว่
 “เป็นผู้ทุศีล” ก็จะฟังว่าตอบเธอบ้าง
 เช่นนั้นเหมือนกัน. คำว่า เพราะการ
 กล่าวโต้เถียงกันก่อให้เกิดทุกข์ ความว่า
 ชื่นเชื่อว่า การกล่าวโต้เถียงกันจนเกิน-
 เหตุนั้น ก่อทุกข์ให้. คำว่า อาชญาตอบ
 ความว่า เมื่อเธอทำร้ายผู้อื่นด้วยอาชญา
 ทางกายเป็นต้น อาชญาเช่นนั้นนั้นแหละ
 ฟังตกลงมาบนกระหม่อมของเธอ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๕
๖
๗
๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

สเจ เนเรสีติ สเจ อุตตานัง
 นิจุจลัม กาคุํ สกุขิสฺสสิ. กัโธ อูปฺหโต
 ยถาติ มุขวฏฺฏิยัม ชินฺทิตฺวา ตลมตฺตัม
 กตฺวา จปีตัม กัสตาลัม วีย. ตาทิสญฺหิ
 หตฺถปาเทหิ วา ทณฺฑเชน วา ปหตฺปิ
 สทฺทํ น กโรติ.

เอส ปตฺโตตีติ สเจ เอวรูปุ โภวิตุํ
 สกุขิสฺสสิ, อิมํ ปฏิปทํ ปุรยมาโน
 อิทานิ อปฺปมตฺโตสิ เอส
 นิพฺพานมฺปตฺโต นาม. สारमणो ते
 न विचक्षति एव सन्ते पन ते
 “ตุवं तुสฺสีโลสี”ติ “ตุเมห तुสฺสีลา”ติ
 เอวมาทิโก อุตฺตริกรณวาจา ลกฺขणे
 สारमणปิ न विचक्षति न भविसฺसตีเยวาติ
 อตฺโต.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทินิ ปาปุณิสฺสุ. โภณฺทธานตฺถโรปิ
 สตุฏารานา ทินฺเน โอวาเท จตุวา
 อรหตฺตัม ปาปุณิ. นจิสฺเสว อากาเส

คำว่า หากว่า เธอทำตนไม่ให้หวั่นไหว
 ได้ ความว่า ถ้าว่า เธออาจทำตน
 ไม่ให้หวั่นไหวได้ไซ้. คำว่า เหมือน
 กังสดาล ที่ถูกกำจัดเสียแล้ว ความว่า
 เหมือนกังสดาลที่เขาตัดขอบปาก เหลือ
 แต่เพียงพื้นวางไว้ ฉะนั้น. จริงอยู่
 กังสดาลเช่นนั้น แม้ถูกเขาเอามือและ
 เท้าหรือท่อนไม้ตี ก็ไม่มีเสียง.

คำว่า เธอนั้น บรรลุแล้ว ความว่า
 ถ้าหากท่าน สามารถเป็นเห็นปานนี้ได้
 ไช้, ท่านเมื่อบำเพ็ญปฏิบัติทานนี้ เป็น
 ผู้ไม่ประมาทแล้ว ในบัดนี้ ชื่อว่าบรรลุ
 พระนิพพานแล้ว. คำว่า การกล่าวโต้-
 เถียงกัน จะไม่มีแก่เธอ ความว่า ก็
 เมื่อเป็นเช่นนี้ แม้การโต้เถียงกัน มีวาจา
 ที่ทำให้ยิ่งกว่าเหตุเป็นลักษณะ มีอาทิ
 อย่างนี้ว่า “ท่านเป็นคนทุสึล” ว่า “พวก
 ท่านเป็นคนทุสึล” ย่อมไม่มี คือ จัก
 ไม่มีแก่ท่าน โดยแท้.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นจำนวน
 มาก บรรลุคุณวิเศษ มีโสตปาตฺติผล
 เป็นต้นแล้ว. แม้พระเถระโกณทธานะ
 ตั้งในโอวาทที่พระศาสดาประทานแล้วก็

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วรรค)

๔. เรื่องพระโกณฑธานเถระ

๑๒๑

อุปัชฌิตวา ปจมี สลากิ คณหิติ.

บรรลฺพพระอรหัต. ไม่นานนัก ท่าน
เหาะขึ้นไปในอากาศ และจับสลากเป็น
ครั้งแรก.

โกณฑธานตเถรวตฺถุ จตฺตถุ.

เรื่องพระโกณฑธานเถระที่ ๔ จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๕. อุโปสถกมฺมวตฺตฺถุ

๑๓๕. ยถา ทณฺฑเทณ โคปาโล
คาโว ปาเชติ โคจรั
เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ
อายุํ ปาเชนฺติ ปาณินํ.

๕. เรื่องอุโปสถกรรม

๑๓๕. ความแก่และความตาย ย่อมต้อน
อายุของสัตว์ทั้งหลายไป เหมือน
คนเลี้ยงโค ต้อนฝูงโคไปสู่ที่หากิน
ด้วยท่อนไม้ ฉะนั้น.

พระศาสดา กราบทูลแด่พระศาสดา ตามลำดับ.

ตํ สุตฺวา สตุถา “วิสาเข อิมสฺส สตุตฺตานํ ชาตฺยาทโย นาม ทณฺฑ- หตฺตกโคปาลกสทิสฺสา, ชาตฺติ ชราย สนฺตฺติกํ เปเสตฺวา, ชรา พุยาธิโน สนฺตฺติกํ เปเสตฺวา, พุยาธินา มรณฺสฺส สนฺตฺติกํ เปเสตฺวา, มรณํ กุชาริยา ฉินฺทฺตนา วิย ชีวิตํ ฉินฺทฺติ, เอวํ สนฺเตปิ นิพฺพานํ วิวญฺญํ ปตฺถเนตฺตา นาม นฺตฺติ, สงฺสارวญฺญเมว ปน ปตฺถเนตฺตี”ติ วตฺวา ออนุสนฺธิ มญฺเฐตฺวา ธมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถมาห

พระศาสดาทรงสดับค่านั้นแล้ว ตรัสว่า “วิสาขา ธรรมดาสมภาวธรรมทั้งหลาย มีการเกิดเป็นต้น ของสัตว์เหล่านี้ เป็นเช่นกับคนเลี้ยงโคที่ถือท่อนไม้ไว้ในมือ, การเกิด ส่งไปยังสำนักความแก่, ความแก่ ส่งไปยังสำนักของความเจ็บไข้, ความเจ็บไข้ ส่งไปสู่สำนักความตาย, ความตายย่อมตัดชีวิตเสีย ดูกคนเอาขวานตัดต้นไม้ ฉะนั้น, แม้เมื่อเป็นเช่นนี้ สัตว์ทั้งหลายชื่อว่า ปรารณนาพระนิพพาน ที่ปราศจากวัฏฏะไม่มี, แต่พวกเขา ปรารณนาเฉพาะสังสารวัฏเท่านั้น” เมื่อ ทรงสืบท่ออนุสนธิ แสดงธรรม ตรัส พระคาถานี้ว่า

๑๓๕. “ยถา ทณฺฑเชน โคปาลโ
คาโว ปาเชติ โคจรั
เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ
อายุํ ปาเชนฺติ ปาณินนุ”ติ.

๑๓๕. “ความแก่และความตาย ย่อมตัดอน อายุของสัตว์ทั้งหลายไป เหมือน คนเลี้ยงโค ต้อนฝูงโค ไปสู่ที่หากิน ด้วยท่อนไม้ ฉะนั้น”.

ตตฺถ ปาเชตฺตีติ เปเสติ. เจโก
โคปาลโก เกทธารนฺตรํ ปวิสฺสนฺติโย

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
ย่อมตัดอน ความว่า ย่อมส่งไป. คน-

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คาโว ทณฺฑนฺเต นินฺวาเรตฺวา เตเนว
 โปถนุโต สุลภตฺติโนทกํ โคจรํ
 เนติ ปาเชติ. อายํ ปาเชนฺตฺติ
 ชีวิตินฺทริยํ ฉินฺทนฺตฺติ เขเปเนติ.
 “โคपालโก วยิ หิ ชรา จ
 มจฺจุ จ, โคโคณ วยิ ชีวิตินฺทริยํ,
 โคจรภูมิ วยิ มรณํ, ตตฺถ ชาติ
 ตาว สตุตฺตานํ ชีวิตินฺทริยํ ชราย
 สนฺตีกํ เปเสสิ, ชรา พุยาธิโน
 สนฺตีกํ, พุยาธิ มรณฺสฺส สนฺตีกํ,
 ตเมว มรณํ กุชาริยา เจทํ วยิ
 ฉินฺทิตฺวา คจฺฉตฺติ”ติ อิทเมตฺถ
 โอปมฺมปฺปฏิปาทหนฺปิ วุตฺตํ.

เสียงโคผู้ฉลาด เอาท่อนไม้กันฝูงโคซึ่ง
 พากันเข้าไประหว่างคันทนา โดยด้วย
 ท่อนไม้สั้นนั้นแหละ นำไป คือ ต้อนไป
 สู่ที่หากินซึ่งหาหญ้าและน้ำได้ง่าย. คำว่า
 ย่อมต้อนอายุ ความว่า ย่อมตัด คือ
 ยังอินทรีย์คือชีวิตให้สั้นไป. ท่านกล่าว
 แม้อุปมาอุปไมยไว้ในคาถานี้ดังนี้ว่า “ก็
 ความแก่และความตายเปรียบเหมือนคน
 เลี้ยงโค, อินทรีย์คือชีวิต เปรียบเหมือน
 ฝูงโค, ความตายเปรียบเหมือนที่หากิน,
 บรรดาสภาวะธรรมทั้ง ๔ ประการเหล่านั้น
 การเกิดย่อมส่งอินทรีย์ คือชีวิตของสัตว์
 ทั้งหลาย ไปสำนักความแก่ก่อน,
 ความแก่ ส่งไปสำนักของความเจ็บป่วย,
 ความเจ็บป่วย ย่อมส่งไปสำนักความตาย,
 ความตายนั้นแหละ ย่อมตัดอินทรีย์คือ
 ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายไป เหมือนคนเอา
 ขวานตัดต้นไม้” ฉะนั้น.

เทสนาวसानเน พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทีนํ ปาปฺุณฺิสฺสูติ.

ในเวลาจบเทศน์ ชนเป็นอันมาก
 บรรลुकุณฺวิเศษมีโสดาปัตติผลเป็นต้นแล้ว.

อุโบสถกมฺมวตฺถุ ปณฺจมํ.

เรื่องอุโบสถกรรมที่ ๕ จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๕๖๓

๖. อชกรเปตวตถุ

๑๓๖. อถ กมฺมานิ ปาปานิ
กรํ พาลो น พุชฺฌติ
เสหิ กมฺเมหิ ทุมฺเมโธ
อคฺคิทฺทฺโฆว ตปฺปติ.

๖. เรื่องอชกรเปต

๑๓๖. คนพาล เมื่อทำกรรมชั่วทั้งหลาย
ย่อมไม่รู้สึกรู้หาย คนมีปัญญาทราม
ย่อมเดือดร้อนเพราะกรรมทั้งหลาย
ของตน เหมือนถูกไฟไหม้ ฉะนั้น.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาห “ตตฺราหิ อวฺสุ เอกิ เปตํ
อทฺทสํ, ตสฺส เอวฺรุโป นาม
อตฺตภาโว, อหนฺตํ ทิสฺวา ‘น
วต เม เอวฺรุโป อตฺตภาโว
ทิจฺจปฺพุโพ’ติ สิตํ ปาตฺวาภาสิ”ติ.

สตฺถา “จกฺขุภฺตฺตา วต เม
ภิกฺขเว สวากา วิหรนฺตี”อาทินิ
วทนฺโต เถรฺสฺส กถิ ปตฺติจฺจาเปตฺวา
“มยาเปส ภิกฺขเว เปโต
โพธิมณฺฑลเยว ทิจฺจโ, ‘เย ปน
เม วจัน น สทฺทเหยฺยุ, เตสนฺตํ
อหิตาย อสฺสา’ติ น กเถสิ,
อิทานิ โมคฺคัลลนํ สกฺขี ลภิตฺวา
กเถมิ”ติ วตฺวา ภิกฺขุหิ ตสฺส
ปฺพุพฺกมฺมํ ปฺภูโ จ พฺยาภาสิ

กสฺสปฺพุทฺธกาเล กิร สุมงฺคฺลเสฏฺฐิ
นาม สฺวณฺณนิฏฺฐกาหิ ภูมียิ
ปตฺถริตฺวา วิสตีอฺสภฺภูจฺจานे ตตฺต-
เกเนว ฐเนน วิหาริ กาทเรตฺวา
ตาวตฺตเกเนว วิหารมฺหิ กาทเรสิ.

พระศาสดากล่าวว่า “คุณ ผมเห็น
เปรตตนหนึ่งในที่นั้น, อัดภาพของมัน
ชื่อเห็นปานนี้, ผมครั้นเห็นมันแล้ว ก็
ได้ทำการแยมให้ปรากฏ ด้วยคิดว่า
‘เราไม่เคยเห็นอัดภาพเห็นปานนี้เลย’.

พระศาสดา เมื่อจะตรัสพระดำรัสมี
อาทิวา “ภิกษุทั้งหลาย สวากทั้งหลาย
ของเรามีจักขุอยู่นอ” จึงทรงรับรอง
คำของพระเถระตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
ถึงเราก็เห็นเปรตนั้น ที่ควงไม้โพธิ์
เหมือนกัน, แต่เราไม่พูดด้วยคิดเสียว่า
‘ก็คำพูดของเรานั้น ไม่เป็นประโยชน์
เกื้อกูลแก่เหล่าชนผู้ไม่เชื่อ’ เดียวนี้ เรา
ได้โมคคัลลนนะเป็นพยานจึงกล่าวได้’
ถูกพวกภิกษุทูลถามถึงบุรพกรรมของ
เปรตนั้น ทรงพยากรณ์ว่า

ได้ยินว่า ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรง
พระนามว่ากัสสปะ เศรษฐีชื่อสุมงคล
เอาแผ่นอิฐทองคำปูพื้นดินให้สร้างวิหาร
ด้วยทรัพย์เท่านั้นนั้นแลในที่ประมาณ ๒๐
อสุภะ ให้ทำการฉลองวิหาร ด้วยทรัพย์
เท่านั้นเหมือนกัน.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส เอก์ ทิวส์ ปาโต ว สตุฏ
 สนุติกั กจจนโต นครทวารเอ เอกิสสา
 สาสาถ กาสาเวณ สสี่สั ปารุปีตตวา
 กลลมกขิตเทหิ ปาเทหิ นิปนุณเ์ เอก์
 โจร์ ทิสวา “อัย กลลมกขิตปาโท
 รตุตี วิจริตวา นิปนุณมนุสโส
 ภวิสสตี”ติ อห.

โจโร มุขั วิวริตวา เสฏฐิ ทิสวา
 “โหตุ, ขานิสสามิ เต กตตพพนุ”ติ
 อาฆาตัม พนุธิตวา สตุตทขตตุ์ เขตตุ์
 ฆาเปสิ, สตุตทขตตุ์ วเช कुनुณ ปาเท
 ฉินุทิ, สตุตทขตตุ์ เกหิ ฆาเปสิ.
 โส เอตตุตเกนาปี โกร์ นิพพาเปตุ์
 อสกุโกนโต ตสส เสฏฐิสส
 จุพุปฏจาเกน สทุธิ มิตตุตสนุถวั
 กริตวา “กิनुเต เสฏฐิโน ปิยตรนุ”ติ
 ปฏิปุจฉิตวา “คณุชกุฎิโต อณฺณั ตสส
 ปิยตรัม นตุตี”ติ สตุตวา “โหตุ คณุชกุฎิ
 ฆาเปตวา โกร์ นิพพาเปสสามิ”ติ
 สตุตทริ ปิณทหาย ปวิฏเจ, ปานีย-
 ปรีโกชนียฆเฏ กิनुทิตวา คณุชกุฎियั
 อคคิ อทาสิ.

เศรษฐีนั้น เมื่อไปสำนักพระศาสดาแต่
 เข้าตรู่วันหนึ่ง พบโจรผู้หนึ่ง . เอาผ้า
 กาสาวะคลุมร่างตั้งแต่ศีรษะลงมา ทำ
 ทั้ง ๒ ข้างเป็นนโคลน นอนที่ศาลา
 หลังหนึ่งใกล้ประตูเมือง จึงกล่าวว่า
 “บุคคลนี้ มีเท้าเป็นนโคลน คงจักเป็น
 คนเที่ยวกลางคืนแล้วมานอน”.

โจรเปิดหน้า เห็นเศรษฐีแล้ว คิดว่า
 “เอาเถอะ เราจักรู้กรรมที่ควรทำแก้มัน”
 ผูกอาฆาตแล้ว เผานาเสียถึง ๗ ครั้ง,
 ตัดเท้าโคทั้งหลายในคอก ๗ ครั้ง, เผา-
 เรือน ๗ ครั้ง. เขาเมื่อไม่สามารถให้
 ความโกรธดับได้ ด้วยเหตุแม้เพียงเท่านี้
 จึงทำความสนิทสนมกันฉันมิตร กับ
 คนใช้ของเศรษฐี แล้วถามว่า “อะไร
 เป็นที่รักยิ่งแห่งเศรษฐีของท่าน” พังว่า
 “ไม่มีอะไรอื่น เป็นที่รักของท่านยิ่งไป
 กว่าพระคันธกุฎี” คิดว่า “เอาเถอะ
 เราจักเผาพระคันธกุฎี แล้วให้ความ
 โกรธดับ” เมื่อพระศาสดาเสด็จเข้าไป
 บิณฑบาต ทำลายหม้อน้ำฉัน น้ำใช้
 แล้วจุดไฟเผาพระคันธกุฎี.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เสฏฐิปี “คณฺธกฺขี กิร ฉายตี”ติ
 สุตฺวา อากจฺจนฺโต ฉามกाल
 อากนฺตฺวา คณฺธกฺขี ฉามํ โอลฺเกนฺโต
 วาลคฺคฺมตฺตมฺปิ โทมนสฺสํ อกตฺวา
 วามพาหุํ สมฺมิณฺชิตฺวา ทกฺขิณฺน
 หตฺถเณ มหาอปฺโปจิกํ อปฺโปเจสิ.^๑

อก นํ สมฺมิเป จิตฺตา ปุจฺฉิสฺสุ
 “กสฺมา สามิ เอตฺตํ ฐนํ
 วิสฺสชฺเชตฺวา กตฺยา คณฺธกฺขียา
 ฉามกाल อปฺโปเจสิ”ติ.

โส อาห “เอตฺตํ เม กมฺมํ
 กตฺวา อคฺคิอาทึนํ อสฺสธารเณ
 พุทฺธสฺสเน ฐนํ นิทฺทิตฺตุํ ลทฺธํ,
 ‘ปุณฺปิ เอตฺตํ วิสฺสชฺเชตฺวา สตฺถุ
 คณฺธกฺขี กาทฺตุ ลภิสฺสามิ’ติ
 ตฺถุจฺมานโส อปฺโปเจสิ”ติ.

โส เสฏฺฐิ ปุณฺ ตตฺตํ ฐนํ
 วิสฺสชฺเชตฺวา กาทฺตฺวา วิสฺติภิกฺขุ-
 สหสฺสปริวารสฺส สตฺถุโน ทานํ

ฝ่ายเศรษฐีฟังว่า “ข้าว่า พระคณฺธกฺขี
 ถูกไฟไหม้” กำลังเดินมา มาถึงในเวลา
 ที่ไฟไหม้ มองดูพระคณฺธกฺขีที่ไฟกำลัง
 ไหม้ ไม่ได้ทำความเสียใจ แม้เพียง
 ปลายขนทราย คู่แขนข้างซ้ายเข้า แล้ว
 เอามือข้างขวาปรบเสียงดัง.

ที่นั่น ชนทั้งหลายซึ่งยืนในที่ใกล้ถามท่าน
 ว่า “นายทำไม ในเวลาที่พระคณฺธกฺขี
 ซึ่งท่านสละทรัพย์เท่านั้นแล้วสร้างไว้ ถูก
 ไฟไหม้ ท่านจึงปรบมือ”.

เศรษฐีนั้นกล่าวว่า “ข้าพเจ้าทำกรรม
 เท่านั้นแล้ว ได้ฝังทรัพย์ไว้ในพระพุทฺธ-
 ศาสนา ซึ่งไม่ทั่วไปแก่อันตรายทั้งหลาย
 มีไฟเป็นต้น ข้าพเจ้ามีจิตยินดีว่า
 ‘เราจักได้สละทรัพย์เพียงเท่านั้นแล้ว สร้าง
 พระคณฺธกฺขีถวายพระศาสดาอีก’ จึง
 ปรบมือ”.

เศรษฐีนั้น สละทรัพย์มีประมาณเท่านั้นแล้ว
 ให้สร้างไว้อีก ได้ถวายทานแด่พระ-
 ศาสดา ซึ่งมีภิกษุ ๒ หมื่นรูปเป็นบริวาร.

^๑ ฉ. มหาอปฺโปจิกํ อปฺโปเจสิ ส. มหาอปฺโปจิคํ
 อปฺโปเจสิ.

อทาสี. ตํ ทิสฺวา โจโร จินฺตสิ
 “อหํ อิมํ อมาเรตฺวา มงฺกุกาตุํ
 น สกฺขิสฺสามิ, โหตุ มาเรสฺสามิ
 นนฺ”ติ นิवासนฺนฺตเร จุริกํ พนฺธิตฺวา
 สตุตฺตาหํ วิหารเ วิจรณฺโตปิ โโอกาสํ
 น ลภิ.

โจรเห็นเหตุนั้นแล้ว คิดว่า “เราไม่
 ฆ่าเศรษฐีนี้เสียแล้ว จักไม่หายเก้อ,
 เอาเถอะ เราจักฆ่ามันเสีย” จึงเหน็บ-
 กริชไว้ที่ชายผ้าถุง เทียวเดินไปในวัด
 ๗ วัน ก็ไม่ได้โอกาส.

มหาเสฏฺฐิปี สตุตฺท ทิวสานิ
 พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทานํ
 ทตฺวา สตุตฺตารํ วนฺทิตฺวา อาท
 “ภนฺเต มม เอเกน ปุริเสน
 สตุตฺตกฺขตฺตุํ เขตฺตํ ฌาปิตํ,
 สตุตฺตกฺขตฺตุํ วเช คุณฺนํ ปาทา
 จินฺนนา, สตุตฺตกฺขตฺตุํ เกหํ ฌาปิตํ,
 อิทานิ คณฺธกฺกุฎฺฐิ เตเนว ฌาปิตา
 ภวิสฺสติ อหํ อิมสฺสามิ ทานเ
 ปจฺมํ ปตฺตี ตสฺส ทมฺมิมฺ”ติ.

ฝ่ายมหาเศรษฐี ถวายทานแด่ภิกษุสงฆ์
 มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ๗ วัน
 ถวายบังคมพระศาสดา กราบทูลว่า
 “พระเจ้าข้า บุรุษผู้หนึ่ง เผاناของ
 ข้าพระองค์เสียถึง ๗ ครั้ง, ตัดเท้าโค
 ทั้งหลายในคอก ๗ ครั้ง, เผาเรือน ๗
 ครั้ง, บัดนี้ เขานั้นแหละจักเป็นคนเผลา
 แม้พระคันธกุฎี ข้าพระองค์จะให้ส่วนบุญ
 ในทานนี้ แก่เขาเป็นคนแรก”.

ตํ สุตฺวา โจโร “ภาริยํ
 วต เม กมฺมํ กตํ, เอวํ
 อปฺราธการเก มยิ อิมสฺส
 โกปมตฺตมฺปิ นตฺถิ, อิมสฺสามิ ทานเ
 มยฺหเมว ปจฺมํ ปตฺตี เทติ,
 อหํ อิมสฺสามิ ทฺพฺภามิ, เอวารูปํ เม
 ปุริสํ อชมาเปนฺตสฺส เทวทณฺโทปิ

โจรฟังคำนั้นแล้ว คิดว่า “เรา
 ทำกรรมหนักแล้ว, เศรษฐีนี้ ไม่มีแม้
 เพียงความโกรธในเราผู้ทำความผิดอย่างนี้
 ยังให้ส่วนบุญในทานนี้ แก่เราเป็นคนแรก
 เสียอีก, เราประทุษร้ายในบุรุษนี้อยู่
 เมื่อเราไม่ให้บุรุษเห็นปานนี้ยกโทษ ให้
 แม้เทวทัณฑ์ ฟังตกลงบนกระหม่อม

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มตฺถเก ปเตยฺยา”ติ กนฺตฺวา เสฏฺฐิสุส
 ปาทมฺมุเล นิปชฺชิตฺวา “ขมาหิ เม
 สามิ”ติ วตฺวา ตํ สุตฺวา “กิ
 อิทนฺ”ติ วุตฺเต, “สามิ เอตํ เอตฺตํ
 กมฺมํ มยา กตํ, ตสฺส เม
 ขมาหิ”ติ อาท.

อถ นํ เสฏฺฐิ “ตยา เม
 อิทญฺจิตฺตญฺจ เอตฺตํ กตนฺ”ติ สพฺพํ
 ปุจฺฉิตฺวา “อาม มยา กตนฺ”ติ
 วุตฺเต, “ตฺวํ มยา น ทิฏฺฐปฺพุโพ
 กสฺมา เม กุชฺฉิตฺวา เอวมกาสี”ติ
 ปุจฺฉิ. โส เอกทิวสํ นครา
 นิกฺขมฺนฺเตน เตน วุตฺตํ วจนํ
 สาเรตฺวา “อิมินา เม การเณน
 โกโร อฺปฺปาทิตฺ”ติ อาท.

เสฏฺฐิ อตฺตโน วุตฺตภาวํ สริตฺวา
 “อาม ตาต มยา วุตฺตํ, ตํ
 เม ขมาหิ”ติ โจริ ขมาเปตฺวา
 “อฺภูเจหิ ตาต, ขมามิ เต,
 คจฺฉาหิ”ติ อาท.

เรา” จึงไปหมอบลงแทบเท้าเศรษฐีแล้ว
 กล่าวว่า “นายขอรับ ขอท่านจงยกโทษ
 ให้ผม” เมื่อเศรษฐีฟังคำนั้นแล้วถามว่า
 “นี่อะไรกัน” ก็กล่าวว่า “นายขอรับ
 ผมทำกรรมมีประมาณเท่านี้ นั่นแล้ว,
 ขอท่านจงยกโทษให้แก่ผม นั่นเกิด”.

ที่นั่น เศรษฐี ถามเรื่องทุกอย่างกะโจร
 นั้นว่า “ท่านทำกรรมนี้และนี้ มี
 ประมาณเท่านี้แก่เราหรือ” เมื่อโจร
 ตอบว่า “ขอรับ ผมทำแล้ว” จึงถาม
 ว่า “เราไม่เคยเห็นท่าน ทำไมท่าน
 โกรธเราแล้วได้ทำอย่างนี้”. โจรนั้น
 เตือนให้ระลึกถึงคำที่เศรษฐีนั้น เมื่อ
 ออกจากเมืองกล่าวไว้ในวันหนึ่ง แล้ว
 กล่าวว่า “เพราะเหตุนี้ ผมจึงเกิด
 ความโกรธขึ้น”.

เศรษฐีระลึกถึงคำที่ตนกล่าวแล้วได้ จึง
 กล่าวว่า “เออ พ่อ เรากล่าวแล้ว
 ขอเจ้าจงยกโทษคำนั้นให้เรา” ให้โจร
 ยกโทษให้แล้วกล่าวว่า “ลุกขึ้นเถิดพ่อ
 เรายกโทษแก่เจ้า จงไปเสียเถิด”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“สเจ เม สามิ ขมสิ, โจรกล่าวว่่า “นายขอร้บ ถ้าหากท่าน
 สปุตุตทาร์ ม่ ตว เกเห ทาส ยกโทษให้ผมไซ้ร, ขอท่านจงให้ผมพร้อม
 กโรหิ”ติ. “ตาด ตวั มยา เอตุตเก ทั้งลูกและเมียเป็นทาสในเรือนของท่าน”.
 กถิตเ เอวรูปุ เจทนมกาสิ, เกเห เศรษฐีกล่าวว่่า “พ่อ เมื่อเรากล่าวคำ
 วสนุเตน มยา สหุธิ น สกุกา เพียงเท่านั้น เจ้าได้ทำการตัดเห็นปานนี้
 กิจจิกิ กเถตุ, น เม ตยา เกเห ได้ เราไม่สามารถจะกล่าวอะไรกับท่าน
 วสนุเตน กิจจึ อตุถิ, ขมามิ เต, ซึ่งอยู่ในเรือนได้ เราไม่มีกิจสำหรับเจ้า
 กจจ ตาตา”ติ. ผู้อยู่ในเรือนของเรา, เรายกโทษให้ท่าน
 จงไปเกิดพ่อ”

โจโร ตตุตกั กมมุ กตุวา โจรทำกรรมประมาณเท่านั้นแล้ว ใน
 อายุหปริโยसानเ อวิจิมุหิ นิพพตุโต เวลาสิ้นสุดอายุบังเกิดในอเวจี หมกใหม่
 ที่มรตุต ตตุถ ปจิตวา วิปากา- ในอเวจินั้นเป็นเวลานาน เพราะผลกรรม
 วเสเสน อิทานิ กิขุณุกุฏปพพเต ที่เหลือ จึงเกิดเป็นอชกรเปรต ถูกไฟไหม้
 อชกรเปโต หตุวา ปจจติ”ติ. ที่เขาคิขณุกุฏ ในบัดนี้.

เอวั สตุถา ตสสุ ปุพพกมุมิ พระศาสดาครัันตรัสบุรพกรรมของ
 กเถตุวา “ภิกขเว พาลา นาม เปรตนั้นอย่างนี้แล้ว จึงตรัสว่่า “ภิกษุ
 ปาปานิ กมุมานิ กโรนุตา น ทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่าพวกคนพาล เมื่อ
 พุชฌนุติ, ปจจจา ปน อตุตนา ทำกรรมชั่วทั้งหลาย ย่อมไม่รู้สึก, แต่
 กตกมุเมหิ ทยุหนุตา อตุตนา ว ภายหลังเราร้อนอยู่ เพราะกรรมที่ตน
 อตุตโน ทาวคคิสทิสสา โหนุติ”ติ ทำแล้ว ย่อมเป็นเช่นกับไฟไหม้ป่า ด้วย
 วตุวา อนุสนุธิ ขมเกตุวา ธมุมิ ตนของตนเอง” เมื่อทรงสืบต่ออนุสนธิ
 เทเสनुโต อิมิ กาทมาห แสดงธรรม ตรัสพระคาถานี้ว่่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๓๖. “อถ กมฺมานิ ปาปานิ
 กรํ พาลो น พุชฺฌติ
 เสหิ กมฺเมหิ ทุมฺเมโธ
 อคฺคิททฺโฆว ตปฺปตี”ติ.

ตตฺถ อถ ปาปานิ น เกวลํ
 พาลो โทวเสน ปาปานิ กรโธติ,
 กรโธโตปิ น พุชฺฌตีติ อตฺถ.
 ปาปํ กรโธโต จ “ปาปํ กรโธมี”ติ
 พุชฺฌนโก นาม นตฺถิ. “อิมสฺส
 กมฺมสฺส เอวฺรูปํ นาม วิปาโก”ติ
 อชานนตาย น พุชฺฌตี”ติ วุตฺตํ.
 เสหิตฺติ เตหิ อตฺตโน สนฺตเกหิ
 กมฺเมหิ. ทุมฺเมโธติ ทปฺปณฺโณ
 ปุคฺคโล นิริเย นินฺพตฺตติตฺวา
 อคฺคิททฺโฆว ตปฺปตีติ อตฺถ.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทินิ ปาปฺณิสฺสูติ.

อชกรเปตวตฺถุ ฉฎฺฐจํ.

๑๓๖. “คนพาล เมื่อทำกรรมชั่วทั้งหลาย
 ย่อมไม่รู้สึกรู้หาย คนมีปัญญาทราม
 ย่อมเดือดร้อน เพราะกรรมทั้งหลาย
 ของตน เหมือนถูกไฟไหม้ ฉะนั้น”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
 กรรมชั่วทั้งหลาย ความว่า คนพาล
 จะทำกรรมชั่วทั้งหลาย ด้วยอำนาจ
 ความโง่อย่างเดียว ก็หาไม่,
 แม้กำลังทำอยู่ ก็ไม่รู้สึกรู้หาย และเมื่อทำ
 กรรมชั่ว จะรู้สึกตัวว่า “เราทำกรรมชั่ว”
 ก็ไม่มี. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “คนพาล
 ย่อมไม่รู้สึกรู้หาย เพราะไม่รู้ว่ ‘กรรมนี้
 มีผลเห็นปานนี้’”. คำว่า ของตน คือ
 เพราะกรรมทั้งหลาย อันเป็นของตน
 เหล่านั้น. คำว่า ผู้มีปัญญาทราม
 ความว่า คนทรามปัญญา บังเกิดใน
 นรกแล้ว ย่อมเดือดร้อน เหมือนถูก
 ไฟไหม้ ฉะนั้น.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
 บรรลुकุณวิเศษ มีโสตปาตติผลเป็นต้น
 แล้ว.

เรื่องอชกรเปต ที่ ๖ จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๗. มหาโมคคัลลานตุเถรวตฺต

๑๓๗. โย ทณฺฑเทน อทณฺฑเทสุ
 อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ทสนฺนมนฺนณฺณตฺตฺตฺตฺต
 ขิปฺปเมว นิคจฺจตฺต
๑๓๘. เวทนี ผรุสฺสํ ชานี
 สรีรสุตฺต ว เกทนี
 ครุกํ วาปี อาพาธํ
 จิตฺตทกฺเขปํ ว ปาปฺปณฺเณ
๑๓๙. ราชโต วา อุปฺสคฺคํ
 อพฺภกฺกขานํ ว ทารุณํ
 ปริกฺขยํ ว ญาตีนํ
 โมคานํ ว ปภงฺกคฺคณํ
๑๔๐. อถวสุตฺต อการานี
 อคฺคิตฺต ทฺทตฺต ปาวโก
 กายสุตฺต เกททา ทฺตฺตฺตฺตฺต
 นิริยํ อุปฺปชฺชตฺต.

๗. เรื่องพระมหาโมคคัลลาน- เถระ

๑๓๗. บุคคลผู้ประทุษร้ายเหล่าชน ผู้ไม่-
 ประทุษร้าย ผู้ไม่มีอาชญา ด้วย
 อาชญา ย่อมถึงฐานะ ๑๐ อย่าง
 อย่างไรอย่างหนึ่งในทันทีทันใด คือ
๑๓๘. ฟึ่งถึงเวทนาอย่างแรงกล้า ๑ ความ
 เสื่อมทรัพย์ ๑ ความแตกสลายแห่ง
 สรีระ ๑ ความเจ็บไข้อย่างหนัก ๑
 ความฟุ้งซ่านแห่งจิต ๑
๑๓๙. ความขัดข้องแต่พระราชอา ๑ การ
 กล่าวต่ออย่างรุนแรง ๑ ความย่อย-
 ยับไปแห่งญาติทั้งหลาย ๑ ความ
 ผูกพันไปแห่งภคะทั้งหลาย ๑
๑๔๐. อีกอย่างหนึ่ง ไฟป่าย่อมไหม้เรือน
 ของเขา เพราะกายแตกตายไป
 คนมีปัญญาทราวม ย่อมเข้าถึงนรก.

๗. มหาโมคคัลลานตเถรวตฺถุ

โย ทณฺเฑน อทณฺเฑสุติ อิมํ
ธมฺมเทสนํ สตุถา เวพฺพเน วิหรนฺโต
มหาโมคคัลลานตเถรํ อารพฺภา กเถสิ.

เอกสฺมี หิ สมเย ติตฺถิยา
สนฺนิปตฺติวา จินฺเตสฺสุ “ชานาถา วุโส
เกน การเณน สมณสฺส
โคตมสฺส ลามสกุภาโร มหา หุตฺวา
นิพฺพตฺโต”ติ. “มยํ น ชานาม,
ตุเมห ปน ชานาถา”ติ. “อาม
ชานาม มหาโมคคัลลานนฺนาม เอกํ
นิสฺสาย อุปฺปนฺโน, โส หิ เทวโลกํ
คนฺตฺวา เทวตาหิ กตกมฺมํ ปุจฺฉิตฺวา
อาคนฺตฺวา มนุสฺसानํ กเถสิ
‘อิทฺนฺนาม กมฺมํ กตฺวา เอวรูป
สมฺปตฺติ ลภนฺตี’ติ, นิริยํปี คนฺตฺวา
นิริเย นิพฺพตฺตานมฺปิ กมฺมํ
ปุจฺฉิตฺวา อาคนฺตฺวา มนุสฺसानํ
กเถสิ ‘อิทฺนฺนาม กตฺวา เอวรูป
ทุกฺขํ อนฺุภวณฺตี’ติ, มนุสฺสา ตสฺส

๗. เรื่องพระมหาโมคคัลลานเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเวฬุวัน ทรงปรารภพระมหาโมค-
คัลลานเถระ แสดงพระธรรมเทศนา
นี้ว่า บุคคลโดยอ้อมประทุษร้าย
ทั้งหลาย ผู้ไม่ประทุษร้าย ผู้ไม่มีอาชญา
ด้วยอาชญา เป็นต้น.

ความพิสดารว่า สมัยหนึ่ง พวก
เดียรถีย์ ประชุมกันแล้ว ปรึกษากันว่า
“ผู้มีอายุทั้งหลาย พวกท่านรู้หรือ ?
เพราะเหตุไร ลามและสักการะจึงบังเกิด
แก่พระสมณโคตมมากมาย”. เดียรถีย์
ทั้งหลาย พากันกล่าวว่า “พวกข้าพเจ้า
ไม่รู้ ก็พวกท่านรู้หรือ?”. เดียรถีย์
อีกพวกหนึ่ง กล่าวว่า “เออ พวกเรา
รู้ลามและสักการะเกิดขึ้น เพราะอาศัย
พระเถระรูปหนึ่ง ชื่อมหาโมคคัลลานเถระ,
ด้วยว่า ท่านไปเทวโลกแล้ว ถามาถึง
กรรมที่พวกเทวดาทำแล้ว กลับมาบอก
แก่พวกมนุษย์ว่า ‘เทวดาทั้งหลาย
ทำกรรมชื่อนี้แล้ว ได้สมบัติ เห็นปานนี้’
ไปแม้ยังนรก ถาถึงกรรมแม้ของสัตว์
ทั้งหลายผู้บังเกิดในนรก กลับมาบอกแก่

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กถิ สุตฺวา มหฺนตํ ลามสกุการํ
 อภิหรนฺติ, สเจ ตํ มาเรตฺ
 สกุขิสฺสาม โส ลามสกุกาโร
 อมฺหากํ นิพฺพตฺติสฺสตี”ติ.

มนุษย์ทั้งหลายว่า ‘สัตว์นรกทั้งหลาย
 ทำกรรมชื่อนี้แล้ว ได้รับทุกข์เห็นปานนี้’
 พวกมนุษย์ฟังถ้อยคำของท่านแล้ว ก็
 น้อมนำลามและสักการะเป็นอันมากมา
 ถวาย ถ้าพวกเราจักสามารถฆ่าท่าน
 ได้ไซ้, ลามและสักการะนั้น จักบังเกิด
 แก่พวกเรา”.

เต “อตฺถโส อูปาโย”ติ สพฺเพ
 เอกจฺจนฺทา หุตฺวา “ยงฺกิญฺจิ กตฺวา
 ตํ มาราเปสฺสามา”ติ อตฺตโน
 อูฏฺฐาเก สฺมาทเปตฺวา สหสฺส
 ลภิตฺวา ปุริสฆาตกมฺมํ กตฺวา
 จรฺนฺเต โจเร ปกุโกสาเปตฺวา
 “มหาโมคฺคัลลานตฺถโร นาม กาทฺสิลา
 ยํ วสฺติ, ตตฺถ กนฺตฺวา ตํ มาเรธา”ติ
 กหาปณฺ อทฺสุ.

เดียรถีย์เหล่านั้น พากันกล่าวว่า “อุบาย
 นี้ใช้ได้” ทุกคนมีความเห็นเป็นอันเดียว
 กัน กล่าวกันว่า “พวกเราทำกรรม
 ใดๆอย่างหนึ่ง จักฆ่าพระเถระนั้น”
 จึงชักชวนพวกอุปัฏฐากของตนแล้ว ได้
 ทรัพย์หนึ่งพัน ให้หาพวกโจรซึ่งเที่ยว
 ทำกรรมคือการฆ่าคนมาแล้ว ได้ให้
 กหาปณะทั้งหลาย ด้วยสั่งว่า “พระเถระ
 ชื่อมหาโมคคัลลานะ อยู่ที่บ้านกาฬศิลา,
 พวกท่านไปที่บ้านนั้นแล้วจงฆ่าพระเถระ
 นั้นเสีย”.

โจรา ธนโลเภน สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา
 “เถโร มาเรสฺสามา”ติ กนฺตฺวา
 ตสฺส วสนฺภูจฺานํ ปรีวาเรสุ. เถโร
 เตหิ ปรีกฺขิตฺตภาวํ ฅตฺวา
 กุญฺจิกจฺฉิทฺุเทน นิกฺขมิตฺวา ปกุคามิ.

พวกโจรรับคำเพราะอยากได้ทรัพย์ คิด
 กันว่า “พวกเราจักฆ่าพระเถระเสีย”
 จึงไปล้อมที่อยู่ของท่านไว้. พระเถระ
 ทราบว่า ถูกพวกโจรเหล่านั้น ล้อมไว้
 จึงออกทางรุกขุมแจ หลีกไปแล้ว.

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เต ตํ ทิวสํ เถรํ อทิสฺวา
 ปุณฺเณทิวสํ คนฺตุวา ปริกฺขิปีสุ. เถโร
 ฅตฺวา กณฺเณิกามณฺทลํ ภินฺทิตฺวา
 อากาสํ ปกฺขนฺทฺทิ.

เอวํ เต ปจฺมมาเสปี มชฺฌิมมาเสปี
 เถรํ คเหตฺตํ นาสกุขีสุ. ปจฺฉิมมาเส
 ปน สมฺปตฺเต, เถโร อตฺตนา
 กตฺกมฺมสุส อากขุณฺณภาวํ ฅตฺวา
 น อปคฺจฺฉิ โจรา คนฺตุวา เถรํ
 คเหตฺวา ตณฺหุสฺสณฺณมตฺตทานิสฺส อฏฺฐิณี
 กโรนฺตฺวา ภินฺทิสฺสุ. อถ นํ
 “มโต”ติ สณฺณาย เอกสฺมี กุมฺปิฏฺเจ
 ขิปิตฺวา ปกฺกมฺิสฺสุ.

เถโร “สตฺถารํ ปสฺสิตฺวาว
 ปรีนิพฺพายิสฺสสามี”ติ อตฺตภาวํ
 ฅานเวจฺเณน เวจฺเตวา ทิรํ
 กตฺวา อากาเสน สตฺถุ สนฺติกํ
 คนฺตุวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา “ภนฺเต
 ปรีนิพฺพายิสฺสสามี”ติ อาห. “ปรี-
 นิพฺพายิสฺสสิ โมคฺคัลลานา”ติ. “อาม
 ภนฺเต”ติ. “กตฺถ คนฺตุวา”ติ.
 “กาฬสิลาปเทสํ ภนฺเต”ติ.

วันนั้น พวกโจรเหล่านั้น ไม่พบพระเถระ
 วันรุ่งขึ้นจึงพากันมาล้อมอีก. พระเถระ
 ทราบแล้ว จึงทำลายมณฑลแห่งช่อฟ้า
 เหาะไปทางอากาศ.

เดือนแรกก็ดี เดือนท่ามกลางก็ดี พวกโจร
 เหล่านั้น ไม่สามารถจับพระเถระได้
 ด้วยอาการอย่างนี้. แต่เมื่อถึงเดือนหลัง,
 พระเถระทราบว่ากรรมที่ตนทำแล้วชั้กมา
 จึงไม่หลีกเลี่ยง, พวกโจรพากันจับพระ-
 เถระได้แล้ว ได้ช่วยกันทุบทำลายกระดูก
 ของท่าน จนเหลือเท่าเมล็ดข้าวสารหัก.
 ที่นั่น พวกโจรทิ้งท่านไว้หลังพุ่มไม้แห่ง-
 หนึ่งแล้ว พากันหลีกเลี่ยงไป ด้วยสำคัญ
 ว่า “พระเถระมรณภาพแล้ว”.

พระเถระคิดว่า “เราเฝ้าพระ-
 ศาสดาแล้ว จักปรีนิพพาน” แล้วจึง
 ประสานอัฐภาพ ด้วยเครื่องประสานคือ
 ฅาน ทำให้มันคงแล้ว จึงเหาะไปสำนัก
 พระศาสดา ถวายบังคมพระศาสดา
 กราบทูลว่า “ข้าพระองค์จักปรีนิพพาน
 พระเจ้าข้า” พระศาสดาตรัสถามว่า
 “เธอจักปรีนิพพานหรือ โมคคัลลานะ?”.
 ท่านกราบทูลว่า “อย่างนั้น พระเจ้า-

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สนตชเชตวาจ “อมุโก ทุพพิณีติ ตวั
กสฺมา เม ปิฏฺฐิ โปถสฺ”ติ อาห.
“กิมฺปน หเร ทุฏฺฐโจร ตยา
มหาโมคคัลลาโน ปจฺมํ ปหโต”ติ.
“กิมฺปน มยา ปหตภาวํ ตวั น
ชานาสี”ติ.

อติ เหนสํ “มยา ปหโต มยา
ปหโต”ติ วทนฺตานิ สุตฺวา เต
จวารปฺริสา เต สพฺเพ โจเร กเหตุวา
รณฺเวย อารุเจสฺ.

ราชา โจเร ปกฺโกสาเปตฺวา ปุจฺฉิ
“ตฺมุเหหิ เถโร มาริโต”ติ. “อาม
เทวา”ติ. “เกน ตฺมุเห อโยชิตา”ติ.
“นคฺคสมณฺเเกหิ เทวา”ติ.

ราชา ปณฺจสเต นคฺคสมณฺเเก
คาหาเปตฺวา ปณฺจสเตหิ โจเรหิ
สทฺธิ ราชฺคณฺเ นากิปปมาณฺสุ
อาวาญฺสุ นิภฺขนาเปตฺวา ปลาเลหิ
ปฏิจฺฉาทาเปตฺวา อคฺคิ ทาเปสิ.

นั้นว่า “เฮ้ย โจรซัวก็เจ้าดี พระมหา-
โมคคัลลันะก่อนมิใช่หรือ?”. โจรที่ถูกตี
กล่าวว่า “ก็เจ้าไม่รู้ว่าเราดีพระมหา-
โมคคัลลันะหรือ”.

เมื่อพวกโจรเหล่านั้น พากันกล่าวอยู่ว่า
“เราดีพระมหาโมคคัลลันะ เราดีพระ-
มหาโมคคัลลันะ” ด้วยประการฉะนี้
พวกนักสืบเหล่านั้น ได้ยินแล้ว จึง
ช่วยกันจับโจรเหล่านั้นทั้งหมด กราบทูล
แด่พระราชาแล้ว.

พระราชารับสั่งให้เรียกพวกโจรมา ตรัส
ถามว่า “พวกเจ้าฆ่าพระเถระหรือ?”
พวกโจรทูลตอบว่า “อย่างนั้นพระเจ้าข้า”
พระราชารับสั่งถามว่า “ใครใช้พวกเธอ”.
พวกโจรกราบทูลว่า “พวกสมณะเปลื้อง
พระเจ้าข้า”.

พระราชารับสั่งให้จับพวกสมณะเปลื้อง
๕๐๐ คนไว้แล้ว. รับสั่งให้ฝังไว้ในหลุม
ประมาณสะตือ ที่พระลานหลวง รวมทั้ง
โจรทั้ง ๕๐๐ คน แล้วให้อาฟางกลบ
แล้วให้จุดไฟ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อก เหน้ ฌามภาว ฌตฺวา
อยนงฺคเลหิ กสาเปตฺวา สพฺเพ
ขณฺทาขณฺทํ การราเปสิ, จตุสฺ
โจเรสฺ สุลาโรปนํ การราเปสิ.

ที่นั่น พระองค์ทรงทราบว่ สมณะ
เปลือยและโจรพวกนั้น ถูกไฟไหม้แล้ว
จึงรับสั่งให้เอาไถเหล็กไถ ให้ทำพวก
โจรทั้งหมดให้แหลกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย
รับสั่งให้เสียบหลาวโจรทั้ง ๔ คนไว้.

ภิกขุ ฌมฺมสภายํ กถํ สมฺภูจาเปสฺ
“อโห มหาโมคฺคัลลานตฺเถโร อตฺตโน
อนนฺรูปํ มรณํ ปตฺโต”ติ. สตฺถา
อาคณฺตฺวา “กาย นฺตฺถ ภิกฺขเว
เอตฺรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา”
ปฺจุจฺจิตฺวา, “อิมาย นามา”ติ วุตฺเต,
“ภิกฺขเว โมคฺคัลลานเณ อิมสฺเสว
อตฺตภาวสฺส อนนฺรูปํ มรณํ ปตฺตํ,
ปฺพุเพ ปน เตน กตฺสฺส กมฺมสฺส
อนนฺรูปเมว มรณํ ปตฺตนฺ”ติ วตฺวา
“กิมฺปนสฺส ภนฺเต ปฺพุพฺกมฺมณฺ”ติ
ปฺภุโจ วิตฺถาเรตฺวา กถเอสิ

พวกภิกษุสนทนากันในโรงธรรม
ว่ “โอ พระมหาโมคคัลลานเถระ
ถึงมรณภาพที่ไม่เหมาะสมแก่ตน”. พระ-
ศาสดาเสด็จมา ตรัสถามว่ “ภิกษุ
ทั้งหลาย บัดนี้ พวกเขอนั่งสนทนา
เรื่องอะไรกัน? เมื่อพวกภิกษุกราบทูลว่
“เรื่องชื่อนี้” ตรัสว่ “ภิกษุทั้งหลาย
พระมหาโมคคัลลานะ ถึงมรณภาพที่ไม่
เหมาะสม เฉพาะอัตภาพนี้เท่านั้น แต่
ในครั้งก่อน เธอถึงความตายที่เหมาะสม
แก่กรรมที่เธอทำไว้แล้ว” ถูกพวกภิกษุ
ทูลถามว่ “ก็อะไร คือ กรรมใน
ปางก่อนของท่าน พระเจ้าข้า ?” จึง
ตรัสให้พิสดารแล้วว่า

อตีเต กิร พาราณสีวาสิ
เอโก กุลปฺตฺโต สยเมว โภจฺญนฺปจฺนาทินิ
กโรนฺโต มาตาปิตโร ปฏฺิขคฺคิ.
อกสฺส มาตาปิตโร นํ “ตาท ตฺวํ

ได้ยินว่ ในอดีตกาล กุลบุตร
ชาวเมืองพาราณสีผู้หนึ่ง ทำกิจมีการ
ตำข้าวและหุงต้มเป็นต้น ด้วยตนเอง
ปรนนิบัติ พ่อและแม่แล้ว. ที่นั่น พ่อ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกโกว เกเห จ อรณฺเณ จ
 กมฺมํ กโรนฺโต กิลมฺสิ, เอกํ เต
 กุมาริกํ อานิสฺสามา”ติ วตฺวา
 “อมฺมตาท น มยฺหํ เอวรูปาย
 อตุโถ, อหํ ยาว ตุมฺเห ชีวถ,
 ตาว โว สหตฺถาว อุปฺภูจฺหิสฺสามิ”ติ
 เตน ปฏิกฺขิตฺตา ปุณฺปุณฺนี ยาจิตฺวา
 กุมาริกํ อานยิสฺสุ.

สา กติปาเหนว อุปฺภูจฺหิตฺวา
 ปจฺฉา เตสํ ทสฺสนมฺปิ อนิจฺฉนฺติ
 “น สกฺกา ตว มาตาปิตุหิ สทฺธิ
 เอกภฺจฺจาเน วสิตฺถุ”ติ อฺชฺฉมายิตฺวา
 ตสฺมิ อตุตโน กถํ อคฺคณฺหนฺเต,
 ตสฺส พหิคตกาเล มกจิวกขณฺฑานิ
 จ ยาคุเณณฺจ คเหตุวา ตตุถ
 ตตุถ อากิริตฺวา เตนาคนฺตฺวา
 “กิมิทฺถุ”ติ ปุภฺจฺจา “อิเมสํ
 อนุชฺฉมหลฺลกานํ เอตํ กมฺมํ, สพฺเพ
 เกหํ กิลฺภฺจํ กโรนฺตา วิจฺรนฺติ,
 น สกฺกา เอเตหิ สทฺธิ เอกภฺจฺจาเน
 วสิตฺถุ”ติ อาน.

และแม่ของเขากล่าวกับเขาว่า “ลูกเอ๋ย
 เจ้าคนเดียวเท่านั้น ทำการงานในเรือน
 ทั้งในป่า ย่อมลำบาก, เราจักนำ
 หญิงสาวมาให้เจ้าสักคนหนึ่ง ถูกเขา
 ห้ามว่า “คุณพ่อและคุณแม่ ผมไม่มี
 ความต้องการหญิงสาวเห็นปานนั้น ผม
 จักเลี้ยงดูท่านทั้งสองด้วยมือของผมเอง
 ตราบเท่าที่ท่านทั้ง ๒ ยังมีชีวิตอยู่”
 ก็อันวอนช้า ๆ ซาก ๆ แล้วนำหญิงสาว
 มาให้.

หญิงสาวคนนั้น เลี้ยงดูพ่อผัวและแม่ผัว
 ๒-๓ วันแล้ว ไม่ปรารถนาแม้จะเห็น
 ท่านทั้ง ๒ ในภายหลัง จึงกล่าวว่า “ฉัน
 ไม่สามารถอยู่ในที่เดียวกันกับพ่อและแม่
 ของท่านได้” กล่าวโทษแล้ว เมื่อสามี
 นั้น ไม่เชื่อถือคำของตน ในเวลาที่เขาไป
 ข้างนอก จึงเอาปอ ก้านปอ และ
 ฟองข้าวยาคุ เรียงรายไว้ในที่นั้น ๆ ถูก
 สามีนั้นมาแล้วถามว่า “นี่อะไรกัน?”
 ก็กล่าวว่า “นั่นเป็นกรรมของคนแก่
 ตาบอด ๒ คนเหล่านี้ พวกท่านทั้งหมด
 เทียวทำให้เรือนเลอะเทอะ, ฉันไม่สามารถ
 อยู่ในที่เดียวกันกับท่านทั้ง ๒ นั้นได้”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา อิมํ ตสฺส ปุพฺพกมฺมํ
 กถเอว “ภิกฺขเว มหาโมคฺคัลลาโน
 เอตตํ กมฺมํ กตฺวา อนิกฺกานิ
 วสฺสสตฺสหฺสฺसानิ นิริเย ปจฺจิจฺจวา
 วิปាកาวเสเสน อตฺตภาวสฺเต เอวเมว
 โภกฺกฺเขตฺวา สญฺจฺจนฺนิโต มรณํ
 ปตฺโต, เอวํ โมคฺคัลลาเนน อตฺตโน
 กมฺมานุรูปเมว มรณํ ลทฺธํ,
 ปญฺจहि โจรสฺเตहि สทฺธิ ปญฺจ
 ติตฺตฺตฺยสฺตานิปี มม ปุตฺตสฺส
 อปฺปทฺฏฺจสฺส ปทฺสฺสิตฺวา อนุรูปเมว
 มรณํ ลภิสฺส, อปฺปทฺฏฺจสฺส हि
 ปทฺสฺสนฺโต ทสฺสิ การฺณฺเห
 อนฺยพฺยสนฺํ ปาปฺุณาตีเยวา”ติ วตฺวา
 อนุสนฺฺธิ อญฺเฏว ฐมฺมํ เทเสนฺโต
 อิมํ คากา อภาสิ.

๑๓๗. “โย ทณฺฺเทน อทณฺฺเทสุ
 อปฺปทฺฏฺเจสุ ทฺสฺสตี
 ทสนฺนมนฺณตฺรํ จานํ
 ขิปฺปเมว นิคฺจฺจติ

พระศาสดาครั้งตรัสบุรพกรรมนี้
 ของท่านแล้ว ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 มหาโมคคัลลานะ ทำกรรมเพียงเท่านี้
 ต้องหมกไหม้ในนรกหลายแสนปี เพราะ
 ผลกรรมที่เหลือ จึงถูกทุบแหลกละเอียด
 ถึงความตายไปอย่างนั้นนั่นแหละในร้อย-
 อดภาพ โมคคัลลานะ ได้ความตาย
 ที่เหมาะแก่กรรมของตนทีเดียว ด้วย
 ประการฉะนี้ ถึงพวกเดียรถีย์ ๕๐๐ กับ
 พวกโจร ๕๐๐ คน ก็ประทุษร้ายบุตร
 ของเรา ผู้ไม่ประทุษร้ายแล้ว ได้
 ความตาย ที่สมควรเหมือนกัน ด้วยว่า
 บุคคลเมื่อประทุษร้ายบุคคลผู้ไม่ประทุษ-
 ร้ายแล้ว ย่อมถึงความพินาศย่อยยับไป
 เพราะเหตุ ๑๐ ประการโดยแท้” เมื่อ
 ทรงสืบท่ออนุสนธิแสดงธรรม ตรัสพระ-
 คากาเหล่านี้ว่า

๑๓๗. “บุคคลผู้ประทุษร้าย เหล่าชนผู้ไม่
 ประทุษร้าย ผู้ไม่มีอาชญา ด้วย
 อาชญา ย่อมถึงฐานะ ๑๐ อย่าง
 ใดอย่างหนึ่ง ในทันทีทันใด
 คือ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๓๘. เวทนา ผรุสฺ์ ชานี
 สรีรสฺส ว เกทนํ
 ครุกํ วาปี อาพารํ
 จิตฺตกุเขปํ ว ปาปุณเณ,

๑๓๙. ราชโต วา อุปสคฺคํ
 อพุกุขานํ ว ทารุณํ
 ปริกฺขยํ ว ฌาตีนํ
 โภคานํ ว ปภงฺกุนํ,

๑๔๐. อทวสฺส อการานี
 อคฺคิ ทหติ ปาวโก
 กายสฺส เกทา ทุปฺปณฺโณ
 นีรยํ อุปฺปชฺชตี”ติ.

ตตฺถ อทณฺฑเทสฺสุติ กายทณฺฑทา-
 ทิวีรหิตฺเตสฺสุ ชีณาสเวสฺสุ. อุปฺปทญฺเฐสฺสุติ
 ปเรสฺสุ วา อตฺตนิ วา นีรปราเชสฺสุ.
 ทสฺสนมณฺเณตฺรํ ฌานนฺตฺติ ทสฺสุ
 ทุกฺขการเณสฺสุ อณฺเณตฺรํ การณํ.

๑๓๘. ฟิงถึง เวทนาอย่างแรงกล้า ๑
 ความเสื่อมทรัพย์ ๑ ความแตก-
 สลายแห่งสรีระ ๑ ความเจ็บไข้
 อย่างหนัก ๑ ความฟุ้งซ่านแห่ง
 จิต ๑,

๑๓๙. ความขัดข้องแต่พระราชา ๑ การ
 กล่าวต่ออย่างรุนแรง ๑ ความย่อย-
 ยับไปแห่งญาติทั้งหลาย ๑ ความ
 ผุพังไปแห่งโภคะทั้งหลาย ๑,

๑๔๐. อีกอย่างหนึ่ง ไฟป่าย่อมไหม้เรือน
 ของเขา เพราะกายแตกตายไป
 คนมีปัญญาทราวม ย่อมเข้าถึง
 นรก”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้ไม่มี
 อาชญา ความว่า ในพระชีณาสพ
 ทั้งหลาย ผู้เว้นจากอาชญา มีอาชญา
 ทางกายเป็นต้น. คำว่า ผู้ไม่ประทุษร้าย
 คือ ผู้ไม่มีความผิดในสัตว์เหล่าอื่น หรือ
 ในตน. คำว่า ฐานะ ๑๐ อย่าง ใด
 อย่างไม่หนึ่ง ความว่า เหตุอย่างใด
 อย่างไม่หนึ่ง ในบรรดาเหตุแห่งทุกข์ ๑๐
 ประการ.

เวทนนฺติ สีสโรคาภิเภทํ ผรุสํ
 เวทน์. ชานินฺติ กิจฺฉาธิคตสฺส
 ธนสฺส ชานี. เภทนนฺติ หตฺถจ-
 เฆทาภิกํ สรীরเภทน์. ครุภนฺติ
 ปกฺขหตฺถเอกจกฺขุปีจสฺสปีกุณิภาวภูฏจ-
 โรคาภิเภทํ ครุกาพาร्ह.

คำว่า เวทนา ความว่า เวทนาอย่าง
 แรงกล้า แยกออกเป็นโรคในสี่ระยะ
 เป็นต้น. คำว่า ความเสื่อม ความว่า
 ความเสื่อมทรัพย์ที่หาได้โดยยาก. คำว่า
 ความแตกสลาย ความว่า ความ
 แตกสลายแห่งสรীরจะมีการตัดมือ เป็นต้น.
 คำว่า อย่างหนัก ความว่า ความ
 เจ็บไข้อย่างหนัก แยกออกเป็นโรคัมพาด
 มีตาข้างเดียว เปลี้ยง่อย และโรคเรื้อน
 เป็นต้น.

จิตฺตกฺขเปนนฺติ อุมฺมาทํ. อุปฺสคฺคณฺติ
 ยสฺวิโลปเสนาปติภูฏจนาทิจฺฉินฺทนาทิกํ
 ราชโต อุปฺสคฺคํ วจฺ อพฺภกฺขานนฺติ
 อทิจฺฉอสฺสตุตตอจฺฉินฺติตปฺพุพฺพํ “อิทํ สนฺธิจ-
 เฆทาภิกมฺมํ อิทํ วา ราชาปฺราธกมฺมํ
 ตยา กตฺนฺ”ติ เหวรูปํ ทารุณํ
 อพฺภกฺขานํ วา.

คำว่า ความฟุ้งซ่านแห่งจิต ความว่า
 ความเป็นบ้า. คำว่า ความขัดข้อง
 ความว่า หรือความขัดข้องแต่พระราช
 มีการถอดยศและลดตำแหน่ง มีตำแหน่ง
 เสนาบดี เป็นต้น. คำว่า การกล่าวดู
 ความว่า หรือการกล่าวดูอย่างรุนแรง
 เห็นปานนี้ว่า “ท่านทำกรรมมีการตัด
 ที่ต่อเป็นต้นนี้ หรือกรรมคือความผิด
 ในพระราชานี้แล้ว” ซึ่งตนไม่เคยเห็น
 ไม่เคยได้ยิน และไม่เคยคิดมาก่อนเลย.

ปริกฺขยํ ว ฅาตีนนฺติ อตฺตโน
 อวสฺสโย ภวิตฺตุํ สมตฺถกานํ ฅาตีนนํ
 ปริกฺขยํ วา ปภงฺกฺคณฺติ ปภงฺกฺคณฺภาวํ

คำว่า ความย่อยยับไปแห่งญาติทั้งหลาย
 ความว่า ความย่อยยับไปแห่งญาติ
 ทั้งหมด ผู้สามารถเป็นที่พึ่งอาศัย

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุติภาวํ ยํ หิสฺส เกเห ธณฺณํ
 ตํ ปุติภาวํ อาปชฺชติ, สุวณฺณํ
 องฺการภาวํ อาปชฺชติ, มุตฺตาทหารํ
 กปฺปาสฏฺฐิภาวํ กหาปณํ
 กปาลขณฺฑาทิภาวํ, ทฺวิปทจตุปฺปาทา-
 กานาติภาวนฺติ อตฺถโก.

ของตนได้. ความว่า ความผูกพันไป
 ความว่า ความเป็นของผูกพัน คือความ
 เป็นของเน่าเสีย. ก็ข้าวเปลือกในเรือน
 ของเขา ย่อมถึงความเน่าเสีย,
 ทองคำย่อมถึงความเน่าเป็นทองถ่าน, แก้ว-
 มุกดาย่อมถึงความเน่าเป็นเมล็ดฝ้าย กหาปณะ
 ย่อมถึงความเน่าเป็นชิ้นกระเบื้อง, สัตว์ ๒
 เท้าและสัตว์ ๔ เท้า ย่อมถึงความเน่า
 สัตว์บอดเป็นต้น.

อภฺคฺติ ททตฺติ เอกสํวจฺจนเร ทฺวิตฺติกฺขตฺตํ
 อณฺฺยตรสฺมี ทาทเก อวิชฺชมาเนปิ
 อสนฺนิอภฺคฺติ วา ปตฺติวาททตฺติ, อตฺตโน
 ธมฺมตาย อฏฺฐจิโต ปาวโก วา
 ททตฺติเยว.

คำว่า ไฟย่อมไหม้ ความว่า ในปีหนึ่ง
 เมื่อไฟอันเป็นเครื่องเผาผลาญอย่างอื่น
 แม้ไม่มี ไฟคือสายฟ้าย่อมตกไปไหม้
 ๒-๓ ครั้ง, หรือไฟป่าซึ่งตั้งขึ้นตาม
 ธรรมชาติของตน ย่อมไหม้โดยแท้.

นิริยฺนติ ทิฏฺฐเจ ว ธมฺเม ทสฺสนํ
 จานานํ อณฺฺยตรํ ปตฺวาปิ เอกํเสน
 สมฺปฺราเยว ปตฺตพฺพํ ทสฺเสตฺตํ
 “นิริยํ โส อปฺปชฺชติ”ติ วุตฺตํ.

คำว่า นรก ความว่า เพื่อจะทรงแสดง
 ฐานะที่บุคคลแม้ถึงฐานะ ๑๐ อย่าง
 อย่างไรอย่างหนึ่งในปัจจุบันแล้ว ก็จะมี
 ถึงในภพหน้าโดยส่วนเดียวแท้ พระผู้มี
 พระภาคตรัสว่า “บุคคลนั้น ย่อมเข้า
 ถึงนรก”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๐๖-๖๖๖๖๖-๖๖-๖๖

เทศนาว่าสาเน พหู โสตาปัตติ-
ผลาทีนิ ปาปุณิสฺสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นจำนวน
มาก บรรลुकุณวิเศษ มีโสตาปัตติผล
เป็นต้นแล้ว.

มหาโมคคัลลานตเถรวตฺถุ สุตฺตมํ.

เรื่องพระมหาโมคคัลลานเถระที่ ๗ จบ.

๘. พหุภณฺฑิกภิกฺขุขุวตฺตฺตุ

น นคฺคจฺริยาติ อิมํ ธมฺมเทสนํ
สตุฏฺทา เขตฺวาเน วิหรนฺโต พหุภณฺฑิก-
ภิกฺขุ อารพฺภ กถเอสิ.

สาวตฺถึวาสิ กิเรโก กุฏุมฺพโก
ภริยา ย กาลกตฺยา, ปพฺพชิ. โส
ปพฺพชนฺโต อตฺตโน ปรีเวณญจ
อคฺคิสาลญจ ภณฺฑคพฺภญจ กาเรตฺวา
สพฺพปี ภณฺฑคพฺภํ สปิเตลาทีหิ
ปุเรตฺวา ปพฺพชิ. ปพฺพชิตฺวา จ
ปน อตฺตโน ทาเส ปกฺโกสาเปตฺวา
ยถารุจิตํ ออาหารํ ปจาเปตฺวา
ภุญฺชิ, พหุภณฺฑโท จ พหุปริกฺขารो
จ อโหสิ, รตฺติ อญฺณํ
นิวาสนปารุปนํ โหติ, ทิวา อญฺณํ,
วิหารปจฺจนเต วสตี.

ตสฺเสกทิวสํ จีวรปจฺจตุฏฺธนาทีนํ
สฺกฺขยาเปนฺตสฺส เสนาสนจาริกํ
อาหิณฺฑนฺตฺวา ภิกฺขุ ปสฺสิตฺวา
“กสฺสิมานิ อาวุโส”ติ ปุจฺฉิตฺวา

๘. เรื่องภิกษุผู้มีสิ่งของมาก

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภภิกษุผู้มีสิ่งของ
มาก แสดงพระธรรมเทศนาเห็นว่า
การประพฤติตนเป็นคนเปลือย ก็ทำสัตว์
ให้บริสุทธฺิไม่ได้ เป็นต้น.

ได้ยินว่า กุฏุมพ ขาวเมืองสาวตถึ
ผู้หนึ่ง เมื่อภรรยาสิ้นชีวิต จึงบวชแล้ว.
เขา เมื่อบวช ก็ให้สร้างบริเวณโรงไฟ
และห้องเก็บสิ่งของเพื่อตน เอาสิ่งของมี
เนยใสและน้ำมัน เป็นต้น ใส่จนเต็มห้อง
เก็บของแม่ทั้งหมด บวชแล้ว ก็แลท่าน
ครั้นบวชแล้ว ก็ให้เรียกพวกทาส
ของตนมา ให้ปรุงอาหารตามที่ตนชอบใจ
ฉัน, ได้เป็นผู้มีสิ่งของมาก มีบริขาร
มาก, กลางคืนใช้ผ้านุ่มและผ้าห่มชุดหนึ่ง
กลางวันใช้อีกชุดหนึ่ง อยู่ในเสนาสนะ
สุดเขตวัด.

วันหนึ่ง เมื่อท่านกำลังตากจีวรและผ้า
ปูที่นอนเป็นต้นอยู่ ภิกษุทั้งหลายพากัน
เดินเที่ยวไปตามเสนาสนะ เห็นเข้าแล้ว
ถามว่า “คุณ จีวรและผ้าปูที่นอนเหล่านี้

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“มยุหน”ติ วุตเต, “อาวุโส ภควตา
 ตีณิ จีวรานิ อนุญญาทานิ,
 ตวณฺจ เอวํ อปฺปิจฺจนฺตสฺส พุทฺธสฺส
 สาสเน ปพฺพชิตฺวา เอวํ พหุปริกฺขารो
 ชาโตสสี”ติ ตํ สตถุ สนฺติกํ เนตฺวา
 “ภนฺเต อโย ภิกฺขุ อติพหุภณฺโท”ติ
 อารโจะสฺสุ.

สตถา “สจฺจํ กิร ตวํ ภิกฺขุ”ติ
 ปุจฺฉิตฺวา “สจฺจํ ภนฺเต”ติ วุตเต,
 “กสฺมา ปน ตวํ ภิกฺขุ มยา
 อปฺปิจฺจนฺตาย ธมฺเม เทสึเต, เอวํ
 พหุภณฺโท ชาโต”ติ อาท.

โส ตาวตฺตเกเนว กุปีโต
 “อิมินาทานิ นีหาเรน จริสฺสามิ”ติ
 ปารุปนํ จทฺเทตฺวา ปริสมชฺเฒ
 เอกจีวโร อฏฺฐาสึ. อถ นํ สตถา
 อุตฺตมฺภยมาโน “นนุ ตวํ ภิกฺขุ
 ปุพฺเพ หิโรตฺตปฺปิ คเวสโก
 ทกรกฺขสกาเลปิ หิโรตฺตปฺปิ คเวสมาโน
 ทฺวาทส วสุสานิ วิหาสิ, กสฺมา
 อิทานิ เอวํ สครุเก พุทฺธสาสเน

เป็นของใคร” เมื่อท่านตอบว่า “ของผม”
 จึงพากันติเตียนว่า “คุณ พระผู้มีพระภาค
 ทรงอนุญาตจีวร ๓ ผืน แต่ท่านบวช
 ในศาสนาของพระพุทธเจ้า ผู้มีความ
 ปรรณาน้อยอย่างนี้ เป็นผู้มีบริวาร
 มากแล้วอย่างนี้” จึงพากันไปสำนัก
 พระศาสดา กราบทูลว่า “ภิกษุรูปนี้
 มีสิ่งของมากเหลือเกิน พระเจ้าข้า”.

พระศาสดาตรัสถามว่า “ภิกษุ ข้าว่า
 เธอมีสิ่งของมาก จริงหรือ?” เมื่อเธอ
 กราบทูลว่า “จริงพระเจ้าข้า” ตรัสว่า
 “ภิกษุ ก็เธอเมื่อเราแสดงธรรม เพื่อ
 ความเป็นผู้ปรรณาน้อย ทำไมจึงเป็น
 ผู้มีสิ่งของมากอย่างนี้เล่า”.

ภิกษุรูปนั้น โกรธเพราะเหตุเพียงเท่านั้น
 แล คิดว่า “บัดนี้ เราจักเที่ยวไปโดย
 ทำนองนี้” จึงเปลื้องผ้าห่มมีจีวรผืนเดียว
 ยืนท่ามกลางบริษัท. ที่นั้น พระศาสดา
 เมื่อจะทรงอุปถัมภ์เธอตรัสว่า “ภิกษุ
 เธอเสาะหาหิริโอดตปปะในปางก่อน แม้
 ในเวลาเป็นผีเสื้อน้ำ ก็เสาะหาหิริและ
 โอดตปปะอยู่ถึง ๑๒ ปี มิใช่หรือ
 เพราะเหตุไร บัดนี้ เธอบวชในพระ-

ปพพิชิตวา จตุปริสมชฺเฒ ปารุปนํ พุทธศาสนาที่นำเคารพอย่างนี้แล้ว เปลื้อง
 ฉทุเทตวา หิโรตตปฺปํ ปหาย ผ้าห่ม ละหิริโอดตปฺปะ ยืนท่ามกลาง
 จิโตสิ”ติ. บริษัท ๔ เล่า”.

โส สตถุ วณํ สุตฺวา หิโรตตปฺปํ ภิกษุรูปนั้น พังพระดำรัสของพระ-
 ปจฺจปฏฺฐาเปตฺวา ตํ จีวรํ ปารุปีตฺวา ศาสดาแล้ว กลับตั้งหิริโอดตปฺปะไว้ได้
 สตถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. ห่มจีวรผืนนั้นแล้ว ถวายบังคม
 ภิกษุํ ตสฺส วตฺถุสฺส อวิภาวนตฺถํ พระศาสดา นั่ง ณ ที่สมควรส่วนหนึ่ง.
 ภควนฺตํ ยาจิสุ. อถ ภควา อตฺตํ ภิกษุทั้งหลายทูลอ้อนวอนพระผู้มีพระภาค
 อหริตฺวา กถเอสึ เพื่อให้ทรงอธิบายเรื่องนั้น. ที่นั้น พระ-
 ผู้มีพระภาค ทรงนำอดีตนิทานมาตรัสว่า

อดีเต กิร พาราณสียํ รมฺโณ
 อคฺคมเหสียา กุจฺฉิมฺหิ โโพธิสฺตโต
 ปฏฺิสนฺธิ กณฺหิ. ตสฺส นามคณฺทิวเส
 “มหิสฺสาสกฺมาโร”ติ นามํ กริสฺสุ.

ได้ยินว่า ในอดีตกาล พระ-
 โโพธิสัตว์ถือกำเนิดในพระครรภ์ของ
 อัครมเหสีของพระราชาในเมืองพาราณสี.
 ในวันขนานพระนาม ปวงชนได้ขนาน
 นามพระองค์ว่า “มหิสสาสกุมาร”.

ตสฺส กนิฏฺฐภาตา จนฺทกฺมาโร นาม
 อโหสิ. เตสํ มาตริ กาลกตฺยา, ราชา
 อณฺเฏ อคฺคมเหสีภูจฺาเน จเปสิ. สปิ
 ปุตฺตํ วิชายิ. “สุริยกฺมาโร”ติสฺส
 นามํ กริสฺสุ.

พระอนุชาองค์เล็กของพระองค์ มีพระ-
 นามว่า จันทกุมาร. เมื่อพระมารดาของ
 พระโอรสทั้ง ๒ นั้น สวรรคต, พระ-
 ราชาทรงแต่งตั้งหญิงอื่นไว้ในตำแหน่ง
 อัครมเหสี. แม้พระเทวีนั้น ก็ประสูติ
 พระโอรสแล้ว. ชนทั้งหลาย จึงได้ขนาน
 พระนามพระโอรสนั้นว่า “สุริยกุมาร”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ดํ กิสฺวา ราชา ตฺนุโจ “ปุตฺตสฺส เต วรํ ทมฺมํ”ติ อาท. สปิ โข เทวี “อิจฺจิตกาเล คณฺหิสฺสามิ”ติ วตฺวา ปุตฺตสฺส วยปฺปุตฺตกาเล ราชานํ อาท “เทว นนุ มยฺหํ ปุตฺตสฺส ชาตกาเล วโร ทินฺโน, ปุตฺตสฺส เม รชฺชํ เทหิ”ติ.

พระราชาทอดพระเนตรเห็นพระโอรส นั้นแล้ว ทรงพอพระทัย ตรัสว่า “เราจะให้พรแก่โอรสของเธอ”. ฝ่ายพระเทวี นั้นแล ก็กราบทูลว่า “หม่อมฉัน จักรับเอาในเวลาที่หม่อมฉันต้องการ” ในเวลาที่พระโอรสเจริญวัย กราบทูล พระราชาว่า “ขอเดชะสมมติเทพ ในเวลาที่พระโอรสของหม่อมฉันประสูติ พระองค์ได้พระราชทานพระพรไว้มิใช่ หรือ ? ขอพระองค์จงโปรดพระราชทาน ราชสมบัติแก่พระโอรสของหม่อมฉันเถิด”.

ราชา “มม เทว ปุตฺตา อกฺคิชนฺธา วีย ชลนฺตา วิจรฺนฺติ, น สกฺกา ตสฺส รชฺชํ ทาทฺนุ”ติ ปฏิกฺขิปีตฺวาปี ดํ ปุณฺปุณฺ ฺยาจมานเมว กิสฺวา “อโย เม ปุตฺตานํ อนตฺถปิ กเรยฺยา”ติปิ ปุตฺเต ปกุโกสาเปตฺวา “ตาทา อหํ สฺริยกุมารสฺส ชาตกาเล วรํ อทาสี, อิทานิ ตสฺส มาตา รชฺชํ ยาจติ, อหนฺตสฺส น ทาทฺกาโม, ตสฺส มาตา ตฺมฺหากํ อนตฺถปิ กเรยฺย, กจฺจถ ตฺเมห อรณฺเณ

พระราชามั้ทรงห้ามว่า “พระโอรส ทั้ง ๒ พระองค์ของเราอย่ามรุ่งเรื่องเหมือน กองเพลิงที่เที่ยวไป, เราไม่สามารถ ประทานราชสมบัติแก่สุริยกุมารนั้นได้” ทรงเห็นพระเทวีนั้น อ่อนวอนแล้ว ๆ เล่า ๆ จึงทรงดำริว่า “พระเทวีนี พึงทำ ความพินาศ แก่พระโอรสทั้ง ๒ ของเรา” รับสั่งให้เรียกพระโอรสทั้ง ๒ มา ตรัสว่า “พ่อทั้ง ๒ เราได้ให้พรไว้ในเวลาที่สุริย- กุมารประสูติ, บัดนี้ พระมารดาสุริย- กุมารนั้น ทูลขอราชสมบัติ เราไม่ ประสงค์จะประทานแก่สุริยกุมารนั้น

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วสิตฺวา มม อจฺเจนาคนฺตฺวา รชชํ
คณฺเหยฺยาถา”ติ อฺยุโยเชสิ.

พระมารดาของเธอ ก็จะฟังทำแม่
ความพินาศ แก่เธอทั้ง ๒, เธอทั้ง ๒
จงไปอยู่เสียในป่า โดยเวลาที่เราล่วงลับไป
ฟังกลับมายึดเอาราชสมบัติคืน” จึง
ทรงส่งไปแล้ว.

เต ปิตริ วนฺทิตฺวา ปาสาทา
โอยฺตรนฺเต ราชกฺคเณ กิพฺมาโนน
สุริยกฺุมารโ ทิสฺวา ตํ การณํ
ณฺตฺวา เตหิ สทฺธิเยว นิภฺขมิ. เตสํ
หิมวนฺตํ ปวิฏฺฐกาเล โยชิสฺสโต
มคฺคคา โอยฺกมฺม อณฺเวยตรสฺมิ รุกฺขมฺมูล
นิสีทิตฺวา สุริยกฺุมารํ อาท “ตาท
เอตํ สริ คนฺตฺวา. นฺหาตฺวา จ
ปวิตฺวา จ อมฺหากํปิ ปทฺมุณีปตฺเตหิ
อุทกํ อาทรา”ติ.

สุริยกุมารกำลังเล่นอยู่ที่พระลานหลวง
ทอดพระเนตรเห็นเจ้าพี่ทั้ง ๒ ถวาย
บังคมพระราชบิดาแล้ว กำลังลงจาก
ปราสาท ทรงทราบเหตุนั้นแล้ว จึง
เสด็จออกไปพร้อมกับเจ้าพี่ทั้ง ๒. ใน
เวลาที่พระกุมารทั้ง ๓ พระองค์เหล่านั้น
เสด็จเข้าไปยังหิมวันตประเทศ พระ-
โยชิสัตว์แยกทางลงไปประทับนั่งที่
โคนไม้แห่งหนึ่ง ตรัสกับสุริยกุมารว่า
“พ่อ เจ้าจงไปยังสระนั้น อาบและ
ดื่มแล้ว เอาใบบัวรอน้ำนำมาให้พี่ทั้ง ๒
บ้าง”.

โส ปน สโร เวสฺสวณฺสฺส สนฺติกา
เอเกน ทกรกฺขเสน ลทฺโธ โหติ,
เวสฺสวณฺเ จ ตํ อาท “จเปตฺวา
เทวธมฺมํ ชานนเกเยว อณฺเวย
อิมํ สริ โอยฺตรนฺติ, เต ขาทิตฺุ
ลภาสี”ติ.

ก็ ผีเสื้อน้ำตนหนึ่ง ได้สระนั้นจากสำนัก
ท้าวเวสสุวัณ, และท้าวเวสสุวัณก็กล่าว
กับผีเสื้อน้ำนั้นว่า “ยกเว้นเหล่าชนผู้รู้
เทวธรรมเสีย คนพวกอื่น ลงสู่สระนี้,
เจ้าได้เพื่อจะเคี้ยวกินคนพวกนั้น”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตโต ปฏุจาย โส ตํ สรํ ตังแต่นั้นมา ฆีเสื่อน้ำนั้น ก็ถาม
 โอดิตนุโณติณฺณเณ เทวธมฺเม ปุจฺฉิตฺวา เทวธรรมกะชนทั้งหลาย ซึ่งลงสู่สระนั้น
 อชานนฺเต ขาทติ. สุริยกุมารโรปิ ตํ ย่อมเคี้ยวกินพวกคนที่ไม่รู้. ฝ่ายสุริย-
 สรํ อวิมฺสิตฺวา ว โอตริ, เตน จ กุมาร ยังไม่ทันพิจารณาสระนั้น ลง
 “เทวธมฺเม ชานาสี”ติ ปุจฺฉิตฺวา ไปแล้ว, และพระองค์ถูกฆีเสื่อน้ำนั้น
 “เทวธมฺมา นาม จนฺทิมสุริยา”ติ ถามแล้วว่า “เจ้ารู้เทวธรรมหรือ ?”
 อาห. อถ นํ “ตฺวํ เทวธมฺเม ก็ตรัสว่า “พระจันทร์และพระอาทิตย์
 น ชานาสี”ติ อุกกํ ปเวเสตฺวา ชื่อว่า เทวธรรม”. ที่นั้น ฆีเสื่อน้ำจึง
 อตฺตโน ภาเน จเปสิ. กล่าวกับสุริย कुमार นั้นว่า “เจ้าไม่รู้
 เทวธรรม” จึงฉุดให้จมลงไปใต้น้ำ
 แล้วนำไปขังไว้ในที่อยู่ของตน.

โพธิสตุโตปิ ตํ จิรายนฺตํ ทิสฺวา ฝ่ายพระโพธิสัตว์ เห็นสุริย कुमार นั้น
 จนฺทกุมารํ เปเสสิ. โสปิ เตน ชักซ้ายอยู่ จึงทรงส่งจันทกุมารไปแล้ว.
 เทวธมฺเม ปุจฺฉิตฺวา “เทวธมฺมา แม้จันทกุมารนั้น ก็ถูกฆีเสื่อน้ำนั้นถามถึง
 นาม จตฺสฺโส ทิสฺวา”ติ อาห. เทวธรรม ก็ตรัสว่า “ทิศทั้ง ๔ ชื่อว่า
 ทกรกฺขโส ตํ อุกกํ ปเวเสตฺวา เทวธรรม”. ฆีเสื่อน้ำก็ฉุดจันทกุมารนั้น
 ตเถว จเปสิ. ให้จมน้ำ แล้วขังไว้อย่างนั้นเหมือนกัน.

โพธิสตุโต ตสฺมีปิ จิรายนฺเต, เมื่อจันทกุมารแม้นั้น ชักซ้ายอยู่,
 “อนฺตราเยน ภวิตพฺพนฺ”ติ สยํ พระโพธิสัตว์ทรงดำริว่า “พึงมีอันตราาย”
 กนฺตฺวา ทฺวินฺนํปิ โอตฺรณปทํ จึงเสด็จไปด้วยพระองค์เอง ทอดพระเนตร
 ทิสฺวา “อยํ สโร ทกรกฺขเสน เห็นรอยเท้าที่พระกุมารแม้ทั้ง ๒ ลงไป
 ปริกฺคหิตฺวา”ติ จตฺวา ขคฺคํ ก็ทรงทราบได้ว่า “สระนี้ มีฆีเสื่อน้ำ

ตโต ปฏุจาย โส ตํ สรํ ตังแต่นั้นมา ฆีเสื่อน้ำนั้น ก็ถาม
 โอดิตนุโณติณฺณเณ เทวธมฺเม ปุจฺฉิตฺวา เทวธรรมกะชนทั้งหลาย ซึ่งลงสู่สระนั้น
 อชานนฺเต ขาทติ. สุริยกุมารโรปิ ตํ ย่อมเคี้ยวกินพวกคนที่ไม่รู้. ฝ่ายสุริย-
 สรํ อวิมฺสิตฺวา ว โอตริ, เตน จ กุมาร ยังไม่ทันพิจารณาสระนั้น ลง
 “เทวธมฺเม ชานาสี”ติ ปุจฺฉิตฺวา ไปแล้ว, และพระองค์ถูกฆีเสื่อน้ำนั้น
 “เทวธมฺมา นาม จนฺทิมสุริยา”ติ ถามแล้วว่า “เจ้ารู้เทวธรรมหรือ ?”
 อาห. อถ นํ “ตฺวํ เทวธมฺเม ก็ตรัสว่า “พระจันทร์และพระอาทิตย์
 น ชานาสี”ติ อุกกํ ปเวเสตฺวา ชื่อว่า เทวธรรม”. ที่นั้น ฆีเสื่อน้ำจึง
 อตฺตโน ภาเน จเปสิ. กล่าวกับสุริย कुमार นั้นว่า “เจ้าไม่รู้
 เทวธรรม” จึงฉุดให้จมลงไปใต้น้ำ
 แล้วนำไปขังไว้ในที่อยู่ของตน.

โพธิสตุโตปิ ตํ จิรายนฺตํ ทิสฺวา ฝ่ายพระโพธิสัตว์ เห็นสุริย कुमार นั้น
 จนฺทกุมารํ เปเสสิ. โสปิ เตน ชักซ้ายอยู่ จึงทรงส่งจันทกุมารไปแล้ว.
 เทวธมฺเม ปุจฺฉิตฺวา “เทวธมฺมา แม้จันทกุมารนั้น ก็ถูกฆีเสื่อน้ำนั้นถามถึง
 นาม จตฺสฺโส ทิสฺวา”ติ อาห. เทวธรรม ก็ตรัสว่า “ทิศทั้ง ๔ ชื่อว่า
 ทกรกฺขโส ตํ อุกกํ ปเวเสตฺวา เทวธรรม”. ฆีเสื่อน้ำก็ฉุดจันทกุมารนั้น
 ตเถว จเปสิ. ให้จมน้ำ แล้วขังไว้อย่างนั้นเหมือนกัน.

โพธิสตุโต ตสฺมีปิ จิรายนฺเต, เมื่อจันทกุมารแม้นั้น ชักซ้ายอยู่,
 “อนฺตราเยน ภวิตพฺพนฺ”ติ สยํ พระโพธิสัตว์ทรงดำริว่า “พึงมีอันตราาย”
 กนฺตฺวา ทฺวินฺนํปิ โอตฺรณปทํ จึงเสด็จไปด้วยพระองค์เอง ทอดพระเนตร
 ทิสฺวา “อยํ สโร ทกรกฺขเสน เห็นรอยเท้าที่พระกุมารแม้ทั้ง ๒ ลงไป
 ปริกฺคหิตฺวา”ติ จตฺวา ขคฺคํ ก็ทรงทราบได้ว่า “สระนี้ มีฆีเสื่อน้ำ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๖
 ๕
 ๔
 ๓
 ๒
 ๑

สนนยหิตวา ธนุ คเหตวา อฏจาสิ.

สิงแล้ว” จึงเห็บพระขรรค์ ได้ประทับ
ยื่นถือธนูอยู่แล้ว.

รกุขโส ตัง อโนตรนุตัง ทิสวา
วนกมุวิกปฐิสเวเสนาคนุตวา อาห
“โภ ปฐิส ตวั มคคกิลนุโต
กสุม่า อิม สร โอตริตวา
นุหาตวา จ ปิวิตวา จ ภิสมุลาลัง
ขาทิตวา ปุปฺพานิ ปิลนุธิตวา น
คจฺจสิ”ติ. โภทิสตฺโต ตัง ทิสวา ว
“เอโส ยกฺโข”ติ ฌตฺวา “ตยา เม
ภาตโร คหิตา”ติ อาห. “อมม
มยา คหิตา”ติ. “กีการณา”ติ.

ผีเสื่อน้ำเห็นพระโพธิสัตว์ไม่เสด็จลงมา
ก็แปลงเพศเป็นชายชาวป่ามากล่าวว่า
“พ่อบุรุษผู้เจริญ ท่านเหนื่อยล่าในการ
เดินทาง ทำไมจึงไม่ลงสู่สระนี้แล้ว
อาบน้ำและดื่มน้ำ เคี้ยวกินเหง้าบัว
ตัดทรงดอกไม้แล้วไปเสียเล่า”. พระ-
โพธิสัตว์ พอตอดพระเนตรเห็นชายผู้นั้น
ก็ทรงทราบว่ “ชายคนนี้ เป็นยักษ์”
จึงตรัสถามว่า “เจ้าจับน้องชายทั้ง ๒
ของเราไปหรือ?”. ผีเสื่อน้ำตอบว่า
“เออ เราจับ”. พระโพธิสัตว์ตรัสถาม
ว่า “เพราะเหตุไร?”.

“อหัง อิม สร โอตินฺนุโนตินฺนุณ
ลภามิ”ติ. “กิ ปน สพฺเพว
ลภสิ”ติ. “เทวธมฺมํ ชานนเก
จเปตฺวา อวเสเส ลภามิ”ติ. “อดฺกิ
ปน เต เทวธมฺเมหิ อตฺโต”ติ
“อาม อดฺกิ”ติ. “อหัง กถเสสามิ”ติ.
“เตนหิ กถเหิ”ติ. “น สกฺกา
กิลิฏฺจคตฺเตน กถตฺนุ”ติ. ยกฺโข
โภทิสตฺตัง นุหาเปตฺวา ปานีย

ผีเสื่อน้ำตอบว่า “เราได้ชนทั้งหลายผู้ลง
แล้ว ๆ สู่สระนี้. พระโพธิสัตว์ตรัสถามว่า
“ก็เธอได้ทุกคนหรือ?”. ผีเสื่อน้ำตอบว่า
“ยกเว้นชนทั้งหลายผู้รู้เทวธรรม เรา
ย่อมได้เหล่าชนที่เหลือ”. พระโพธิสัตว์
ตรัสถามว่า “ก็เธอมีความต้องการ
เทวธรรมทั้งหลายหรือ?”. ผีเสื่อน้ำ
ตอบว่า “เออ เรามีความต้องการ”.
พระโพธิสัตว์ ตรัสว่า “เราจักกล่าว”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปาเยตวา อลงกริตวา อลงกตมณฑป-
มชฺเฒ ปลุลงกั อโรเปตวา สยมสฺส
ปาทมูลเ นิสีทิ. อถ นั โภทิสตุโต
“สกุจจํ สุณาทิ”ติ วตฺวา อิมิ
กาถมาห.

“หิริโอดตฺตปฺปสมฺปนฺนา
สกุจจมฺมสมาหิตา
สนฺโต สปฺปฺริสา โลก
‘เทวธมฺมา’ติ วุจฺจเร”ติ.

ยกุโข อิมิ ธมฺมเทสนันํ สุตฺวา
ปสนฺโน โภทิสตุตฺติ อห “ปณฺทิต
อหนฺเต ปสนฺโน เอกํ ภาตฺร
ทมฺมิ กตฺร อานะมิมิ”ติ. “กนิฏฺจ
อานะหิมิ”ติ.

“ปณฺทิต ตฺวํ เกวลํ เทวธมฺเม
ชานาสิเยว, น ปน เตสุ วตฺตสึ”ติ.

ผีเสื้อน้ำตอบว่า “ถ้าเช่นนั้น ขอท่านจง
กล่าวเถิด”. พระโพธิสัตว์ตรัสว่า “เรา
มีร่างกายสกปรก ไม่สามารถกล่าวได้”.
ยักษ์ให้พระโพธิสัตว์สรองน้ำแล้ว ให้ดื่มน้ำ
ตกแต่งแล้วให้เสด็จขึ้นสู่บัลลังก์ ท่ามกลาง
มณฑป ที่ตกแต่งไว้แล้ว ตนเองนั่ง
แทมพระบาทพระโพธิสัตว์นั้น. ที่นั้น
พระโพธิสัตว์ตรัสกับยักษ์นั้นว่า “ท่าน
จงฟังโดยเคารพ” แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

“บัณฑิตเรียกเหล่าชน ผู้เพียบ-
พร้อมด้วยหิริและโอดตปฺปะ ผู้
ตั้งมั่นในธรรมชาว ผู้สงบ เป็น
สัตบุรุษในโลกว่า ‘ผู้มีเทวธรรม’.

ยักษ์ฟังพระธรรมเทศนานี้แล้ว
เลื่อมใส กล่าวกับพระโพธิสัตว์ว่า
“บัณฑิต ข้าพเจ้าเลื่อมใสท่าน จะให้
น้องชายคนหนึ่ง จะนำคนไหนมา”.
พระโพธิสัตว์ตรัสว่า “ท่านจงนำน้องชาย
คนสุดท้ายมา”.

ยักษ์กล่าวว่า “บัณฑิต ท่านรู้เฉพาะ
เทวธรรมอย่างเดียว แต่หาประพฤติ

“กัการณา”ติ.

“ยสฺมา เชฏฺฐกั จเปตฺวา กนิฏฺฐั
อานาเปตฺวา เชฏฺฐาปจายิกกมฺมํ น
กโรสี”ติ. “เทวธมฺเมจาหิ ยกฺข
ชานามิ, เตสฺ จ วตฺตามิ, มยฺ
หิ เอตํ นิสฺสาย อิมํ อรณฺณํ
ปวิฏฺฐา, เอตสฺส หิ อตฺถาย
อมฺหากํ ปิตริ เอตสฺส มาตา
รชฺชํ ยาจิ, อมฺหากํ ปน ปิตา ตํ
วริ อทฺตฺวา อมฺหากํ อนฺรฺกฺขนตฺถาย
อรณฺณวาสํ อนฺชานาติ, โส กุมารो
อนิวตฺติตฺวา อเมหฺหิ สทฺธิ อากโต,
‘ตํ อรณฺณเเว เอโก ยกฺโข ชาตตี’ติ
วุตฺเตปิ, น โกจิ สทฺทฺหิสฺสติ, เตนาหิ
ครหฺยกิโต ตเมว อานาเปมิ”ติ.

ยกฺโข โพรสิตฺตสฺส ปสฺสิทฺตฺวา “สาธุ
ปณฺฑิตฺต ตาเมว เทวธมฺเม ชานาสิ,

เทวธมฺไม” . พระโพธิสัตฺว์ถามว่า
“เพราะเหตุไร ?”.

ยักฺษตอบว่า “เพราะท่านยกเว้นน้อง-
ชายคนโตเสียแล้ว ให้นำน้องชาย
คนเล็กมา ย่อมไม่ทำกรรมคือการ
ประพฤติอ่อนน้อมต่อบุคคลผู้เจริญ” .
พระโพธิสัตฺว์ตอบว่า “ยักฺษเรารู้ทั้ง
เทวธรรม และประพฤติเทวธรรมเหล่านั้น
เพราะเรทั้ง ๒ อาศัยน้องชายคนเล็กนี้
จึงเข้าสู่ป่านี้ ก็พระมารดาของน้องชาย
คนเล็กนี้ ทูลอ้อนวอนขอราชสมบัติกะ
พระบิดาของเราทั้ง ๒ เพื่อประโยชน์แก่
น้องชายคนนั้น แต่พระบิดาของเรา
ทั้ง ๒ ไม่ประทานพระพรนั้น จึงทรง
อนุญาตการอยู่ป่า เพื่อรักษาเราทั้ง ๒,
พระกุมารนั้น ไม่กลับมาพร้อมกับเรา
ทั้ง ๒ แม้เมื่อเรากล่าวว่า ‘ยักฺษตนหนึ่ง
ในป่า กินพระกุมารนั้นเสียแล้ว’ ใคร ๆ
ก็จักไม่เชื่อ, เพราะเหตุนั้น เรากลัวภัย
คือการดิเตียน จึงให้นำน้องชายคนเล็ก
นั้นนั้นแหละมา” .

ยักฺษเลื่อมใสต่อพระโพธิสัตฺว์ กล่าววว่า
“ดีละ ท่านบัณฑิต ท่านทั้งรู้เทวธรรม

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เทวธมฺเมสุ จ วัตสี”ติ เทวปี
 ภาตโร อาเนตฺวา อทาสี. อถ น
 โพรสิตฺโต ยกฺขภาเว อาทิหนว
 กเถตฺวา ปณฺจสุ สีเลสุ ปติฏฺฐาเปสิ.

โส เตน สุสฺวีหิตารกฺโข ตสมิ
 อรณฺเณ วสิตฺวา ปิตริ กาลกเต,
 ยกฺขํ อาทาย พาราณสี คนฺตฺวา
 รชชํ คเหตฺวา จนฺทกฺุมารสุส อฺปรชชํ
 ทตฺวา สุริยกฺุมารสุส เสนาปติฏฺฐาณํ
 ทตฺวา ยกฺขสุส รมณียเ จาเน
 อายตนํ กาเรตฺวา, ยถา โส
 ลามกคฺคปฺปตฺโต โหติ, ตถา อทาสี.

สตฺถา อิมํ ธมฺมเทสนํ
 อาทริตฺวา ชาตกํ สโมธาเนสิ
 “ตทา โส ทกรกฺขโส พหุภณฺฑทกภิกฺขุ
 อโหสิ, สุริยกฺุมารโ อานนฺโท
 จนฺทกฺุมารโ สารีปฺตฺโต, มหิสฺสาส-
 กฺุมารโ อหเมวา”ติ,

และประพฤติเทวธรรม” จึงได้นำ
 พระอนุชาทั้ง ๒ พระองค์มามอบให้
 ที่นั่น พระโพธิสัตว์ ตรัสโทษในความ
 เป็นยักษ์แล้ว ให้ยักษ์นั้นตั้งอยู่ในศีล ๕.

พระโพธิสัตว์นั้น เป็นผู้มีการรักษาที่ยกษ
 นั้นจัดเตรียมไว้ดีแล้ว ประทับอยู่ในป่า
 เมื่อพระราชบิดา สวรรคตแล้ว, ก็พา
 ยักษ์ไปกรุงพาราณสี ยึดเอาราชสมบัติ
 ทรงพระราชทาน ตำแหน่งอุปราชแก่
 จันทกุมาร พระราชทานตำแหน่งเสนาบดี
 แก่สุริยกุมาร รับสั่งให้สร้างสถานที่อยู่
 ในที่อันน่ารื่นรมย์ให้แก่ยักษ์ ได้ทรงทำ
 โดยประการที่ยกษนั้น จะเป็นผู้ถึงความ
 เป็นผู้เลิศด้วยลาภแล้ว.

พระศาสดาครั้งทรงนำพระธรรม-
 เทศนานี้มาแล้ว ทรงประชุมชาดกว่า
 “ผีเสื้อน้ำนั้นในครั้งนั้น ได้เป็นภิกษุผู้มี
 สิ่งของมาก, สุริยกุมาร เป็นอานนท์,
 จันทกุมารเป็นสารีบุตร มหิสสาสกุมาร
 ก็คือเรานั่นเอง”,

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอวํ สตุถา ชาตกํ กถตฺวา
 “เอวํ ภิกฺขุ ปุพฺเพ เทวธมฺเม
 คเวสฺมาโน หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺโน
 วิจริตฺวา, อิทานิ จตฺตปฺปปริสฺมชฺเฌ
 อิมินา นีหาเรณ จตฺวา มม
 ปุโรโต ‘อปฺปิจฺจนฺมฺหี’ติ วทนฺโต
 อยฺยตฺตํ อกาสิ, น หิ
 สากฺกปฏิกฺเขปาทิมตฺเตน สมฺโน
 นาม โหตี”ติ วตฺวา อนุสฺสนฺธิ
 ฉมฺภตฺวา ธมฺมํ เทเสณฺโต อิมํ
 กถมาห

พระศาสดาครั้งนั้นตรัสชาดกอย่างนี้แล้ว
 ตรัสว่า “ภิกษุในครั้งก่อน เธอเที่ยว
 เสาะหาเทวธรรมอยู่เพียบพร้อมไปด้วย
 หิริและโอตตัมปะอย่างนั้นแล้ว บัดนี้
 ยืนอยู่โดยทำนองนี้ ในท่ามกลางบริษัท
 ๔ กล่าวอยู่เบื้องหน้าเราว่า ‘ข้าพเจ้า
 มีความปรารถนาน้อย’ ได้ทำกรรมอัน
 ไม่สมควรแล้ว เพราะว่า บุคคลจะชื่อว่า
 เป็นสมณะได้ ด้วยกิจเพียงห้ามผ้าห่ม
 เป็นต้นก็หาไม่” เมื่อทรงสืบท่ออนุสนธิ
 แสดงธรรม ตรัสพระคาถานี้ว่า

๑๔๑. “น นกฺคจริยา น ชฎา น ปงฺกา
 นานาสกา ฅณฺฑิลสાયิกา วา
 รชฺชชุลฺลํ อุกุกฺกุฏิกปฺปธานํ
 โสเชนฺติ มจฺจํ อวิตีณฺณกฺงฺขนฺ”ติ.

๑๔๑. “การประพடுத்தน เป็นคนเปลือย
 การเกล้าชฎา การนอนเหนือ
 เปือกตม การไม่กินอาหาร การ
 นอนบนพื้นดิน ความเป็นผู้มีกาย
 เปราะเปื้อนไปด้วยธุลี หรือความ
 เฝียรด้วยอาการนั่งกระหย่ง ก็ทำ
 สัตว์ผู้ยังข้ามไม่พ้นความสงสัย ให้
 บริสุทธิไม่ได้”.

ตตฺถ นานาสกาติ น อนาสกา.
 ภตฺตปฏิกฺเขโป”ติ อตฺถโก. ฅณฺฑิล-
 สાયิกาติ ภูมิสยนํ. รชฺชชุลฺลนฺติ
 กทฺทมเลปนากาเรน สรีเร

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
 นานาสกา ตัดเป็น น อนาสกา. อธิบาย
 ว่า “การห้ามภัตร์”. การนอนเหนือ
 พื้นดิน ชื่อว่า ฅณฺฑิลสાયิกา. ผู้เปลือย

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สนุนิจิตรโช. อุกกุฏิกปุปธานนุติ
 อุกกุฏิกภาเวน อารทฐวีริย์. อิทั
 วุตตํ โหติ “โย หิ มจฺโจ
 ‘เอวํ อหํ โลกนิสฺสรณสงฺฆาตํ
 สฺสทฺธิ ปาปฺปณฺนิสฺสามิ’ติ อิเมสฺ
 นกฺคจฺริยาทีสุ ยงฺกิญฺจิ สฺมาทาย
 วตฺเตยฺย, โส เกวลํ มิจฺฉา-
 ทสฺสนนฺนฺเจว วทฺเตยฺย กิลมถสฺส จ
 ภาที อสฺส, น หิ เอตานิ
 สฺสฺมาทินฺนฺหานิปี อฏฺฐวตฺตฺถุกาย กงฺขาย
 อวิติณฺณภาเวน อวิติณฺณกงฺขํ มจฺจ
 โสเชนฺตี”ติ.

เทศนาวसानเน พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทินิ ปาปฺปณฺนิสฺสูติ.

พหุภณฺฑทิกภิกฺขุวตฺตฺถุ อฏฺฐมํ.

ที่หมักหมมที่ร่างกาย โดยอาการ คือ
 การไล่ทาด้วยโคลน ชื่อว่า **รโชชุลล์**.
 ความเพียรที่ปรารภแล้ว โดยความเป็น
 ผู้มีอาการนั่งกระหย่ง ชื่อว่า **อุกกุฏิกป-**
ปธานํ. มีพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาค
 ตรัสอธิบายไว้ว่า “ก็สัตว์ผู้ซึ่งคิดว่า
 ‘เราจักถึงความหมดจด กล่าวคือ
 สลัดออกจากโลกได้ ด้วยอาการอย่างนี้’
 แล้วพึงสมาทานประพฤติวัตร มีการ
 ประพฤติตนเป็นคนเปลือยเป็นต้นเหล่านี้
 อย่างใดอย่างหนึ่ง, พึงพอกพูน ความ
 เห็นผิด และพึงเป็นผู้มีส่วนแห่งความ
 ลำบากเพียงอย่างเดียว, เพราะวัตร
 เหล่านั้น แม้สมาทานไว้ดีแล้ว ก็ทำให้
 สัตว์ผู้ที่ข้ามไม่พ้นความสงสัย เพราะยัง
 ข้ามไม่พ้นความสงสัย มีวัตร ๘ ประการ
 หมดจดไม่ได้”. ๗

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมาก
 บรรลुकุณวิเศษมีโสดาปัตติผลเป็นต้นแล้ว.

เรื่องภิกษุผู้มีสิ่งของมากที่ ๘ จบ.

๕. สมนุตติมหามตฺตวตฺตฤ

๑๔๒. อลงฺกโต เจปิ สมนํ จเรยย
สนฺโต ทนฺโต นียโต พุรหฺมจารี
สพฺเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺท์
โส พุราหฺมโน โส สมฺโน ส ภิกฺขุ.

๕. เรื่องสันตติมหาอำมาตย์

๑๔๒. แม้ถ้าบุคคลประดับประดาแล้ว เป็น
ผู้สงบฝึกตนแล้ว เทียงตรง ประ
พฤติประเสริฐ วางอาชญาเสีย
ในสัตว์ที่เกิดมาแล้วทุกหมู่เหล่า พึง
ประพฤติสม่ำเสมอ บุคคลนั้นจัด
ว่าเป็นพราหมณ์ เป็นสมณะ เป็น
ภิกษุ.

๕. สันตติมหามตตวตถุ

อลงกโต เจปิ สม จเรยยาติ
 อิมิ ฌมมเทสนนํ สตุภา เขตวเน
 วิหรนุโต สันตติมหามตตํ อารพุก
 กเถสิ.

โส หิ เอกสมิ กाले रणोये
 ปเสนทิโกสลสฺส ปจจนตํ กุปีตํ
 วุปลเมตฺวา อากโต. อถสฺส ราชา
 ตฺยฺญโจ สตุต ทิวसानิ รชชํ
 ทตุวา เอกํ นจฺจคิตฺสฺส กุสลํ อิตฺถิ
 อทาสि.

โส สตุต ทิวसानิ สุรามทมตฺโต
 หตุวา สตุตเม ทิวเส สพฺพา-
 ลงฺการปฏิมณฺหิโต ว หตฺถิกุขนุชฺวรคโต
 หตุวา นุหानติตฺถํ คจฺจนฺโต
 สตุถารํ ปินฺทาย ปวิสฺนตํ
 ทวารนฺตเร ทิสฺวา หตฺถิกุขนุชฺวรคโต
 ว สีสํ จาเลตฺวา วนฺทิ.

๕. เรื่องสันตติมหาอำมาตย์

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภสันตติมหา-
 อำมาตย์ แสดงพระธรรมเทศนาเห็นว่า
 แม้ถ้าบุคคลประดับประดาแล้ว พึง
 ประพฤติสม่าเสมอไซ้เป็นต้น.

ความพิสดารว่า ในกาลหนึ่ง
 สันตติมหาอำมาตย์นั้น ปราบปรามรัฐ
 ชายแดนของพระเจ้าปเสนทิโกศลซึ่ง
 เกิดจลาจล จนราบคาบแล้ว กลับมา
 ที่นั่น พระราชาทรงพอพระทัย พระ-
 ราชทานราชสมบัติแก่เขา ๗ วัน
 แล้วพระราชทานหญิงผู้เชี่ยวชาญการ
 ฟ้อนและการขับให้คนหนึ่ง.

เขาเมาสุราตลอด ๗ วัน ในวันที่ ๗
 ประดับประดาด้วยเครื่องประดับทุกชนิด
 ขึ้นนั่งบนคอช้างไปทำหน้าที่พบพระศาสดา
 ซึ่งเสด็จเข้าไปบิณฑบาตที่ระหว่างประตู
 ทั้งนั่งบนคอช้างนั้นแหละ ผงกศีรษะ
 ถวายบังคมแล้ว.

สตถา สิตํ กตฺวา “โก นุ
 โข ภาณเต สิตปาตุกรรมเหตุ”ติ
 อานนทตฺเถเรน ปุญฺโจ สิตการณํ
 อาจิกฺขนฺโต อาห “ปสฺส อานนท
 สนฺตติมหาตตํ, อชฺเชว สพฺพการณ-
 ปฏิมณฺหิตฺโต ว มม สนฺติกํ อากนฺตฺวา
 จตฺตฺปทิกคาถาวसानเ อรหตฺตํ ปตฺวา
 สตฺตตาลมตฺเต อากาเส นิสิตฺตฺวา
 ปรีนิพฺพายิสฺสตี”ติ.

มหาชนเ เถเรน สทฺธิ กณฺเฑตฺสส
 สตฺถุ วจนํ อสฺโสสิ. ตตฺถ
 มิจฺฉาทิฏฺฐิกกา จินฺตยีสฺสุ “ปสฺสถ
 สมณสฺส โคตมสฺส กิริยํ, มุขมตฺตเมว
 ภาสตี, อชฺเชว กิเรส เหว
 สุรามทมตฺโต ยถาลงฺกโต ว เอตฺสส
 สนฺติกเ ธมฺมํ สุตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสตี
 อชฺช นํ มุสาวาเทน นิคณฺหิสฺสามา”ติ.

สมฺมาทิฏฺฐิกกา จินฺตยีสฺสุ “อโห
 พุทฺธานํ มหานุภาโว, อชฺช

พระศาสดาทรงทำการแยมแล้ว พระ-
 อานนทเถระทูลถามว่า “พระเจ้าข้า
 อะไรเป็นเหตุแห่งการทำการแยมให้
 ปราภฏ” เมื่อจะตรัสบอกเหตุแห่งการแยม
 จึงตรัสว่า “อานนท เธอจงดูสันตติ-
 มหาอำมาตย์ เขาทั้งยังประดับอาภรณ์
 ทุกชนิด จักมาสำนักรเรา วันนี้แหละ
 แล้วบรรลुพระอรหัต ในเวลาจบคาถา
 ๔ บท นั่งในอากาศสูงชั่ว ๗ ลำตาล
 จักปรีนิพพาน”.

มหาชน ได้ฟังพระดำรัสของพระศาสดา
 ซึ่งกำลังตรัสอยู่กับพระเถระ. ในมหาชน
 เหล่านั้น พวกมิจฉาทิฐิคิดกันว่า
 “พวกท่าน จงดูกิริยาของพระสมณโคตม
 เกิด พระองค์ตรัสเฉพาะพระโอษฐ์เท่า-
 นั้น, นัยว่า วันนี้ สันตติมหาอำมาตย์
 มีนเมาสุราอย่างนี้ ยังประดับประดาอยู่
 เหมือนเดิม พังกรรมในสำนักของพระ-
 สมณโคตมนั่นแล้วจักปรีนิพพาน วันนี้
 พวกเราจักจับผิดพระองค์ ด้วยการ
 กล่าวคำเท็จ”.

พวกสัมมาทิฐิ คิดกันว่า “น่าอัศจรรย์จริง
 พระพุทธเจ้าทั้งหลาย มีอานุภาพมาก,

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พุทธลีฬหเจว สนฺตติมหามตฺตลีฬหเจ
ทฏฺฐํ ลภิสฺสามา”ติ.

วันนี้ พวกเราจักได้เห็นพุทธลีลา และ
ท่าทีของสันตติมหาอำมาตย์”.

สนฺตติมหามตฺโตปิ นฺทานตฺตฺเถ
ทิวสภากํ อุกกภีฬฺหํ กิฬิตฺวา
อุยฺยานํ คนฺตฺวา อาปานภุมิยํ
นิสีทิ. สปิ อิตฺถิ รุจฺคมชฺเฌ
โอยฺตริตฺวา นจฺจคิตฺตํ ทสฺเสตฺตํ อารภิ.
ตสฺสา สรฺรลีฬาย ทสฺสนตฺถํ
สฺตฺตาทํ อปฺปาหารตฺาย ตํทิวสํ
นจฺจคิตฺตํ ทสฺสยฺมานาย อนฺโตกฺขจฺฉิยํ
สฺตฺตภาวตฺตา สมฺภูจฺจาย หทยมํสํ
กนฺติตฺวา อคฺมํสฺ.

ฝ่ายสันตติมหาอำมาตย์ เล่นน้ำที่
ท่าหน้าตอนกลางวันแล้ว ไปอุทยานนั่งที่
พื้นโรงดื่ม. หญิงแม่นั้น ก็ลงท่ามกลาง
ลานเต็นรำ เริ่มแสดงการพ้อนและ
การขับ. เมื่อนางแสดงการพ้อนและ
การขับในวันนั้น ลมมีพิษดุจศัสตรา
ตั้งขึ้นภายในห้อง ได้ตัดเนื้อหัวใจไปแล้ว
เพราะนางมีอาหารน้อย ตลอด ๗ วัน
เพื่อแสดงความมงดงามแห่งร่างกาย.

สา ตํขณฺณเฌว มุขเณ เจว
อกฺขีฬิ จ วิวญฺเฬิ กาลมกาสิ.
สนฺตติมหามตฺโต “อุปฺธาเรถ นนฺ”ติ
วตฺวา “นิริฏฺฐา สามิ”ติ วุตฺตมตฺเตยฺว
พลวโสเกน อภิกฺขโต. ตํ ขณฺณเฌวสฺส
สฺตฺตาทํ ปิตฺสุรา ตตฺตกปาเล
อุทฺทกพิณฺฑุ วิย ปริกฺขยํ อคฺมาสิ.
โส “น เม อิมํ โสกํ อญฺโฌ
นิพฺพาเปตฺตํ สกฺขิสฺสฺสติ อญฺจตร
ตภาคเตนา”ติ พลนิกายปริวฺโต
สายณฺหสมเย สฺตฺถุ สนฺติกํ คนฺตฺวา

นางมีปากอ้า ตาเหลือก ตายไปในขณะ
นั้นนั่นเอง. สันตติมหาอำมาตย์กล่าวว่า
“พวกท่านจงตรวจดูนาง” พอเมื่อพวก
บริวารบอกว่า “นางสิ้นลมหายใจแล้ว
นาย” เท่านั้น ถูกความโศกอันมีกำลัง
ครอบงำแล้ว. สุราที่เขาดื่มตลอด ๗ วัน
ก็ได้สร้างสิ้นไปในขณะนั้นนั่นเอง ดูจ
หยาดน้ำ บนกระเบื้องร้อน ฉะนั้น.
เขาคิดว่า “คนอื่นไม่สามารถให้ความ
โศกของเรานี้ดับได้ ยกเว้นพระตถาคต”
มีหมู่พลห้อมล้อมแล้ว ไปสำนักพระ-

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วนุทิตวา เอวมาห “ภนฺเต เอวรูปุ
 เม โสโก อุปฺปนฺโน, ‘ตํ เม
 ตุมฺเห นิพฺพาเปตฺตํ สกฺขิสฺสตา’ติ
 อากโตมฺหิ, ปฏฺิสรณํ เม โหถา”ติ.

อถ นํ สตถา “โสภํ นิพฺพาเปตฺตํ
 สมตถสฺเสว มม สนฺติภํ อากโตสิ,
 อิมิสฺสา หิ อิตฺถิยา อิมินา ว
 การณฺน มตถาเส ตว โรทฺถตสฺส
 ปคฺขมฺริตอสุสฺสนิ จตฺตุนํ มหาสมฺมุทฺทานํ
 อุกฺกโต อติเรกตฺรานี”ติ วตฺวา อิมํ
 กถามาห

“ยํ ปุพฺเพ ตํ วิโสเสหิ,
 ปจฺจํ เต มาหุ กิณฺจนํ
 มชฺเฒ เจ โน คเสสฺสสิ,
 อุปฺสนฺโต จริสฺสสี”ติ.

กถาปริโยसानเ สนฺตติมหาตฺโต
 อรหฺตํ ปตฺวา อตฺตโน อายุสงฺขารํ

ศาสดาในตอนเย็น ถวายบังคมแล้ว
 กราบทูลอย่างนี้ว่า “ความโศกเห็น
 ปานนี้ เกิดแก่ข้าพระองค์ พระเจ้าข้า
 ข้าพระองค์มาด้วยหวังว่า ‘พระองค์จัก
 สามารถดับความโศกนั้น ของข้า-
 พระองค์ได้’ ขอพระองค์จงโปรดเป็น
 ที่พึ่งแก่ข้าพระองค์เถิด”.

ที่นั้น พระศาสดาตรัสกับเขาว่า “ท่าน
 มาสำนักเราผู้สามารถดับความโศกได้
 โดยแท้, จริงอยู่ น้ำตาที่ไหลออกของ
 ท่านผู้ร้องไห้ อยู่ในเวลาที่หญิงคนนี้
 ตายไป เพราะเหตุนี้ มากยิ่งกว่าน้ำใน
 มหาสมุทรทั้ง ๔ เสียอีก” จึงตรัสพระ-
 กถาว่า

“เธอจงทำให้กิเลสเครื่องกังวลที่มีอยู่
 ในครั้งก่อนเหือดแห้งไป กิเลส
 เครื่องกังวลอย่าได้มีแก่เธอ ใน
 ภายหลัง ถ้าเธอจักไม่ยึดมั่นใน
 ท่ามกลางไซ้ เธอก็จักเป็นผู้
 สงบเย็นเทียวไป”.

ในเวลาจบกถา สันตติมหา-
 อามาดย์ บรรลุพระอรหัต เมื่อตรวจดู

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โอลิเกนุโต ตสฺส อปฺปาวตฺตนาภาวํ
 ฌตฺวา สตฺถารํ อาท “ภนฺเต
 ปรีนิพฺพานํ เม อนุชานาถา”ติ.

อายุสังขารของตน ทราบว่าอายุสังขาร
 นั้นเป็นไปไม่ได้แล้ว จึงกราบทูลพระ-
 ศาสดาว่า “ขอพระองค์โปรดอนุญาต
 การปรีนิพพานแก่ข้าพระองค์เถิด พระ-
 เจ้าข้า”.

สตฺถา เตน กตกมฺมํ ชานนุโตปิ
 “มฺสาวาเทน นิคฺคณฺหนตฺถํ สนนฺิปปตฺติตา
 มิจฺจนาทิจฺจิกา โอลกาสะ น ลภิสฺสฺสนฺุติ,
 ‘พุทฺธสิทฺถเจว สนฺุตฺติมหาตฺตลฺสิทฺถเจ
 ปสฺสิสฺสามา’ติ สนนฺิปปตฺติตา สมฺมา-
 ทิจฺจิกา อิมินา กตกมฺมํ สฺตฺวา
 ปุณฺณเวสฺส อาทารํ กริสฺสฺสนฺุติ”ติ
 สลฺลภฺเขตฺวา “เตนหิ ตยา กตกมฺมํ
 มยฺหํ กเถหิ, กเถนุโต จ ภูมฺิยํ
 จิโต อกเถตฺวา สตฺตฺตาลมตฺเต
 อากาเส จิโต กเถหิ”ติ อาท.

พระศาสดาแม้ทรงทราบกรรมที่เขาทำ
 ไว้แล้ว ก็ทรงกำหนดว่า “พวกมิจจา-
 ทิจฺจ ซึ่งพากันประชุมกัน เพื่อคอย
 จับผิดด้วยการกล่าวคำเท็จ จักไม่ได้
 โอกาส, พวกสัมมาทิจฺจซึ่งพากันประชุม
 ด้วยหมายใจว่า ‘พวกเราจักได้เห็น
 พุทฺธสิลา และท่วงท่าของสันตติมหา-
 อำมาตย์’ พังกรรม ที่อำมาตย์นี้ทำแล้ว
 จักทำความเอื้อเพื่อในบุญทั้งหลาย”
 ตรัสว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอจงบอกกรรมที่
 เธอทำแล้วแก่เรา และเมื่อจะบอก อย่า
 ยืนบนพื้นดินบอก จงยืนในอากาศชั่ว-
 เจ็ดลำตาลบอก”.

โส “สาธุ ภนฺเต”ติ สตฺถารํ
 วนฺุทิตฺวา เอกตาลปฺปมาณํ อุกฺคฺมม
 โอลโรหิตฺวา ปุณฺ สตฺถารํ วนฺุทิตฺวา
 อุกฺคฺจฺจฺจฺนุโต ปฏิปาฏิยา สตฺต-
 ตาลปฺปมาเณ อากาเส ปลฺลฺงฺเกน

สันตติมหาอำมาตย์ทูลรับว่า “ดีละ
 พระเจ้าข้า” ถวายบังคมพระศาสดา
 เหาะขึ้นไปสูงประมาณชั่วลำตาลหนึ่ง
 ลงมาถวายบังคมพระศาสดา เหาะขึ้น
 ไปอีก หนึ่งโดยบัลลังก์ในอากาศสูง

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นีสิติตวา “สุณาถ เม ภนุเต ประมาณ ๗ ชั่วโมงตามลำดับ
 ปุพฺพกมฺมน”ติ อาห. กราบทูลว่า “ขอพระองค์จงฟังบุรพกรรม
 ของข้าพระองค์เถิด พระเจ้าข้า”.

อโธ เอกนวุตฺติกปุเป วิปสฺสิ-
 สมฺมาสมฺพุทฺธกาเล พนฺธุมตฺตินคเร
 เอกสฺมี กุเล นิพฺพตฺติตฺตวา จินฺตสฺสี
 “กิณฺนุ โข ปเรสฺส เจทนํ วา
 ปิพนํ วา อกรรมกมฺมน”ติ
 อุตฺธาเรนุโต ปุณฺณกมฺเมสุ โฆสนกมฺมํ
 ทิสฺวา ตโต ปฏฺจาย ตํ กมฺมํ
 กโรนุโต มหาชนํ สมากเปตฺวา
 “ปุณฺณานิ กโรถ, อโปสถทิวเสสุ
 อโปสถํ สมากิยถ, ทานํ เทถ,
 ธมฺมํ สุณาถ, พุทฺธรตนาทีหิ สทิสฺ
 รตนํ นาม อณฺเฏ ฆิตฺติ, ตินฺถนํ
 รตนาณํ สกุการํ กโรถา”ติ
 อุกฺโขเสนุโต วิจรามิ,

ตสฺส มยฺหํ สทฺทํ สุตฺวา พุทฺธปิตา
 พนฺธุโม มหาราชา มํ ปกฺกสสาเปตฺวา
 “ตาด กิ กโรนุโต วิจรสี”ติ
 ปุจฺฉิตฺวา “เทว ตินฺถนํ รตนาณํ คุณํ
 ปกาเสตฺวา มหาชนํ ปุณฺณกมฺเมสุ
 สมากเปนุโต วิจรามิ”ติ วุตฺเต,

ในกัปที่ ๕๑ แต่ภักกัปนี้ไป ในกาล
 แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า
 วิปัสสิ ข้าพระองค์บังเกิดในตระกูลหนึ่ง
 ในพันธุมดินนคร คิดแล้วว่า “อะไรหนอ
 เป็นกรรมที่ไม่ทำการตร้อน หรือ
 เบียดเบียนชนเหล่าอื่น” เมื่อใคร่ครวญ
 ไป ก็เห็นกรรมคือการประกาศในการ
 บุญทั้งหลาย ตั้งแต่นั้นมา เมื่อจะทำการม
 นั้น ก็เที่ยวประกาศชักชวนมหาชนว่า
 “ท่านทั้งหลายจงทำบุญ จงสมาทาน
 อุโบสถในวันอุโบสถ จงถวายทาน จง
 ฟังธรรม ชื่อว่า รัตนะอย่างอื่น เช่นกับ
 พุทธรัตนะเป็นต้น ไม่มี พวกท่านจงทำ
 สักการะรัตนะทั้ง ๓”.

พระมหाराชาทรงพระนามว่า พันธุมะ
 ซึ่งเป็นพุทธบิดาทรงสดับเสียงของข้าพระ
 องค์นั้นแล้ว รับสั่งให้เรียกข้าพระองค์
 เข้าไปเฝ้า ตรัสถามว่า “เจ้าเที่ยวทำ
 อะไรหรือพ่อ?” เมื่อข้าพระองค์กราบทูล
 ว่า “ขอเดชะ ข้าพระองค์เที่ยวประกาศ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“กตถ นิสินฺโน วิจรสี”ติ ปุจฺจิตฺวา
 “ปทสว ทเวา”ติ มยา วุตฺเต,
 “ตาด น ตฺว เหว วิจริตฺ
 อรหสิ, อิมํ ปุพฺพทามํ ปิณฺธุริตฺวา
 อสฺสปิฏฺเจ นิสินฺโน วิจรสี”ติ
 มยฺหํ มุตฺตาทามสทิสํ ปุพฺพทามํ
 ทตฺวา ทนฺตํ อสฺสํ อทาสิ,

อถ มํ รณฺญา ทินฺนปริหารเณ
 ตถเว อุกฺโขเสตฺวา วิจรนฺตํ ปุณฺปิ
 ราชฯ ปกฺโกสาเปตฺวา “ตาด กิ
 กโรนฺโต วิจรสี”ติ ปุจฺจิตฺวา “ตทเว
 ทเวา”ติ วุตฺเต, “ตาด อสฺโสปิ
 เต นานุจฺฉวิโก, อิท นิสิตฺติวา
 วิจรา”ติ จตฺตสินฺธุวฺยตฺตํ รณํ อทาสิ.

ตติยวาเรปี โส ราชฯ สทฺทํ
 สุตฺวา มํ ปกฺโกสาเปตฺวา “ตาด
 กิ กโรนฺโต วิจรสี”ติ ปุจฺจิตฺวา

คุณพระรัตนตรัยแล้วชักชวนมหาชนใน
 กรรมอันเป็นบุญทั้งหลาย” ก็ตรัสถามว่า
 “เจ้านั่งบนอะไรเที่ยวไป” เมื่อเข้า-
 พระองค์กราบทูลว่า ขอเดชะ เดินไป
 พระเจ้าข้า” ตรัสว่า “พ่อ เจ้าไม่ควร
 เที่ยวไปอย่างนี้ เจ้าประดับพวงดอกไม้
 นี้แล้ว นั่งบนหลังม้า เที่ยวไป”
 พระราชทานพวงดอกไม้เช่นกันกับพวงแก้ว-
 มุกดา พระราชทานม้าที่ฝึกแล้วแก่
 ข้าพระองค์,

ต่อมา พระราชารับสั่งให้เรียกข้าพระองค์
 ซึ่งเที่ยวประกาศไปอย่างนั้นนั้นแหละ
 ด้วยเครื่องบริหารที่พระราชทานแล้วมา
 เผ้าอีก แล้วตรัสถามว่า “พ่อ เจ้าเที่ยว
 ทำอะไรอยู่” เมื่อข้าพระองค์กราบทูลว่า
 “เที่ยวทำกรรมนั้นนั้นแหละ พระเจ้าข้า”
 ก็รับสั่งว่า “พ่อ แม้ม้าก็ไม่เหมาะสม
 แก่เจ้า, เจ้านั่งบนรถนี้เที่ยวไปเกิด”
 แล้วจึงพระราชทาน รถซึ่งเทียมด้วยม้า
 สิบสองตัว.

แม้ครั้งที่ ๓ พระราชานั้น ทรงสดับเสียง
 แล้ว รับสั่งให้เรียกข้าพระองค์เข้าเผ้า
 ตรัสถามว่า “พ่อ เจ้าเที่ยวทำอะไรอยู่”

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“ตทเว ทเวา”ติ วุตเต, “ตาด
รโถปี เต นานุจฉวิโก”ติ มยห
มหนตฺ โภคํ มหาปสาธนญจ ทตฺวา
เอกํ หตฺถิ อทาสี,

สุวาทํ สพฺพพารณปฏิมณฺหิตโต ว
หตฺถิกุขนฺธเน นิสิติตฺวา อสิติวสุส-
สทฺสฺसानิ ธมฺมโฆสกกมฺมํ อทาสี,

ตสฺส เม เอตฺตํ กาลํ กายโต
จฺนฺทนคฺนฺธโร วายติ มุขโต
อุปฺปลคฺนฺธโร วายติ, อิทํ มยา
กตํ กมฺมหนฺติ.

เอวํ โส อตฺตโน ปุพฺพกมฺมํ
กเถตฺวา อากาเส นิสินฺโนว
เตโชธาตํ สฺมาปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิ.
สรีเร ชาลา อุจฺจฺหิตฺวา มํสโลหิตํ
ฉาเปสิ. สุมฺนปฺปฺพานิ วีย ฐาตุโย
อววสีสุ. สตฺถา สุตฺถวตฺถํ
ปสาราเปสิ. ฐาตุโย ตตฺถ นิปตีสฺสุ.
ตา ปกฺขิปิตฺวา จตฺมฺหาปเถ ญฺปิ

เมื่อข้าพระองค์กราบทูลว่า “เทียวทำ
กรรมนั้นนั่นแหละ พระเจ้าข้า” ก็
ตรัสว่า “แม้ถกก็ไม่เหมาะสมแก่เจ้า”
แล้วจึงพระราชทานโมคชะแก่ข้าพระองค์
มากมายและเครื่องประดับอันยิ่งใหญ่ แล้ว
ได้พระราชทานช้างให้ ๑ เชือก,

ข้าพระองค์นั้น ประดับประดาด้วย
เครื่องอาภรณ์ทุกชนิดทีเดียว นั่งบนคอช้าง
ได้ทำกรรมคือการประกาศธรรมอยู่ถึง ๘
หมื่นปี,

กลิ่นจันท์ หอมพุ่งออกจากกาย กลิ่น
ดอกบัว หอมพุ่งออกจากปาก ของ
ข้าพระองค์นั้น ตลอดกาลเท่านี้, นี่เป็น
กรรมที่ข้าพระองค์ทำไว้แล้ว.

สันตติมหาอำมาตย์นั้น ครั้น
กราบทูล บุรพกรรมของตนอย่างนี้แล้ว
นั่งในอากาศทีเดียว เข้าเตโชธาตุ-
ปรีนิพพานแล้ว. เปลวไฟลุกขึ้นใน
ร่างกาย ไหม้เนื้อและเลือดแล้ว. ธาตุ
ทั้งหลาย ดุจดอกมะลิ เหลืออยู่แล้ว.
พระศาสดารับสั่งให้คสีผ้าขาวออกแล้ว.
ธาตุทั้งหลาย ตกลงบนผ้านั้น. พระศาสดา

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

การาเปสิ “มหาชนโน วนุทิตวา ทรงเก็บธาตุเหล่านั้นไว้แล้ว รับสั่งให้
 ปุณฺณภาคี ภวิสฺสตี”ติ. สร้างสถูปไว้ที่ทางใหญ่ ๔ แพร่งด้วย
 พระประสงค์ว่า “มหาชนโนไว้แล้ว จัก
 เป็นผู้มีส่วนแห่งบุญ”.

ภิกฺขุ ฅมฺมสภายํ กถํ สมฺภูจาเปสฺสุ พวกภิกษุสนทนากันในโรงธรรมว่า
 “อาวุโส สนฺตติมหาตโต คาถา- “ผู้มีอายุทั้งหลาย สันตติมหาอำมาตย์
 ปรีโยसानเ อรหตฺตํ ปตฺวา บรรลุพระอรหัตในเวลาจบคาถาประดับ
 อลงกตปฏฺยตโต ว อากาเส นิสฺสิตฺวา ตกแต่งแล้วนั้นแหละ นั่งในอากาศ
 ปรีนิพฺพุโต, กิณฺนุ โข เอตํ ปรีนิพพานแล้ว, พวกเราควรเรียก
 ‘สมฺโน’ติ วตฺตํ วฏฺฏติ, อุทาหุ สันตติมหาอำมาตย์นั้นว่า ‘สมณะ’ หรือ
 ‘พฺราหฺมโน’ติ. เรียกว่า ‘พราหมณ์’ ดีหนอ”.

สตฺถา อากนฺตฺวา “กาย นฺตฺถ พระศาสดาเสด็จมา ตรัสถามว่า “ภิกษุ
 ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย สนฺนินฺนินา”ติ ทั้งหลาย บัดนี้ พวกเขอนั่งสนทนา
 ปุจฺฉิตฺวา “อิมาย นามา”ติ วตฺเต, เรื่องอะไรกัน” เมื่อพวกภิกษุกราบทูลว่า
 “ภิกฺขเว มม ปุตฺตํ ‘สมฺโน’ติปิ “เรื่องชื่อนี้” จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 วตฺตํ ‘พฺราหฺมโน’ติปิ วตฺตํ พวกเขอจะเรียกบุตรของเราว่า ‘สมณะ’
 วฏฺฏติเยวา”ติ วตฺวา อนุสนฺธิ กิติ ว่า ‘พราหมณ์’ กิติ ควรทั้งนั้น”
 ฅมฺเฏตฺวา ฅมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ เมื่อทรงสืบต่ออนุสนธิ แสดงธรรมตรัส
 คาถมาห พระคาถานี้ว่า

๑๔๒. “อลงฺกโต เจปิ สมํ จเรยฺย
 สนฺโต ทนฺโต นียโต พฺรหฺมจารี
 สพฺเพสฺสุ ภูเตสฺสุ นิธาย ทนฺทํ

๑๔๒. “แม้ถ้าบุคคลประดับประดาแล้วเป็น
 ผู้สงบฝึกฝนแล้ว เทียงตรง ประ-
 พกฺติประเสริฐ วางอาชญาเสีย

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส พุราหฺมโณ โส สมโณ
ส ภิกขุ”ติ.

ในสัตว์ที่เกิดมาแล้ว ทุกหมู่เหล่า
ฟังประพฤติสม่าเสมอ บุคคลนั้น
จัดว่า เป็นพราหมณ์ เป็นสมณะ
เป็นภิกษุ”.

ตตถ อลงฺกโตติ วตฺตา-
ภรณปฏิมณฺหิโต. ตสฺสโต “วตฺตา-
ลงฺการาทีหิ อลงฺกโต เจปิ ปุคฺคโล
กายาทีหิ สมํ จเรยฺย ราคาทิวปฺสเมน
สนฺโต อินฺทฺริยทเมน ทนฺโต
จตุมคฺคณิยาเมน นียโต เสฏฺฐจฺริยา
พฺรหฺมจาร์ กายทณฺทาทีนํ โออโร-
ปิตตาย สพฺเพสุ ฏฺเตสุ นิธาย
ทณฺทํ,

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า **ประดับ**
ประดาแล้ว ความว่า ตกแต่งแล้ว
ด้วยผ้าและเครื่องประดับ. ฟังทราบ
เนื้อความคถานั้นว่า “แม้ถ้าบุคคล
ประดับประดาแล้วด้วยเครื่องประดับมีผ้า
เป็นต้น ชื่อว่า ผู้สงบแล้ว เพราะสงบ
ระงับเสียจากกิเลสมีรากะเป็นต้น ชื่อว่า
ผู้ฝึกฝนแล้ว เพราะฝึกอินทรีย์ ชื่อว่า
ผู้เที่ยงตรง เพราะเที่ยงตรงในมรรคทั้ง ๘
ชื่อว่า พหฺมจาร์ เพราะประพฤติ
ประเสริฐ วางอาชญาเสียแล้วในสัตว์
ที่เกิดมาแล้วทุกหมู่เหล่า เพราะตนวาง
อาชญาทางกายเป็นต้นลงเสียได้แล้ว
ฟังประพฤติสม่าเสมอทางกายเป็นต้น,

โส เอวรูปฺโป วาหิตปาปตฺตา
‘พฺรหฺมโณ’ติปิ สมิตปาปตฺตา
‘สมโณ’ติปิ ภินฺนกิเลสฺตฺตา ‘ภิกขุ’ติปิ
วตฺตพฺโพเยวา”ติ.

บุคคลนั้น คือเห็นปานนี้ ควรเรียกว่า
‘พราหมณ์’ เพราะลอยบาปเสียแล้ว ว่า
‘สมณะ’ เพราะเป็นผู้มีบาปอันสงบแล้ว
ว่า ‘ภิกษุ’ เพราะทำลายกิเลสได้แล้ว
ก็ได้ทั้งนั้น”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วรรค)

๕. เรื่องสันตติมหาอำมาตย์

๑๗๓

เทศนาวसानะ พหู โสตาปัตติ-
ผลาทีนิ ปาปุณีสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นจำนวน
มาก บรรลुकุณวิเศษมีโสตาปัตติผล
เป็นต้น.

สนฺตติมหาตตวตฺตถุ นวม.

เรื่องสันตติมหาอำมาตย์ที่ ๕ จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๐. ปิไลติกตฤเธรวตฤ

๑๔๓. หิรินิเสโร ปุริโส
โกจิ โลกสุมิ วิชชติ
โย นิททำ อปโพเชติ
อสุโส ภาทโร กสามิว,
๑๔๔. อสุโส ยถา ภาทโร กสานิวิฏฺโจะ
อาตานิโน สเวคิโน ภาถ
สทฺธาย สีเลน จ วีริเยน
สมาธิना ธรรมวินิจฺจนเยน จ
สมฺปนฺนวิชฺชาจรณา ปฏิสฺสตา
ชหิสฺสถ ทุกฺขมิตฺถ อนุปฺปก.

๑๐. เรื่องพระปิไลติกเถระ

๑๔๓. บุรุษผู้ห้ามอกุศลวิตกด้วยหิริเสียได้
กำจัดความหลับใต้อยู่ ดุจม้าดี
หลบเส้ ฉะนั้น น้อยคนจะมี
ในโลก,
๑๔๔. ท่านทั้งหลาย จงเป็นผู้มีความเพียร
มีความสลัดใจเหมือนม้าดีถูกเขาเอา
เส้หวดแล้ว มีความบากบั่น
ฉะนั้น ท่านทั้งหลาย (เปรียบ-
พร้อม) ด้วยศรัทธา ศีล ความเพียร
สมาธิ และคุณเครื่องวินิจัยธรรม
มีวิชา และจรณะเปรียบเทียบพร้อมแล้ว
มีสติตั้งมั่น จักละทุกข์มิใช่
น้อยนี้เสียได้.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๐. ปิไลติกเถรวตถุ

หิรินิเสโท ปุริโสติ อิม
 ฌมฺมเทสนํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต
 ปิไลติกเถรํ อารพฺภ กถเส.

เอกสมิ หิ ทิวเส อานนฺทตฺเถโร
 เอกํ ปิไลติกขณฺฑนินฺวตฺถํ กปาลํ
 อาทาย ภิกฺขุขาย จรณฺตํ ทารกํ
 ทิสฺวา “กนฺเต เอวํ วิจริตฺวา
 ซีวิตโต ปพฺพชฺชา น อุตฺตริตฺรา”ติ
 วตฺวา “กนฺเต โโก มํ
 ปพฺพาเชสฺสตี”ติ วุตฺเต, “อหํ
 ปพฺพาเชสฺสามี”ติ ตํ อาทาย วิหารํ
 กนฺตฺวา สหตฺถา นฺหาเปตฺวา
 กมฺมฏฺจานํ ทตฺวา ปพฺพาเชสิ.

เตน ปน นินฺวตฺถปิไลติกขณฺฑํ
 ปสาเรตฺวา โอลิเกนฺโต ปริสฺสวาน-
 กรณมตฺตํปิ คยฺหุปคํ กณฺจิ ปเทสํ
 อทิสฺวา กปาลเกน สทฺธี เอกทิสฺสา
 รุกฺขสาขาย จเปสิ.

๑๐. เรื่องพระปิไลติกเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภพระปิไลติกเถระ
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า บุรุษผู้ห้าม
 อุกุศลวิตกด้วยหิริเสียได้ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า วันหนึ่ง พระ-
 อานนทเถระเห็นเด็กคนหนึ่ง นุ่งท่อนผ้า
 เก่า ถือกระบือ กำลังเที่ยวขอทานอยู่
 กล่าวว่า “เจ้าบวชเสียมิดีกว่าเที่ยว
 เป็นอยู่อย่างนี้หรือ” เมื่อเด็กคนนั้น
 เรียนว่า “ใครจักให้ผมบวชขอรับ”
 กล่าวว่า “เราจักให้บวชเอง” แล้วพา
 เด็กคนนั้นไปวัด ให้อาบน้ำด้วยมือตนเอง
 แล้วให้กรรมฐาน แล้วจึงให้บวช.

ก็ พระเถระคลี่ท่อนผ้าเก่าที่เขา นุ่งแล้ว
 ตรวจดู ไม่เห็นสักที่เดียวซึ่งใช้สอยได้
 แม้เพียงทำผ้ากรองน้ำ จึงพาดไว้ที่กิ่งไม้
 กิ่งหนึ่ง พร้อมกระบือแล้ว.

๑ น. ปิไลติกคิสิสตุเถรวตถุ.

โสปี ปพพชิตวา ลทฐุปสมบทโท
 พุทธธาน์ อุปุปนน์ ลามสกุการ์
 ภูณชมาโน มหคฺฆมานิ จิวรานิ
 อจฺฉาเทตฺวา วิจฺรนฺโต สรีโร หุตฺวา
 อุกฺกณฺจิตฺวา “กิ เม ชนฺสฺส
 สทฺธาเทยฺยํ นีวาเสตฺวา วิจฺรณฺน,
 อตฺตโน ปิไลติกเมว นีวาเสสฺสามิ”ติ
 ตํ จานํ คนฺตฺวา ปิไลติกํ คเหตฺวา
 “อหิริก นิลฺลชฺช เอรูปานํ วตฺถานํ
 อจฺฉาทนฺนุจฺจานํ ปหาย อิมํ
 ปิไลติกขณฺฑํ นีวาเสตฺวา กปาลหตฺโถ
 ภิกฺขุขาย จริตฺตํ อิจฺฉสิ”ติ ตํ
 อารมฺมณํ กตฺวา อตฺตนา ว อตฺตานํ
 โอวทิตฺวา.

โอวทนฺตสฺเสว ปนฺสฺส จิตฺตํ
 ปสฺสิตฺวา โส ตํ ปิไลติกํ ตตฺถ
 ปฏิสฺสามิตฺวา นีวตฺติตฺวา วิหารเมว
 คโต. โส กติปาหจฺเจน ปุณ
 อุกฺกณฺจิตฺวา ตเถว วตฺวา นีวตฺติ,
 ปุณฺปิ ตเถวตฺติ. ตํ เอวํ อปฺราปรํ
 วิจฺรนฺตํ ทิสฺวา ภิกฺขุ “กหํ
 อาวุโส คจฺฉสิ”ติ ปุจฺฉนฺติ. โส
 “อาจฺริยสฺส สนฺตฺติกํ คจฺฉามาวิโส”ติ

ฝ่ายเด็กคนนั้นได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว
 บริโภคลาภและสักการะ ซึ่งเกิดขึ้นแก่
 พระพุทธเจ้าทั้งหลาย นุ่งห่มจีวรราคา-
 แพงเที่ยวไป มีร่างกายอ้วนท้วน จึงเกิด
 เบื่อหน่ายขึ้นแล้ว คิดว่า “จะประโยชน์
 อะไรสำหรับเราด้วยการนุ่งผ้าซึ่งชนถวาย
 ด้วยศรัทธา เที่ยวไป เราจักนุ่งผ้า
 ผืนเก่าของตนนี้แหละ” ไปยังที่นั้น
 จับผ้าเก่าทำผ้าผืนนั้นให้เป็นอารมณ์
 เตือนตนด้วยตนเองว่า “เจ้าคนไม่มีหิริ
 หมดความละอาย เจ้าปรารถนาเพื่อ
 จะละฐานะเป็นที่นุ่งผ้าเห็นปานนี้แล้ว
 นุ่งผ้าเก่าท่อนี้ ถือกระเบื้อง เที่ยว
 ขอตานหรือ.

ก็เมื่อท่านเตือนตนอยู่นั้นแหละ จิต
 เลื่อมใสแล้ว. ท่านเก็บผ้าเก่าผืนนั้นไว้
 ที่เดิมแล้ว ก็กลับไปวิหารตามเดิม.
 ล่วงไป ๒-๓ วัน ท่านเบื่อหน่ายขึ้นมาอีก
 จึงกล่าว อย่างนั้นนั้นแหละแล้วกลับไป
 เบื่อหน่ายขึ้นมา ก็กล่าวอย่างนั้นนั้นแล
 กลับไปแม้อีก ด้วยประการฉะนี้. ภิกษุ
 ทั้งหลายเห็นท่านเที่ยวกลับไปกลับมาอยู่
 อย่างนั้น พวกนั้นถามว่า “คุณ คุณจะ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วตวา เอเตเนว นีหาเรน อตฺตโน
ปิไลติกขณฺฑเมว อารมฺมณํ กตฺวา
อตฺตानํ นิสฺเสเชตฺวา กติปาเหเนว
อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ.

ภิกฺขุ อหํสุ “กึ อาวุโส น
อิทานิ อจฺริยสฺส สนฺติกํ กจฺจสิ,
นนฺ อยํ ตว วิจฺรณมคฺโค”ติ.
“อ้าวุโส อจฺริเยน สทฺธิ สํสคฺเค
สตี, คโตมฺหิ, อิทานิ ปน เม
ฉินฺโน สํสคฺโค, เตนสฺส สนฺติกํ
น กจฺจามิ”ติ.

ภิกฺขุ ตถาคตสฺส อารโจะสุ “ภนฺเต
ปิไลติกตฺเถโร อญฺญํ พฺยากรโสี”ติ.
“กิมานฺ ภิกฺขเว”ติ. “อิทํ นาม
ภนฺเต”ติ.

ตํ สุตฺวา สตฺถา “อาม ภิกฺขเว
มม ปุตุโต, ปุพฺเพ สํสคฺเค สตี,
อจฺริยสฺส สนฺติกํ คโต, อิทานิ

ไปไหน”. ท่านตอบว่า “ผู้มีอายุทั้งหลาย
ผมจะไปสำนักอาจารย์” แล้วทำผ้าท่อน
เก่าของตนนั้นแหละเป็นอารมณ์ โดย
ทำนองนี้ ห้ามตนแล้ว ๒-๓ วันเท่านั้น
ก็บรรลุพระอรหัต.

ภิกษุทั้งหลายพากันถามว่า “ผู้มีอายุ
เตี้ยนี้ ท่านไม่ไปสำนักอาจารย์หรือ ?
นี่เป็นทางเที่ยวไปของท่านมิใช่หรือ ?”.
ท่านกล่าวว่า “ผู้มีอายุทั้งหลาย เมื่อมี
ความเกี่ยวข้องกับอาจารย์ ผมจึงไป
แต่บัดนี้ ผมตัดความเกี่ยวข้องได้ขาด
แล้ว, เพราะเหตุนั้น ผมจึงไม่ไปสำนัก
ของท่าน”.

ภิกษุทั้งหลาย กราบทูลพระตถาคตว่า
“พระเจ้าข้า พระปิไลติกเถระ พยากรณ์
พระอรหัต”. พระศาสดา ตรัสถามว่า
“ท่านกล่าวอะไรหรือ ภิกษุทั้งหลาย”.
พวกภิกษุกราบทูลว่า “ท่านกล่าวเรื่อง
ชื่อนี้ พระเจ้าข้า”.

พระศาสดาทรงสดับค่านั้นแล้ว ตรัสว่า
“อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย บุตรของเรา
เมื่อมีความเกี่ยวข้องในครั้งก่อน จึงไป

ปนสฺส สํสกุโก ฉินฺโน, อตฺตนา ว สํนักอาจารย์, แต่บัดนี้ เชอตัดความ
 อตฺตานํ นิสฺเสเชตฺวา อรหตฺตํ เกี่ยวข้องได้ขาดแล้ว ห้ามตนด้วยตนเอง
 ปตฺโต”ติ วตฺวา อีมา คากา ได้ บรรลุพระอรหัตแล้ว” จึงได้ตรัส
 อภาสิ. พระคาถาเหล่านี้ว่า

๑๔๓. “หิรินิเสธฺ ปุริโส
 โกจิ โลกสฺมิ วิชฺชติ
 โย นิทฺทํ อปโปเชติ
 อสฺโส ภาทฺโร กสามิว,

๑๔๔. อสฺโส ยถา ภาทฺโร กสานิวิฏฺโฐ
 อาตปิโน สํเวคิโน ภวถ
 สทฺธาย สีเลน จ วีริเยน
 สมารินา ธมฺมวินิจฺฉเยน จ
 สมฺปนฺนวิชฺชาจรณา ปฏิสฺสตา
 ชหิสฺสถ ทุกฺขมิตฺทํ อนฺนปฺปนฺน”ติ.

ตตฺถ อนฺโต อฺปฺปนฺนํ
 อกฺุสลวิตกฺกํ หิริยา นิสฺเสเชตฺติ
 หิรินิเสธฺ. โกจิ โลกสฺมินฺติ เอรูโป
 ปุคฺคโล ทฺลลโก โกจิเทว โลกสฺมิ
 วิชฺชติ.

๑๔๓. “บุรุษผู้ห้ามอกุศลวิตก ด้วยหิริเสีย
 ได้ กำจัดความหลับ ตื่นอยู่ ดุจ
 ม้าดีหลบแส้ ฉะนั้น น้อยคนจะมี
 ในโลก,

๑๔๔. ท่านทั้งหลาย จงเป็นผู้มีความเพียร
 มีความสลดใจ เหมือนม้าดี ถูก
 เขาเอาแส้หวด แล้วมีความบากบั่น
 ฉะนั้น ท่านทั้งหลาย(เปรียบพร้อม)
 ด้วยศรัทธา ศีล ความเพียร
 สมาธิ แลคุณเครื่องวินิจฉัยธรรม
 มีวิชาและจรณะเปรียบพร้อมแล้ว มี
 สติตั้งมั่น จักละทุกขมิใช่บัดนี้
 เสียได้”.

พึงทราบวิเคราะห์ในคากานั้น
 บุคคลชื่อว่า หิรินิเสธะ เพราะวิเคราะห์
 ว่า ห้ามอกุศลวิตกซึ่งเกิดขึ้นภายใน
 เสียได้ ด้วยหิริ. คำว่า น้อยคนจะมี
 ในโลก ความว่า บุคคลเห็นปานนี้

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

หาได้ยาก มีปรากฏอยู่ในโลกจำนวนน้อย.

โย นิตฺถนุติ โย อปฺปมตฺโต
สมณธมฺมํ กโรนฺโต อตฺตโน
อุปฺปนฺนํ นิตฺถํ อวหรนฺโต พุชฺฌตฺติ
อปฺโพเชติ, โส ทูลลโกติ อตฺโถ.

คำว่า บุคคลใดกำจัดความหลับ ความว่า บุคคลใดไม่ประมาท บำเพ็ญสมณธรรมกำจัดความหลับซึ่งเกิดขึ้นแก่ตนตื่นอยู่ เพราะเหตุนั้น บุคคลนั้น จึงชื่อว่ากำจัดความหลับตื่นอยู่, บุคคลนั้น หาได้ยาก.

กสามิวาติ ยถา ภทฺโร อสุโส
อตฺตนิ ปตมานํ กสํ อวหรติ,
อตฺตนิ ปตฺติจฺจนฺ เทติ, โย เอวํ
นิตฺถํ อปฺโพเชติ, โส ทูลลโกติ
อตฺโถ.

คำว่า หลบแผ่ ความว่า บุคคลใดกำจัดความหลับตื่นอยู่ เหมือนม้าชั้นดีคอยหลบแผ่ ที่จะตกมาที่ตนก็มิให้ถูกตนได้ ฉะนั้น บุคคลนั้น หาได้ยาก.

ทฺถียคากาย อยํ สงฺฆेषตฺโถ
“ภิกฺขเว ยถา ภทฺโร อสุโส
ปมาทมาคมฺม กสาย นิริฎฺโจ
‘อหฺปิ นาม กสาย ปหโต’ติ
อปฺรภาเค อาตปฺปิ กโรติ, เอวํ
ตุเมหฺปิ อาตปิโน สํเวคิโน ภวถ,

ในคาถาที่ ๒ มีเนื้อความย่อดังต่อไปนี้ “ภิกษุทั้งหลาย ม้าชั้นดี อาศัยความประมาท ถูกเจ้าของเอาแสหวดแล้ว ภายหลังทำความบากบั่น ด้วยคิดว่า ‘ชื่อแม่เรา ก็ถูกหวดด้วยแสแล้ว’ ฉันทใดแม่เรอทั้งหลาย ก็จงเป็นผู้มีความเพียร มีความสลัดใจ ฉันทันนั้น,

เอวํ ภุตฺตา โลกียโลกุตฺตราย ทฺวิธาย
สทฺธาย จ จตฺตปาริสฺสุทฺธิสฺสเลน จ

เธอทั้งหลายเป็นอย่างนี้แล้ว เป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธา ๒ ประการ ทั้งที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กายิกเจตสิกวิริเยน จ อฏฺฐสมาปตฺติ-
 สมานินา จ การณาการณชานน-
 ลกฺขณเณน ธมฺมวิริจฺจนเณน จ
 สมนฺนาคตา หุตฺวา ติสฺสนฺนํ วา
 อฏฺฐนฺนํ วา วิชฺชานํ วา
 ปญฺจทสฺสนฺนญฺจ จรณานํ สมฺปตฺติยา
 สมฺปนฺนวิชฺชาจรณา อฏฺฐจิตฺตสฺสตีตาย
 ปฏิสฺสตา หุตฺวา อิทํ อนุปฺปกํ
 วฏฺฏทฺกขํ ปชฺหิสฺสตา”ติ.

เทสนาวสาเนน พหุ โสตาปตฺติ-
 ผลาทีนํ ปาปฺณิสฺสูติ.

ปิไลติกตฺเถรวตฺถุ ทสมํ.

เป็นโลกิยะและโลกุตระ ด้วยปาริสุทธิ-
 คีล ๔ ด้วยความเพียรทางกายและทาง
 จิต ด้วยสมาธิอันสัมปยุตด้วยสมาบัติ ๘
 และด้วยคุณเครื่องวิริจยธรรม มีอันรู้
 เหตุและมีไช้เหตุเป็นลักษณะ ชื่อว่ามีวิชา
 และจรณะเพียบพร้อมแล้ว เพราะความ
 ถึงพร้อมด้วยวิชา ๓ หรือวิชา ๘ และ
 จรณะ ๑๕ ชื่อว่าเป็นผู้มีสติมั่นคง เพราะ
 เป็นผู้มีสติเข้าไปตั้งมั่นแล้ว ก็จักละวัฏทุกข
 มิไช้หน้อยนี้เสียได้”.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็น
 จำนวนมาก บรรลुकุณวิเศษ มีโสดา-
 ปัตติผลเป็นต้นแล้ว.

เรื่องพระปิไลติกเถระที่ ๑๐ จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๑. สุขสามณเรวตถุ

อุทกั หิ นยนุติ เนตติกาติ อิมั
ธมฺมเทสนั สตุถา เขตวเน วิหรนุโต
สุขสามณเรวั อารพุก กเถสิ.

อดีตสมิ หิ พาราณสีเสฏฺฐิโน
คณฺฐกุมารโ นาม ปุตุโต อโหสิ.
ราชา ตสฺส ปิตริ กาลกเต,
ตํ ปกุโกสาเปตฺวา สมสฺสาเสตฺวา
มหนฺเตน สกฺกาเรน ตสฺเสว
เสฏฺฐิภูจัน อทาสิ. โส ตโต
ปฏฺจาย “คณฺฐเสฏฺฐิ”ติ ปณฺณายิ.

อถสฺส ภณฺฑทาคาริโก ฌนคพุกทวารั
วิวิตฺวา “สามิ อิทนฺเต เอตฺตกั
ปิตุ ฌนั, เอตฺตกั ปิตามหาทีนฺน”ติ
นีหริตฺวา ทสฺเสสิ. โส ตํ ฌนราสี
โธโลเกตฺวา อาห “กิ ปน เต
อิมั ฌนั คเหตุวา น คมิสฺสุ”ติ.
“สามิ ฌนั คเหตุวา คตา นาม
นตฺถิ, อตฺตนา กตํ กุสลากุสลเมว
หิ อาทาย สตุตา กจฺจนฺติ”ติ.

๑๑. เรื่องสุขสามณเระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภสุขสามณเระ
แสดงพระธรรมเทศนานี้ว่า ก็คนไข่น้ำ
ทั้งหลาย ย่อมไข่น้ำ เป็นต้น

ความพิสดารว่า ในอดีตกาล
เศรษฐีชาวเมืองพาราณสี ได้มีบุตรชื่อว่า
คันฐกุมาร. เมื่อบิดาของเขาตาย
พระราชารับสั่งให้เรียกเขาเข้าเฝ้า
ทรงปลอบโยนแล้ว ได้พระราชทาน
ตำแหน่งเศรษฐีแก่คันฐกุมารนั้น พร้อม
ด้วยสักการะเป็นอันมาก. ตั้งแต่นั้นมา
เขาก็ปรากฏชื่อว่า “คันฐเศรษฐี”.

ครั้งนั้น นายเสมียนของเขาเปิดประตู
ห้องเก็บทรัพย์ ขนออกมาแสดงว่า “นาย
นี้เป็นทรัพย์ของบิดาของท่าน มีเพียง
เท่านั้น ของบรรพบุรุษมีปูเป็นต้น มี
เพียงเท่านั้น”. คันฐเศรษฐีนั้น มองดู
กองทรัพย์นั้นแล้ว กล่าวว่า “ก็เพราะ
เหตุไร บรรพบุรุษเหล่านั้น จึงไม่ถือ
เอาทรัพย์นี้ไปด้วย”. นายเสมียนตอบว่า
“นาย ชื่อว่าชนทั้งหลาย ซึ่งถือเอา

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ภตฺตํ ภูฏชนทิวเส สตสหฺสฺสํ
 วิสฺสชฺเชตฺวา นครํ อลงฺกริตฺวา เภรี
 จาราเปสิ “กนฺธเสฏฺฐจิสฺส กิร
 ภตฺตภูฏชนลึฬํ โอลเณนฺตุ”ติ.

มหาชนโน มณฺจาทิมณฺจํ พนฺธิติวา
 สนฺนิปติ. โสปี สตสหฺสฺสคฺคฺคฺนิเก
 นฺหฺนโกฏฺฐเก สตสหฺสฺสคฺคฺคฺนิเก
 ผลเก นิสฺสิทิตฺวา โสพลฺลหิ กนฺโธทก-
 ฆเฏหิ นฺหาตฺวา ตํ สีหปณฺชวํ
 วิวริตฺวา ตสฺมี ปลลฺงเก นิสฺสิทิตฺ.
 อถสฺส ตสฺมี อาสิตฺตคฺคฺคฺปธาเน ตํ
 ปาตี จเปตฺวา สตสหฺสฺสคฺคฺคฺนิกํ
 โภชนํ วทฺฒฺเส. โส นาฏกิตฺติหิ
 ปริวฺจฺโต เอวรูปาย สมฺปตฺติยา ตํ
 โภชนํ ภูฏชติ.

อปเรน สมเยน เอโก คามิกมนุสฺโส
 อตฺตโน ปริพฺพยาทรณตฺถํ ทารุอาทีนิ
 ยานเก ปกฺขิปิตฺวา นครํ กนฺตฺวา
 สหายกสฺส เกเห นิวาสํ คณฺหิ.
 ตทา ปน ปุณฺณเมทิวโส โหติ.

แม้สำหรับอาหารเย็น, แต่ในวันเพ็ญ
 ใช้ให้เขาจ่ายทรัพย์ ๑ แสน เพื่อ
 ประโยชน์แก่โภชนะ ในวันบริโภคมัตถ
 นั้น จ่ายทรัพย์ไป ๑ แสน ประดับ-
 ประดาพระนครแล้ว ให้ตีกลองป่าว-
 ประกาศไปว่า “ได้ยินว่า ชนทั้งหลาย
 จงดุท่าทางบริโภคมัตถ ของกัณฺธเศรษฐี”.

มหาชนพากันผูกเตียงซ้อนเตียง
 ประชุมกันแล้ว, แม้กัณฺธเศรษฐีนั้น
 นั่งบนแผ่นกระดานมีค่า ๑ แสน ที่ชุ่ม
 อาบน้ำที่มีค่า ๑ แสน อาบน้ำด้วยน้ำหอม
 ๑๖ หม้อ เปิดสีหบัญชรนั้นแล้ว นั่งบน
 บัลลังก์นั้น. ที่นั้น คนใช้ทั้งหลาย
 วางถาดนั้นไว้บนเชิงรอนนั้น แล้วคดข้าว
 ซึ่งมีค่า ๑ แสน ให้เขาแล้ว. เขา
 อันพวกหญิงนักพ้อนหอมล้อมแล้ว บริโภค
 โภชนะนั้น ด้วยสมบัติเห็นปานนี้.

สมัยต่อมา คนบ้านนอกคนหนึ่ง บรรทุก
 วัตถุมีไม้เป็นต้นไว้บนยานน้อยแล้ว ไปยัง
 พระนคร เพื่อแลกเปลี่ยนเสบียงอาหาร
 สำหรับตนแล้ว พักในเรือนของสหาย.
 ก็กาลนั้น เป็นวันเพ็ญ ชนทั้งหลาย

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“คนุชเสฏฐิโน ภูณชนลีฬ โอลโลเกตุ”ติ
นคเร เภริณจาราเปสฺ.

อท น โส สหายโก อหา
“สมม คนุชเสฏฐิโน เต ภูณชนลีฬ
ทิกุชปุพพาติ. “น ทิกุชปุพพา
สมมา”ติ. “เตนหิ เอหิ คจฉาม,
อย นคเร เภริ จรติ, มหาสมปตติ
ปสฺสิสฺสามา”ติ. นครวาสี ชนปท
คเหตุวา อคมาสิ. มหาชนโนปิ
มณฺจาติมณฺจํ อภิรุหิตฺวา ปสฺสติ.
คามวาสี ภตฺตคณฺธํ ฆายิตฺวา ว
นครวาสี อหา “มยฺหํ เอตาย
ปาติยา ภตฺตปิณฺฑเต. ปิปาสา
ชาตา”ติ.

“สมม มา เอตํ ปตฺถยิ, น
สกุกา ลทฺฐนุ”ติ. “สมม อลภนุโต
น ชีวิสฺสามิ”ติ. โส ตํ ปฏฺิพาหิตุ
อสกุโกนุโต ปรีสปริยนุเต จตฺวา
“นมามิ เต สามิ”ติ. ติกุชตฺตํ
มหาสทฺทํ นิจฺฉาเรตฺวา “โก เอโส”ติ
วฺตุเต, “อหํ สามิ”ติ. “กิ เอตนุ”ติ.

พากันตีกลงป่าประกาศไป ทั่วเมืองว่า
“มหาชนจงดูท่าทางบริโภค ของคันธ-
เศรษฐี”.

ที่นั่น สหายนั้นกล่าวกับเขาว่า “เพื่อน
ท่านเคยเห็นท่าทางบริโภค ของคันธ-
เศรษฐีหรือ?”. คนบ้านนอกตอบว่า
“ไม่เคยเห็น เพื่อน”. สหายชาวกรุง
กล่าวว่า “ถ้าอย่างนั้น มาเถิด เรา
จะไปกัน, กลองนี้เที่ยวไปทั่วเมือง,
เราทั้งสองจักได้เห็นสมบัติอันยิ่งใหญ่.
สหายชาวกรุงได้พาสหายบ้านนอกไป
แล้ว. แม้มหาชน ก็พากันป็นขึ้นเพียง
ชั้นเดียว แลดูอยู่. คนบ้านนอก
พอสุดกลิ่นกัฏฐเท่านั้น ก็กล่าวกับสหาย
ชาวกรุงว่า “เราเกิดหิวในกัฏฐ
ในถาดนั้น”.

สหายชาวกรุงกล่าวว่า “อย่าปรารถนา
กัฏฐนั้นเลยเพื่อน, ไม่สามารถ
จะได้ดอก”. สหายบ้านนอกกล่าวว่า
“เพื่อน เราเมื่อไม่ได้ ก็จักไม่มีชีวิตอยู่.
สหายชาวกรุงนั้น เมื่อไม่สามารถห้าม
เขาได้ จึงยื่นท้ายสุดบริษัท ตะโกน
เสียงดัง ๓ ครั้งว่า “นาย ผมไหว้ท่าน”

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“อัย เอโก คามวาสี ตุมหากัง
 ปาติยัม ภตตปิณฑเข ปิปาสัง
 อุกุปาทะสิ, เอกัง ภตตปิณฑัง
 ทาเปถา”ติ. “น สกุกา ลทุณฺ”ติ.
 “กั สมฺม สุตฺนเต”ติ. “สมฺม
 สุตฺมเม, อปิจ ลภนฺโต ชีวีสฺสามิ,
 อลภนฺตสฺส เม มรณํ ภวิสฺสตี”ติ.
 โส ปุณ รวี “อัย กิร
 สามิ อลภนฺโต มริสฺสตี, ชีวิตมฺสฺส
 เทถา”ติ.

“อมฺโภา ภตตปิณฑโท นาม สตฺปิ
 อकुขฺติ สดทฺทวํปิ อकुขฺติ, โย โย
 ยาจตี, ตสฺส ตสฺส ททมาโน กิมหํ
 ภุญฺชิสฺสามิ”ติ. “สามิ อัย อลภนฺโต
 มริสฺสตี, ชีวิตมฺสฺส เทถา”ติ. “น
 สกุกา มุธา ลทุณฺ, ยทิ ปน
 อลภนฺโต น ชีวตี, ติณิ สํวจฺจฺรานิ

เมื่อคันธเศรษฐี ถามว่า “นั่นใคร”,
 ก็ตอบว่า “ผมเอง นาย”. เศรษฐีถาม
 ว่า “นั่นอะไรกัน?”.

สหายชาวกรุงบอกว่า “คนบ้านนอก
 คนหนึ่งนี้ เกิดหิวในกัณธภัตตร ในภาค
 ของท่าน ขอท่านจงสั่งให้ภัตตรสักก้อนหนึ่ง
 เกิด”. เศรษฐีกล่าวว่า “ไม่สามารถ
 จะได้ออก”. สหายชาวกรุง ถามว่า
 “เพื่อน ท่านได้ยืมแล้วหรือ”, สหาย
 บ้านนอกตอบว่า “เราได้ยืมแล้วเพื่อน,
 แต่เราเมื่อได้ ก็จักมีชีวิตอยู่ เมื่อเราไม่ได้
 ก็จักตาย”. สหายชาวกรุงนั้น ร้องขึ้น
 อีกว่า “นาย นัยว่า สหายบ้านนอกนี้
 เมื่อไม่ได้ก็จักตาย ขอท่านโปรดให้ชีวิต
 แก่เขาเกิด”.

คันธเศรษฐีกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ชื่อว่า
 กัณธภัตตรมีราคา ๑๐๐ บ้าง ๒๐๐ บ้าง,
 บุคคลใด ๆ ขอ เราเมื่อให้แก่บุคคลนั้น ๆ
 จักกินอะไร?”. ชายชาวกรุงบอกว่า
 “นาย คนบ้านนอกคนนี้ เมื่อไม่ได้ก็
 จักตาย ขอท่านโปรดให้ชีวิตแก่เขาเกิด”.
 คันธเศรษฐีกล่าวว่า “เขาไม่สามารถ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตีณิ สหสฺसानิ ทาเปตฺวา อาห
 “อชฺช มยฺหํ กตฺตพฺพปรีหาริ
 ตสฺเสว กโรธา”ติ วตฺวา จ ปน
 จเปตฺวา เอกํ จินฺตามณิ นาม
 ปิยภริยํ อวเสสชนมฺปิ “อชฺช ตเมว
 ปรีวาเรธา”ติ วตฺวา สพฺพสมฺปตฺติ
 ตสฺส นียยาเทสิ.

โส เสฏฺฐิโน นุหฺานอฺทเกน ตตฺถเว
 โภจฺเจกํ ตสฺมี ผลเก นิสินฺโน
 นุหาตฺวา ตสฺเสว นีวาสนสาฎฺเฏ
 นีวาเสตฺวา ตสฺเสว ปลฺลงฺเก นิสีทิ.

เสฏฺฐิปี นคเร เภริจาราเปสิ
 “ภตฺตภตฺติโก กนฺธเสฏฺฐิสฺส เกเห
 ตีณิ สํวจฺจฺรานิ ภตฺติ กตฺวา
 ภตฺตปาตี ลภิ, ตสฺส ภูณฺชนสมฺปตฺติ
 โอโลเกตุ”ติ.

มหาชนโน มณฺจจติมณฺจํ อภิริยุหิตฺวา
 ปสฺสตี. กามวาสิสฺส โอโลกิโต-
 โลกิตฺฏจฺฉานํ กมฺปนากการปฺปตฺตํ อโหสิ.

๒ พัน สำหรับอาหารมือเช้าของนาย
 ภัตตภตติกะนั้น ๑ พัน แล้วกล่าวว่า
 “วันนี้ พวกเจ้าจงทำการรับใช้ที่ควรทำ
 แก่เรา แก่นายภัตตภตติกะนั้นเถิด” ก็แล
 ครั้นกล่าวแล้ว ก็บอกแม่ชนที่เหลื่อ
 ยกเว้นภรรยาผู้เป็นที่รักคนหนึ่ง ชื่อ
 จินตามณี ว่า “วันนี้ พวกเจ้าจงคอย
 รับใช้นายภัตตภตติกะนั้นเท่านั้น” แล้วจึง
 มอบสมบัติทั้งหมดให้เขา.

นายภัตตภตติกะนั้น นั่งบนแผ่นกระดานนั้น
 ให้ชุ่มน้ำนั้นนั้นแหละ อาบน้ำด้วยน้ำ
 สำหรับอาบของเศรษฐี นุ่งผ้านุ่งของ
 เศรษฐีนั้นนั้นแล นั่งบนบัลลังก์ของเขา
 เหมือนกัน.

ฝ่ายเศรษฐีสั่งให้ตีกลองเที่ยวประกาศไป
 ทั่วเมืองว่า “นายภัตตภตติกะทำการ
 รับจ้างในเรือนคัณฑ์เศรษฐี ๓ ปี ได้ภัตตร
 ภาตเดียว, มหาชนจงคอยดูสมบัติแห่ง
 การบริโภคของเขา”.

มหาชนพากันขึ้นเตียงซ้อนเตียงมองดูอยู่.
 สถานที่ซึ่งชาวบ้านนอกมองดูแล้ว ๆ ได้
 ถึงอาการสิ้นสะเทือนแล้ว. เหล่านาง

นาฏกา ปรีวาเรตวา อฏฺจํสุ. ตสฺส
 ปุรโต ภาตฺตปาตี วทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 อตฺตสฺส หตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เอโก ปจฺจกฺกพฺพุทฺธ สดฺตฺตเม ทิวเส
 สฺมาปตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต “กตฺตฺต นุ โข
 อชฺช ภิกฺขุขารตฺตฺตฺต คจฺจณามิ”ติ
 อฺปฺปชาเรนฺโต ภาตฺตภาตฺตํ อทฺตส.

อทฺต โส^๑ “อโย ตินฺนํ สํวจฺจณานํ
 ภาตฺตํ กตฺตฺตภาตฺตํ ลภฺนํ, อตฺตํ
 นุ โข เอตฺตสฺส สทฺตฺตํ นตฺตํ”ติ
 อฺปฺปชาเรนฺโต “อตฺตํ”ติ ฆตฺตวา
 “สทฺตฺตํปิ เอกจฺจเ สจฺจกํ ภาตฺตํ
 น สกฺกโกนฺตํ, สกฺกขิสฺสตี นุ โข
 เม สจฺจกํ ภาตฺตํ”ติ จินฺนเตตฺตวา
 (อทฺต นํ) “สกฺกขิสฺสตี เจว มม จ
 สจฺจกการณํ นิสฺสาย มหาสมฺปตฺตํ
 ลภฺนํ”ติ ฆตฺตวา จิวรํ ปารุปีตฺตวา
 ปตฺตฺตมาทาย เวหาสํ อพฺพุคฺคณฺตฺตวา
 ปรีสนฺตฺตเรณ คณฺตฺตวา ตสฺส ปุรโต
 จิตฺตเมว อตฺตตฺตํ ทสฺสเสสิ.

นักฟ้อนได้พากันยืนห้อมล้อม คนใช้ทั้ง-
 หลายพากันคดข้าววางไว้ข้างหน้าเขา
 ภาตหนึ่ง. ลำดับนั้น ในเวลาที่เขา
 ล้างมือ พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง
 ที่เขาค้นธมาทน์ ออกจากสมาบัติใน
 วันที่ ๗ ไคร่ครวญอยู่ว่า “วันนี้ เรา
 จะไปบิณฑบาตที่ไหนหนอ” ได้เห็น
 นายภัตตภติกะแล้ว.

ที่นั้น ท่านคิดว่า “นายภัตตภติกะนี้
 ทำการรับจ้างถึง ๓ ปี จึงได้ภัตต
 ภาตหนึ่ง เขามีศรัทธาหรือไม่หนอ”
 ไคร่ครวญไป ก็รู้ว่า “มีศรัทธา”
 จึงคิดว่า “คนบางพวกถึงมีศรัทธา ก็
 ไม่สามารถทำการสงเคราะห์ได้ เขา
 จักสามารถทำการสงเคราะห์แก่เราหรือ
 หนอ” ก็ทราบว่ “นายภัตตภติกะนั้น
 สามารถทำการสงเคราะห์และเพราะ
 อาศัยเหตุแห่งการสงเคราะห์เรา จักได้
 สมบัติอันยิ่งใหญ่” แล้วจึงห่มจีวร ถู
 บาตรเหาะขึ้นสู่ท้องฟ้า ไปโดยระหว่าง
 บริษัท แสดงตน ยืนอยู่เบื้องหน้านาย
 ภัตตภติกะนั้นเอง.

^๑ ส. พ. อตฺตสฺส เอกทโหสิ.

โส ปจฺเจกพุทฺธํ ทิสฺวา
 จินฺตฺเตสิ “อหํ ปุพฺเพ อทินฺนภาเวน
 เอกิสฺสา ภตฺตปาติยา อตฺถาย
 ตินฺนิ สํวจฺจฺรานิ ปฺรสุสฺส เคเห
 ภาติ อกาสิ, อิทานิ เม อิทํ
 ภตฺตํ เอกฺรตฺตินฺทิวํ มํ รกฺขฺเขยฺย,
 สเจ ปน ตํ อยฺยสุสฺส ทสฺสามิ,
 อเนกานิ มํ กปฺปโกฏฺฐิสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 รกฺขิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส อยฺยสุเสว นํ ทสฺสามิ”ติ.

นายภัดตภติกะนั้น เห็นพระ-
 บัจเจกพุทธเจ้าแล้ว คิดว่า “เพราะ
 ไม่ได้ถวายทานในครั้งก่อน เราจึงต้อง
 ทำการรับจ้างในเรือนของผู้อื่นถึง ๓ ปี
 เพื่อต้องการภัตตราดเดียว บัดนี้ ภัตตร
 ของเรานี้ พึ่งรักษาเราไว้ได้ เพียง
 วันหนึ่งและคืนหนึ่ง แต่ถ้าเราถวายภัตตร
 นั้นแก่พระผู้เป็นเจ้า ภัตตรนั้นจักรักษา-
 เราไว้ได้หลายพันโกฏิกัป เราจักถวาย
 ภัตตรนั้น แก่พระผู้เป็นเจ้าให้ได้”.

โส ตินฺนิ สํวจฺจฺรานิ ภาติ กตฺวา
 ลทฺฐภตฺตปาติโต เอกปีณฺทํปี มุขเ
 อฏฺฐเปตฺวา ว ตณฺหํ วิโนเทตฺวา
 สยเมว ปาติ อุกฺขิปิตฺวา ปจฺเจก-
 พุทฺธสุสฺส สนฺติกํ คณฺฑฺวา ปาติ
 อณฺเณสุสฺส หตฺถเ ทตฺวา ปณฺจปติฏฺฐิตฺน
 วนฺทิตฺวา ปาติ วามหตฺถเณ คเหตฺวา
 ทกฺขินฺนหตฺถเณ ตสฺส ปตฺเต ภาตฺตํ
 อากิริ. ปจฺเจกพุทฺโธ ภาตฺตสุสฺส
 อุกฺกมฺเสสกาเล ปตฺตํ หตฺถเณ ปิทฺติ.

นายภัดตภติกะนั้น ทำการรับจ้างถึง
 ๓ ปี ยังไม่ทันวางก้อนภัตตรแม้เพียง
 ก้อนเดียว จากภัตตราดหนึ่งที่ตนได้แล้ว
 ลงในปาก บรรเทาความอยากเสีย ได้
 ยกถาดเดินไปสำนักพระบัจเจกพุทธเจ้า
 เองทีเดียว วางถาดไว้ในมือคนอื่นแล้ว
 ไหว้ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ เอามือ
 ข้างซ้ายถือถาด เอามือข้างขวาเกลี่ยภัตตร
 ลงในบาตรของท่านแล้ว. พระบัจเจก-
 พุทธเจ้า เอามือปิดบาตร ในเวลาที่ภัตตร
 เหลือครึ่งหนึ่ง.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อก นั โส อาห “ภนุเต
เอโก ปฏิวิโส น สกกา ทวิชา
กาตุ, มา มั อิศ โลก สงคณหถ,
ปรโลก สงคห เม กโรถ,
สาวเสส อกตวา นีรวเสสเมว
ทสสามิ”ติ. อตตโน หิ โถกมปิ
อนวเสเสตวา ทินัน นีรวเสสนุนาม,
ตัม มหปผล โหติ, โส ตกา
กโรนุโต สพพ ทตวา ปุน วนุทิตวา
“ภนุเต เอก ภตตปาดิ นิสสาย
ตีนิ สัจจรานิ เม ปรเคเห ภตี
กโรนุเตน ทุกขั อนุภูต, อิทานิ
เม นิพพตตฎจาเน สุขเมว โหตุ,
ตุเมหิ ทิฏฐธมมสเสว ภาคี
ภเวยฺยน”ติ อาห.

ปัจเจกพุทฺธ “เอว โหตุ จินตามณิ
วีย เต สพพกาเม ททมานา
สงกปฺปา ปุณฺณจฺนุโท วีย ปุเรนฺตุ”ติ
อนุโมทนั กโรนุโต คาทมาห

ที่นั่น นายภัตตภติกะเรียนท่านว่า “ท่าน
ขอรับ ภัตตรมีส่วนตัวเดียว กระผมไม่
สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนได้ ท่าน
อย่าสงเคราะห์กระผมในโลกนี้เลย ขอจง
ทำการสงเคราะห์กระผมในโลกหน้าเถิด
ผมจักถวายจนหมดไม่เหลือไว้เลย”.
แท้จริง ท่านที่เขาถวายไม่เหลือไว้
สำหรับตนแม้คนเดียว ชื่อว่าท่านไม่มี
ส่วนเหลือ. ท่านนั้นมีผลมาก. เขาเมื่อ
ทำอย่างนั้น ถวายหมดแล้ว ให้อีกแล้ว
กล่าวว่า “ท่านขอรับ เพราะอาศัย
ภัตตรภาคเดียว ผมจึงต้องทำการรับจ้าง
ในเรือนผู้อื่นถึง ๓ ปี ได้รับทุกข์แล้ว
บัดนี้ ขอความสุขเท่านั้นก็จะมีในที่ซึ่งผม
บังเกิดแล้ว ผมเพียงเป็นผู้มีส่วนแห่งธรรม
ที่ท่านเห็นแล้วทีเดียว”.

พระปัจเจกพุทธเจ้า กล่าวว่า “ขอจง
สมหวังเหมือนแก้วจินดามณี ฉะนั้น
ขอความดำริที่ให้สิ่งที่น่ายินดีทุกอย่าง
ของท่าน จงเต็มเปี่ยม เหมือนพระจันทร์
วันเพ็ญ ฉะนั้น” เมื่อทำอนุโมทนา
จึงกล่าวคาถาว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“อิจฺจิตํ ปตฺถิตํ ตฺยหํ
 ขิปฺปเมว สมฺมชฺชตฺถ,
 สพฺเพ ปุเรนฺตฺถ สงฺกปฺปา
 จนฺโท ปณฺณรโส ยถา,
 อิจฺจิตํ ปตฺถิตํ ตฺยหํ
 ขิปฺปเมว สมฺมชฺชตฺถ,
 สพฺเพ ปุเรนฺตฺถ สงฺกปฺปา,
 มณิ โชติรโส ยถา”ติ.

“สิ่งที่ท่านต้องการแล้ว ปรารถนา
 แล้ว จงสำเร็จแก่ท่าน พลันทันที
 ความดำริทุกอย่าง จงเต็มเปี่ยม
 เหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ ฉะนั้น
 สิ่งที่ท่านต้องการแล้ว ปรารถนา
 แล้ว จงสำเร็จแก่ท่าน พลันทันที
 ความดำริทุกอย่าง จงเต็มเปี่ยม
 เหมือนแก้วมณีโชติรส ฉะนั้น”.

วตฺวา “อโย มหาชนโน ยาว
 คนฺธมาทนปพฺพตคมนา มํ ปสฺสนฺโต ว
 ติฏฺฐตฺถ”ติ อธิฏฺฐาย อากาเสน
 คนฺธมาทนปพฺพตํ อคมาสิ.

ครั้งกล่าวแล้ว จึงอธิษฐานว่า “ขอ
 มหาชนนี้ จงยื่นมองดูเรา จนไปถึงเขา
 คันธมาทน์” ได้ไปเขาคันธมาทน์
 ทางอากาศ.

มหาชนโนปิ นํ ปสฺสนฺโต ว
 อฏฺฐาสิ. โส ตตฺถ คนฺธวาทํ
 ปิณฺทปาดํ ปณฺจสตานํ ปจฺเจกพุทฺธานํ
 วิภชิตฺวา อทาสิ. สพฺเพ อตฺตโน
 ปโหนกํ คณฺหิสฺสุ. “อโป
 ปิณฺทปาโต กถํ ปโหตี”ติ น
 จินฺเตตพฺพํ จตฺตาริ หิ อจินฺเตยฺยานิ
 วุตฺตานิ, ตตฺตรายํ ปจฺเจกพุทฺธวิสโยติ.

ถึงมหาชน ก็ได้ยื่นมองดูท่านอยู่
 เหมือนกัน. พระปัจเจกพุทธเจ้านั้น
 ไปเขาคันธมาทน์นั้นแล้ว ได้แบ่ง
 บิณฑบาตนั้น ถวายพระปัจเจกพุทธเจ้า
 ๕๐๐ รูป. พระปัจเจกพุทธเจ้าทุกรูป
 รับเอาพอเหมาะแก่ตนแล้ว. ใคร ๆ
 ไม่ควรคิดว่า “บิณฑบาตเพียงนิดเดียว
 จะเพียงพอได้อย่างไร ?” จริงอยู่
 พระผู้มีพระภาคตรัสเรื่องที่ไม่ควรคิดไว้ ๔
 อย่าง, ในเรื่องทั้ง ๔ นั้น นี้ เป็นวิสัย
 ของพระปัจเจกพุทธเจ้าแล.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มหาชน โปจเจกพุทธชานัน ปิณฑปาต
 วิภชิตวา ทิยมานัน ทิสวา สาธุการ-
 สหสฺसानิ ปวตฺเตสิ. อสนิปาตสทฺโท
 วีย อโหสิ. ตํ สุตฺวา กนฺธเสฏฺฐี
 จินฺเตสิ “อโย ภตฺตมตฺติโก มยา
 ทินฺนํ สมฺปตฺติ ฐาเรตุํ นาสกฺขิ
 มณฺเฒ เตนายํ มหาชน โปริหาสํ
 กโรนฺโต อุนฺนทตี”ติ. โส ตํ
 ปวตฺติ ชานนตฺถํ มนุสฺเส เปเสสิ.

เต อาคนฺตฺวา “สมฺปตฺติธารณโก
 นาม สามิ เอวรูปุ โหตี”ติ
 วตฺวา ตํ ปวตฺติ อารุเจสุ.
 เสฏฺฐี ตํ สุตฺวา ปณฺจวณฺณาย
 ปิตฺติยา มุฏฺฐสรีโร หุตฺวา “อโห
 ทุกฺกริ เตน กตํ, อหิ เอตฺตกํ
 กาลํ เอวรูปาย สมฺปตฺติยา จิตฺ
 ทินฺนํ ทาตุํ นาสกฺขินฺ”ติ
 ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา “สจฺจํ กิร
 ตยา อิทนฺนาม กตฺนฺ”ติ ปุจฺจิตฺวา
 “อาม สามิ”ตี วุตฺเต, “หนฺท
 สหสฺสํ คเหตุวา ตว ทาเน มยฺหิ

มหาชน เห็นท่านแบ่งบิณฑบาตถวาย
 พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายอยู่ ก็
 ประกาศเสียงสาธุการไปถึงพันครั้ง.
 เสียงสาธุการ ได้เป็นจุดเสียงฟ้าผ่า.
 กัณฺธเศรชฺฐี ฟังเสียงสาธุการนั้นแล้ว
 ก็คิดว่า “นายภตตมตฺติโกนี้ เห็นจะไม่
 สามารถต้านทานสมบัติ ที่เราให้แล้วได้
 เพราะเหตุนั้น มหาชนนี้ เมื่อทำการ
 แหย่หยัน จึงเกิดเสียงอ้ออิ่งขึ้น”. กัณ-
 ธเศรชฺฐีนั้น จึงส่งคนทั้งหลายไป เพื่อ
 จะได้ทราบความเป็นไปนั้น.

มนุษย์เหล่านั้น มาบอกว่า “ธรรมดา
 ว่าบุคคลผู้ดำรงสมบัติ ย่อมเป็นเห็นปานนี้
 แหละนาย” บอกความเป็นไปนั้น. เศรชฺฐี
 ฟังคำนั้นแล้ว มีร่างกายอันปีติ ๕ อย่าง
 ซาบซ่านแล้ว คิดว่า “น่าอัศจรรย์
 นายภตตมตฺติโกนั้น ทำกรรมที่ทำได้ยาก,
 เราดำรงอยู่ในสมบัติเห็นปานนี้ ตลอดกาล
 มีประมาณเท่านี้ ก็ไม่สามารถถวายทาน
 อะไรได้” จึงสั่งให้เรียกเขามาแล้ว ถามว่า
 “นัยว่า เจ้าทำกรรมชื่อนี้ จริงหรือ ?”
 เมื่อนายภตตมตฺติโกตอบว่า “จริงครับ
 นาย” จึงกล่าวว่า “เชิญเจ้ารับเอา

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปตฺติ เทหิ”ติ อาน. โส ตถา
อกาสิ. เสฏฺฐิปีสุส สพฺพํ อตฺตโน
สนฺตกํ มชฺฌเม ภินฺทิตฺวา อทาสิ.

ทรัพย์ ๑ พัน แล้วจึงให้ส่วนบุญแก่เรา
ในทานของท่านบ้าง”. เขาได้ทำอย่างนั้น
แล้ว. ฝ่ายเศรษฐี ก็ได้แบ่งทรัพย์สมบัติ
อันเป็นของตนทุกอย่างให้แก่เขาครึ่งหนึ่ง.

จตฺสฺโส หิ สมฺปทา นาม
วตฺถุสมฺปทา ปจฺจยสมฺปทา เจตนา-
สมฺปทา คุณาติเรกสมฺปทาติ. ตตฺถ
นิโรธสมาปตฺติโรหิ อรหา วา
อนาคามี วา ทกฺขิณฺเอยโย
วตฺถุสมฺปทา นาม, ปจฺจยानํ
ธมฺเมน สฺเมน อฺปฺปตฺติ ปจฺจยสมฺปทา
นาม, ทานโต ปุพฺเพ กาลे
ทานกาลे ปจฺจนาภาเคตี ตีสุ กาลेสุ
เจตนาโย โสมนสฺสสหคตญาณสมฺป-
ยุตฺตภาโว เจตนาสมฺปทา นาม,
ทกฺขิณฺเอยยสฺส สมาปตฺติโต วุฏฺฐิตภาโว
คฺุณาติเรกสมฺปทา นามาติ.

แท้จริง ชื่อว่า สัมปทา มี ๔ อย่าง
คือ วัตถุสัมปทา ๑ ปัจจัยสัมปทา ๑
เจตนาสัมปทา ๑ คุณาติเรกสัมปทา ๑.
ในสัมปทาทั้ง ๔ อย่างนั้น พระอรหันต์
หรือพระอนาคามี ผู้ควรแก่นิโรธสมาบัติ
เป็นทักษิโณยบุคคล ชื่อว่า วัตถุสัมปทา,
ปัจจัยทั้งหลายเกิดขึ้นโดยชอบธรรม
ชื่อว่า ปัจจัยสัมปทา, ความที่เจตนา
ในกาลทั้ง ๓ คือ กาลก่อนแต่จะให้
กาลกำลังให้ กาลภายหลังจากให้แล้ว
ประกอบพร้อมด้วยญาณอันกำกับด้วย
โสมนัส ชื่อว่า เจตนาสัมปทา, ภาวะที่
พระทักษิโณยบุคคลออกจากสมาบัติแล้ว
ชื่อว่า คุณาติเรกสัมปทา.

อิมสฺส จ ชีณาสโว ปจฺเจกพฺพุโธ
ทกฺขิณฺเอยโย, ภตี กตฺวา ลทฺฐภาเวน
ปจฺจโย ธมฺมโต อฺปฺปนฺโน, ตีสุ
กาลेสุ เจตนา ปรีสุทฺธา,
สมาปตฺติโต วุฏฺฐิตมตฺโต ปจฺเจกพฺพุโธ

ก็ สัมปทาแม้ทั้ง ๔ คือ พระปัจเจก-
พุทธเจ้า ผู้สิ้นอาสวะแล้ว เป็นทักษิโณย-
บุคคล ปัจจัยที่เกิดขึ้นโดยธรรม เพราะ
ตนทำการรับจ้างได้มา เจตนาบริสุทธิ์
ในกาลทั้ง ๓ พระปัจเจกพุทธเจ้า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คุณาติเรโกติ จตสฺโสปี สมปทา
นิปผนฺนา.

ผู้พ้อออกจากสมบัติ เป็นผู้ยิ่งโดยคุณ
สำเร็จแล้วแก่นายภักตมตติกะนี้.

เอตาสฺ อานุกาเวน ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม
มหาสมปตฺตี ปาปฺณาติ, ตสฺมา เอส
เสฏฺฐิโน สนฺติกา สมปตฺตี ลภี.

เพราะอานุกาพแห่งสัมปทาเหล่านั้น
นายภักตมตติกะได้รับมหาสมบัติทันตาเห็น
ทีเดียว, เพราะฉะนั้น นายภักตมตติกะนั้น
จึงได้สมบัติจากสำนักเศรษฐีแล้ว.

อปรภาเค จ ราชาปี อิมินา
กตกมฺมํ สุตฺวา ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา
สหสฺสํ ทตฺวา ปตฺตี คเหตฺวา
ตฺถจฺมานโส มหนฺตํ โภกํ ทตฺวา
เสฏฺฐิฏฺฐจฺานํ อทาสี. ภตฺตมตฺติก-
เสฏฺฐิติสฺส นามํ อโหสิ.

อนึ่ง ต่อมาภายหลัง แม้พระราชา
ก็ทรงสดับกรรมที่ นายภักตมตติกะนี้
ทำแล้ว ทรงรับสั่งให้เรียกเขาเข้าเฝ้าแล้ว
พระราชทานทรัพย์ให้ ๑ พัน ทรงรับเอา
ส่วนบุญทรงพอพระทัยแล้ว พระราชทาน
โภคะเป็นอันมาก ได้พระราชทาน
ตำแหน่งเศรษฐี. เขาได้มีชื่อว่า ภักต-
มตติกเศรษฐี.

โส คนฺธเสฏฺฐิณา สทฺธิ สหาโย
หุตฺวา เอกโต ขาทนฺโต ปิวฺนฺโต
สยนฺโต (สมปตฺตี ภูณฺชนฺโต)
ยาวตายุกํ จตฺวา ตโต จโต
เทวโลเก นิพฺพตฺติตฺวา เอกํ
พฺพุทฺธนฺตรํ ทิพฺพสมปตฺตี อนฺุภิวฺตา
อิมสฺมี พฺพุทฺธูปฺปาเท สาวตฺถิยํ
สวาริปฺตฺตตฺถเณรสฺส อฺปฺภูจฺากกุเล
ปฏฺิสนฺธิ กณฺหิ.

เขาเป็นสหายกับคณฺธเศรษฐี กินดื่ม
หลับนอนร่วมกันดำรงอยู่จนตลอดอายุ
จติจากอภัพนั้น บังเกิดในเทวโลก
เสวยทิพยสมบัติพุทฺธันดรหนึ่ง ใน
พุทฺธูปฺปาทกาลนี้ ถือกำเนิดในตระกูล
อุปัฏฺฐากพระสารีบุตรเถระในเมือง-
สาวตฺถิ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถสฺส มาตา ลทฺธคพฺภปริหารา
กติปาหจฺจเยน “อโห วตาคํ ปญฺจ-
สเดหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ สารีปุตฺตตฺตฺตฺตฺตฺต
สตรสโกชนํ ทตฺวา กาสายวตฺตตฺตฺตฺต
สฺวณฺณสรกํ อาทาย อาสนปรียนฺเต
นินฺนนา เตสํ ภิกฺขุณฺํ อฺจุฉิฏฺฐเสสกํ
ภฺยฺเชยฺยน”ติ โทหพิณี หุตฺวา ตเถว
กตฺวา โทหพํ ปฏฺวิโนเทสิ. ส
เสสมงฺคเลสุปี ตถารูปเมว ทานํ
ทตฺวา ปุตฺตํ วิชายิตฺวา นามกถนทิวเส
“ปุตฺตสฺส เม ภนฺเต สิग्ขาปทานิ
เทกา”ติ เถโร อาห.

เถโร “กิมสฺส นามน”ติ ปุจฺจิตฺวา
“ภนฺเต ปุตฺตสฺส เม ปฏฺิสนฺธิ
กถนโต ปฏฺจาย อิมสฺมี เกเห
กสฺสจฺจิ ทุกฺขํ นาม น ภุตฺตพฺพํ,
เตเนวสฺส ‘สุขกฺมาโร’เตว นามํ
ภวิสฺสตี”ติ วุตฺเต, ตทฺเวสฺส นามํ
กเหตุวา สิग्ขาปทานิ อทาสิ.

ตทา เอวมสฺส มาตุ “นาคํ มม
ปุตฺตสฺส อชฺฉมาสยํ ภินฺทิสฺสามิ”ติ
จิตฺตํ อฺปฺปชฺชิ. ส ตสฺส
กณฺณวิชฺฉมมฺงคฺลาทีสุปี ตเถว ทานํ

ที่นั่น มารดาของเขา ได้เครื่องบำรุงครรภ์
ล่วงไป ๒-๓ วัน ก็เกิดแพ้ท้องขึ้นว่า
“ใจหนอ เราพึ่งได้ถวายโภชนะมีรส
๑๐๐ ชนิดแก่พระสารีบุตรเถระพร้อมกับ
ภิกษุ ๕๐๐ รูป นุ่งผ้ากาสาเยะ ถือชั้น
ทองคำนึ่งที่สุดอาสนะ พึ่งกินของที่เหลือ
จากฉันแล้ว ของภิกษุเหล่านั้น” จึง
ทำอย่างนั้น บรรเทาความแพ้ท้องได้แล้ว.
นางถวายทานเช่นนั้นนั้นแหละแม่ในงาน
มงคลที่เหลือ ถอดบุตรแล้ว ในวันตั้งชื่อ
ได้เรียนพระเถระว่า “ท่านเจ้าข้า ขอท่าน
จงโปรดให้สิกขาบทแก่บุตรของ ดิฉัน”.

พระเถระถามว่า “เขาชื่ออะไร ?”
เมื่อนางเรียนว่า “ท่านเจ้าข้า ตั้งแต่
เวลาที่บุตรดิฉันถือกำเนิด ชื่อว่า ความ
ทุกข์ ไม่เคยมีแก่ใคร ๆ ในเรือนนี้เลย
เพราะเหตุนั้นนั้นแล เขาจักมีชื่อว่า
‘สุขกุมาร’” จึงตั้งชื่อนั้นนั้นแหละแก่เขา
แล้ว ได้ให้สิกขาบท.

คราวนั้นมารดาของเขา เกิดความคิดขึ้น
อย่างนี้ว่า “เราจักไม่ทำลายอชฺฉาศัย
บุตรของเรา”. แม่ในงานมงคลสำหรับ
เจาะหูเขาเป็นต้น นางก็ได้ถวายทาน

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อทาสี. กุมารโอบี สดุดาวสุสิกาเล
 “อิฉามหิ อมม เณรสส สนฺติเก
 ปพฺพชิตฺตฺนุ”ติ อาห. สว “สาธ
 ตาต, นานํ ตว อชฺฌาสย
 ภินฺทิสฺสามิ”ติ เณรํ นิมนฺเตตฺวา
 โภเชตฺวา “ภนฺเต ปุตฺโต เม
 ปพฺพชิตฺตํ อิฉฉติ, อิมานํ
 สายณฺหสมเย วิหารํ อานิสฺสามิ”ติ
 เณรํ อโยเชตฺวา ฌาตเก
 สนฺนิปาเตตฺวา “ปุตฺตสฺส เม คิสิกาเล
 กตฺตพฺพกิจฺจํ อชฺเชว กสิฺสามา”ติ
 วตฺวา ปุตฺตํ อลงฺกิริตฺวา มหนฺเตน
 สิโรโสภกฺเคน วิหารํ เนตฺวา เณรสฺส
 นิยฺยาเทสิ.

เถโรบี ตํ “ตาต ปพฺพชฺชา นาม
 ทฺกฺกรา, สกฺขิสฺสสิ อภิริมิตฺนุ”ติ
 วตฺวา “กสิฺสามิ เต ภนฺเต
 โอวาทนุ”ติ วุตฺเต, กมฺมฐฺจานํ
 ทตฺวา ปพฺพาเชสิ. มาตาปิโตโรปีสฺส
 ปพฺพชฺชาสกฺการํ กโรนฺตา อนฺโต-
 วิหาเรเยว สดฺดาหํ พุทฺธปฺมุขสฺส
 ภิกฺขุสฺมฺสฺส สตรสฺโสภนํ ทตฺวา
 สายํ อตฺตโน เคนํ อคมฺสฺ.

อย่างนั้นเหมือนกัน. ฝ่ายกุมาร ในเวลา
 อายุได้ ๗ ขวบ ก็กล่าวว่า “แม่ ผม
 ต้องการบวชในสำนักของพระเถระ”.
 นางรับว่า “ดีละ ลูก แม่จักไม่ทำลาย
 อัธยาศัยของเจ้า” จึงนิมนต์พระเถระ
 ให้ฉันแล้ว เรียกว่า “ท่านเจ้าข้า บุตร
 ของดิฉัน ต้องการบวช ในตอนเย็น
 ดิฉันจักนำบุตรคนนี้ไปวัด” ส่งพระเถระ
 ไป ให้ประชุมพวกญาติ กล่าวว่า
 “ในเวลาที่บุตรของดิฉันเป็นคฤหัสถ์
 พวกเราจักทำกิจที่ควรทำในวันนี้แหละ”
 แต่งตัวบุตรแล้ว นำไปวัดด้วยสิโรโสภาค
 อันยิ่งใหญ่มอบแด่พระเถระแล้ว.

ฝ่ายพระเถระ กล่าวกับเข่าว่า “พ่อ
 ธรรมดา การบวชทำได้ยาก เจ้าจัก
 สามารถยินดีได้หรือ” เมื่อเขากล่าวว่า
 “กระผมจักทำตามคำสั่งสอนของท่าน
 ขอรับ” จึงมอบกรรมฐานแล้วให้บวช.
 แม้บิดาและมารดาของเขา เมื่อทำ
 สักการะในการบรรพชา ก็ถวายโภชนะ
 มีรส ๑๐๐ ชนิด แต่ภิกษุสงฆ์มี
 พระพุทธเจ้าเป็นประธานภายในวัดนั้นแล

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อฏฐเม ทิวเส สารีปุตตตเถโร
ภิกขุสฺสเม กามํ ปิณฑาย ปวิฏฺเฐ,
วิหาเร กตฺตพฺพภิกขุจํ กตฺวา สามเณรํ
ปตฺตจิวรํ คาหาเปตฺวา กามํ
ปิณฑาย ปาวิสิ.

สามเณโร อนุตฺรามคฺคเ มาติกาทีนึ
ทิสฺวา ปณฺฑิตสามเณโร วิย เถรํ
ปฺจุฉิ. เถโรปิ ตสฺส ตเถว
พฺยาภาสิ. สามเณโร ตานึ การณานึ
สฺตุวา “สเจ ตฺมุเห อตฺตโน
ปตฺตจิวรํ กณฺเหยฺยาถ, อหํ
นิวตฺเตยฺยนุ”ติ วตฺวา เถเรน ตสฺส
อชฺฌาสยํ อภินฺทิตฺวา “อาหฺร เม
ปตฺตจิวรนุ”ติ ปตฺตจิวเร คหิเต, เถรํ
วทฺทิตฺวา นิวตฺตมาโน “ภนฺเต มยฺหํ
อาหฺรํ อาหฺรมานา สตรสโกชนํ
อาหฺรเวยฺยาถา”ติ อาห.

“กฺุโต ตํ ลภิสฺสามี”ติ. “อตฺตโน
ปฺยุเณน อลภนฺตา มม ปฺยุเณน
ลภิสฺสถ ภนฺเต”ติ. อถสฺส เถโร
กฺุยฺจิกํ ทตฺวา กามํ ปิณฑาย

ตลอด ๗ วันแล้ว ได้ไปเรือนของตนใน
เวลาเย็น. ในวันที่ ๘ เมื่อภิกษุสงฆ์
เข้าไปบ้านเพื่อบิณฑบาต พระสารีบุตร-
เถระ ทำกิจที่ควรทำในวัดแล้ว ไซ้ให้
สามเณร ถือบาตรและจีวร เข้าไปบ้าน
เพื่อบิณฑบาต.

สามเณรเห็นเหมืองน้ำเป็นต้น ระหว่าง
ทาง เรียนถามพระเถระ ดุจบัณฑิต-
สามเณร ฉะนั้น. ฝ่ายพระเถระก็
พยากรณ์อย่างนั้นเหมือนกัน. สามเณร
ฟังเหตุเหล่านั้นแล้วเรียนว่า “ถ้าท่าน
พึงรับบาตรและจีวรของตน, กระผม
พึงกลับ” เมื่อพระเถระไม่ทำลายอหฺยาศัย
ของเธอ กล่าวว่า “เธอจงนำบาตร
และจีวรของเรามา” แล้วจึงรับบาตร
และจีวร, ให้อาหารพระเถระ เมื่อจะกลับก็
เรียนว่า “ท่านขอรับ ท่านเมื่อจะนำ
อาหารมาให้กระผม พึงนำโภชนะมีรส
๑๐๐ ชนิดมา”.

พระเถระถามว่า “เราจักได้โภชนะนั้น
มาจากไหน?”. สามเณรตอบว่า “ท่าน
เมื่อไม่ได้ด้วยบุญของตน ก็จักได้ด้วยบุญ
ของกระผมขอรับ”. ที่นั้น พระเถระ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปาวีสึ. โส วิหารัง คนตุวา เณรสสุ มอบลูกกุญแจแก่เธอแล้ว เข้าไปบ้านเพื่อ
 คพุกั วิวริตฺวา ปวิสิตฺวา ทวารัง บิณฑบาต. สามเณรนั้น ไปวัดแล้ว
 ปิธาย อตุตโน กายเณ ฌานัง เปิดประตูห้องพระเณระ เข้าไปแล้ว
 โอตาเรตฺวา นิสึทึ. ปิดประตู นั่งทำฌาน(ปรีชากำหนดรู้)
 ให้หยั่งลงในกายตน.

ตสฺส คุณเตเชน สกุกสฺส เพราะเดชแห่งคุณของสามเณรนั้น
 อาสนัน อุนฺหาการัง ทสฺเสสิ. สกุกโก อาสนะของท้าวสักกะแสดงอาการร้อน
 “กินฺนุ โข เอตฺนุ”ติ โอลิเกนฺโต แล้ว. ท้าวสักกะทรงตรวจดูอยู่ว่า “นั่น
 สามเณรํ ทิสฺวา “สุขสามเณโร เหตุอะไรหนอ” ทอดพระเนตรเห็น
 อุปฺชฌายสฺส ปตฺตจิวฺรานิ ทตฺวา สุขสามเณร ทรงดำริว่า “สุขสามเณร
 ‘สมณธมฺมํ กริสฺสามิ’ติ นินฺวตฺโต, ให้บาตรและจีวรแก่พระอุปชฌาย์แล้ว
 มยา ตตฺถ คนฺตุ วฏฺฏตี”ติ กลับไปด้วยคิดว่า ‘เราจักทำสมณธรรม’
 จินฺเตตฺวา จตฺตาริ มหาราชาโน เราควรไปในที่นั่น” รับสั่งให้เรียก
 ปกฺโกสาเปตฺวา “คจฺจนฺต ตาตา ท้าวมหาราชทั้ง ๔ มาเฝ้าแล้ว ทรงส่ง
 วิหารสฺส อุปฺวาเน ทสฺสทฺทเก สกุกเณ ไปด้วยรับสั่งว่า “พ่อทั้งหลาย พวกท่าน
 ปลาเปตา”ติ อุกฺโขเชสิ. จงไป ชับไล่ฝูงนกที่ส่งเสียงแข็งแซ่ใน
 ป่าใกล้วัดให้หนีไปเสีย”.

เต ตถา กตฺวา สมฺนฺตา อารกฺขํ ท้าวมหาราชทั้ง ๔ เหล่านั้น ทำเช่นนั้น
 คนฺหิสุ. จนฺทิมสฺริเย “อตุตโน แล้ว ยึดการรักษาไว้โดยรอบ. ท้าว-
 วิมานานิ คนฺหิตฺวา ติฏฺฐตา”ติ สักกะทรงรับสั่งบังคับจันทเทพบุตรและ
 อาณาเปสิ. เต ตถา กริสฺสุ. สยมฺปิ สूरียเทพบุตรว่า “พวกท่านจงรั้งวิมาน
 อาวิญฺชนฏฺฏาเน อารกฺขํ คนฺหิ. ของตนหยุดอยู่”. พวกเขา ก็ทำอย่างนั้น
 วิหาโร สนฺนินฺนุโน นินฺวโ แล้ว. แม้พระองค์เองก็ยึดการรักษาไว้ที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อโหสิ. สามเณโร เอกกเคน สายยู. วัดได้เจียบสงัดปราศจาก
จิตฺเตน วิปัสสนํ วทฺเมตฺวา ติณฺเี เสียงรบกวน. สามเณรเจริญวิปัสสนา
มคฺคผลานิ ปาปุณฺนิ. ด้วยจิตที่มีอารมณ์เป็นหนึ่งบรรลุผลทั้ง ๓
แล้ว.

เถโร สามเณเรน “สตรสโกชนํ พระเถระอันสามเณรเรียนแล้วว่า “ท่าน
อาหเรยฺยาถา”ติ วุตฺโต “กสฺส นุ พึงนำโภชนะมีรส ๑๐๐ ชนิดมา” ก็
โฆ ฆเว สกฺกา ลทฺธฺนุ”ติ ตรวจตุว่า “เราสามารถจะได้ในเรือน
โธโลเกนฺโต เอกํ อชฺฌาสยสมฺปนฺนํ ของใครหนอ” เห็นตระกูลอุปัฏฐากที่ถึง
อุปฏฺฐากกฺลํ ทิสฺวา ตตฺถ กนฺตฺวา พร้อมด้วยอัครยาศัยตระกูลหนึ่ง จึงไป
“ภนฺเต สาธุ โว กตํ กมฺมํ ตระกูลนั้นแล้ว อันชนเหล่านั้นกล่าว
อชฺช อิธาคจฺจนฺเตหิ”ติ เตหิ แล้วว่า “ท่านขอรับ ท่านมาในที่นี้
ตฺถจฺมานเสหิ ปตฺตํ คเหตุวา ในวันนี้ นับว่าทำกรรมดีแล้ว” มีจิต
นิสฺสีทาเปตฺวา ยาคุชฺชกํ ทตฺวา ยาว ยินดีรับบาตรแล้วนิมนต์ให้นั่ง ถวาย
ภตฺตกาละ ฆมฺมกถํ ยาจิโต เตสํ ข้าวต้มและของขบเคี้ยวแล้วอันชวนให้
สาราณียํ ฆมฺมกถํ กเถตฺวา กาลํ กล่าวธรรม ชั่วเวลาภัตแล้ว ก็กล่าว
สลฺลภฺเขตฺวา เทสนํ นิฏฺฐาเปสิ. สาราณียธรรมกถาแก่ชนเหล่านั้น
กำหนดกาลแสดงเทศนาให้จบแล้ว.

อกสฺส สตรสโกชนํ ทตฺวา ตํ ที่นั้น ชนทั้งหลาย ได้ถวายโภชนะมีรส
อาทาย กนฺตฺกามํ เถโร ทิสฺวา ๑๐๐ ชนิด แก่ท่านแล้ว เห็นพระเถระ
“ภุญฺชถ ภนฺเต, อณฺเฑปี ทสฺสามา”ติ รับบิณฑบาตนั้นแล้วประสงค์จะไป จึง
เถโร โภเชตฺวา ปุณฺ ปตฺตปฺปรี เรียนว่า “ขอท่านจงฉันเถิด ขอรับ,
อทฺสฺส. เถโร ตํ อาทาย “สามเณโร พวกผมจักถวายแม้ส่วนอื่น” จึงนิมนต์
เม ฉาโต”ติ ตฺริตฺตฺริโต วิหารํ ให้พระเถระฉันแล้วได้ถวายอีกจนเต็ม

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปายาสี.

คัมภีร์ สดุดา ปาโต ว นิกขมิตวา
 คณฺฐกฺขิยํ นิสินฺโน ว อาวชฺเชสิ
 “อชฺช สุขสามเณโร อุปชฺฌายสฺส
 ปตฺตจิวโร ทตฺวา ‘สมณธมฺมํ กริสฺสามิ’ติ
 นีวตฺโต นิปฺพนนํ นุ โข ตสฺส
 กิจฺจนุ”ติ ตินฺนุญฺเยว มคฺคผลานํ
 ปตฺตภาวํ ทิสฺวา อุตฺตริปิ
 อุปฺชาเรนฺโต “สกุขิสฺสตายํ อชฺช
 อรหตฺตํ ปาปุณฺตี, สารีปฺตฺโต ปน
 ‘สามเณโร เม ฉาโต’ติ เวเคน
 ภตฺตํ อาทาย นิกขมตี สเจ อิมสฺมิ
 อรหตฺตํ อปตฺเต, ตํ อหริสฺสตี,
 อิมสฺส อนฺตรายโย ภวิสฺสตี, มยา
 คณฺฐวา ทวารโกฏฺฐเก อารกฺขํ
 คณฺหิตุํ วฏฺฐตี”ติ จินฺเตตฺวา
 คณฺฐกฺขิโต นิกขมม ทวารโกฏฺฐเก
 จตฺวา อารกฺขํ คณฺหิ.

เถโรปิ ภตฺตํ อหริ. อถ
 นํ เหมจฺจา วุตฺตนเยเนว จตฺตาโร
 ปญฺเฬห ปุจฺฉิ. ปญฺหวิสฺซชฺชนาวसानเ

บาตร. พระเถระรีบนำบิณฑบาตนั้น
 ไปวัดด้วยคิดว่า “สามเณรของเราหิว
 แล้ว”.

วันนั้น พระศาสดาเสด็จออกมาประทับ
 นั่งที่พระคันธกุฎีแต่เช้าตรู่ ทรงรำพึงว่า
 “วันนี้ สุขสามเณร ให้บาตรและจิวร
 แก่พระอุปชฌาย์แล้ว กลับไปด้วยคิดว่า
 ‘เราจักทำสมณธรรม’ กิจของเขอสําเร็จ
 แล้วหรือหนอ” เห็นว่าเขอบรรลุผลทั้ง ๓
 แล้วทีเดียว พิจารณายิ่งขึ้นไปอีก คิดว่า
 “สามเณรนี้ จักสามารถบรรลุพระอรหัต
 ได้ในวันนี้, แต่พระสารีบุตร รีบนำ
 ภัตตาหารออกไปด้วยคิดว่า ‘สามเณร
 ของเราหิวแล้ว’ ถ้าเมื่อสามเณรนี้ ยังไม่
 บรรลุพระอรหัต สารีบุตรจักนำภัตตา-
 หารนั้นมา, อันตรายจักมีแก่สามเณรนี้,
 เราควรไปยึดอารักขาไว้ที่ซุ้มประตู” จึง
 เสด็จออกจากพระคันธกุฎี ได้ทรงยืนยึด
 อารักขาไว้ที่ซุ้มประตูแล้ว.

ฝ่ายพระเถระก็นำภัตตรมาแล้ว.
 ที่นั้น พระศาสดา ตรัสถามปัญหา ๔ ข้อ
 กะท่าน โดยนัยที่กล่าวแล้วในหนหลัง

สามเณโร อรหตุตฺ ปาปุณฺนิ. สตุถา
 เถโร อามนฺเตตฺวา “คจฺฉ สารีปุตฺต,
 สามเณรสฺส ภตฺตํ เทหิ”ติ อห.
 เถโร คนฺตฺวา ทฺวารํ อากฺกุสิ.
 สามเณโร นิกฺขมิตฺวา อุปชฺฌายสฺส
 วตฺตํ กตฺวา “ภตฺตกิจฺจํ กโรหิ”ติ
 วุตฺเต, เณรสฺส ภตฺเตน อนตฺถิกภาวํ
 ฌตฺวา สตุตฺตวสฺสสิโก กุมารो
 ตํขณณฺเวย อรหตุตฺ ปตฺโต
 นีจาสนฺนฺจฺฉานํ ปจฺจเวกฺขนฺโต ภตฺตกิจฺจํ
 กตฺวา ปตฺตํ ฐิวิ.

ตสฺมี กाले จตฺตารो มหาราชาโน
 อารกฺขํ วิสฺสชฺเชสฺสุ. จนฺทิมสฺสุริยาปิ
 วิมานานิ มุญฺจิสฺสุ. สกฺโกปิ
 อาวิณฺชนฺจฺฉานเ อารกฺขํ วิสฺสชฺเชสิ.
 สฺสุริโย นภมฺชฺฉนฺ อตฺถิกนฺโตเยว
 ปณฺณายิ. ภิกฺขุ “สายโนห
 ปณฺณายิ, สามเณเรน อิทาเนว
 ภตฺตกิจฺจํ กตฺ, กิณฺนุ โข อชฺช
 ปุพฺพโนห พลฺวา ชาโต, สายโนห
 มนฺโท”ติ วทิสฺสุ.

สตุถา อากนฺตฺวา “กาย นฺตุถ
 ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย

นั้แล. ในเวลาจบการแก้ปัญหา
 สามเณรบรรลुพระอรหัตแล้ว. พระ-
 ศาสดาตรัสเรียกพระเถระมา ตรัสว่า
 “สารีบุตร เธอจงไปให้ภัตต์แก่สามเณร”.
 พระเถระไปเคาะประตูแล้ว. สามเณร
 ออกมาทำวัตรแก่พระอุปัชฌาย์ เมื่อ
 พระเถระกล่าวว่า “เธอจงทำภัตกิจ”
 ก็ทราบว่พระเถระไม่ต้องการภัตต์ เป็น
 เด็กอายุ ๗ ขวบ บรรลุพระอรหัตใน
 ขณะนั้นนั่นเอง พิจารณาที่นั่งอันต่ำ
 ทำภัตกิจแล้ว ล้างบาตร.

ในกาลนั้น ท้าวมหาราชทั้ง ๔ พากัน
 เลิกการอารักขา. แม้พระจันทร์และ
 พระอาทิตย์ ก็ปล่อยวิมานแล้ว. ฝ่าย
 ท้าวสักกะก็ทรงเลิกการอารักขาที่สายยุ.
 พระอาทิตย์ปรากฏ(บ่ายคล้อย) เลย
 ท่ามกลางท้องฟ้าไป. พวกภิกษุพากัน
 พูตว่า “ตอนเย็น ปรากฏแล้ว, สามเณร
 ทำภัตกิจเสร็จแล้ว เดี่ยวนี้เอง ทำไมหนอ
 วันนี้ ตอนเช้าจึงมาก ตอนเย็นจึงน้อย”.

พระศาสดาเสด็จมาตรัสถามว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย บัดนี้ พวกเขอนั่งสนทนา

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สนุนิสินุณา”ติ ปุจจิตวา “ภนุเต
 อชช ปุพฺพโณห พลวา ชาโต,
 สายโณห มนุโท, สามเณเรน
 อิทาเนว ภตฺตํ ภตฺตํ, อถ จ
 ปน สุริโย มชฺฌํ อติกุณฺโธ
 ปณฺณายตี”ติ วุตฺเต, “ภิกฺขเว เอวเมตํ
 โหติ ปุณฺณวณฺฺตานิ สมณธมฺมํ
 กรณกาเล, อชช หิ จตฺตารโ
 มหาราชาโน สมนฺตา อารกฺขํ
 คณฺหิสุ, จนฺทิมสุริยา วิมานานิ
 คเหตฺวา อฏฺฐํสุ, สกุโก อาวิณฺชนเก
 อารกฺขํ คณฺหิ, อหํปิ ทฺวารโกฏฺฐเก
 อารกฺขํ คณฺหิ, อชช สุขสามเณโร
 มาติกา ย อุกกํ หรณฺเต อสุกาเร
 อสุํ อชฺฐํ กโรนฺเต ตจฺจเก จกุกาทีนิ
 กโรนฺเต ทิสฺวา อตฺตานิ ทเมตฺวา
 อรหตฺตํ ปตฺโต”ติ วตฺวา อิมํ
 คาถมาห

๑๔๕. “อุกกํ หิ นยฺนฺติ เนตฺติกา
 อสุการา นมยฺนฺติ เตชนํ
 ทารุํ นมยฺนฺติ ตจฺจกา
 อตฺตานิ ทมยฺนฺติ สุปฺพตา”ติ.

เรื่องอะไรกัน?” เมื่อพวกภิกษุกราบทูล
 ว่า “พระเจ้าข้า วันนี้ ตอนเช้ามาก
 ตอนเย็นน้อย สามเณรฉันเสร็จเดี๋ยวนี้
 เอง, ก็แล พระอาทิตย์ปรากฏ(ปลายคล้อย)
 ผ่านกลางท้องฟ้าไปแล้ว”, จึงตรัสว่า
 “ภิกษุทั้งหลาย ในเวลาคนมีบุญทั้งหลาย
 ทำสมณธรรม ย่อมเป็นอย่างนี้เอง,
 ด้วยว่า วันนี้ ท้าวมหาราชทั้ง ๔ พวกกัน
 มายึดอารักขาไว้โดยรอบ, พระจันทร์
 และพระอาทิตย์ ก็รั้งวิมาน หยุดอยู่แล้ว,
 ท้าวสักกะ ก็ทรงยึดอารักขาไว้ที่สายยู,
 ถึงเราก็จึดอารักขาไว้ที่ขุมประตู่, วันนี้
 สุขสามเณรเห็นคนทั้งหลายกำลังไขหน้า
 เข้าเหมือง พวกช่างศร กำลังดัดลูกศร
 ให้ตรง พวกช่างไม้กำลังทำล้อรถเป็นต้น
 แล้วก็ฝึกตน บรรลุพระอรหัตแล้ว”
 จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

๑๔๕. “ก็คนทำเหมืองทั้งหลาย ย่อม
 ไขหน้า พวกช่างทำศร ย่อมดัด-
 ลูกศร พวกช่างไม้ ย่อมถากไม้
 พวกคนว่านอนสอนง่าย ย่อม
 ฝึกตน”.

ตตถ สุพุพตาดิ สุวทา สุขเน
โหวทิตพพา อนุสาสิตพพาติ อตโต.
เสสฺ เหฎฐา วุตตนยเมว.

เทสนาวसानะ พหุ โสตาปัตติ-
ผลาทีนิ ปาปุณีสุตติ.

สุขสามเนรวตถุ เอกาทสม.

ทณฺฑทวคฺควณฺณนา นิฎฺฐิตา.

ทสโม วคฺโค.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า คน
ว่านอนสอนง่าย ความว่า คนที่ว่างกล่าว
ได้โดยง่าย คือ ฟังสั่งสอนได้ ได้แก่
ฟังพรา้สอนได้โดยสะดวก. คำที่เหลือ
มีนัยดังกล่าวแล้วในหนหลังนั่นเอง.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นจำนวน
มาก บรรลुकุณวิเศษมีโสดาปัตติผล
เป็นต้น.

เรื่องสุขสามเนรที่ ๑๑ จบ.

พรรณาทัณทวารรค จบ.

วรรคที่ ๑๐ จบ.

๑๑. ชราวกุณณา

๑. วิสาขาย สหายิกาวตฤ

โก นุ หาโส ภิมานุโทติ อิม
ธมฺมเทศน์ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต
วิสาขาย สหายิกา อารพฺภ กณฺธิ.

สาวตฺถิยํ กิร ปณฺจสตา
กุลฺปุตฺตา “เอวํ อีมา อปฺปมาท-
วิหารินฺนโย ภวิสฺสนฺตี”ติ อตฺตโน
อตฺตโน ภริยาโย วิสาขํ มหาอุปาสิกํ
ปฏิจฺฉาเปสฺสุ. ตา อุตฺตยานํ วิหารํ
วา กจฺจนฺตฺติโย ตาย สทฺธิเยว
กจฺจนฺตฺติ. ตา เอกสฺมี กาลे
“สตุตฺตาหํ สุราจฺจนฺตฺติ ภวิสฺสนฺตี”ติ
จฺจนฺตฺติ สํฆุจฺเจ, อตฺตโน อตฺตโน
สวามีกาณํ สุรํ ปฏิจฺฉาเปสฺสุ.

เต สตุตฺตาหํ สุราจฺจนฺตฺติ กิพฺพิตฺวา
อฏฺฐเม ทิวเส กมฺมมฺนตฺติ กิริยาเย
นิกฺขนฺตฺตา อคฺมํสุ.

๑๑. พรรณนาชราวรรค

๑. เรื่องหญิงสหายของนางวิสาข

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภสหายหญิงของ
นางวิสาข แสดงพระธรรมเทศนาเห็นว่า
ยังจะมัวหัวเราะ ยังจะมัวรำเริงอะไร
อยู่เล่า เป็นต้น

ได้ยินว่า กุลบุตร ๕๐๐ คน ใน
เมืองสาวัตถีมอบภรรยาทั้งหลายของตน
แก่นางวิสาข มหาอุบาสิกา ด้วย
หวังว่า “หญิงเหล่านี้ จักเป็นผู้มักอยู่ด้วย
ความไม่ประมาทอย่างนี้”. หญิงเหล่านั้น
เมื่อไปสวนหรือไปวัด ก็ไปกับนาง-
วิสาขเหมือนกัน. ในกาลครั้งหนึ่ง
เมื่อเขาประกาศมหรสพว่า “จักมี
มหรสพเกี่ยวกับสุรา ๗ วัน” หญิง
เหล่านั้น พวกกันตระเตรียมสุราสำหรับ
พวกสามีของตน ๆ.

พวกสามีเหล่านั้น เล่นมหรสพเกี่ยวกับ
สุรา ๗ วัน ในวันที่ ๘ ได้ออกไปทำงาน.

ดาปิ อิตฺติโย “มยฺ สามีกานํ
 สมมุขา สุรํ ปาตุํ น ลภิมฺหา,
 อวเสสา สุรา จ อตฺติ, อิมํ
 ยถา เต น ชานนฺติ, ตถา
 ปิวิสุสามา”ติ วิสาขาย สนฺติกํ
 คนฺตฺวา “อิจฺฉาม อยฺเย อุตฺตยานํ
 ทฏฺฐนฺ”ติ วตฺวา “สาธฺ อมฺมา,
 เตนฺหิ กตฺตพฺพกิจฺจანი กตฺวา
 นิภฺขมถา”ติ วุตฺเต, ตาย สทฺธิ
 คนฺตฺวา ปฏิจฺฉนฺนากาเรน
 นีหฺราเปตฺวา อุตฺตยานเ ปิวิตฺวา
 มตฺตา วิจฺริสุ.

วิสาขา “อยฺตฺตํ อิมฺาหิ กตํ,
 อิทานิ “สมณฺสฺส โคตมฺสฺส สาวิกา
 สุรํ ปิวนฺตี วิจฺรนฺตี”ติ ติตฺติยาปิ
 ครหิสฺสฺสนฺตี”ติ จินฺเตตฺวา ตา
 อิตฺติโย อาห “อมฺมา อยฺตฺตํ โว
 กตํ, มมฺปิ อยฺโส อุตฺตปาทีโต,
 สามีกาปิ โว กุชฺฉิสฺสฺสนฺติ, อิทานิ
 กี กริสฺสฺสกา”ติ. “คิลานาลยํ
 ทสฺสยิสฺสาม อยฺเย”ติ. “เตนฺหิ
 ปณฺณายิสฺสถ สเกน กมฺเมนา”ติ.
 ตา เกหํ คนฺตฺวา คิลานาลยํ

หญิงแม่เหล่านั้น คิดกันว่า “พวกเรา
 ไม่ได้ดื่มสุราต่อหน้าสามีทั้งหลาย, และ
 สุราก็ยังเหลืออยู่ พวกเราจักดื่มสุรานี้
 โดยวิธีที่พวกสามีเหล่านั้นจะไม่รู้”
 จึงพากันไปสำนักนางวิสาขาแล้ว กล่าวว่า
 “แม่เจ้า พวกดิฉันต้องการชมสวน”
 เมื่อนางวิสาขาบอกว่า “ดีละ แม่ทั้งหลาย
 ถ้าเช่นนั้น พวกเธอช่วยกันทำกิจ ที่
 ควรทำแล้ว จงพากันออกไป” จึงไป
 พร้อมนางวิสาขานั้น ให้นำสุราไปโดย
 อากาการชุกช่อน ดื่มจนเมามายเที่ยวไป
 ในสวน.

นางวิสาขา คิดว่า “หญิงเหล่านี้
 ทำกรรมไม่เหมาะสม บัดนี้ ถึงพวก
 เดียรทิย์ก็จักพากันติเตียนว่า ‘พวก
 สาวิกาของพระสมณโคตม พากันเที่ยว
 ดื่มสุรา’” จึงกล่าวกับหญิงเหล่านั้นว่า
 “แม่ทั้งหลาย พวกเธอทำกรรมไม่
 เหมาะสม พลอยให้เกิดความเสื่อมเสีย
 แม่แก่เรา, ถึงพวกสามีของเธอทั้งหลาย
 ก็จักโกรธ, บัดนี้ พวกเธอจักทำ
 อย่างไม่?” หญิงเหล่านั้น พากัน
 กล่าวว่า “แม่เจ้า พวกดิฉันจักแสดง

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กริสฺส. อถ ตาสํ สามิกา
 “อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ
 กหนฺ”ติ ปุจฺฉิตฺวา “คิลานา”ติ
 สุตฺวา “อทุธา เอตาหิ อวเสสสุรา
 ปิตา ภวิสฺสนฺติ”ติ สลฺลภฺเขตฺวา ตา
 ไปเถตฺวา อนนฺยพฺยสนฺํ ปาเปสฺสุ.

ตา อปรสฺมีปิ ฉณฺวาเร ตเถว
 สฺสุริ ปาตุกามา วิสาขํ อุปสงฺกมิตฺวา
 “อฺยเย อฺยฺยานํ โน เหนฺหิ”ติ วตฺวา
 “ปุพฺพเพปิ เม ตฺมุเหหิ อฺยโส
 อฺอุปฺปาทิตฺ, กจฺจณ, น โว อหํ
 เนสฺสสามิ”ติ ตาย ปฏิกฺขิตา “อิทานิ
 เอวํ น กริสฺสามา”ติ สมฺมสุสาเสตฺวา
 ปุณฺ ตํ อุปสงฺกมิตฺวา อาหํสฺสุ
 “อฺยเย พุทฺธปฺปุชฺชํ กาทฺตุกามมฺห,
 วิหารํ โน เหนฺหิ”ติ. “อิทานิ
 อมฺมา อมฺหากํ ยฺยชฺชติ, กจฺจณ,
 คมฺนปฺริวจฺฉํ กโรธา”ติ.

อาการลงว่าป่วย”. นางวิสาขากล่าวว่า
 “ถ้าเช่นนั้น พวกเธอจักปรากฏด้วยกรรม
 ของตน”. หญิงเหล่านั้นไปเรือนแล้ว
 ทำลงว่าป่วย. ที่นั้นพวกสามีของหญิง
 เหล่านั้น พากันถามว่า “ผู้หญิงชื่อนี้
 และชื่อนี้ไปไหน?” พอได้ยินว่า “ป่วย”
 จึงกำหนดกันว่า “หญิงเหล่านั้น จักดื่ม
 สุราที่เหลือนั่น” จึงตีหญิงเหล่านั้น
 ให้ถึงความอภัยศแล้ว.

ในคราวมหรสพแม้คราวอื่น ๆ หญิง
 เหล่านั้น ประสงค์จะดื่มสุราเช่นนั้น
 เหมือนกัน เข้าไปหานางวิสาขาแล้ว
 พากันกล่าวว่า “แม่เจ้า ขอท่านจงนำ
 พวกดิฉันไปสวณ” ถูกนางห้ามว่า
 “แม้คราวก่อน พวกเธอก่อให้เกิดความ
 เสื่อมเสียแก่เรา พวกเจ้าจงพากันไปเถิด
 เราจักไม่นำพวกเธอไป” จึงปลอบโยน
 ว่า “พวกดิฉันจักไม่ทำอย่างนั้น ใน
 บัดนี้” เข้าไปหานางอีก แล้วกล่าวว่า
 “แม่เจ้า พวกดิฉันประสงค์จะทำพุทธบูชา
 ของงาพวกดิฉันไปวัดเถิด”. นางวิสาขา
 กล่าวว่า “แม่ทั้งหลาย บัดนี้ เหมาะสม

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ดา จงโกฏิกเหติ คนธมาลาทีนิ
 คาหาเปตวา สุราปุณฺณเณ มุฏฺฐิวารเก
 หตฺถเหติ โอลมฺพิตฺวา มหาปฏฺเฐ
 ปารุปีตฺวา วิสาขํ อุปสงฺกมิตฺวา
 ตาย สทฺธิ วิหารํ ปริสฺมาณา
 เอกมฺนตํ นิสิตฺติวา มุฏฺฐิวารเกแห
 สุรํ ปิตฺวา วารเก ฉทฺตฺเตตฺวา
 ฌมฺมสภายํ สตฺถุ ปุรโต นิสิตฺติสุ.

วิสาขา “อิมาสํ ภนฺเต ฌมฺมกถํ
 กถเภา”ติ อาน. ตาปี มตฺตเวเคน
 กมฺปมานสรีรา “นจฺจิสฺสาม
 คายิสฺสามา”ติ จิตฺตํ อุปฺปาเทสุ.
 อถกา มารกายิกา เทวตา
 “อิทานิ อิมาสํ สรีเรสุ อธิมุจฺจิตฺวา
 สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ปุรโต วิปฺปการํ
 ทสฺเสสामी”ติ จินฺนเตตฺวา ตาสํ
 สรีเรสุ อธิมุจฺจิ. ตาสุ เอกจฺจา
 สตฺถุ ปุรโต ว ปาณิ ปหริตฺวา
 หสิตฺตุ, เอกจฺจา นจฺจิตฺตุ อารพฺภิสฺสุ.

สำหรับพวกเธอ, เธอทั้งหลาย จงพากัน
 ไป ทำการเตรียมการเดินทาง”.

หญิงเหล่านั้น เอาของหอมและระเบียบ
 เป็นต้นใส่ผอบแล้ว ให้คนถือไป เอามือ
 ทั้ง ๒ ข้างหิ้วขวดสุรามีสลักณะเหมือน
 กำมือ ที่ใส่สุราจนเต็ม ห่มผ้าผืนใหญ่
 แล้วเข้าไปหานางวิสาขา เข้าไปวัด
 พร้อมกับนาง นาง ณ ที่สมควรข้างหนึ่ง
 แล้วดื่มสุราด้วยขวดที่มีลักณะเหมือน
 กำมือ หิ้วขวดแล้ว พากันนั่งเบื่อง-
 พระพักตร์พระศาสดาในโรงธรรม.

นางวิสาขากราบทูลว่า “ขอพระ-
 องค์โปรดแสดงธรรมกถาแก่หญิงเหล่านี้
 เกิด พระเจ้าข้า”. หญิงแม่เหล่านั้น
 ตัวสั่นเทิ้มเพราะฤทธิ์เมา จึงพากันเกิด
 ความคิดขึ้นว่า “พวกเราจักฟ้องว่า
 จักขบถ้อง”. ที่นั้น เทวดาองค์หนึ่ง
 ซึ่งจัดเข้าในพวกมาร คิดว่า “บัดนี้
 เราจักเข้าสิงร่างหญิงเหล่านี้แล้ว จัก
 แสดงอาการแปลก ๆ เบื่องพระพักตร์
 พระสมณโคตม” จึงเข้าสิงร่างหญิง
 เหล่านี้แล้ว. ในหญิงเหล่านั้น บางพวก

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา “กิมิทน”ติ อาวชฺเชนฺโต ตํ
 การณํ ฌตฺวา “น อิทานิ
 มารกายิกานํ โอตารํ ลภิตุํ ทสฺสามิ,
 น หิ มยา เอตฺตํ กาลํ ปารมิโย
 ปุเรนฺเตน มารกายิกานํ โอตารํ
 ลภตฺถาย ปุริตา”ติ ตาสํ สํเวเชตฺตุ
 ภมฺภกฺโขมโต รัสสิ วิสฺสชฺเชสิ.
 ตาวเทว อนุชการตมิสา อโหสิ.

ตา ภิตา อหฺสุ มรณตชฺชิตา.
 เตน ตาสํ กุจฺฉิยํ สุรา ชิริ.
 สตถา นิสินฺนปฺลลฺงเก อนุชริโต
 สิเนรุมุทฺธนิ จตฺวา อุณฺณาโลมโต
 รสฺมิ วิสฺสชฺเชสิ. ตํขณณฺเวย
 จนฺทสฺสสุกฺกมณํ วย อโหสิ.

อกฺ สตถา ตา อิตฺติโย อามนฺเตตฺวา
 “ตฺเมหิ มม สนฺติกํ อากฺจฺจมานาหิ
 ปมตฺตาทิ อากนฺตุํ น วฏฺฏติ.

เริ่มปรบมือหัวเราะ บางพวกเริ่มพ้อนรำ
 เบื้องพระพักตร์พระศาสดา.

พระศาสดาทรงรำพึงอยู่ว่า “นี่เรื่อง
 อะไรกัน” ทรงทราบเหตุนั้นแล้ว ทรง
 ดำริว่า “บัดนี้ เราจักไม่ให้พวกเทวดา
 ที่จัดเข้าในกลุ่มมารได้ช่องทาง, ด้วยว่า
 เราเมื่อบำเพ็ญบารมีตลอดกาล มี
 ประมาณเท่านี้ ก็มีได้บำเพ็ญแล้ว เพื่อ
 ให้พวกเทวดา ซึ่งจัดเข้าในพวกมารได้
 ช่องทาง” เพื่อจะให้หญิงเหล่านั้น สลดใจ
 จึงทรงเปล่งพระรัศมีจากพระอุณาโลม.
 ความมืดมิด ได้มีในขณะนั้น นั่นเอง.

หญิงเหล่านั้น ตกใจกลัว ถูกความตาย
 คุกคามแล้ว. เพราะเหตุนั้น สุราในท้อง
 ของพวกเธอ จึงสร้างไป. พระศาสดา
 ทรงอันตรธานไปบนบัลลังก์ที่ประทับนั่ง
 แล้ว ประทับยืนบนยอดเขาสิเนรุ ทรง
 เปล่งพระรัศมีไปจากพระอุณาโลม.
 ขณะนั้นนั่นเองได้เป็นเหมือนพระจันทร์
 ขึ้นตั้งพันดวง.

ที่นั่น พระศาสดารับสั่งเรียกหญิงเหล่านั้น
 มาตรัสว่า “พวกเธอเมื่อมาสำนักเรา
 ไม่ควรประมาทมา. ก็เพราะความ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตุมุหากัง หิ ปมาเทเนว มารกายิกา
 เทวดา โอตารัง ลภิตวา ตุมุเหหิ
 หสชาตินัง อกรรมภูจانه หสชาตินัง
 การาเปสิ, อิทานิ ตุมุเหหิ รากาทีนัง
 อคคีนัง นิพพาปนตถาย อุตสาหัง
 กาคตุ วฏฏตี”ติ วตวา อิมัง
 กามมาห

ประมาทของพวกเธอนั้นแล เทวดาซึ่ง
 จัดเข้าในพวกมาร จึงได้ช่องทางแล้ว
 ใช้ให้พวกเธอทำอาการมีหัวเราะ เป็นต้น
 ในที่ไม่ควรทำอาการมี หัวเราะ เป็นต้น,
 บัดนี้ พวกเธอควรทำความบากบั่นเพื่อ
 ดับไฟทั้งหลาย มีรากะ เป็นต้น” แล้ว
 จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

๑๔๖. “โก นุ หาสเ กิमानนุโท
 นิจจัม ปชชลิเต สติ
 อนนุทธกาเรน โอนนุทธา
 ปทีปี น คเวสธา”ติ.

๑๔๖. “จะมัวหัวเราะ จะมัวรำเริงอะไร
 เล่า เมื่อโลกสันนิวาสน ถูกไฟไหม้
 ลุกโชนอยู่เป็นนิตย์ พวกท่านถูก
 ความมืดปกคลุมแล้ว ทำไมจึงไม่
 เสาะหาดวงประทีปเล่า”.

ตตถ อานนุโทติ ตุมุจิจิ. อิทัง
 วุตตัม โหติ “อิมสฺมี โลกสนฺนิวาเส
 รากาทีหิ เอกาทสฺหิ อคคีหิ นิจจัม
 ปชชลิเต สติ, โก นุ ตุมุหากัง
 หาสเ วา ตุมุจิจิ วา? นนุ เอส
 หาสเ อกตตพฺพรุโปเยว อฏฺฐวตฺถุกเณ
 หิ อวิชฺชนนุทธกาเรน โอนนุทธา ตุมุเห
 ตสฺส อนนุทธการสฺส วิธมนตถาย
 กิการณา ฌาณปทีปี น คเวสธ
 น กโรธา”ติ.

ความยินดี ชื่อว่า อานันโท
 ในพระคาถานั้น. พระผู้มีพระภาคตรัส
 อธิบายไว้ดังนี้ว่า “เมื่อโลกสันนิวาสน
 ถูกไฟ ๑๑ กองมีรากะ เป็นต้น ไหม้
 ลุกโชนอยู่เป็นนิตย์ พวกท่านยังจะมัว
 หัวเราะ จะมัวยินดีอะไรอยู่เล่า การ
 หัวเราะนั้นไม่ควรทำมิใช่หรือ เพราะ
 พวกเธอถูกความมืดคืออวิชชา ซึ่งมีวัตถุ
 ๘ ประการ ปกคลุมแล้ว ทำไมจึงไม่
 เสาะหา คือไม่ทำดวงประทีปคือญาณ
 เพื่อกำจัดความมืดนั้นเสียเล่า”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เทศนาวसानเน ปณฺจสตา อิตฺถิโย
โสตาปตฺติผล ปตฺติฏฺฐหีสฺสุ.

สตฺถา ตาสํ อจลสทฺธาย
ปตฺติฏฺฐิตภาวํ ฅตฺวา สินฺเนรมตฺถกา
โธตริตฺวา พุทฺธาสเน นิสฺสิทฺติ. อถ
นํ วิสาชา อาห “ภนฺเต สุรา
นามเสสา ปาปิกา, เอรูปา หิ
อิมมา อิตฺถิโย ตฺมฺมหาทิสฺสสฺส พุทฺธสฺส
ปุรโต นิสฺสิทฺติวา อิริยาปถมตฺตํปิ
สณฺหาเปตฺตํ อสฺกโกนฺตฺติโย อฏฺฐาย
ปาณี ปหริตฺวา หสฺตคฺคิตนฺจจาทีนึ
กาตฺตํ อารพฺภิสฺสุ”ติ. สตฺถา “อาม
วิสาเช ปาปิกา ว เสา สุรา
นาม, เอตํ นิสฺสาย หิ อนฺนเสตา
อนฺนพฺยสนฺนํ ปตฺตฺตา”ติ วตฺวา “กทา
ปเนสา ภนฺเต อฺปฺปนฺนา”ติ
วตฺเต, ตสฺสา อฺปฺปตฺติ วิตฺถาเรน
กถेतฺตํ อตฺตํ อหริตฺวา กุมฺภชาตกํ
กถีสฺสิติ.

วิสาชาย สหายิกาวตฺถุ ปจฺม.

ในเวลาจบเทศนา หญิง ๕๐๐ คน
ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล.

พระศาสดาทรงทราบว่ายหญิง
เหล่านั้น ตั้งอยู่ในศรัทธาอันไม่หวั่นไหว
แล้ว จึงเสด็จลงจากยอดเขาสิเนรุ
ประทับนั่งบนพุทธอาสน์. ที่นั้น
นางวิสาชากราบทูลพระศาสดาว่า
“พระเจ้าข้า ขึ้นชื่อว่าสุรานี้เลวทราม
เพราะว่า หญิงเหล่านี้ ผู้เห็นปานนี้
นั่งเบื่องพระพักตร์พระพุทธรูปเจ้า เช่น
พระองค์ ยังไม่สามารถสำรวมแม้เพียง
อิริยาบถให้เรียบร้อยได้ เริ่มลุกขึ้น
ปรบมือ ทำการหัวเราะ การขบร้อง
และการฟ้อนรำเป็นต้น”. พระศาสดา
ตรัสว่า “ถูกแล้ว วิสาชา ขึ้นชื่อว่า
สุรานี้เป็นสิ่งเลวทรามโดยแท้, เพราะ
อาศัยสุรานี้ ชนตั้งหลายร้อย ถึงความ
พินาศแล้ว”. เมื่อนางวิสาชาทูลถามว่า
“สุรานี้เกิดขึ้นเมื่อไร พระเจ้าข้า ?”
เพื่อจะตรัสเหตุเกิดแห่งสุรานั้น โดยพิสดาร
ทรงนำอดีตนิทานมา ตรัสกุมภชาตก
แล้ว.

เรื่องหญิงสหายของนางวิสาชาที่ ๑ จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒. สิริมาวตฤ

๑๔๗. ปสฺส จิตฺตกตํ พิมฺพํ
อรุกายํ สมุสฺสิตํ
อาตุรํ พหุสฺสกปฺปํ
ยสฺส นตฺถิ ธฺวํ จิตฺติ.

๒. เรื่องนางสิริมา

๑๔๗. เธอจงดูรูปที่กรรมทำให้งดงามแล้ว
มีกายเป็นแผล อันกระดูก ๓๐๐
ท่อน สร้างขึ้นแล้ว อันเดือดร้อน
ที่ชนเป็นอันมากครุ่นคิดกันนัก ซึ่ง
ไม่มีความยั่งยืนและมั่นคง.

๒. สิริมาวตถุ

ปสฺส จิตฺตกตํ พิมฺพนฺติ อิมํ
 ฌมฺมเทสนํ สตฺถา เวพฺพวเน วิหรนฺโต
 สิริมํ อารพฺภ กเถสิ.

สา กิร ราชคเห อภิรฺฐปา
 คณิกา เอกสมิ อนุโตวสฺเส
 สุมฺนเสฏฺฐิจิตฺตสฺส ภริยาย ปุณฺณก-
 เสฏฺฐิจิไตย อุตฺตราย นาม
 อฺปาสิกาย อปรชฺฉิตฺวา ตํ
 ปสาเทตฺถกามา ตสฺสา เกเห
 ภิกฺขุสงฺฆเมเน สทฺธิ กตฺถกตฺถกิจจํ
 สตฺถารํ ขมาเปตฺวา ตํทิวสํ
 ทสฺพลสฺส ภตฺตานุโมทนํ สุตฺวา

“อกุโกเรน ชินเน โกรธํ
 อสารถุํ สารุณา ชินเน
 ชินเน กทริยํ ทาเนนํ
 สจฺเจนาสิกฺวาทินนุ”ติ

คาถาปริโยसानเน โสตาปตฺติผลํ ปาปุณฺนิ.

๒. เรื่องนางสิริมา

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเวฬุวัน ทรงปรารภนางสิริมา
 แสดงพระธรรมเทศนาเห็นว่า ท่านจงดูรูป
 อันกรรมทำให้งดงามแล้ว เป็นต้น.

ได้ยินว่า นางสิริมานั้น มีรูปร่าง
 สวยงาม เป็นหญิงโสเภณี ในกรุง
 ราชคฤห์ ประพฤติผิดต่ออุบาสิกานามว่า
 อุตตรา ธิดาปุณณกเศรษฐี ภรรยา
 สุมณเศรษฐีบุตร ภายในพรรษาหนึ่ง
 ประสงค์จะให้นางอุตทรานั้นเลื่อมใส
 จึงขอให้พระศาสดาพร้อมกับภิกษุสงฆ์
 ซึ่งทรงทำกัตถกิจในเรือนของอุตทรานั้น
 เสร็จแล้ว ยกโทษให้ ฟังการอนุโมทนา-
 กัตถ ของพระทศพลในวันนั้น บรรลุ
 โสดาปัตติผลในเวลาจบคาถาว่า

“บุคคลฟังชนะคนผู้มักโกรธ ด้วย-
 ความไม่โกรธ ฟังชนะคนชั่ว
 ด้วยความดี ฟังชนะคนตระหนี่
 ด้วยการให้ ฟังชนะคนพูดเหลว-
 ละเอียด ด้วยคำจริง”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อวยเมตต สงเขโป. วิตุถารกถา ปน
โกธวคฺเค อนุโมทนคาถาวณฺณนายเมว
อาวิภาวิสุสฺสตี, เอว โสตาปตฺติผล
ปตฺตา ปน สิริมา ทสพล
นิมนฺเตตฺวา ปุณฺทิวเส มหาทาน
ทตฺวา สํขมฺมส อฏฺฐกภตฺตํ นิพทฺธ
อฏฺฐ ภิกฺขุ เกหํ คจฺฉนฺติ. “สปี
คณฺหถ, ชีริ คณฺหถา”ติ อาทิ
นิตฺวา เตสํ ปตฺเต ปุเรตี.

เอเคน ลทฺธํ ตินฺนุณฺปิ จตฺตุนฺปิ
ปโหนกํ โหตี. เทวสิกํ เทวสิกํ
โสฬสกาปณฺปริจฺจาเคน ปิณฺฑปาโต
ทียตี. อถกทิวสํ เอโก ภิกฺขุ ตสฺสา
เคเห อฏฺฐกภตฺตํ ภูฏชิตฺวา
ติโยชนมตฺตเก เอกํ วิหารํ อคมาสี.
อถ นํ สายํ เถรูปปฏฺฐาเน นิสินฺน
ภิกฺขุ ปุจฺฉิสฺสุ “อาวฺโส กหํ ภิกฺข
คเหตฺวา อากโตสี”ติ. “สิริมาย
อฏฺฐกภตฺตํ เม ภูตฺตนุ”ติ. “ก
มนาปี กตฺวา เทตี อาวฺโส”ติ.

ความย่อในพระคาถานี้เท่านั้น ส่วนกถา
โดยพิสดาร จักมีแจ่มชัดในอรรถกถา
พรรณนาคาถาอนุโมทนาในโกธวรรค
นั้นแล. ก็นางสิริมาซึ่งบรรลุโสตาปัตติ-
ผลแล้วอย่างนี้ ทูลนิมนต์พระทศพล
ถวายมหาทานในวันรุ่งขึ้น ได้ตั้งอัฐก-
ภัตตร ไว้สำหรับพระสงฆ์เป็นประจำแล้ว.
ตั้งแต่วันแรกภิกษุ ๘ รูป ก็พากันไป
เรือนเป็นประจำ. นางกล่าวคำเป็นต้นว่า
“ขอพระคุณเจ้าทั้งหลาย จงรับเนยใส
จงรับนมสด” แล้วจึงถวายจนเต็มบาตร
ของภิกษุเหล่านั้น.

ภัตตรที่ภิกษุรูปเดียวได้รับ ย่อมเพียงพอ
แก่ภิกษุตั้ง ๓-๔ รูป. นางถวาย
บิณฑบาตด้วยการใช้จ่ายทรัพย์วันละ ๑๖
กหาปณะ. ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุรูปหนึ่ง
ฉันอัฐกภัตตรในเรือนของนางแล้ว ได้
ไปวัดแห่งหนึ่ง ในที่ไกล ๓ โยชน์.
ที่นั่น พวกภิกษุพากันถามภิกษุรูปนั้น
ซึ่งนั่งในที่บำรุงพระเถระในตอนเย็นว่า
“ผู้มีอายุ คุณรับภิกษาในที่ไหนมา?”.
ท่านตอบว่า “ผมฉันอัฐกภัตตรของ
นางสิริมา”. พวกภิกษุพากันถามว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“น สกกา ตสสา ภตฺตํ วนฺณิตฺตํ,
 อติวิย ปณีตํ กตฺวา เทติ, เอเคน
 ลทฺธํ ตินฺนํปี จตฺนํปี ปโหนกํ
 โหติ, ตสสา ปน เทยฺยธมฺมโตปิ
 ทสฺสนเมว อุตฺตริตฺรํ, สา หิ
 เอวรูปา จ เอวรูปา จา”ติ ตสสา
 กุณฺเ กเถสิ.

อเถโก ภิกฺขุ ตสสา คุณฺถกํ
 สุตฺวา อทสฺสนเนเนว สิเนหํ
 อุปฺปาเทตฺวา “มยา กนฺตฺวา ตํ
 ทฏฺฐํ วนฺณิตฺตํ”ติ อตฺตโน วสฺสคฺคํ
 กเถตฺวา ตํ ภิกฺขุํ จิตฺกํ ปุจฺฉิตฺวา
 “เสว อาวุโส ตสฺมี เกเห ตฺวํ
 สงฺฆตฺเถโร หุตฺวา อฏฺฐกภตฺตํ
 ลภิสฺสสี”ติ สุตฺวา ตํขณฺณเวย
 ปตฺตจิวรมาทาย ปกฺกนฺโต, ปาโต ว
 อรุณฺเ อุกฺกจฺจนฺเต, สลากคฺคํ
 ปวิสิตฺวา จิตฺ สงฺฆตฺเถโร หุตฺวา
 ตสสา เกเห อฏฺฐกภตฺตํ ลภี.

โย ปเนโส ภิกฺขุํ หิโย ภุญฺชิตฺวา
 ปกฺกามิ, ตสฺส คตเวลายเมวสฺสา
 สรีเร โรโค อุปฺปชฺชติ. ตสฺมา सा

“ผู้มีอายุ นางทำของที่หน้าขอบใจถวาย
 หรือ?”. ท่านตอบว่า “ผมไม่สามารถ
 บรรยายภัตของนางได้ นางทำของ
 ถวายแสนจะประณีต. ภัตที่ภิกษุรูปเดียว
 ได้รับ ย่อมเพียงพอแก่ภิกษุตั้ง ๓-๔ รูป,
 แต่การได้เห็นนาง ดีเสียยิ่งแม้ว่าไทย-
 ธรรม, เพราะท่านางสวยอย่างนี้ ๑”
 แล้วกล่าวพรรณนาคุณของนาง.

ครั้งนั้น ภิกษุรูปหนึ่ง พังการ
 กล่าวถึงคุณของนางแล้ว ยังไม่ทันเห็น
 เลย ก็เกิดความรักขึ้น คิดว่า “เราควร
 ไปดูนาง” แล้วบอกจำนวนพรรษาของตน
 ตามลำดับ กับภิกษุรูปนั้นแล้ว พังว่า
 “ผู้มีอายุ พรุ่งนี้ คุณจักเป็นพระสังฆ-
 เถระ ได้อัฐกภัตในเรือนนั้น” จึง
 ฉวยบาตรและจีวรหลีกไปในขณะนั้น
 นั้นเอง เมื่ออรุณขึ้น จึงเข้าไปโรงสลา-
 กยืนอยู่แต่เช้ามีด เป็นพระสังฆเถระ
 ได้อัฐกภัตในเรือนของนางสิริมานั้น
 แล้ว.

ก็ในเวลาทีภิกษุรูปที่ฉันเมื่อวานแล้วหลีก
 ไป กลับไปแล้ว โรคเกิดขึ้นในร่างกาย
 ของนาง. เพราะเหตุนั้น นางจึงเปลื้อง

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาภรณ์นิ โอมุณชิตวา นิปชชิต
 อถสสุสา ทาสโย อฏฐกภตตุ ลภิตวา
 อาคเต ภิกขุ ทิสฺวา อาโรเจสุ.
 สา สหตฺถา ปตฺเต คเหตุวา
 นิสฺทาเปตุ วา ปรีวีสิตุ วา
 อสกุโกนฺตี ทาสโย อาณาเปสิ “อมฺมา
 ปตฺเต คเหตุวา อยฺเย นิสฺทาเปตฺวา
 ยาคุ ปาเยตฺวา ขชชกั ทตฺวา
 ภตฺตเวลาย ภตฺตสฺส ปตฺเต ปุเรตฺวา
 เทธา”ติ.

ตา “สาธฺ อยฺเย”ติ ภิกขุ
 ปเวเสตฺวา ยาคุ ปาเยตฺวา ขชชกั
 ทตฺวา ภตฺตเวลาย ภตฺตสฺส ปตฺเต
 ปุเรตฺวา ตสฺสา อาโรเจสุ. สา
 “มํ ปรีคฺคเหตุวา เนถ, อยฺเย
 วนฺทิสฺสามิ”ติ วตฺวา ตาหิ
 ปรีคฺคเหตุวา ภิกขุณฺ สนฺตีกั นิตา
 ปเวธมาเนน สรีเรน ภิกขุ วนฺทิต.

โส ภิกขุ ตํ โอโลเกตฺวา จินฺเตสิ
 “คิลานาย ตาว อยฺเย เอติสฺสา
 รูปโสภา อโรคกาเล ปน
 สพฺพพารณปฏิมณฺทิตาย อิมิสฺสา

เครื่องประดับออกแล้ว นอนชม. ที่นั่น
 สาวใช้ทั้งหลาย เห็นพวกภิกษุได้อัฐก-
 ภัตรแล้วพากันมา จึงแจ้งแก่นางแล้ว.
 นางไม่สามารถรับบาตรแล้วนิมนต์ให้นั่ง
 หรืออังกาสด้วยมือของตนได้ จึงสั่งพวก
 สาวใช้ว่า “แม่ทั้งหลาย พวกเธอจง
 รับบาตรแล้วนิมนต์ให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้ง-
 หลายนั่ง นิมนต์ให้ดื่มยาแล้ว ถวาย
 ของขบเคี้ยว ในเวลาฉันภัตร จงถวาย
 ภัตรให้เต็มบาตร.

พวกสาวใช้เหล่านั้น รับว่า “ดีละ แม่เจ้า”
 แล้วนิมนต์ให้พวกภิกษุเข้าไป นิมนต์ให้
 ดื่มยา ถวายของขบเคี้ยวในเวลาฉันภัตร
 ก็ถวายภัตรจนเต็มบาตรแล้วจึงบอกนาง.
 นางกล่าวว่า “พวกเธอจงปกครองเราไป
 เราจักไหว้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลาย” อัน
 พวกสาวใช้เหล่านั้น ปะครองพาไปสำนัก
 ภิกษุทั้งหลายแล้ว มีร่างกายสันเทิ้ม
 ไหว้ภิกษุทั้งหลาย.

ภิกษุรูปนั้นมองดูนางแล้ว คิดว่า
 “หญิงคนนี้ป่วย ยังมีรูปงามถึงเพียงนี้
 ก็ในเวลาไม่มีโรค หญิงคนนี้ แต่งตัว
 ด้วยเครื่องประดับทุกอย่างแล้ว รูปสมบัติ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กัทิสี รุปสมุปตติ”ติ. อถสฺส
 อเนกาสฺสโกฏิสนฺนิจฺโต กิลโส
 สมุทาจริ. โส อนญฺญมโน หุตฺวา
 ภตฺตํ ภูฏชิตฺตํ อสกุโกนฺโต
 ปตฺตจิวรมาทาย วิหารํ คนฺตฺวา
 ปตฺตํ ปิธาย เอกมฺนฺเต จเปตฺวา
 จิวรํ อตฺถริตฺวา นิปชฺชิ.

อถ นํ เอโก สหายโก ภิกฺขุ
 ยาจนฺโตปิ โภเชตฺตํ นาสกฺขิ. โส
 ฉินฺนภตฺโต อโหสิ. ตํทิวสเมว
 สายณฺหสมเย สิริมา กาลมกาสิ.
 ราชานํ สตฺถุ สาสนํ เปเสสิ
 “ภนฺเต ชีวกสฺส กนิฏฺฐภิกฺขิณี สิริมา
 กาลมกาสี”ติ. สตฺถา ตํ สุตฺวา
 รณฺโวย สาสนํ ชฺชนฺ ปหิณฺนิ
 “สิริมาย ฌาปนกิจฺจํ นตฺถิ,
 อามกสฺสฺสานเ ยถา ตํ กากสฺสุนฺชา
 น ชาทนฺติ, ตถา นิปชฺชาเปตฺวา
 รกฺษาเปถา”ติ.

ราชานํ ตถา อกาสิ. ปฏฺิปาฏิยา
 ตโย ทิวสา อติกฺกนฺตา, จตฺตฺเถ
 ทิวเส สรีรํ อุตฺถุมายิ. นวहि

จกฺกตงามสํกเพียงโร”. ที่นั่น กิลสที่
 เชนสํสมไว้ตั้งหลายโกฏีปีก่าเริบแล้ว.
 เชนมีใจจจจ่อ ไม่สามารถฉนอาหารได้
 จึงถือบาตรและจิวรกลับวัด ปิดบาตรแล้ว
 วางไว้ข้างหนึ่ง ปุจิวรนอนแล้ว.

ครั้งนั้น ภิกษุผู้เป็นสหายรูปหนึ่ง
 แม้ขอร้องอยู่ก็ไม่สามารถจะให้ท่านฉนได้.
 ท่านได้ขาดอาหารแล้ว. นางสิริมา
 เสียชีวิตในตอนเย็นวันนั้นนั่นเอง. พระ-
 ราชานทรงส่งข่าวแต่พระศาสดาว่า
 “พระเจ้าข้า นางสิริมาน้องสาวหมอชีวก
 เสียชีวิตแล้ว”. พระศาสดาทรงสดับ
 เรื่องนั้น ทรงส่งข่าวไปแก่พระราชานอีกว่า
 “อย่ามีกิจเกี่ยวกับการเผานางสิริมา
 ขอพระองค์จงให้นำศพนางไปให้นอนไว้
 ในป่าช้าผีดิบ แล้วให้ดูแลไว้โดยวิธีที่กา
 และสุนัขทั้งหลายจะไม่กัดกินเกิด”.

พระราชาน ได้ทรงทำอย่างนั้นแล้ว. ๓
 วัน ผ่านไปตามลำดับ, ในวันที่ ๔
 ร่างกายขึ้นอืดแล้ว. หมู่นอนได้ออกจาก

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วณมุเขหิ ปุพฺวา ปคฺขมรีสุ. สกฺลสรীরิ
ภินฺนํ สาลิภตฺตปาติ วิย อโหสิ.

ราชา นคเร เภริณฺจาราเปตฺวา
“จเปตฺวา เคหฺรภฺขทการเก สิริมาย
ทสฺสนตฺถํ อคฺจฉนฺตานิ อฏฺฐ-
กหาปณฺทณฺโท”ติ สตฺถุ สนฺตีกิ
เปเสสิ “พฺพุทธปฺมุโข กิร ภิกฺขุสฺสโม
สิริมาย ทสฺสนตฺถํ อาคฺจฉตฺตุ”ติ.

สตฺถา ภิกฺขุณฺ อารโจะสิ “สิริมาย
ทสฺสนตฺถํ คมิสฺสามา”ติ. โส
ทหฺรภิกฺขุ จตฺตาโร ทิวเส กสฺสจ
วณฺํ อคฺคเหตุวา ฉินฺนภตฺโต ว
นิปฺชฺชิ. ปตฺเต ภตฺตํ ปุติกิ ชาตํ.
ปตฺตมลํ อฏฺฐหิ. อถ นํ โส
สหายภิกฺขุ อฺปสงฺกมิตฺวา “อาวุโส
สตฺถา สิริมาย ทสฺสนตฺถํ คจฺฉตี”ติ
อาห.

โส ตถา ฉาตฺตมฺตฺโตปิ “สิริมา”ติ
วตฺเต ปเทเยว สหสา อฏฺฐหิตฺวา
“กิ ภณฺสี”ติ อาห. “สตฺถา สิริม
ทฏฺฐํ คจฺฉตี, ตฺวปี คมิสฺสสี”ติ

ปากแผลทั้ง๕. ร่างกายทั้งสิ้นแตกสลาย
เหมือนถาดข้าวสาลีฉะนั้น.

พระราชารับสั่งให้ตีกลองป่าวประกาศ
ไปทั่วพระนครว่า “ยกเว้นเด็กเฝ้าเรือน
ชนทั้งหลายที่ไม่มาดูนางสิริมาต้องถูกปรับ
๘ กหาปณะ” แล้วจึงส่งข่าวไปสำนัก
พระศาสดาว่า “นัยว่า ขอให้ภิกษุสงฆ์
มีพระพุทธเจ้าเป็นประธานจงมาดูนาง-
สิริมา”.

พระศาสดาทรงแจ้งแก่ภิกษุทั้งหลายว่า
“พวกเราจักไปดูนางสิริมา”. ภิกษุหนุ่ม
รูปนั้น ไม่ฟังคำของใคร ๆ เลยตลอด
๔ วัน นอนอดอาหารแล้ว. ข้าวสวยใน
บาตรบูด สนิมในบาตรเกิดขึ้น. ที่นั้น
ภิกษุผู้เป็นสหายเข้าไปหาท่านแล้วบอกว่า
“คุณ พระศาสดาจะไปทอดพระเนตร
นางสิริมา”.

ภิกษุรูปนั้น แม้ถูกความหิวรบกวนถึง
อย่างนั้น เมื่อภิกษุผู้สหายกล่าวบ่ว่า
“สิริมา” เท่านั้น ก็รีบลุกขึ้น ถามว่า
“ท่านพูดอะไร” เมื่อภิกษุผู้สหายบอกว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วุดเต, “อาม คมิสฺสามิ”ติ ภาตฺตํ
 ฉทฺเขตฺตวา ปตฺตํ โหวิตฺตวา ติวิกาย
 ปกฺขิปิตฺตวา สหาเยน สทฺธิ อคฺมาสิ.
 สตฺถา ภิกฺขุสงฺฆปริวฺโต เอกปสฺเส
 อฏฺฐาสิ. ภิกฺขุณิสงฺฆโมปี ราชปฺริสาปี
 อฺปาสกปฺริสาปี อฺปาสิกาปฺริสาปี
 เอเกกปสฺเส อฏฺฐํสุ.

สตฺถา ราชานํ ปุจฺฉิ “กา
 เอสา มหาราชา”ติ. “ภนฺเต ชีวกสฺส
 ภคินี สิริมานามา”ติ. “สิริมา
 เอสา”ติ. “อาม ภนฺเต”ติ. “เตนหิ
 นคเร เกริณฺจาราเปหิ “สทฺสฺส
 ทตฺตวา สิริมํ กณฺหาตุ”ติ. ราช
 ตถา อกาสิ. เอโกปี “อหนุ”ติ
 วา “อหนุ”ติ วา วทนฺโต นาม
 นาโหสิ. ราช สตฺถุ อโรเจสิ
 “น กณฺหนฺติ ภนฺเต”ติ, “เตนหิ
 มหาราช อคฺฆํ โหหาราเปหิ”ติ.

“พระศาสดาจะไปทอดพระเนตรนางสิริ-
 มา ถึงคุณก็จักไปหรือ”, เธอก็ตอบว่า
 “ครับ ผมก็จักไป” เทเข้าวสวยแล้ว
 ล้างบาตรใส่ถุงแล้ว ไปพร้อมกับสหาย.
 พระศาสดา อันภิกษุสงฆ์ห้อมล้อมแล้ว
 ได้ประทับยืนข้างหนึ่ง. ภิกษุณีสงฆ์ก็ดี
 บริษัทแห่งพระราชาก็ดี หมู่อุบาสกก็ดี
 หมู่อุบาสิกาที่ดี ได้พากันยืนกลุ่มละข้าง.

พระศาสดาตรัสถามพระราชาว่า
 “มหาบพิตรหญิงคนนี้ คือใคร?”.
 พระราชาทูลว่า “น้องสาวหมอชื่อ
 สิริมา พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “หญิงคนนี้ คือนางสิริมา
 หรือ?”. พระราชากราบทูลว่า “ถูก
 แล้วพระเจ้าข้า”. พระศาสดา รับสั่งว่า
 “ถ้าเช่นนั้น ขอพระองค์จงสั่งให้ตีกลอง
 ป่าวประกาศไปในเมืองว่า “ใครให้ทรัพย์
 ๑ พันแล้ว จงรับนางสิริมาไป”. พระ-
 ราชาได้ทรงทำอย่างนั้นแล้ว. แม้
 สักคนเดียว ที่เอ่ยปากว่า “ข้าพเจ้า”
 หรือ “เรา” ก็ไม่มีเลย. พระราชา
 กราบทูลพระศาสดาว่า “ไม่มีใคร
 ยอมรับเอาไปพระเจ้าข้า” พระศาสดา

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชา “ปณฺจสตานิ ทตฺวา คณฺหตุ”ติ
 เภริณฺจาราเปสิ, กณฺจิ คณฺหนกั
 อทิสฺวา “อทุมเตยฺยานิ สตานิ,
 เทว สตานิ, สตํ, ปณฺญาสํ
 ปณฺจวิสติ กหาปณฺ, ทส กหาปณฺ,
 ปณฺจ กหาปณฺ, เอกํ กหาปณํ
 อทุมํ, ปาทํ, เอกมาสกํ, กากณิกํ
 ทตฺวา สิริมํ คณฺหาตุ”ติ เภริณฺ-
 จาราเปตฺวา โภจิ ตํ น อิจฺฉิ
 “มฺุธาปิ คณฺหาตุ”ติ เภริณฺจาราเปสิ.

“อหนุ”ติ วา “อหนุ”ติ วา
 วทนฺโต นาม นาโหสิ. ราชา
 “มฺุธาปิ ฆนฺเต คณฺหนฺโต นาม
 นตฺถิ”ติ อาห. สตฺถา “ปสฺสถ
 ภิกฺขเว มหาชนสฺส ปิยํ มาตฺตุคามํ,
 อิมสฺสมิเยว นคเร สหสฺสํ ทตฺวา
 ปุพฺพเ เอกทิวสํ ลภิสฺสุ, อิทานิ
 มฺุธา คณฺหนฺโตปิ นตฺถิ, เอวรูปี
 นาม ขยวยปฺปตฺตํ, ปสฺสถ ภิกฺขเว

รับสั่งว่า “มหาบพิตร ถ้าเช่นนั้น
 ขอพระองค์จงรับสั่งให้ลดราคาลง”.

พระราชารับสั่งให้ตีกลองป่าวประกาศ
 ไปว่า “ใครให้ทรัพย์ ๕๐๐ แล้ว จงรับ
 เอาไป” ก็ไม่ทรงเห็นใคร ๆ จะรับเอาไป
 จึงรับสั่งให้ตีกลองป่าวประกาศไปว่า
 “ใครให้ทรัพย์ ๒๕๐, ๒๐๐, ๑๐๐, ๕๐,
 ๒๕ กหาปณะ, ๑๐ กหาปณะ ๕ กหา-
 ปณะ, ๑ กหาปณะ, ครึ่งกหาปณะ,
 ๑ บาท, ๑ มาสก, ๑ กากณิก, แล้ว
 จงรับเอานางสิริมาไป”, ใคร ๆ ก็ไม่
 ต้องการนาง, จึงรับสั่งให้ตีกลอง
 ป่าวประกาศไปว่า “ใครจะรับเอาไป
 เปลา ๆ ก็ได้”.

ใคร ๆ ที่เอ่ยปากว่า “ข้าพเจ้า” หรือ
 “เรา” ก็ไม่มีเลย. พระราชากราบทูล
 ว่า “ใครที่จะรับเอาไปเปลา ๆ ก็ไม่มี
 พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย พวกเธอจงดูสตรีผู้เป็นที่รัก
 ของมหาชน. ในครั้งก่อน ชนทั้งหลาย
 ในเมืองนี้ ให้ทรัพย์ ๑ พันแล้ว ได้อยู่ร่วม
 เพียงวันเดียว, บัดนี้ แม้ผู้ที่รับเอาไป
 เปลา ๆ ก็ไม่มี, รูปเห็นปานนี้ ถึง

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาตุรํ อตฺตภาวนํ”ติ วตฺวา อิมํ
คาถมาห

ความสิ้นและความเสื่อมไปเสียแล้ว, ภิกษุ
ทั้งหลาย พวกเธอจงดูอตฺตภาพอันอาตุร”
แล้วจึงตรัสพระคาถานี้ว่า

๑๔๗. “ปสฺส จิตฺตกตํ พิมฺพํ
อรุกายํ สมุสฺสิตํ
อาตุรํ พหุสฺงกปฺปํ
ยสฺส นตฺถิ ธฺวํ จิตฺติ”ติ.

๑๔๗. “เธอจงดูรูป ที่กรรมทำให้งดงาม
แล้ว มีกายเป็นแผล อันกระดูก
๓๐๐ ท่อน สร้างขึ้นแล้ว อันมี
เดือดร้อน ที่ชนเป็นอันมาก ครุ่นคิด
กันนัก ซึ่งไม่มีความยั่งยืนและ
มั่นคง”.

ตตฺถ จิตฺตกตฺตํ กตฺตจิตฺตํ
วตฺตภาภรณมาลาสาธุการาทีหิ จิตฺตกตฺตํ
อตฺตโก. พิมฺพนฺตํ ทีฆาทียตฺตญฺจาเนสฺสุ
ทีฆาทีหิ อํกปจฺจจฺเกหิ สณฺจิตํ
อตฺตภาวํ. อรุกายนฺตํ นวณฺนํ
วณฺมุขานํ วเสน อรุญฺตกายํ.
สมุสฺสิตนฺตํ ตีหิ อญฺจิสเตหิ สมุสฺสิตํ.
อาตุรนฺตํ สพฺพกาเล อิริยาปถาทีหิ
ปริหริตพฺพตาย นิจฺจกิลานํ. พหุ-
สฺงกปฺปนฺตํ มหาชเนน พหุธา
สฺงกปฺปิตํ. ยสฺส นตฺถิ ธฺวํ จิตฺติ
ยสฺส ธฺวภาโว वा จิตฺติภาโว वा
นตฺถิ เอกนฺเตน เกทนวิภูทิกฺรณวิทุตฺตสนฺ-
ธมฺมเมว ตํ อิทํ ปสฺสเถว อตฺตโก.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า อัน
กรรมทำให้งดงาม ความว่า มีความ
งามอันกรรมทำแล้ว คือ อันกรรม
ทำให้งดงามแล้วด้วยเครื่องประดับคือผ้า
และเครื่องประดับคือดอกไม้เป็นต้น. คำว่า
รูป ความว่า อตฺตภาพอันตั้งอยู่ถูกต้อง
ด้วยอวัยวะน้อยใหญ่ทั้งหลายมีส่วนยาว
เป็นต้น ในที่สมควรเป็นอวัยวะยาว
เป็นต้น. คำว่า มีกายเป็นแผล ความว่า
มีกายที่เป็นแผล ด้วยอำนาจปากแผล
๕ แห่ง. คำว่า อันกระดูก ๓๐๐ ท่อน
สร้างขึ้นแล้ว ความว่า อันกระดูก
๓๐๐ ท่อนก่อขึ้นแล้ว. คำว่า อันเดือดร้อน
ความว่า ชื่อว่า เจ็บไข้อยู่เป็นประจำ

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เพราะต้องบริหารด้วยอิริยาบถเป็นต้น.
 คำว่า อันชนเป็นอันมากครุ่นคิดกันนัก
 ความว่า อันมหาชนครุ่นคิดกันโดยมาก.
 คำว่า ซึ่งไม่มีความยั่งยืน และมั่นคง
 ความว่า พวกเธอจงดูอัตภาพนี้ ที่ไม่มี
 ความยั่งยืนหรือความมั่นคง มีความ
 แตกสลาย เร็วร้ายกระจัดกระจายไป
 เป็นธรรมดา โดยส่วนเดียวเท่านั้น.

เทสนาวसानะ จตุราสีติยา
 ปาณสหสุสานัง ธมฺมาภิสมโย อโหสิ.
 โสปี ภิกขุ โสตาปตติผล ปติฏฺฐหิ.

ในเวลาจบเทศนา สัตว์ ๘๔,๐๐๐
 ได้บรรลุธรรมแล้ว. ภิกษุรูปนั้นก็ตั้งอยู่
 ในโสดาปัตติผล.

สิริมาวตถุ ทูติยํ.

เรื่องนางสิริมาที่ ๒ จบ.

๓. อุตตราเถรีวตถุ

๑๔๘. ปริชิตนุณมิตํ รูป
โรคนิทุํ ปภงฺกณํ
ภิชฺชติ ปุติสนฺเทโห
มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ.

๓. เรื่องพระอุตตราเถรี

๑๔๘. รูปนี้แก่หง่อมแล้ว เป็นรังโรค
จะต้องเปื่อยพัง ร่างกายเป็นของ
เนา จะแตกสลายไป เพราะชีวิต
มีความตายเป็นที่สุด.

๓. อุตตราเถรีวตถุ

ปรีชิตฺถมิมิ รุปนุติ อิมิ
 ฐมฺมเทสนํ สตุถา เขตวเน วิหรนุโต
 อุตตราเถรี นาม อารพุก กเถสิ.

เถรี กิร วิสวสฺสสติกา ชาติยา
 ปิณฑาย จริตฺวา ลทฺฐปิณฑปาตา
 อนุตฺตวโรยิ เอกํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา
 ปิณฑปาเตน อปุจฺจิตฺวา ตสฺส
 อปฺปฏิภุชิตฺวา คณฺหนตสฺส, สพฺพํ
 ทตฺวา นิราหารา อโหสิ. เอวํ
 หุติเยปิ ตติเยปิ ทิวเส ตสฺเสว
 ภิกฺขุโน ตสมิเยว จาเน ภตฺตํ
 ทตฺวา นิราหารา อโหสิ.

จตุตฺเถ ทิวเส ปน ปิณฑาย
 จรฺนฺตี เอกสมิ สมฺพารทฺฐจาเน
 สตุถารํ ทิสฺวา ปฏิภุกมนฺตี
 โอลมฺพนฺตํ อตฺตโน จีวรกณฺณํ
 อกุกมิตฺวา สนฺธฺจาเรตฺถุ อสฺกโกนฺตี
 ปรีวตฺติตฺวา ปติตา. สตุถา ตสฺสา
 สนฺตีกํ คนฺตฺวา “ภคินี ปรีชิตฺถโน
 เต อตฺตภาโว น จิรฺสฺเสว
 ภิชฺชิสฺสตี”ติ วตฺวา อิมิ คากมาห

๓. เรื่องพระอุตตราเถรี

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภพระเถรีนามว่า
 อุตตรา แสดงพระธรรมเทศนานี้ว่า
 รูปนี้ แก่หง่อมแล้ว เป็นต้น.

ได้ยินว่า โดยกำเนิด พระเถรีมี
 อายุได้ ๑๒๐ ปี เทียวบิณฑบาต ได้
 บิณฑบาตแล้ว พบภิกษุรูปหนึ่งระหว่าง
 ถนน ทามโดยเอื้อเพื่อถึงบิณฑบาต
 เมื่อภิกษุรูปนั้นไม่ขัดข้องรับเอาไป ก็
 ทวายหมด ได้อุดอาหารแล้ว. ถึงวัน
 ที่ ๒ วันที่ ๓ ก็ทวายภัตตาหารแก่ภิกษุ
 รูปนั้นนั้นแหละในที่นั้นเหมือนกัน ได้
 อุดอาหารแล้วด้วยอาการอย่างนี้.

แต่ในวันที่ ๔ พระเถรีกำลังเทียวบิณฑ-
 บาต พบพระศาสดาที่ตรอกแห่งหนึ่ง
 เมื่อจะหลีก ก็เหยียบชายจีวรของตนที่
 ห้อยลง ไม่สามารถจะยืนอยู่ได้ ก็
 ล้มกลิ้งลงแล้ว. พระศาสดาเสด็จดำเนิน
 ไปใกล้เธอ ตรัสว่า “น้องหญิง อัดภาพ
 ของเธอแก่นักแล้ว ไม่นานนัก ก็จะ
 แดกสลายไป” แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๔๘. “ปริชิตฺถมมิตํ รูปํ
โรคนิทฺถํ ปภงฺกฺกณํ.
ภิชฺชติ ปุตฺติสนฺเทโห
มรณนฺตํ हि ชีวิตนฺ”ติ.

ตสฺสตุโถ ภคินิ อิทํ ตว
สรีรสงฺขาทํ รูปํ มหุลลกภาเวณ
ปริชิตฺถณํ, ตณฺจ โข สพฺพโรคานํ
นิवासนญฺจानตฺถเนน โรคนิทฺถํ, ยถา
โข ปน ตรฺุณปิ สิงคาโล
“ขรสิงคาโล”ติ วุจฺจติ, ตรฺุณาปิ
คพฺพิจฺฉิตา “ปุตฺติลตา”ติ วุจฺจติ เอวํ
ตทหุขาทํ สฺวณฺณวณฺณํ สมานมฺปิ
รูปํ นิจฺจํ ปคฺขมรตฺถเนน ปุตฺติกายํ
ปภงฺกฺกณํ. โส เอโส ปุตฺติโก
สมาโน ตว เทโห “ภิชฺชติ น
จिरสฺเสว ภิชฺชิสฺสตี”ติ เวทิตพฺโพ.
กึการณา ?. มรณนฺตํ हि ชีวิตํ.
“ยสฺมา สพฺพสฺตฺตานํ ชีวิตํ
มรณปรีโยसानเมวา”ติ วุตฺตํ โหติ.

๑๔๘. “รูปนี้แก่ห่อมแล้ว เป็นรังโรค
จะต้องเปื่อยพัง ร่างกาย เป็น
ของเน่า จะแตกสลายไป เพราะ
ชีวิตมีความตายเป็นที่สุด”.

เนื้อความแห่งคานานี้ว่า น้องหญิง
รูป กล่าวคือร่างกายของเธอนี้ ชื่อว่า
แก่ห่อม เพราะเป็นร่างกายที่แก่ ก็แล
รูปนั้น ชื่อว่า เป็นรังโรค เพราะ
อรรถว่า เป็นที่อาศัยของโรคทุกชนิด
ก็รูปแม้เกิดในวันนั้นมีสีเหมือนทองคำ
ชื่อว่า กายเน่า เปื่อยพัง เพราะอรรถว่า
ไหลออกเป็นประจำ เปรียบเหมือน
สุนัขจิ้งจอก แม้รุ่มหนุ่ม เขาก็เรียกว่า
“สุนัขจิ้งจอกแก่”, เถาหัวด้วนแม้อย่างอ่อน
เขาก็เรียกว่า “เถาเน่า” ฉะนั้น. กาย
ของเธอนั้น เป็นของเน่า ควรทราบ
เถิดว่า “จะแตกสลาย คือ จักแตกสลาย
ไปไม่นานนัก. ถ้ามว่า เพราะเหตุไร ?
ตอบว่า เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด.
พระผู้มีพระภาคตรัสเป็นคำอธิบายไว้ว่า
“เพราะชีวิตของสัตว์ทุกชนิด ล้วนมี
ความตายเป็นที่สิ้นสุด”.

เทสนาวसानะ เถรี โสตาปัตติ-
ผล์ ปตุตา. มหาชนสุสาปี สาตติกา
เทสนา อโหสีติ.

ในเวลาจบเทศนา พระเถรีบรรลु
โสดาปัตติผลแล้ว. เทศนาได้มีประโยชน์
แม้แก่มหาชนแล้ว.

อุตตราเถรีวตถุ ตติย.

เรื่องพระอุตตราเถรีที่ ๓ จบ.

๔. อธิมานิกวตฺต

๑๔๘. ยานีมานิ อปตฺถานิ
 อลาหุเนว สารเท
กาโปตฺถานิ อฏฺฐินิ
 ตานิ ทิสฺวาน กา รติ.

๔. เรื่องอธิมานิกภิกษุ

๑๔๘. เพราะเห็นกระดูกทั้งหลายอันใคร ๆ
 ไม่ปรารถนา เหมือนน้ำเต้าทั้ง-
 หลายในฤดูใบไม้ร่วง มีสีเหมือน
 นกพิราบ จักมีความยินดีอะไรเล่า.

๔. อธิมานิกวตถุ

ยานีมานีติ อิม ฌมมเทสนัน
 สตุถา เขตวเน วิหรนโต สมพหุเล
 อธิมานิกเก ภิกขุ อารพุก กเถสิ.

ปญจสตา กิร ภิกขุ สตุถุ
 สนฺติเก กมฺมฏฺฐานํ คเหตฺวา อรณฺณํ
 ปวิสิตฺวา ฆฏฺเณตฺตา วายมนฺตฺตา ฌานํ
 นิพฺพตฺเตตฺตา กิเลสํ อสมฺมทฺจาเรน
 “ปพฺพชิตฺกัจจํ โน นิปฺพนฺนํ”ติ
 มณฺณมานาปี “อตฺตนา ปฏฺิลทฺตฺคุณํ
 สตุถุ อโรเจสฺสามา”ติ อากจฺฉิสฺสุ.

สตุถา เตสํ พหิทฺวารโกฏฺจกํ
 ปตฺตกาเลเยว อานนฺทเถโร อาห
 “อานนฺท เอเตสํ ภิกขุณฺํ ปวิสิตฺวา
 มยา ทิฏฺฐเจเน กมฺมํ นตฺติ,
 อามกฺสฺसानํ คนฺตฺวา ตโต
 ปจฺจาคนฺตฺวา มํ ปสฺสนฺตฺตุ”ติ. เถโร
 คนฺตฺวา เตสํ ตมตฺถํ อโรเจสิ.
 เต “กี อมฺหากํ อามกฺสฺसानเหนา”ติ
 อวตฺวา ว “ทีฆทสฺสิณา พุทฺเชน

๔. เรื่องอธิมานิกภิกษุ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภภิกษุผู้เข้าใจผิด
 เป็นจำนวนมาก จึงแสดงพระธรรม-
 เทศนาเห็นว่า กระตุกเหล่านี้ได้ เป็นต้น.

ได้ยืมว่า ภิกษุ ๕๐๐ รูป เรียน
 กรรมฐานในสำนักพระศาสดาแล้ว
 เข้าไปป่า พากเพียรพยายามอยู่ ยัง
 ฌานให้บังเกิดแล้ว เพราะกิเลสทั้งหลาย
 ยังไม่ฟุ้งขึ้น จึงสำคัญว่า “พวกเรา
 สำเร็จกิจบรรพชิตแล้ว” จึงพากันมา
 ด้วยหมายใจว่า “พวกเราจักทูลคุณที่ตน
 ได้แล้วแด่พระศาสดา”.

ในกาลที่พวกภิกษุเหล่านั้นถึงนอกชุ้ม
 ประตูล พระศาสดารับสั่งกับพระอานนท-
 เถระว่า “อานนท กรรมที่ภิกษุเหล่านั้น
 เข้ามาเฝ้าเรา ยังไม่ต้องมี พวกเขาไป
 ป่าช้าผีดิบ กลับมาจากนั้นแล้ว จง
 เฝ้าเรา”. พระเถระไปบอกความนั้นแก่
 ภิกษุเหล่านั้นแล้ว. พวกเขอไม่กล่าวเลยว่า
 “จะประโยชน์อะไรสำหรับเรา ด้วย
 ป่าช้าผีดิบ” คิดกันว่า “จักเป็นเหตุที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

การณํ ทิฏฐํ ภวิสฺสตี”ติ อามกสุสานํ
 ฅนฺตฺวา ตตฺถ กุณฺปานิ ปสฺสนฺตา
 เอกาหํ ทฺวีหํ ปติเตสฺส กุณฺเปสฺส
 อาฆาตํ ปฏฺิลภิตฺวา, ตํ ขณํ
 ปติเตสฺส อลฺลสรีเรสฺส รากํ
 อฺปฺปาทยิสฺส. ตสฺมี ขณฺ อตฺตโน
 สกิสฺเสสภาวํ ชานิสฺส.

สตฺถา ฅนฺธกฺกุญฺยํ นิสฺสินฺโน ว
 โอภาสํ ผริตฺวา เตสํ สมฺมุข
 กณฺเฑโต วยิ “ปฏฺิรฺูปํ นุ โข
 ภิกฺขเว ตุมฺหากํ เอวรฺูปํ อฏฺุจิสฺสงฺขาตํ
 ทิสฺวา รากฺรตี อฺปฺปาเทตฺตฺนุ”ติ วตฺวา
 อิมํ ฅาถมาห

๑๔๙. “ยานีมานิ อปตฺถานิ
 อลาพฺพนฺเว สวาท
 กาโปตฺถานิ อฏฺุจฺนิ
 ตานิ ทิสฺวาน กา รตี”ติ.

ตตฺถ อปตฺถานีติ ฅนฺทฺทิตานิ.
 สวาทติ สวาทกาเล วาตาตปฺปหตฺตานิ
 ตตฺถ ตตฺถ วิปฺปกิตฺตฺนฺวานิ อลาพฺพฺนิ

พระพุทฺธเจ้าผู้ทรงเห็นกาลไกล ทอด
 พระเนตรเห็นแล้ว” จึงพากันไปป่าช้า
 ผีดิบ เห็นศพทั้งหลายในป่าช้านั้น
 กลับได้ความรังเกียจในศพที่ทิ้งไว้วันสอง
 วันแล้ว ให้เกิดความกำหนัดขึ้นในศพที่
 ยังสด ที่เขาทิ้งไว้ในขณะนั้น. ในทันใด
 นั้น ภิกษุเหล่านั้นจึงรู้ว่าตนยังมีกิเลส.

พระศาสดาประทับในพระคันธกฺุณฺนนั้นเอง
 ทรงแม่พระโอภาสไปดูจตรัสอยู่เฉพาะ
 หน้าภิกษุเหล่านั้น ตรัสว่า “ภิกษุทั้ง-
 หลาย การที่พวกเธอเห็นโครงกระดูก
 เห็นปานนี้แล้ว ก่อให้เกิดความยินดี
 ด้วยอำนาจความกำหนัด ควรละหรือ”
 แล้วจึงตรัสคาถานี้ว่า

๑๔๙. “เพราะเห็นกระดูกทั้งหลาย อัน-
 ไคร ๆ ไม่ปรารถนา เหมือน
 น้ำเต้าทั้งหลายในฤดูใบไม้ร่วง มีสี
 เหมือนนกกพิราบ จักมีความยินดี
 อะไรเล่า”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า อัน
 ไคร ๆ ไม่ปรารถนา ความว่า อันเขา
 ทิ้งแล้ว. คำว่า ในฤดูใบไม้ร่วง

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วียน. กาโปตกานีติ กโปตกาวณฺณานิ.
 ตานิ ทิสฺวานาติ ตานิ เอวรูปานิ
 อฏฺฐีนิ ทิสฺวา ตุมฺหากํ กา รติ,
 นนุ อปฺปมตฺตกมฺปิ กามรตี กาทุ
 น วฏฺฏติเยวา”ติ อตฺตโก.

ความว่า เหมือนน้ำเต้าทั้งหลาย ซึ่ง
 ถูกลมและแดดกระทบ หล่นเกลื่อนกลาด
 ในที่นั้น ๆ ในกาลอันเป็นฤดูใบไม้ร่วง.
 คำว่า มีสีเหมือนนกกพิราบ ความว่า
 มีสีคล้าย สีนกกพิราบ. คำว่า เพราะ
 เห็นกระดูกเหล่านั้น ความว่า เพราะ
 เห็นกระดูกเหล่านั้น คือเห็นปานนั้น
 พวกเธอก็มีความยินดีอะไรเล่า พวกเธอ
 ไม่ควรทำ ความยินดีในกาม แม้เพียง
 เล็กน้อย มิใช่หรือ?”.

เทศนาวาสานเน เต ภิกฺขุ
 ยถาจิตา ว อรหตฺตํ ปตฺวา ภควนฺตํ
 อภิตฺถวมาณา อากนฺตฺวา วนฺทิสฺสุ.

ในเวลาจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้น
 ยั่งยืนอยู่เหมือนเดิม บรรลุพระอรหัตแล้ว
 ชมเชยพระผู้มีพระภาคมาถวายบังคมแล้ว.

อริยานิกภิกษุวตฺถุ จตฺตถุ.

เรื่องอริยานิกภิกษุที่ ๔ จบ.

๕. รูปนันทาเถรีวตถุ

๑๕๐. อฏฺฐิณํ นครํ กตํ
มัสโลหิตเลปนํ
ยตถ ชรา จ มจฺจุ จ
มาโน มกุโข จ โอิหิโต.

๕. เรื่องพระนางรูปนันทาเถรี

๑๕๐. ร่างกายนี้ อันกรรมก่อสร้างให้เป็น
เมืองแห่งกระดูกทั้งหลาย มีเนื้อและ
เลือดเป็นเครื่องฉาบทา เป็นที่ตั้ง
ลงแห่งความแก่ ความตาย ความ
ถือตัว และความลบหลู่.

๕. รูปนันทาเถรีวัตถุ

อัญชัน นคร กตุนติ อิม
ธมฺมเทศน์ สดฺดา เขตวเน วิหรนฺโต
ชนปทกฺลฺยาณี รูปนนฺทาเถรี อารพุก
กเถสิ.

สา กิเรกทิวสํ จินฺเตสิ “มยฺหํ
เชฏฺฐภาติโก รชฺชสิริ ปหาย
ปพฺพชิตฺวา โลเก อคฺคปฺคฺคโล พุทฺโธ
ชาโต, ปุตุโตปิสุส ราหุลกุมารโ
ปพฺพชิตฺ, ภาตาปี เม ปพฺพชิตฺ,
มาตาปี เม ปพฺพชิตา, อหํ
เอตฺตเก ฅาติคเณ ปพฺพชิตฺ, เกเห
กี กิริสฺสามิ, อหํปิ ปพฺพชิตฺสามิ”ติ.

สา ภิกฺขุณฺอุปฺสฺสยํ อุปฺสงฺกมิตฺวา
ปพฺพชิตฺ. ฅาติสิเนเหเนว, โน
สทฺธาย, อภिरูปตาย ปน “รูปนนฺทา”ติ
ปญฺญาถิ.

๕. เรื่องพระนางรูปนันทาเถรี

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภพระเถรีทรง
พระนามว่า รูปนันทา ผู้เป็นหญิงงาม
ในชนบท ทรงแสดงพระธรรมเทศนา
นี้ว่า ร่างกายนี้ อันกรรมทำให้เป็นเมือง
แห่งกระดูกทั้งหลายแล้ว เป็นต้น.

ได้ยินว่า วันหนึ่ง พระนาง
รูปนันทา ทรงดำริว่า “พระเจ้าพี่ใหญ่
ของเรา ทรงสละสิริราชสมบัติ ผนวช
เป็นพระพุทฺธเจ้า ผู้เป็นบุคคลผู้เลิศในโลก,
แม้พระโอรสของพระองค์ ทรงพระนาม
ว่าราหุลกุมาร ก็ทรงผนวชแล้ว, ถึง
เจ้าพี่ของเราก็คงทรงผนวชแล้ว, แม้พระ-
มารดาของเราก็คงทรงผนวชแล้ว, เมื่อหมู่
พระญาติมีประมาณเท่านั้น ทรงผนวชแล้ว,
เราจักทำอะไรในพระนิเวศน์ได้, เรา
จักบวชบ้าง.

พระนางเสด็จไปสำนักภิกษุทั้งหลาย
ทรงผนวช. พระนางทรงผนวชเพราะ
ทรงมีความเยื่อใยในพระญาติเท่านั้น,
หาใช่ทรงผนวชเพราะศรัทธาไม่, แต่

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สา “สตถา กิร ‘รูป’ อนิจจัง
 ทุกขัง อนตตตา, เวทนา, สญญา,
 สงขารตา, วิญญานัง อนิจจัง ทุกขัง
 อนตตตา”ติ วทตี”ติ สุตวา “เอว
 ทสฺสนีเย ปาสาทิกเก มมาปิ รูปे
 โทสํ กถเยया”ติ สตถุ สมมุขีภาवं
 น กจฺจติ.

สาวตถิวาสินโน ปาโต ว ทานํ ทตฺวา
 สมาทินฺนอุโปสทา สุตฺตตฺตราสงฺคา
 กนฺธมาลาทิหตฺตา สายณฺหสมเย
 เขตวเน สนฺนิปตฺติวา ฌมฺมํ สุนฺนติ.
 ภิกฺขุณีสงฺโฆปิ สตถุ ฌมฺมเทสนาย
 อุปฺปนฺนจฺนุโท วิหารํ คนฺตฺวา
 ฌมฺมํ สุนฺนาติ. ฌมฺมํ สุตฺวา นครํ
 ปวิสฺสูตา สตถุ कुณฺกถํ กถณฺตฺวา
 ว ปวิสฺสูติ.

จตุปฺปมาณีเก हि โลกสนฺนิวาเส
 อปฺปกาว เต สตฺตา เยสํ ตถาคตํ

เพราะทรงมีพระรูปโฉมงดงาม จึง
 ปราภพพระนามว่า “รูปนั้นทา”.

พระนางทรงสดับว่า “ข่าวว่า พระศาสดา
 ตรัสว่า ‘รูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น
 อนัตตา, เวทนา, สัญญา สังขาร
 วิญญาน ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น
 อนัตตา’ ทรงเกรงว่า “พระศาสดา
 ฟังตรัสโทษในรูปแม้ของเราซึ่งหน้าดู
 หน้าเลื่อมใส อย่างนี้” จึงไม่เสด็จไป
 เฝשיญพระพักตร์พระศาสดา.

พวกชาวเมืองสาวัดถิ กวายนานแต่
 เข้ามีดแล้ว สมาทานอุโบสถ ห่มผ้า
 สะอาด ถือของหอมและดอกไม้เป็นต้น
 ประชุมกันฟังธรรม ในพระเชตวัน ใน
 ตอนเย็น. ถึงภิกษุณีสงฆ์ ก็เกิดพอใจ
 พระธรรมเทศนาของพระศาสดา จึงพา
 กันไปวัด ฟังธรรม. พวกชาวเมือง
 สาวัดถิ เมื่อฟังธรรมแล้วเข้าไปในเมือง
 ก็พากันกล่าวคุณกถาของพระศาสดา
 เข้าไป.

แท้จริง เหล่าสัตว์ในโลกสนฺนิวาเส
 ซึ่งมีประมาณ ๔ จำพวก ที่เห็นพระ-

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปสฺสนุทานํ ปสาโท น อุปฺปชฺชติ.
 รูปฺปฺปมาณิกาปิ หิ สตุตา สตุถุ
 ลกฺขณานุพฺพญชฺชนปฏิมณฺหิตํ สุวณฺณ-
 วณฺณํ สรีรํ ทิสฺวา ปสฺสีทฺหติ.

โฆสฺปฺปมาณิกาปิ อนิกานิ ชาติสฺตานิ
 นิสฺสาย ปวตฺตํ สตุถุ คุณโฆสญฺเจว
 อฏฺฐจฺจกสมนฺนาคตํ ฐมฺมเทสนาโฆสญฺจ
 สุตฺวา ปสฺสีทฺหติ.

ลฺลขฺปฺปมาณิกาปิ สฺส จิวราทิลฺลขฺตํ ปฏฺิจุจ
 ปสฺสีทฺหติ.

ฐมฺมปฺปมาณิกาปิ “เอวรูปํ ทสฺพลสฺส
 สึลล์, เอวรูปํ สฺมาธิ, เอวรูปํ
 ปญฺญา, ภควา สึลาทึหิ คุณฺเหหิ
 อสโม อุปฺปฏฺิสโม อสมสโม
 อุปฺปฏฺิปกฺคโล”ติ ปสฺสีทฺหติ. เตสํ
 ตถาคตสฺส คุณํ กถฺนฺตวานํ, มุขํ
 นปฺปโหติ. รูปนฺททา ภิกฺขุขุณฺโณญฺเจว

ตถาคต ก็ยังไม่เกิดความเลื่อมใสมีเป็น
 จำนวนน้อย. ด้วยว่า เหล่าสัตว์ แม้
 ผู้ถือรูปเป็นประมาณ เห็นพระรูปของ
 พระตถาคต ซึ่งประดับแล้วด้วยพระ-
 ลักษณะ และพระอนุพยัญชนะ มี
 พระฉวีวรรณดุจทองคำ ย่อมเลื่อมใส.

แม้เหล่าสัตว์ผู้ถือประมาณในเสียง ฟัง-
 เสียงประกาศคุณของพระศาสดา ซึ่ง
 อาศัยเป็นไปหลายร้อยชาติ และเสียง
 ประกาศพระธรรมเทศนา อันประกอบ
 ด้วยองค์ ๘ ย่อมเลื่อมใส.

แม้เหล่าสัตว์ผู้ถือข้อปฏิบัติเคร้าหมองเป็น
 ประมาณ อาศัยความที่พระศาสดานั้น
 ทรงเคร้าหมองด้วยปัจจัยมีจิวรเป็นต้น
 ย่อมเลื่อมใส.

แม้เหล่าสัตว์ผู้ถือธรรมเป็นประมาณ
 ย่อมเลื่อมใสว่า “พระทศพลทรงมีศีล
 เห็นปานนี้, สมาธิเห็นปานนี้, ปัญญา
 เห็นปานนี้, พระผู้มีพระภาคไม่มีผู้เสมอ
 หาผู้เสมอเท่ามิได้ ไม่มีผู้ทัดเทียม หาผู้
 ทัดเทียมมิได้ ด้วยคุณทั้งหลาย มีศีล
 เป็นต้น”. เมื่อชนเหล่านั้นพากันกล่าว

ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุปปาสิกานนฺจ สนฺติกา ตถาคตสฺส
 คุณฺภกัํ สฺสุวา จินฺตฺเตสิ “อติวิย
 เม ภาตีกสฺส วณฺณํ กณฺเณติเยว,
 โส มม เอกทิวสํ หิ รูปํ โทสํ
 กณฺเณโต กิตฺตกัํ กณฺเณสฺสติ, ยนฺนุนาหํ
 ภิกฺขุณีหิ สทฺธิํ คนฺตฺวา อตฺตานํ
 อทสฺเสตฺวา ว ตถาคตํ ปสฺสิตฺวา
 ธมฺมํ สฺสณฺิตฺวา อากฺขเจยฺยนฺ”ติ. สา
 “อหํ อชฺช ธมฺมสวานํ คมิสฺสามิ”ติ
 ภิกฺขุณีนํ อารโจะสิ.

ภิกฺขุณีโย “จิสฺสํ วัต
 รูปนฺนุทาย สตฺถุ อุปฺภูจานํ
 คนฺตฺกามตา อุปฺปนฺนา, อชฺช
 สตฺถา อิมํ นิสฺสาย วิจิตฺตํ
 ธมฺมเทสนํ ทสฺเสสฺสตี”ติ ตฺถุจมานสา
 ตมาทาย นิกฺขมิสฺสุ. สา นิกฺขมฺน-
 กาลโต ปฺภูจาย “อหํ อตฺตานํ
 เหนว ทสฺเสสฺสามิ”ติ จินฺตฺเตสิ. สตฺถา
 “อชฺช รูปนฺนุทา มยฺหํ อุปฺภูจานํ
 อากมิสฺสติ, กิทิสี นุ โข ตสฺสา

ถึงคุณของพระตถาคตอยู่ ปากหา
 เพียงพอไม่. พระนางรูปนันทาเถรี ทรง
 สดับคุณกถาของพระตถาคตจาก สำนัก
 ของพวกนางภิกษุณี และพวกอุบาสิกา
 แล้ว ทรงดำริว่า “ชนทั้งหลาย ย่อม
 กล่าวสรรเสริญพระเจ้าพี่ของเราเหลือเกิน,
 แม้วันหนึ่ง พระองค์เมื่อจะตรัสโทษใน
 รูปของเรา จักตรัสได้สักเท่าไร, ถ้า
 กระไร เราไปพร้อมกับพวกภิกษุณีแล้ว
 ไม่ปรากฏตัวเลย เฝ้าพระตถาคต
 ฟังธรรมแล้ว ฟังกลับมา”. พระนาง
 ตรัสบอกภิกษุณีทั้งหลายว่า “วันนี้
 เราจักไปฟังธรรม”.

ภิกษุณีทั้งหลาย มีจิตยินดีว่า
 “นานแล้วหนอ ที่พระนางรูปนันทาเถรี
 ทรงเกิดมีพระประสงค์จะเสด็จไปที่บารุง
 พระศาสดา วันนี้ พระศาสดาอาศัย
 พระนางรูปนันทาเถรีนี้ จักแสดงธรรม
 ให้วิจิตร” จึงพานางออกไปแล้ว. ตั้งแต่
 เวลาที่เสด็จออกไป พระนางทรง
 ดำริว่า “เราจักไม่ปรากฏตัวเลย”.
 พระศาสดาทรงดำริว่า “วันนี้ รูปนันทา
 จักมาที่บารุงเรา, พระธรรมเทศนา

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธมฺมเทสนา สปุปายา”ติ จินฺตเตตฺวา
 “รูปครุภา เอสา อตฺตภาเว
 พลวสิเนหา กณฺฏเกน กณฺฏกฺุทฺธรณฺ
 วยิ รูปเนวสุสา รูปมทนิมฺมทณฺ
 สปุปายนุ”ติ สนฺนิฏฺจณฺ กตฺวา
 ตสุสา วิหารํ ปวิสนสมเย เอกํ
 อภิรูปํ อิตฺถิ โสฬสวสุสฺสุทฺเทสิกํ
 รตฺตวตฺตตฺตนิวตฺตํ สพฺพพารณปฏิมณฺุชิตํ
 วิชณี คเหตฺวา อตฺตโน สนฺติเก จตฺวา
 วิชมานํ อิทฺธิพลเน อภินิมฺมินิ.

เช่นไรหนอ จึงจะเป็นที่สะดวกสำหรับ
 เธอ” ทรงตกลงพระทัยว่า “รูปนันทา
 นี้หนักไปในทางรูป มีความเยื่อใยใน
 ร่างกายอย่างรุนแรง, การบรรเทา
 ความมัวเมาในรูปด้วยรูปเท่านั้น จึงจะ
 เหมาะแก่เธอ เหมือนการบ่งหนามด้วย
 หนาม ฉะนั้น” ในเวลาที่พระนาง
 เสด็จเข้าไปยังวัด ทรงเนรมิตหญิงคนหนึ่ง
 ซึ่งมีรูปร่างงดงาม มีอายุราว ๑๖ ปี
 นุ่งผ้าแดง ประดับด้วยเครื่องประดับ
 ทุกอย่าง ยืนถือพัด ถวายงานพัดอยู่ใกล้
 พระองค์ ด้วยกำลังฤทธิ์.

ตํ โข ปน อิตฺถิ สตฺถา เจว
 ปสฺสนฺติ รูปนฺนทา จ. सा गिक्खुणीहि
 สทฺธิ ปวิสนฺตี गिक्खुณินํ ปิฏฺจิปสฺเส
 จตฺวา ปณฺจปติฏฺจิตฺเตน สตฺถารํ
 วนฺทิตฺวา गिक्खुณินํ อนฺตเร นิสินฺนา
 ปาทโต ปฏฺจาย สตฺถารํ โอลฺโลเกนฺตฺติ
 ลลกฺขณวิจิตฺตํ อณฺุพฺพณฺุชนสมฺมุชฺชลํ
 พุยามปฺปภาปริกฺขิตฺตํ สตฺถุ สรีรํ
 ทิสฺวา ปุณฺณจนฺทสฺสสิริกํ มุขํ
 โอลฺโลเกนฺตฺติ สมฺมิเป จิตํ อิตฺถิรูปํ
 อทุกฺทส.

พระศาสดา และพระนางรูปนันทาเท่านั้น
 ทอดพระเนตรเห็นหญิงคนนั้น. พระนาง
 เมื่อเสด็จเข้าไป พร้อมกับพวกภิกษุณี
 ประทับยืนข้างหลังภิกษุณีทั้งหลายแล้ว
 นั่งระหว่างภิกษุณี ถวายบังคมพระ-
 ศาสดา ด้วยเบญจางคประดิษฐ์แล้ว
 ทอดพระเนตรพระศาสดาตั้งแต่พระบาท
 ขึ้นไป ทรงเห็นพระสรีระของพระศาสดา
 ซึ่งงดงามด้วยพระลักษณะ รุ่งเรืองด้วย
 พระอนุพยัญชนะ อันพระรัศมี ๑ วา
 แวดล้อมแล้ว ทรงแลดูพระพักตร์อันมี

ธรรมบท.ป-ท.๕-๑๕

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สา ตํ โอลิเกตฺวา อุตฺตภาวํ
 โอลิเกนฺตี สุวณฺณราชหํสียา ปุรโต
 กากีสทิสํ อุตฺตानํ อมณฺเณ. อิทฺธิมยรูปํ
 ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺฐาย ตสฺสา อกฺขิณี
 รมิสฺสุ.

สา “อโห อิมิสฺสา เกสา โสภา,
 อโห ลลาตํ โสภนฺ”ติ สพฺเพสํ
 สรีรปฺปเทศานํ รูปสิริยา สมา-
 กทฺมุขิจิตฺตา ตสมิ รูปํ พลาสิเนหา
 อโหสิ.

สตฺถา ตสฺสา ตตฺถ อภิริตี
 ฆตฺวา ฐมฺมํ เทเสนฺโต ว ตํ รูปํ
 โสฬสวสุสฺสทฺเทสิกาภาวํ อติกฺกมิตฺวา
 วิสตีวสุสฺสทฺเทสิกา กตฺวา ทสฺเสสิ.
 รูปนฺนทา โอลิเกตฺวา “นาติทํ
 รูปํ ปุริมสทิสนฺติ โถกํ วิรตฺตจิตฺตา
 อโหสิ. สตฺถา อนุกฺกเมเนว ตสฺสา
 อิตฺถียา “สกี วิชิตฺวาณณํ
 มชฺฌิมิตฺถิวณฺณํ มหฺลลกิตฺถิวณฺณํ

พระสิริจฺจันทรเพ็ญ ได้ทอดพระเนตร
 เห็นรูปหญิง ซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ.

พระนางทรงแลดูหญิงนั้นแล้ว ทรงแลดู
 ร่างกาย ก็ดูหมิ่นตนว่า เป็นเหมือน
 นางกา เบื้องหน้านางพญาหงส์ทอง.
 ตั้งแต่เวลาที่ทอดพระเนตรเห็นรูปที่สำเร็จ
 ด้วยฤทธิ์ พระเนตรทั้งสองข้างของ
 พระนาง ก็วิงเวียนแล้ว.

พระนางมีจิตอันรูปสิริแห่งสรีระประเทศ
 ทั้งหมด ดึงดูดมาแล้วว่า “ผมของหญิง
 คนนี้ งามจริง หน้าผากงามจริง”
 เป็นต้น ได้เป็นผู้มีความเยื่อใยในรูปนั้น
 อย่างรุนแรงแล้ว.

พระศาสดาทรงทราบความยินดี
 อย่างยิ่งในรูปนั้นของพระนาง เมื่อทรง
 แสดงธรรม ทรงแสดงรูปนั้น ให้เป็น
 หญิงมีอายุ ๒๐ ปี ล่วงภาวะเป็นหญิง
 มีอายุ ๑๖ ปี. พระนางรูปนั้นทา ทรง
 แลดูแล้ว มีจิตเบือนหน้าชนิดหนึ่งว่า “รูปนี้
 ไม่เหมือนรูปก่อนเลย”. พระศาสดา
 ทรงแสดงความเปลี่ยนแปลงของหญิงนั้น
 โดยลำดับ คือ ให้มีวรรณะแห่งหญิงผู้

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชราชิตฺตมฺหฬกิตฺตวณฺณนํ”ติ. สามี
 อนุปุพฺพเพเนว “อิทฺปิ ทสฺเสสิ อนุตฺรหิตํ,
 อิทฺปิ อนุตฺรหิตนํ”ติ ชราชิตฺตมกาเล
 ตํ วิรชฺชมานา ขณฺฑทนต์ํ ปลิตสิริ
 โอมกคฺคํ โคปาณสิวงกํ ทณฺฑทปรายนํ
 ปเวธมานํ ทิสฺวา อติวิย วิรชฺชิ.
 อถ สตุถา ตํ พยาธินา อภิกฺขุตํ
 กตุวา ทสฺเสสิ.

คลอแล้วเพียงครั้งเดียว วรรณะหญิง
 กลางคน วรรณะหญิงแก่ วรรณะหญิง
 แก่ห่อมที่ทรุดโทรมไปเพราะชรา. แม้
 พระนาง ก็เปื้อนหน้ารูปนั้น ในเวลาที่
 ทรุดโทรมไปเพราะชรา โดยลำดับ
 เหมือนกันว่า “รูปแม่นี้ หายไปแล้ว,
 รูปแม่นี้หายไปแล้ว” ครั้นทรงเห็นรูปนั้น
 มีพื้นหัก ผมหงอก หลังโก่ง มีซี่โครง
 ชื่นเหมือนกลอนเรือ มีไม้เท้ายันไว้
 ข้างหน้า ตัวสั้นเทิ้ม ก็ยิ่งเปื้อนหน้า
 เหลือเกิน. ลำดับนั้น พระศาสดาทรง
 แสดงให้รูปหญิงนั้น ถูกความเจ็บป่วย
 เบียดเบียน.

สา ตํขณฺณเวย ทณฺฑทญจ
 ตาลปณฺณญจ จฑฺฑเตตฺวา มหาวิวั
 วิรวมานา ภูมียํ ปติตฺวา สเก
 มุตฺตกรีสเ นิมุคฺคา อปราปรํ
 ปริวตฺติ. รูปนันทา ตํ ทิสฺวา
 อติวิย วิรชฺชิ. สตุถาปิ ตสฺสา
 อิตฺถิยา มรณํ ทสฺเสสิ. สา
 ตํขณฺณเวย อุกฺกุมาตกภาวํ อาปชฺชิ.
 นวหิ วณฺมุเขหิ ปุพฺพวภูฏติโย เจว

ในทันใดนั้นนั่นเอง หญิงคนนั้น ก็ทิ้ง
 ไม้เท้าและพัดใบตาลร้องลั่น ล้มลงบน
 พื้นดิน จมอูจจาละและบัสสาวะของตน
 กลิ้งเกลือก กลับไปกลับมา. พระนาง
 รูปนันทาเถรีเห็นรูปหญิงนั้นแล้ว ก็
 เปื้อนหน้าเหลือเกิน. แม้พระศาสดาก็
 ทรงแสดงความตายของหญิงนั้น. นางได้
 ถึงความขึ้นอืดในขณะนั้นนั่นเอง. สาย-
 น้ำหนอง และหนองทั้งหลาย ไหลออก

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุพฺพวา จ ปคฺขวีสุ. กากาทโย
สนฺนิปตฺติวา วิลุมฺปีสุ.

รูปนฺนทา ตํ โอลฺเกตฺวา “อัย
ยิตฺถิ อิมสฺมีเยว จานฺเน ชฺรํ ปตฺตฺตา
พฺยาริ ปตฺตฺตา มรณํ ปตฺตฺตา,
อิมสฺสาปิ อตฺตภาวสฺส เอวเมว
ชฺรพฺยาริมรณานิ อากมฺิสฺสนฺติ”ติ
อตฺตภาวํ อนิจฺจโต ปสฺสิ. อนิจฺจโต
ทิกฺขจฺตฺตาเอว ปน ทฺกฺขโต อนตฺตโต
ทิกฺขโจเยว โหติ. อถสฺสา ตโย
ภวา อาทิตฺตา วิย คีวายํ
พฺนฺธฺกฺกนฺเป วิย จ อฺปฺภฺวหีสุ.
กมฺมฏฺจานาภิมุขํ จิตฺตํ ปกฺขนฺนฺทิ.

สตฺถา ตาย อนิจฺจโต ทิกฺขจฺภาวํ
ณฺตฺวา “สฺกฺขิสฺสฺสติ นฺุ โข สยเมว
อตฺตโน ปตฺติฏฺจํ กาทฺนฺุ”ติ โอลฺเกนฺุโต
“น สฺกฺขิสฺสฺสติ, พหิทฺธา ปจฺจยํ
ลทฺธฺุ วฏฺฏตี”ติ จินฺุเตตฺวา ตสฺสา
สฺปฺปายวเสน ธมฺมํ เทเสนฺุโต อีมา
คภาถา อภาสิ

จากปากแผลทั้ง ๙ แห่ง. สัตว์ทั้งหลาย
มีกาเป็นต้น จับกลุ่มแย่งกันกัดกิน.

พระนางรูปนันทาเถรี ทรงแลดูหญิงนั้น
แล้ว ทรงเห็นอัฐภาพโดยความไม่เที่ยง
ว่า “หญิงคนนี้ ถึงความแก่ พบกับ
ความเจ็บป่วย ถึงความตายไปในที่นี้
นั่นเอง. ความแก่ ความเจ็บไข้และ
ความตาย เช่นนี้แหละ จักมาถึงอัฐภาพ
แม้นี้”. ก็เพราะพระนางทรงเห็นอัฐภาพ
โดยความเป็นของไม่เที่ยงนั่นเอง จึงเป็น
อันทรงเห็นอัฐภาพนั้นแหละ โดยความ
เป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตาด้วย.
ลำดับนั้น ภพทั้ง ๓ ปราภฏแก่พระนาง
ดุจถูกไฟลน และเหมือนซากศพ ที่เขา
ผูกไว้ที่คอ จิตมุ่งตรงแน่วสู่กรรมฐาน.

พระศาสดาทรงทราบว่ พระนางทรง
เห็นอัฐภาพโดยความไม่เที่ยง ทรง
พิจารณาว่า “นางจักสามารถทำที่
พึ่งของตนได้เองหรือหนอ?”, ทรงดำริ
ว่า “นางจักไม่สามารถ, นางควรได้
ปัจจัยภายนอก” เมื่อจะทรงแสดงธรรม
ด้วยอำนาจแห่งธรรมที่เหมาะสมแก่นาง จึง
ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“อาตุริ อสุจี ปุติ
 ปสฺส นนฺเต สมฺมสุสฺสํ
 อุกฺขมฺรนต์ํ ปคฺขมฺรนต์ํ
 พาลานํ อภิปตฺติตํ
 ยถา เอตํ ตถา อิทํ
 ยถา อิทํ ตถา เอตํ
 ธาตุโย สฺสญฺจโต ปสฺส
 มา โลกํ ปุณฺราคมิ
 ภเว ฉนฺทํ วิราเชตฺวา
 อุปสนฺตฺวา จริสฺสสี”ติ.

“นันทา เธอจงดูร่างกาย ที่กระดุก
 สามร้อยท่อนก่อสร้างขึ้น อัน
 เตือดร้อน ไม่สะอาด เน่าเปื่อย
 ไหลเข้าไหลออกอยู่ ที่พวกคนพาล
 ประารถนากันนัก ร่างกายของเธอ
 นั้น ก็เหมือนร่างกายของหญิงคนนี้
 ร่างกายของหญิงคนนี้ ก็เหมือน
 ร่างกายของเธอ นั้น, เธอจงเห็น
 ธาตุทั้งหลาย โดยความเป็นสภาพ
 ว่างเปล่า, อย่างกลับมายังโลกอีก
 เธอคลายความพอใจในภพได้แล้ว
 จักเป็นผู้สงบเย็น เทียวไป”.

อิติ สุกฺ ภาควา นนฺทํ ภิกฺขุณี
 อารพฺภ อีมา คาทาโย อภาสิตฺตฺวาติ.

ได้ทราบว่า พระผู้มีพระภาค ทรง
 ประารถพระนางรูปนันทาภิกษุณี ได้
 ตรัสพระคาถาเหล่านี้ ด้วยประการฉะนี้.

นนฺทา เทสนานุสาเรน ญาณํ
 เปเสตฺวา โสตาปตฺตติผลํ ปาปุณฺนิ.
 อถสฺสา อุตฺตริ ตินฺนํ มคฺคผลานํ
 วิปสฺสนาปริวาสตฺถาย สตฺถา
 สฺสญฺจตกมฺมฏฺฐานํ กถेतฺวํ “นนฺเต
 มา อิมสฺมิ สรีเร สาโร อตฺถิ”ติ
 สญฺจํ กริ, อปฺปมตฺตโกปิ หิ
 เอตฺถ สาโร นตฺถิ, ตินฺนิ

พระนางรูปนันทาเถรี ทรงส่งญาณไป
 ตามกระแสเทศนาทรงบรรลुโสดาปัตติผล.
 ลำดับนั้น พระศาสดา เพื่อจะตรัส
 สฺสญฺจตกรรมฐาน เพื่ออบรมวิปัสสนา
 สำหรับมรรคและผลทั้ง ๓ แก่พระนาง
 ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป จึงตรัสว่า “นันทา
 เธออย่าเข้าใจว่า ‘ร่างกายนี้มีแก่นสาร’
 แท้จริง ในร่างกายนี้ แก่นสารแม้เพียง

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อฏฐิสตานี อสุสาเปตฺวา กตํ อฏฐินํ
นกรเมตฺน”ติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

เล็กน้อย ก็ไม่มี, ร่างกายนี้ อันกรรม
ยกกระดูก ๓๐๐ ท่อนขึ้น ก่อสร้างให้เป็น
เมืองแห่งกระดูกทั้งหลายแล้ว” ตรัส
พระคาถานี้ว่า

๑๕๐. “อฏฐินํ นกรํ กตํ
มंसฺโลหิตเลปนํ
ยตุถ ชฺรธา จ มจฺจุ จ
มาโน มกฺโข จ โอิหิโต”ติ.

๑๕๐. “ร่างกายนี้ อันกรรมก่อสร้างให้
เป็นเมืองแห่งกระดูกทั้งหลาย มี
เนื้อและเลือดเป็นเครื่องฉาบทาเป็น
ที่ตั้งลงแห่งความแก่ ความตาย
ความถือตัว และความลบลหู่”.

ตสฺสตุโถ ยถา หิ ปุพฺพณฺเฑน-
ปรณฺเฑนทึนํ โอทหนตฺถาย กฏฺฐานี
อสุสาเปตฺวา วลฺลึหิ พนฺธิตฺวา
มตฺติกาย ลิมฺปนฺตา นกรสงฺฆาตํ
พหิทฺธา เคหํ กโรนฺติ, เอวมิทํ
อชฺชตฺติกํปิ ตึณิ อฏฐิสตานี อสุสาเปตฺวา
นหารุวินทฺธํ มंसฺโลหิตเลปนํ
ตจฺปฏิจฺจนฺนํ ชีรณฺลกฺขณาย ชฺราย
มรณฺลกฺขณสฺส มจฺจุโน อารโหณ-
สมฺปทาทีนึ ปฏิจฺจ มชฺชนลกฺขณสฺส
มานสฺส สุกตกรณวินาสนลกฺขณสฺส
มกฺขสฺส โอทหนตฺถาย นกรํ กตํ.
เอวรูปฺเอว หิ เอตฺถ กายิกเจตฺตสิโก
อาพาโธ โอทหิโต, อิตฺ อุกฺทํ กิณฺจ

เนื้อความแห่งคาถานั้นว่า ร่างกาย
แม้ที่เป็นไปในภายในนี้ อันกรรมยัง
ธรรมชาติให้ยกกระดูก ๓๐๐ ท่อนขึ้น
สร้างให้เป็นเมือง รังรัดไว้ด้วยเส้นเอ็น
มีเนื้อและเลือดเป็นเครื่องฉาบทา ห่อหุ้ม
ไว้ด้วยหนัง เพื่อประโยชน์แก่การรวมลง
แห่งความแก่ มีความทรุดโทรมไปเป็น
ลักษณะ แห่งมัจจุมีความตายเป็นลักษณะ
แห่งความถือตัว มีความเมาเพราะอาศัย
ความถึงพร้อมด้วยทรวดทรงเป็นต้นเป็น
ลักษณะ แห่งความลบลหู่บุญคุณท่าน
มีการทำกรรมที่เขาทำดีแล้วให้เสียหาย
ไปเป็นลักษณะ เหมือนอย่างชนทั้งหลาย
ใช้ให้เขายกไม้ขึ้นแล้ว ผูกด้วยเถาววัลย์

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คยหุปคํ นตถิติ.

ฉาบทาด้วยดินเหนียว ทำให้เป็นเรือน
ภายนอก กล่าวคือเมือง เพื่อประโยชน์
แก่การรวมลงแห่งบุพพัตถชาติและอปรัตถ-
ชาติ เป็นต้น ฉะนั้น. ความเจ็บป่วย
ทางกายและทางจิตเห็นปานนี้แล ตั้งลง
แล้วในร่างกายนี้ สิ่งที่เข้าถึงความเป็น
ของควรวีจถือเอาอะไร ๆ ยิ่งไปกว่านี้
ไม่มีเลย.

เทสนาวसानะ สา เถรี
อรหตุตํ ปาปุณิ. มหาชนสุส
สาตถิกา ฐมฺมเทสนา อโหสีติ.

ในเวลาจบเทศนา พระเถรีนั้น
บรรลुพระอรหัต. พระธรรมเทศนา
ได้มีประโยชน์ แก่มหาชนแล.

รูปนันทาเถรีวตฺถุ ปญจมํ.

เรื่องพระนางรูปนันทาเถรีที่ ๕ จบ.

๖. มลลิกาเทวีวตถุ

๑๕๑. ชีรนติ เว ราชรธา สุจิตตา
อโถ สรีรมุปี ชร อูเปติ
สตมฺจ ฐมฺโม น ชร อูเปติ
สนฺโต หเว สพุภิ ปเวทยนฺติ.

๖. เรื่องพระนางมลลิกาเทวี

๑๕๑. ราชรททิงดงามอย่างดี ยังเก่า
คร่ำคร่าได้แล อนึ่ง ถึงร่างกาย
ก็ย่อมเข้าถึงความแก่ ธรรมของ
สัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมไม่เข้าถึง
ความคร่ำคร่า สัตบุรุษทั้งหลาย
ย่อมสนทนากับเหล่าสัตบุรุษ.

๖. มัลลิกาเทวีวตฺต

ชีรนฺติ เว ราชรณ สจฺจิตฺตาทิ อิมํ
ธมฺมเทสนํ สตฺถา เขตวเน วิหรนฺโต
มลฺลิกํ เทวี อารพฺภ กถสิ.

สา กิร เอกทิวสํ นหฺนํโกฏฺจกํ
ปวิฏฺจา มุขํ โธวิทฺวา โอนตสรีรา
ชงฺฆา โธวิทฺตุ อารภิ. ตาย จ
สทฺธิเยว ปวิฏฺโจ เอโก วลฺลภสฺสุนโข
อตฺถิ. โส ตํ ตถา โอนตํ ทิสฺวา
อสทฺธมฺมสนฺถวํ กาทฺตุ อารภิ. สา
ตสฺส ผสฺสํ สาทิยนฺตํ อฏฺฐาสิ.

ราชา อูปริปาสาทเว วาตปาเนน
โโอลเณนฺโต ตํ ทิสฺวา ตโต
อาคตกาเล “นสฺส วสฺสิ, กสฺมา
เอวรูปรมกาสี”ติ อาห. สุตฺวา เทวี
“กํ มยา กตํ เทวา”ติ.

๖. เรื่องพระนางมัลลิกาเทวี

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
พระเชตวัน ทรงปรารภพระเทวีทรงพระ-
นามว่า มัลลิกา ตรัสพระธรรมเทศนา
ว่า ราชรถที่งดงามอย่างดี ยิ่งเก๋คร่ำคร่า
ได้แล เป็นต้น.

ได้ยินว่า พระเทวีนั้น เสด็จเข้าไป
ยังซุ้มสำหรับสรองสนาน วันหนึ่ง ทรง
บ้วนพระโอษฐ์ ทรงก้มพระสรีระลงเริ่ม
ล้างพระชงฆ์ มีสุนัขตัวโปรดตัวหนึ่ง
เข้าไปกับพระนางด้วยเหมือนกัน. มัน
เห็นพระนางทรงน้อมพระสรีระลงเช่นนั้น
ก็เริ่มทำการเชยชิดด้วยอสังฆกรรม.
พระนางทรงยินดีสัมผัสของมัน จึงได้
ประทับยืนอยู่แล้ว.

พระราชาทรงแลดูทางพระแกล บน
ปราสาทชั้นบน เห็นเหตุนั้นแล้ว ใน
เวลาที่พระนางเสด็จมาจากที่นั้นตรัสว่า
“หญิงถ่อย เจ้าจงพินาศเสียเถิด, ทำไม
เจ้าจึงทำกรรมเห็นปานนี้”. พระเทวี
ทรงสดับแล้วทูลถามว่า “หม่อมฉันทำ
อะไร พระเจ้าข้า”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชา “สุนเขน สทุธิ สนุถโว”ติ.
 “นตุเถตฺ เตวา”ติ. ราชา “มยา
 สามํ ทิฏฺฐํ นานํ ตว สทฺทหิสฺสามิ,
 นสฺส วสฺสี”ติ. อาห. “มหาราช
 โย โภจิ อิมํ โภฏฺฐกํ ปวิฏฺฐโ
 อิมินา วาตปาเนน โอลิเกนุตฺตสฺส
 เอโก ว ทฺวิธา ปญฺญาตฺตี”ติ. “อฏฺฐตฺ
 กเถสิ ปาเป”ติ.

“เทว สเจ เม น สทฺทหสิ,
 เอตํ โภฏฺฐกํ ปวิส, อหนตฺ
 อิมินา วาตปาเนน โอลิเกสฺสามิ”ติ.
 ราชา มนุทฺธาตฺโก ตสฺสา วจฺนํ
 สทฺทหิตฺวา โภฏฺฐกํ ปาวิสิ.

สาปิ โข เทวี วาตปาเนน จตฺวา
 โอลิเกนุติ “อนุทฺพาล มหาราช
 กิณฺณาเมตฺ, อชิกาย สทุธิ สนุถวํ
 กโรสี”ติ. อาห. “นานํ ภทฺเท
 เอวรูปํ กโรมี”ติ. วุตฺเตปิ, “มยาปิ
 สามํ ทิฏฺฐํ, นานํ ตว
 สทฺทหิสฺสามิ”ติ. อาห.

พระราชชาตรัสว่า “เจ้าทำการเขยชิด
 กับสุนัข”. พระนางกราบทูลว่า “ไม่มี
 เรื่องเช่นนั้น พระเจ้าข้า” พระราชา
 ตรัสว่า “เราเห็นเอง, เราจักไม่เชื่อเจ้า,
 หึงถ้อย เจ้าจงพินาศเสียเถิด”. พระเทวี
 กราบทูลว่า “ใคร ๆ ที่เข้าไปช้มน้ำนี้
 ผู้เดียวเท่านั้น ย่อมปรากฏแก่บุคคลที่
 แลดูทางช่องหน้าต่างนี้ เป็น ๒ คน”.
 พระราชาตรัสว่า “หึงชั่ว เจ้าพูดเท็จ”.

พระเทวีกราบทูลว่า “ขอเดชะ ถ้า
 พระองค์ไม่ทรงเชื่อหม่อมฉัน ขอพระองค์
 จงเข้าไปยังช้มน้ำนั้น, หม่อมฉันจักมองดู
 พระองค์ ทางช่องพระแกลนี้”. พระ-
 ราชา ค่อนข้างจะทรงเป็นคนเขลา
 ทรงเชื่อค่านาง เสด็จเข้าไปยังช้มน้ำแล้ว.

พระเทวีเมื่อนั้นแล ทรงยืนมองดูทางช่อง
 พระแกลแล้วตรัสว่า “มหาราช ผู้โง่เขลา
 อะไรกันนั้น พระองค์ทรงทำการเขย
 ชิดกับนางแพะ”. แม้เมื่อพระราชชาตรัสว่า
 “นางผู้เจริญ เรามีได้ทำกรรมเช่นนี้”
 ก็ตรัสว่า “หม่อมฉันเห็นเอง, หม่อมฉัน
 จักไม่เชื่อพระองค์”.

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตั้ง สุตวา ราชา “อทุธา
 อิม โกฎจกั ปวิฏโจ เอโก ว
 ทูริธา ปณณายตี”ติ สททหิ.
 มลลิกา จินเตสิ “อัย ราชา
 อนุทธพาลตาย มยา วณฺจิต, ปาปี
 เม กตฺ, อยณฺจ อฏฺเตน
 อพฺภาจิกฺขิต, อิทณฺจ เม กมฺม
 สตุถาปี ชานิสฺสติ เทว
 อคฺคสาวกาปี ชานิสฺสนฺติ อสีติ-
 มหาสาวกาปี ชานิสฺสนฺติ, อโห
 วต เม ภาரியํ กมฺม กตฺน”ติ.
 อัย กิร รณฺโณ อสทิสทานเน
 สหายิกา อโหสิ.

ตตฺถ จ เอกทิวสํ กตฺปริจฺจาคโ
 ธนฺสฺส จุฑทสโกฏฺโฏอฺคฺชนโก อโหสิ.
 ตถาคตฺสฺส เสตจฺจตฺตํ นิสฺสทนฺปลลฺลงฺโก
 อาธารโก ปาทปิฏฺจนฺติ อิมานิ
 ปน จตฺตาริ อนคฺคฺมาเนว อหฺลฺสุ.
 สทา มรณฺกาลเ อเวรฺูปิ มหาปริจฺจาคํ
 อนนฺสุสริตฺวา ตเมว ปาปกมฺม
 อนนฺสุสรนฺติ กาลํ กตฺวา อวีจิมฺหิ
 นิพฺพตฺติ. รณฺโณ ปน สทา อติวีย
 ปิยา อโหสิ.

พระราชาทรงสดับคํานั้นแล้ว ทรง
 เชื่อว่า “คน ๆ เดียวเข้าไปยังชุมนํ้านี้
 ย่อมปรากฏเป็น ๒ คน แน่อน”.
 พระนางมัลลิกา ทรงดำริว่า “เราล่วง
 พระราชานี้ได้เพราะทรงเป็นคนเขลา,
 เราทำกรรมชั่วแล้ว และเรากล่าวต่อ
 พระราชาพระองค์นี้ด้วยคำเท็จ ก็
 แม้พระศาสดาจักทรงรู้กรรมของเรา
 นี้ แม้พระอัครสาวกทั้ง ๒ จักรู้แม้พระ-
 อสีติมหาสาวกก็จักรู้ ตายจริง เราทำ
 กรรมหนัก”. ได้ทราบว่ พระนาง-
 มัลลิกานี้ เป็นสหายในอสทิสทานของ
 พระราชา.

ก็ในอสทิสทานนั้น การบริจาคที่พระองค์
 ทรงทำในวันหนึ่งคิดเป็นทรัพย์นับได้ ๑๔
 โกฏิ. ก็ของ ๔ อย่างเหล่านี้ คือ
 เสวตฉัตร บัลลังก์สำหรับประทับนั่ง
 เเชิงรองบาตร ตั้งสำหรับรองพระบาท
 ของพระตถาคต มีค่านับไม่ได้เลย.
 ในเวลาสวรรคต พระนางมัลลิกาเทวีนั้น
 มิได้ทรงระลึกถึงการบริจาคอันยิ่งใหญ่
 เห็นปานนี้ ระลึกถึงแต่กรรมชั่วนั้น
 อย่างเดียว สวรรคตไปบังเกิดในอเวจี.

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส พลวโสกาภิภูโต ตสฺสา สรীরกิจจํ
 กาเรตฺวา “นิพฺพตฺตญฺจานมสฺสา
 ปุจฺฉิสฺสามี”ติ จินฺเตตฺวา สตฺถุ
 สนฺตีกํ อคมาสิ. สตฺถา, ยถา โส
 อาคตการณํ น สรติ, ตถา อกาสิ.

โส สตฺถุ สนฺตีกเ สาราณียํ
 ธมฺมกถํ สุตฺวา ปมฺสฺสิ. เหนํ
 ปวิฏฺจกาเล สริตฺวา “อหํ ภณฺ
 ‘มลฺลิกาย นิพฺพตฺตญฺจานํ ปุจฺฉิสฺสามี’ติ
 สตฺถุ สนฺตีกํ คนฺตฺวา ปมฺภูโจ,
 เสวทานิ ปุจฺฉิสฺสามี”ติ ปุนทิวเสปิ
 อคมาสิ. สตฺถาปิ ปฏฺิปาฎิยา สตฺต
 ทิวसानิ ยถา โส น สรติ,
 ตถา อกาสิ.

ก็พระนางได้เป็นที่รักของพระราชาอย่าง-
 ยิ่ง.

พระราชาทรงถูกความโศกเป็นกำลัง
 ครองงำแล้ว รับสั่งให้ทำการพระราช-
 ทานเพลิงพระศพของพระนางแล้ว ทรง
 ดำริว่า “เราจักทูลถามที่บังเกิดของนาง”
 แล้วจึงเสด็จไปสำนักพระศาสดา. พระ-
 ศาสดาได้ทรงทำโดยวิธีที่พระราชา จะ
 ทรงระลึกถึงเหตุที่ทำให้พระองค์เสด็จมา
 ไม่ได้.

พระราชานั้น ทรงสดับธรรมกถาชวน
 ให้ระลึกถึงกันเ็นสำนักพระศาสดาแล้ว
 ก็ทรงลืม. ในเวลาที่เสด็จเข้ายังพระ-
 ราชานิเวศน์ พระองค์ทรงระลึกได้แล้ว
 ตรัสว่า “พนาย เราเสด็จไปสำนัก
 พระศาสดาด้วยหมายใจว่า ‘จักทูลถาม
 ที่ทรงอุบัติของพระนางมลฺลิกา’ ก็ลืมเสีย
 แล้ว, เราจักทูลถามในวันพรุ่งนี้” แม้ใน
 วันรุ่งขึ้น ก็ได้เสด็จไปแล้ว. แม้พระ-
 ศาสดา ก็ได้ทรงทำโดยวิธีที่ท้าวเธอจะ
 ทรงระลึกไม่ได้ ตลอด ๗ วัน ตามลำดับ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สาปี สดุดาหเมว นิริเย ปจิตฺวา
 อฏฺฐเม ทิวเส ตโต จุตฺวา
 ตฺสิตฺถาเน นิพฺพตฺติ. กสฺมา ปนสฺส
 สดฺธา อสริตภาวํ อกาสิ ?.

ฝ่ายพระนางมัลลิกาเทวีนั้น หมกใหม่ใน
 นรก ๗ วัน เท่านั้น ในวันที่ ๘ จุต
 จากนั้นแล้ว บังเกิดในภพดุสิต ถ้ามว่า
 ก็เพราะเหตุไร พระศาสดา จึงได้
 ทรงทำให้ท้าวเธอระลึกไม่ได้.

สา กิรสฺส อติวีย ปิยา อโหสิ
 มนาปา จ, ตสฺมา ตสฺสา นิริเย
 นิพฺพตฺตภาวํ สุตฺวา “สเจ เอวรูปา
 สทฺธาสมฺปนฺนา นิริเย นิพฺพตฺตา,
 ทานํ ทตฺวา ก็ กิรสฺสามิ”ติ
 มิจฺฉาทิฏฺฐี คเหตุวา ปณฺจนนํ
 วิกฺขุสฺตานํ เกเห ปวตฺตํ นิจฺจมตฺตํ
 หราเปตฺวา นิริเย นิพฺพตฺเตยฺย.
 เตนสฺส สดฺธา สดฺดาหํ อสฺรณภาวํ
 กตฺวา อฏฺฐเม ทิวเส ปิณฺฑทาย
 จรฺนฺโต สยเมว ราชทฺวารํ อคมาสิ.

ตอบว่า ได้ทราบว่ พระนาง เป็นที่รัก
 และเป็นทีโปรดปรานของท้าวเธออย่างยิ่ง,
 เพราะฉะนั้น ท้าวเธอทรงสดับว่า
 พระนางบังเกิดในนรก ก็ทรงยึดถือ
 ความเห็นผิดด้วยทรงเข้าพระทัยว่า “ถ้า
 สตรีผู้สมบูรณ์ด้วยศรัทธาเห็นปานนี้
 บังเกิดในนรก เราจักถวายทานทำ
 อะไร” ก็รับสั่งให้ยกเลิกนิตยภัตร
 ซึ่งถวายแก่ภิกษุ ๕๐๐ รูป ในพระราช-
 นิเวศน์เสีย พึ่งบังเกิดในนรก. เพราะ
 เหตุนั้น พระศาสดา จึงทรงทำให้
 ท้าวเธอทรงระลึกไม่ได้ตลอด ๗ วัน ใน
 วันที่ ๘ เมื่อเสด็จเที่ยวบิณฑบาต ได้
 เสด็จไปยังประตูพระราชนิเวศน์โดย
 พระองค์เอง.

ราชา “สดฺธา อากโต”ติ
 สุตฺวา ว นิภฺขมิตฺวา ปตฺตํ
 อาทาย ปาสาทํ อภิรุหิตฺตุ อารภิ.

พระราช พทฺรงสดับว่า “พระ-
 ศาสดา เสด็จมาแล้ว” ก็ได้เสด็จออก
 ไปทรงรับบาตร ทรงเริ่มเสด็จขึ้น

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๑-๑๒-๑๓-๑๔-๑๕-๑๖-๑๗-๑๘-๑๙-๒๐-๒๑-๒๒-๒๓-๒๔-๒๕-๒๖-๒๗-๒๘-๒๙-๓๐-๓๑-๓๒-๓๓-๓๔-๓๕-๓๖-๓๗-๓๘-๓๙-๔๐-๔๑-๔๒-๔๓-๔๔-๔๕-๔๖-๔๗-๔๘-๔๙-๕๐

สตถา ปน รตสาลาย นิสีหตุ
 อากาโร ทสเสสิ. ราชา สตถาโร
 ตตถเว นิสีทาเปตฺวา ยาคุขชฺชเคน
 ปฏิมานेतฺวา วนฺทิตฺวา นิสินฺโน ว
 “ภนฺเต อหํ ‘มลฺลิกาย เทวียา
 นิพฺพตฺตญฺจันํ ปุจฺฉิสฺสามิ’ติ อากนฺตฺวา
 ปมฺภูโจ กตฺถ นุ โข สา ภนฺเต
 นิพฺพตฺตา”ติ. “ตฺสิตฺถวเน มหาราชา”ติ.
 “ภนฺเต ตาย ตฺสิตฺถวเน อนิพฺพตฺติยา,
 โก อญฺเอย นิพฺพตฺติสฺสติ, ภนฺเต
 นตฺถิ ตาย สทิสฺสา อิตฺถิ, ตสฺสา
 หิ นิสินฺนญฺจันนาทิสฺสุ ‘เสว ตถาคตฺสฺส
 อิทํ ทสฺสามิ, อิทํ กริสฺสามิ’ติ
 ทานสํวิธานํ จเปตฺวา อญฺณํ
 กิจฺจเมว นตฺถิ, ภนฺเต ตสฺสา
 ปฺรโลกํ คตฺกาลโต ปฏฺจาย สริริ
 เม น วหตี”ติ.

อถ นํ สตถา “มา จินฺตฺยิ
 มหาราช, สพฺเพสํ ธฺวธฺมโม อยน”ติ

ปราสาท. แต่พระศาสดาทรงแสดง
 พระอาการที่จะประทับนั่งที่โรงรถ.
 พระราชาทรงนิมนต์พระศาสดาให้
 ประทับนั่งที่โรงรถนั้นนั้นแล ทรงรับรอง
 ด้วยข้าวต้มและของคาวรเคี้ยวแล้ว
 ถวายบังคม พอประทับนั่ง ก็กราบทูลว่า
 “หม่อมฉันมาด้วยหมายใจว่า ‘จักทูลถาม
 ถึงที่บังเกิดของนางมัลลิกาเทวี’ ก็ลืมแล้ว
 พระเจ้าข้า, พระนางบังเกิดที่ไหน
 พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสตอบว่า
 “ในภพดุสิต มหาบพิตร”. พระราชา
 กราบทูลว่า “เมื่อพระนางไม่ทรงบังเกิด
 ในภพดุสิต, คนอื่นใครเล่าจักบังเกิด
 ไม่มีหญิงเช่นพระนางเลย พระเจ้าข้า,
 เพราะในสถานที่พระนางประทับนั่ง
 เป็นต้น ยกเว้นการจัดแจงทานด้วยทรง
 ดำริว่า ‘พຽ່ງนี้ เราจักถวายสิ่งนี้, เรา
 จักทำสิ่งนี้ แต่พระตถาคต’ ก็ไม่มีกิจ
 อย่างอื่นเลย, ตั้งแต่เวลาที่พระนางไป
 ปรโลก ร่างกายของหม่อมฉันไม่ชุ่มชื้น
 เลย พระเจ้าข้า”.

ที่นั่น พระศาสดาตรัสกับพระราชาว่า
 “อย่าคิดเลย มหาบพิตร, นี่เป็นธรรม

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วตวา “อัย มหาราช รโถ
 กสฺสา”ติ ปุจฺฉิ. สุตฺวา ราช
 สิริสิ อญฺชลิ ปติฏฺฐเปตฺวา
 “ปีตามหฺสฺส เม ฆนฺเต”ติ. “อัย
 กสฺสา”ติ. “ปีตุ เม ฆนฺเต”ติ.
 “อัย ปน รโถ กสฺสา”ติ. “มม
 ฆนฺเต”ติ. เอวํ วุตฺเต สตุถา
 “มหาราช ตว ปีตามหฺสฺส รโถ
 เกเนว การเนน ตว ปีตุ รถํ น
 ปาปฺณาติ, ตว ปีตุ รโถ ตว รถํ
 น ปาปฺณาติ, เอวรฺุปฺสฺส นาม
 กฏฺฐกฺลิ่งฺครสฺสาปิ ชฺรธา อากจฺฉติ,
 กิมงฺคํ ปน อตุตฺถาวสฺส, มหาราช
 สปฺปุริสฺชมฺมสฺเสว หิ ชฺรธา นตฺถิ,
 สตุตฺตา ปน อชฺิริณฺกา นาม นตฺถิ”ติ
 วตฺวา อิมํ คาถมาห

ที่เที่ยงแท้สำหรับเหล่าสัตว์ทุกจำพวก”,
 แล้วตรัสถามว่า “นี่รถของใคร มหา-
 บพิตร”. พระราชาทรงสดับแล้ว
 ทรงประคองอัญชลีไว้เหนือพระเศียร
 แล้วกราบทูลว่า “ของพระเจ้าปู่ของ
 หม่อมฉัน พระเจ้าข้า”. พระศาสดา
 รับสั่งถามว่า “นี่ของใคร”. พระราชา
 กราบทูลว่า “ของพระบิดาของหม่อมฉัน
 พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสถามว่า
 “ก็นี่รถของใคร?”. พระราชากราบทูล
 ว่า “ของหม่อมฉัน พระเจ้าข้า”. เมื่อ
 พระราชาตรัสอย่างนี้แล้ว, พระศาสดา
 ตรัสว่า “มหาบพิตร รถพระเจ้าปู่
 ของพระองค์ ทำไมจึงไม่ถึงรถพระบิดา
 ของพระองค์, รถของพระบิดาของพระองค์
 ไม่ถึงรถของพระองค์, ความแก่คร่ำคร่า
 ย่อมมาถึงแม้แก่ก่อนไม้ เห็นปานนี้
 ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงเลยว่า ความคร่ำคร่า
 จะไม่มาถึงแก่ร่างกาย, มหาบพิตร
 แท้จริงธรรมของสัตบุรุษเท่านั้น ไม่มี
 ความคร่ำคร่า แต่สัตว์ทั้งหลาย ที่ชื่อว่า
 ไม่แก่ ไม่มี”. ตรัสพระคาถานี้ว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๕๑. “ซีรนุติ เว ราชรธา สุจิตฺตา
 อโถ สรีรมฺปิ ชรํ อูเปติ
 สตมฺภจ ฐมฺโม น ชรํ อูเปติ
 สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺตี”ติ.

ตตฺถ หเวติ นิปาโต. สุจิตฺตาติ
 สตฺตฺหิ รตฺเนหิ อปฺเรหิ จ
 รธาลงฺกาเรหิ สฺสฺสฺจ จิตฺตา ราชนฺปิ
 รธา ซีรนุติ. สรีรมฺปิติ น เกวลํ
 รธาเอว, อิทํ สฺสฺสฺชคฺคิตํ สรีรมฺปิ
 ขณฺฑิจฺจาทีนํ ปาปฺณาติ ชรํ อูเปติ.
 สตมฺภจติ พุทฺธาทีนํ ปน สนฺตานํ
 นววิธํ โลกุตฺตรฐมฺโม ว กิณฺฉิ
 อูปฆาตํ น กโรติ ชรํ น อูเปติ
 นาม. ปเวทยนฺตีติ เอวํ สนฺโต
 พุทฺธาทโย สพฺภิ ปณฺฑิตฺเตหิ สทฺธิ
 กถนฺตีติ อตฺถโก.

๑๕๑. “ราชรททิงฺดงามอย่างดี ยังเก่า
 คร่ำคร่าได้แล อนึ่ง ถึงร่างกาย
 ก็ย่อมเข้าถึงความแก่, ธรรมของ
 สัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมไม่เข้าถึง
 ความคร่ำคร่า, สัตบุรุษทั้งหลาย
 ย่อมสนทนากับเหล่าสัตบุรุษ”.

ศัพท์ว่า หเว ในพระคาถานั้น
 เป็นนิบาต. คำว่า งดงามอย่างนี้ ความว่า
 รททั้งหลาย แม้ของพระราชาทั้งหลาย
 ทิงดงามอย่างดี ด้วยแก้ว ๗ ประการ
 และด้วยเครื่องประดับรท ชนิดอื่น ๆ ยัง
 เก่าคร่ำคร่าได้. คำว่า แม้ร่างกาย
 ความว่า ไม่จำเพาะรทอย่างเดียว, ถึง
 ร่างกายที่ดูแลแล้ว อย่างดีนี้ ก็ย่อมถึง
 ความเสื่อมมีความเป็นผู้มีฟันหักเป็นต้น
 ชื่อว่า เข้าถึงความแก่. คำว่า ของ
 สัตบุรุษทั้งหลาย ความว่า แต่โลกุตฺร-
 ธรรม ๕ ประการของสัตบุรุษทั้งหลาย
 มีพระพุทฺธเจ้าเป็นต้น เท่านั้น ย่อม
 ไม่ทำการกระทบกระทั่งอะไร ๆ ชื่อว่า
 ย่อมไม่เข้าถึงความคร่ำคร่า. คำว่า
 ย่อมสนทนา ความว่า สัตบุรุษทั้งหลาย

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ย่อมสนทนากับ
พวกสัตบุรุษ คือ พวกบัณฑิตอย่างนี้.

เทศनावसानะ พหู โสตาปัตติ-
ผลาทินี ปาปุณีสูติ.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็น
จำนวนมาก บรรลุคุณวิเศษมีโสตาปัตติ-
ผลเป็นต้นแล.

มัลลิกาเทวีวตถุ ฌฎจ.

เรื่องพระนางมัลลิกาเทวีที่ ๖ จบ.

๗. โลพูทัยิตุเถรวตถุ

๑๕๒. อปฺปสฺสฺสตายํ ปุริโส
 พลีพทฺโทว ชีรติ
 มํसानิ ตสฺส วทฺตฺตฺนติ
 ปณฺณา ตสฺส น วทฺตฺตฺติ.

๗. เรื่องพระโลพูทัยิเถระ

๑๕๒. บุรุษผู้สดับฟังมาน้อยนี้ ย่อมแก่ไป
 เหมือนวัวถึก เนื้อของเขาย่อมเจริญ
 ปัญญาของเขาหาเจริญไม่.

๗. โลพูทายิตฺถะวตฺตฺถุ

อุปฺปสุตฺตํ ปุริโสติ อิมํ
 ฌมฺมเทสนํ สุตฺตา เขตฺตวเน วิหรนฺโต
 โลพูทายิตฺถเระ อารพฺภ กถเสสิ.

โส กิร มงฺคัลํ กโรนฺตํ
 เคนฺหิ คนฺตฺวา “ติโรกฺขฺเตสฺสุ
 ตฺถฺจฺนฺตฺติ”ติ อาทินา นยฺเน อวมงฺคัลํ
 กถเสสิ, อวมงฺคัลํ กโรนฺตํ เคนฺหิ
 คนฺตฺวา ตฺติโรกฺขฺทาทิสฺสุ กถเตพฺเพสฺสุ,
 “ทานญจ ฌมฺมจริยา จา”ติอาทินา
 นยฺเน มงฺคลคาคา วา “ยงฺกิญฺจ
 วิตุตฺติ อิท วา หุริ วา”ติ
 รตนฺตฺตฺติ กถเสสิ. เอวํ เตสฺสุ เตสฺสุ
 จาเนสฺสุ “อญฺจ กถเสสฺสามิ”ติ อญฺจ
 กถเนโตปิ “อญฺจ กถเมสิ”ติ น
 ชานาติ.

ภิกฺขุ ตสฺส กถํ สุตฺวา สตฺถุ
 อโรเจสฺสุ “ภนฺเต โลพูทายี
 มงฺคลามงฺคลญฺจาเนสฺสุ อญฺจสฺมี

๗. เรื่องพระโลพูทายีเถระ

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภพระโลพูทายีเถระ
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า บุรุษนี้สดับฟัง
 มาน้อย เป็นต้น.

ได้ยินว่า พระโลพูทายีเถระนั้น
 ไปเรียนเหล่าชนผู้ทำการมงคลแล้ว สวด
 อวมงคลโดยนัยมีอาทิว่า “พวกเปรต
 พากันมาเยือนอยู่นอกฝาเรือน”, ไปเรียน
 เหล่าชนผู้ทำอวมงคล เมื่อตนควรสวด
 ตฺติโรกฺขฺทาสฺตฺตร เป็นต้น ก็กลับไปสวด
 มงฺคลคาคา โดยนัยมีอาทิว่า “ทานและ
 การประพฤตินิยม” หรือสวดรัตนสูตร
 เป็นต้นว่า “ทรัพย์เครื่องปลื้มใจ อยางใด
 อยางหนึ่ง มีอยู่ในภพนี้ หรือภพหน้า”.
 เธอคิดว่า “เราจักสวดสูตรหนึ่ง”
 แม้สวดอีกสูตรหนึ่งอยู่ในที่นั้น ๆ อยางนี้
 ก็หารู้ไม่ว่า “เรากำลังสวดอีกสูตรหนึ่ง
 อยู่”.

ภิกษุทั้งหลายฟังคำของท่านแล้ว กราบ-
 ทูลแด่พระศาสดาว่า “พระเจ้าข้า
 พระโลพูทายี เมื่อตนควรสวดสูตรหนึ่ง

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กถेतพุเพ, อญฺญเมว กถेतี”ติ.

สตถุตา “น ภิกฺขเว อิทาเนวส
เอวํ กถესิ. ปุพฺเพปิ อญฺญสมิ
กถेतพุเพ อญฺญเมว กถესิ”ติ วตฺวา
เตหิ ยาจิโต อตีตํ อหาริ

อตีเต พาราณสียํ อคฺคิทตฺตสฺส
นาม พฺราหฺมณสฺส ปุตฺโต
โสमतตฺตกฺมาโร นาม ราชานํ
อุปฏฺฐหิ. โส ตสฺส ปิโย อโหสิ
มนาโป. พฺราหฺมโณ ปน กสิกรมฺ
นิสฺสาย ชีวติ. ตสฺส เทว
โคณา อหฺสุ. เตสุ เอโก มโต.
พฺราหฺมโณ ปุตฺตํ อห “ตาท
โสमतตฺต ราชานเมว ยาจิตฺวา เอกํ
โคณํ อหารา”ติ.

โสमतตฺโต “สจฺहां โคณํ ราชานํ
ยาจิสฺสามิ, ลหฺภาโว เม
ปญฺญาบิสิสฺสตี”ติ จินฺเตตฺวา “ตฺมุหเยว
ตาท ราชานํ ยาจถา”ติ วตฺวา

ในสถานที่ทำการมงคลและอวมงคล กลับ
สวดอีกสูตรหนึ่ง”.

พระศาสดา ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
โลพูทายี สวดอย่างนี้เฉพาะในบัดนี้เท่า-
นั้น ก็หาไม่, แม้ในกาลก่อน เมื่อตน
ควรสวดสูตรหนึ่ง ก็กลับสวดเสียอีก
สูตรหนึ่งเหมือนกัน” อันภิกษุทั้งหลาย
ทูลอ้อนวอนแล้ว ทรงนำอดีตนิทานมาว่า

ในอดีตกาล ในเมืองพาราณสี
บุตรของพราหมณ์อัคคิทัตชื่อว่า โสมทัต-
กุมาร ได้บารุงพระราชาแล้ว. เธอได้
เป็นที่โปรดปรานและพอพระราชหฤทัย
ของพระราชาพระองค์นั้น. ส่วน
พราหมณ์อาศัยการทำนาเลี้ยงชีพ. เขา
มีวัว ๒ ตัว. ใน ๒ วันนั้น ตัวหนึ่ง
ตายเสียแล้ว. พราหมณ์กล่าวกับบุตรว่า
“พ่อโสมทัต เจ้าจงทูลขอพระราชา นำ
วัวมาตัวหนึ่ง”.

โสมทัตคิดว่า “ถ้าเราทูลขอวัวกับพระ-
ราชา, ก็จักปรากฏว่าเราเป็นคนใจเร็ว”.
จึงกล่าวว่า “พ่อ ท่านนั้นแหละ จง
ทูลขอกะพระราชา”, เมื่อพราหมณ์

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“เตนหิ ตาต มํ คเหตฺวา ยาหิ”ติ
 วุตฺเต, จินฺเตสิ “อัยํ พุราหมฺโน
 มนุทปญฺเอย “อภิกุทมา ปฏิกุทมา”ติ
 วจนมตฺตํปิ น ชานาติ, อญฺญสฺมิ
 วตฺตพฺเพ, อญฺญเมว วทติ,
 สิคุขาเปตฺวา ตํ เนสฺสามิ”ติ.

กล่าวว่า “พ่อ ถ้าเช่นนั้น เจ้าจงพา
 เราไปเถิด”, จึงคิดว่า “พราหมณ์นี้
 มีปัญญาน้อย ย่อมไม่รู้จักแม่เพียงคำว่า
 ‘จงก้าวไปข้างหน้า, จงถอยกลับหลัง’,
 เมื่อตนควรกล่าวคำอื่น ก็กลับกล่าว
 คำอื่นเสีย เราให้ท่านศึกษาแล้ว จึง
 จักนำท่านไป”.

โส ตํ อาทาย วีรณตฺตมฺภกํ
 นาม สฺसानํ คนฺตฺวา ตินฺทลาเป
 พนฺธิตฺวา “อัยํ ราชา, อัยํ
 อูปรราชา, อัยํ เสนาปติ นามา”ติ
 กตฺวา ปฏิปาฏิยา ปิตุ ทสฺเสตฺวา
 “ตฺตฺเมหิ ราชกฺลํ คนฺตฺวา เอวํ
 อภิกุทमितฺตพฺพํ เอวํ ปฏิกุทमितฺตพฺพํ, เอวํ
 นาม ราชา วตฺตพฺโพ, เอวํ
 อูปรราชา ราชานํ อูปรสงฺกมิตฺวา
 “ชยตฺตฺ มหารราชา”ติ เอวํ กเถตฺวา
 อิมํ คาถํ วตฺวา โคนฺโณ ยาจถา”ติ
 คาถํ อุกฺคณฺหาเปสิ

เขาพาพราหมณ์นั้นไปป่าช้าชื่อวีรณต-
 ตัมภกะ แล้วผูกฟ่อนหญ้า ทำสมมติว่า
 “ฟ่อนหญ้านี้ คือพระราชา, นี้คืออุปราช
 นี้คือเสนาบดี” แสดงแก่บิดาตามลำดับ
 แล้ว จึงชี้แจงว่า “ท่านไปราชตระกูล
 ควรก้าวไปข้างหน้าอย่างนี้ ควรถอยหลัง
 อย่างนี้, ควรกราบบังคมทูลพระราชา
 อย่างนี้, ควรกราบทูลอุปราชอย่างนี้,
 ท่านเข้าไปเฝ้าพระราชาแล้ว ต้องถวาย
 ชัยมงคลอย่างนี้ว่า “ขอเดชะใต้ฝ่าละออง
 ธূলีพระบาทปกเกล้า ฯ ขอพระองค์
 จงทรงช้านะเถิด” ว่าคาถานี้แล้ว ทูลขอ
 พระราชทานวัวเถิด”, จึงให้บิดาเรียน
 คาถาว่า

“เทว เม โคนา มหาราช,
 เยหิ เขตฺติ กสาม เส,

“ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธূলีพระบาทปก-
 เก้า ฯ ข้าพระองค์มีวัว ๒ ตัว,

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เตสุ เอโก มโต เทว,
หุติยํ เทหิ ขตุติยา”ติ.

โสปี สํวจฺจรมตฺเตน ตํ คาทํ
ปคฺคณํ กตฺวา ปคฺคณภาวํ ปุตฺตสฺส
อาโรเจตฺวา “เตนหิ ตาต กิณฺณจิทฺเทว
ปณฺณาการํ อาทาย อาคจฺจน, อหํ
ปุริมตฺรํ คนฺตฺวา รณฺโณ สนฺติเก
จสฺสามิ”ติ วุตฺเต, “สาธฺมฺ ตาตา”ติ
ปณฺณาการํ คเหตฺวา โสเมทตฺตสฺส
रणฺโณ สนฺติเก จิตฺกาเล
อุสฺสาหปฺปตฺโต ราชกฺุลํ คนฺตฺวา
रणฺณา ตฺถุจฺจิตฺเตน กตฺตปฺปฏิสมฺโมทโน
“ตาต จิรฺสฺสํ วต อาคตฺตฺถ,
อิทฺมาสนํ, นิสฺสิทิตฺวา วทถ, เยน
อตฺโต”ติ วุตฺเต, อิมํ คาทมาห

“เทว เม โคณา มหาราช,
เยหิ เขตฺตํ กสาม เส
เตสุ เอโก มโต เทว,
หุติยํ คณฺห ขตุติยา”ติ.

ในว ๒ ตัว ที่ข้าพระองค์ใช้ไถนา
ตัวหนึ่งตายเสียแล้ว พระเจ้าข้า,
ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปก-
เกล้า ฯ ขอพระองค์จงโปรด
พระราชทานวัวตัวที่ ๒ เกิด”.

ฝ่ายพราหมณ์นั้น ท่องคาถานั้น
จนคล่อง ใช้เวลาประมาณ ๑ ปี จึงบอก
บุตรว่า ตนท่องคาถาคล่องแล้ว, เมื่อ
บุตรกล่าวว่า “พ่อ ถ้าเช่นนั้น ท่าน
จงนำเอาเครื่องบรรณาการเล็กน้อยมา
เกิด, ผมล่วงหน้าไปก่อนแล้วจักยื่นใกล้
พระราชา” จึงรับว่า “ดีละพ่อ” แล้ว
ถือเอาเครื่องบรรณาการไป ถึงความ
อุตสาหะในเวลาโสมทตฺยยื่นใกล้พระราชา
ไปราชตระกูล มีปฏิสันถารอันพระราชา
ทรงพอพระทัย ทรงทำแล้ว, เมื่อ
พระราชาตรัสถามว่า “พ่อ ท่านมานาน
แล้วหรือ นีที่นั้ง, ท่านจงนั้งแล้วบอก
สิ่งที่ต้องการเกิด” จึงท่องคาถานี้ว่า

“ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท-
ปกเกล้า ฯ ข้าพระองค์มีวัว ๒ ตัว,
ในว ๒ ตัวที่ข้าพระองค์ใช้ไถนา
ตัวหนึ่ง ตายเสียแล้ว พระเจ้าข้า,

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ขอเดชะ ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท-
ปกเกล้า ฯ ขอพระองค์จงโปรด
รับว่าตัวที่ ๒ ไปเกิด”.

รณณา “กี วเทสิ, ตาต,
ปุ่นเทว กเถฮี”ติ วุตเตปิ, โสปี
ตเมว คาถมาห.

แม้เมื่อพระราชาตรัสถามว่า “พ่อ
ท่านพูดอะไร จงพูดใหม่อีก, แม้พราหมณ์
นั้น ก็กล่าวคาถานั้นนั่นแหละ.

ราชา เตน วิรุชฌิตวา กถิตภาว
ณตวา สิตํ กตวา “โสมทตต
ตุมหากํ เกเห พหู มณฺเฎ
โคณา”ติ วตวา “ตุเมหิ ทินฺนา
พหู ภวิสฺสนฺติ เทวา”ติ วุตเต
โพธิสฺตตสฺส ตฺสิตฺตวา พฺรหฺมณฺสฺส
โสฬส โคณเ อลงฺการภณฺฑกํ
นิวาสนคามณฺจสฺส พฺรหฺมเทยฺยํ ทตฺวา
มหนฺเตน ยเสน พฺรหฺมณฺ อโยเชสิ.

พระราชาทรงทราบว่าพราหมณ์นั้นท่อง
คาถาผิด ทรงยิ้มแล้วตรัสว่า “โสมทต
ว้วในเรือนของพวกเจ้า เห็นจะมีมาก
ซินะ”, เมื่อโสมทตกราบทูลว่า “พระ-
องค์พระราชทานแล้ว จักมีมากพระเจ้า-
ข้า” ทรงโปรดปรานพระโพธิสัตว์แล้ว
พระราชทานวัวแก่พราหมณ์ ๑๖ ตัว
พระราชทานสิ่งของเครื่องประดับ และ
บ้านที่อยู่อาศัยให้แก่พระโพธิสัตว์นั้น เป็น
พรหมไทย ทรงส่งพราหมณ์ไปด้วยยศ
ใหญ่.

สตฺถา อิมํ ธมฺมเทสนํ
อาหริตฺวา “ตทา ราชา อานนฺโท
อโหสิ, พฺรหฺมโณ โลพูทาศี,
โสมทตฺโต อหเมวา”ติ ชาทกํ
สโมธาเนตฺวา “น ภิกฺขเว อิทาเนว

พระศาสดา ครั้นทรงนำพระ-
ธรรมเทศนานั้นมาแล้ว ทรงประชุมชาดก
ว่า “พระราชาในครั้งนั้น เป็นอานนท์,
พราหมณ์ เป็นโลพูทาศี, โสมทต ก็คือ
เรานั้นเอง” แล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุพฺพเพเปส อตฺตโน อปฺปสฺสุตตาย
อณฺณสฺมี วตฺตพฺเพ, อณฺณเมว วทติ,
อปฺปสฺสุตฺปฺริโส หิ พลฺพิทฺทฺธสฺทิสฺโส
นาม โหติ”ติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

๑๕๒. “อปฺปสฺสุตายํ ปฺริโส
พลฺพิทฺทฺโทว ชีรติ
มํसानิ ตสฺส วทฺตฺตฺตฺตฺติ
ปญฺญา ตสฺส น วทฺตฺตฺตฺติ”ติ.

ตตฺถ อปฺปสฺสุตตายนฺติ เอกสฺส
วา ทฺวินฺนํ วา ปญฺณาสกานํ
อกฺวา ปน สุตฺตวคฺคานํ สพฺพนฺติเมน
ปฺริจฺเจเทน เอกกสฺส วา ทฺวินฺนํ
วา สุตฺตนฺตานิ อภาเวน
อปฺปสฺสฺโต อปฺปํ กมฺมฏฺจานํ ปน
อุคฺคเหตฺวา อณฺณชฺนฺโต พหุสฺสฺโต
ว. พลฺพิทฺทฺโทว ชีรติติ ยถา หิ
พลฺพิทฺทฺโท ชีรมาโน วทฺตฺตฺตฺตฺติ เหนว
มาตาปิตุณํ น เสสฺวาตกานํ อตฺถาย
วทฺตฺตฺติ, อถโข นีรตฺตฺกเมว ชีรติ,
เอวเมว อยมฺปิ น อุชฺชฌายวตฺตํ
กโรติ, น อจฺริยวตฺตํ, น

ไม่ใช่ในบัดนี้เท่านั้น, แม้ในครั้งก่อน
โลพูทายนี้ เมื่อควรรสวดสูตรหนึ่ง กลับ
ไปสวดเสียอีกสูตรหนึ่ง เพราะค่าที่ตน
สดับฟังมาน้อย, เพราะว่า บุรุษผู้
สดับฟังมาน้อย ย่อมเป็นเช่นกับวัวถึก”
ตรัสพระคาถานี้ว่า

๑๕๒. “บุรุษผู้สดับฟังมาน้อย ย่อมแก่ไป
เหมือนวัวถึก เนื้อของเขาย่อม
เจริญ ปัญญาของเขาหาเจริญ
ไม่”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้
สดับฟังมาน้อยนี้ ความว่า ชื่อว่า ผู้
สดับฟังมาน้อย เพราะไม่มีหมวดพระสูตร
๕๐ ๑ หมวด หรือ ๒ หมวด ก็หรือว่า
เพราะไม่มีวรรคพระสูตร ๑ วรรค หรือ
๒ วรรค โดยกำหนดอย่างต่ำที่สุด
ทั้งหมด เพราะไม่มีพระสูตร ๑ สูตร
หรือ ๒ สูตร, แต่ผู้เล่าเรียนกรรมฐาน
เล็กน้อยประกอบความเพียรเนื่อง ๆ ก็
จัดว่าเป็นผู้สดับฟังมากได้เหมือนกัน.
คำว่า ย่อมแก่ไป เหมือนวัวถึก ความว่า
เหมือนอย่างว่า ชนผู้สดับฟังมาน้อยแม้
นี้ ไม่ทำอุปัชฌายวัตร, ไม่ทำอาจารย์วัตร,

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อากนฺตฺกาวตฺตาทินี, น ภาวนามตฺตมฺปิ
 อนุยฺยชฺติ, นีรตฺตกเมว ชีรติ.
 มंसานิ ตสฺส วทฺตมฺหิตฺติ ยถา
 พลิตฺตทสฺส “ยฺกนงฺคลาทีนึ วหิตฺตุ
 อสมตฺโถ เอโส”ติ อรณฺญเ
 วิสฺสภูจฺจสฺส ตตฺตเวว วิจฺรนฺตสฺส
 ขาทนฺตสฺส ปิวนฺตสฺส มंसานิ
 วทฺตมฺหิตฺติ เอวเมว อิมสฺสาปิ
 อฺปชฺฌายาทีหิ วิสฺสภูจฺจสฺส สํฆิ
 นิสฺสาย จตฺตาริ ปจฺจเย ลภิตฺวา
 อฺทรวีเรจนาทีนึ กตฺวา กายิ
 โปเสนฺตสฺส มंसานิ วทฺตมฺหิตฺติ
 ภูลสรีโร หุตฺวา วิจฺรติ. ปญฺญา
 ตสฺสาติ โลกียโลกุตฺตรา ปนสฺส
 ปญฺญา เอกงฺคฺลิมตฺตปิ น วทฺตมฺหิตฺติ.
 อรณฺญเ ปน กจฺจลตาทินี วิย
 จทฺวารานิ นิสฺสาย ตณฺหาเจว
 นววิธมาโน จ วทฺตมฺหิตฺติ อตฺโถ.

ไม่ทำอากันตฺกวัตรเป็นต้น, ไม่ประกอบ
 เนื่อง ๆ แม้เพียงภาวนา ย่อมแก่ไป
 อย่างไม่มีประโยชน์โดยแท้ เหมือนอย่าง
 วัวถึก เมื่อแก่ คือเติบโตขึ้น จะเติบโต
 ขึ้นเพื่อประโยชน์แก่วัวพ่อและวัวแม่ ก็
 หาไม่ เพื่อประโยชน์แก่หมู่วัว อันเป็น
 ญาติที่เหลือ ก็หาไม่, โดยที่แท้ย่อมแก่
 ไปโดยไม่มีประโยชน์ถ่ายเดียว ฉะนั้น.
 คำว่า เนื้อของเขาย่อมเจริญ ความว่า
 เนื้อของชนผู้สดับฟังมาน้อยแม้นี้ ผู้ซึ่ง
 ถูกบุคคลที่ควรเคารพทั้งหลาย มีพระ-
 อภิชาตย์เป็นต้น ทอดทิ้งเสียแล้ว อาศัย
 สงฆ์ ได้ปัจจัย ๔ จึงทำกิจมีการถ่ายท้อง
 เป็นต้น บำรุงร่างกายอยู่ ย่อมเจริญ
 คือเป็นผู้มีร่างกายอ้วนพีเที่ยวไป เหมือน
 เนื้อของวัวถึก ซึ่งเจ้าของคิดว่า “วัว
 ตัวนี้ ไม่สามารถลากแอกและไถเป็นต้น
 ไปได้ จึงปล่อยไว้ในป่า เทียวเคี้ยวกิน
 ดื่มน้ำอยู่ในป่านั้นนั่นแล ย่อมเจริญขึ้น
 ฉะนั้น. คำว่า ปัญญาของเขา ความว่า
 แต่ปัญญาของเขา ทั้งที่เป็นโลกียะและ
 โลกุตระ แม้เพียงนี้เดียว ก็หาเจริญไม่.
 ส่วนความทะยานอยาก และความถือตัว

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๙ อย่าง ของเขาย่อมเจริญ เพราะอาศัย
ทวารทั้ง ๖ เหมือนกอหญ้า และเถาวัลย์
เป็นต้น งอกงามในป่าฉะนั้น.

เทศนาว่าसानะ มหาชนโน
โสดาปัตติผลาทีนิ ปาปุณิณีติ.

ในเวลาจบเทศนา มหาชน
บรรลुकุณวิเศษ มีโสดาปัตติผลเป็นต้นแล.

โลพูทหายิตุเถรวตถุ สุตตมม.

เรื่องพระโลพูทหายิเถระที่ ๗ จบ.

๘. ปฐมโพธิวัตถุ

๑๕๓. อเนกชาติสังสาร

สนธาวิสสุ อนิพพิส
คหการี คเวสนุโต
ทุกฺขา ชาติ ปุณฺปุณฺ

๑๕๔. คหการก ทิฏฺโฐจสิ

ปุณฺ เกหํ น กาสสิ
สพฺพา เต ผาสฺกา ภคฺคา
คหฺกุฏฺ วิสงฺขตํ
วิสฺขวารคตํ จิตฺตํ
ตณฺหานํ ขยมชฺฌคา.

๘. เรื่องปฐมโพธิกาล

๑๕๓. เราแสวงหานายช่าง ผู้สร้างเรือน
เมื่อไม่พบ ต้องท่องเที่ยวไปสู่สงสาร
เสียหลายชาติ การเกิดบ่อยๆ เป็น
ทุกข์

๑๕๔. แน่ะ นายช่างผู้สร้างเรือน เราพบ
เจ้าแล้ว เจ้าจะสร้างเรือนอีกไม่ได้
เราหักซี่โครงทุกซี่ของเจ้าเสียแล้ว
เรารื้อยอดเรือนเสียแล้ว จิตเข้าถึง
พระนิพพาน อันปราศจากเครื่อง-
ปรุงแต่ง เราได้ถึงธรรมเป็นที่
สิ้นไปแห่งตัณหา.

๘. ปฐมโพธิวัตถุ

อเนกชาติสังสารนฺติ อิมํ
 ฌมฺมเทสนํ สตุฏฺทา โพธิรุกฺขมฺมูลे
 นิสินฺโน อุกานวเสน อุกาเนตฺวา
 อปรภาเค อานนฺทตฺตฺเถเรน ปุญฺโஜ
 กเถสิ.

โส หิ โพธิรุกฺขมฺมูลे นิสินฺโน
 สุริเย อนตฺตถกฺเตเยว, มารพลํ
 วิธมิตฺวา ปจฺมยาเม ปุพฺพเพนิวาส-
 ปฏิจฺฉาทกํ ตมํ ปทาเลตฺวา
 มชฺฌิมยาเม ทิพฺพจกฺขุํ วิโสเชตฺวา
 ปจฺฉิมยาเม สตุฏฺเตสุ การุณฺณตํ
 ปฏิจฺจ ปจฺจยาการเ ฌานํ
 โอตฺวาเรตฺวา ตํ อนฺุโลมปฏฺิโลมวเสน
 สมฺมสนฺโต อรุณฺุคฺคฺมนเวลาย สห
 อจฺฉริเยหิ สมฺมาสมฺโพธิ อภิสฺม-
 พุชฺฌิตฺวา อเนเกหิ พุทฺธสฺตสฺหสฺเสหิ
 อวิชฺหิตํ อุกานํ อุกาเนนฺุโต อีมา
 คากา อภาสิ

๘. เรื่องปฐมโพธิกาล

พระศาสดา ประทับนั่ง ณ
 ควางไม้โพธิ์ ทรงเปล่งอุทานด้วยอำนาจ
 ความเบิกบานพระทัย ต่อมาอันพระ-
 อานนทเถระทูลแล้ว ตรัสพระธรรม-
 เทศนาเห็นว่า **ผู้สงสารเสียหลายชาติ**
 เป็นต้น.

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น
 แล ประทับนั่งที่ควางไม้โพธิ์, เมื่อ
 พระอาทิตย์ ยังไม่อัสดงเลย, ทรงกำจัด
 มารและพวกพ้องได้แล้ว ในยามต้น
 ทรงทำลายความมืด ซึ่งปกปิดบุพเพ-
 นิवासญาณ ในยามอันมีในท่ามกลาง
 ทรงชำระทิพยจักขุให้หมดจด ในยาม
 สุดท้าย ทรงอาศัยความที่พระองค์ทรงมี
 พระกรุณาในเหล่าสัตว์ทรงหยั่งญาณลง
 ในปัจจยการ ทรงพิจารณาปัจจยการ
 การนั้น ด้วยอำนาจอนุโลมและปฏิโลม
 ในเวลาอรุณขึ้น ตรัสรู้พระสัมมา-
 สัมโพธิญาณ พร้อมด้วยอัศจรรย์ทั้งหลาย
 ทรงเปล่งอุทาน ซึ่งพระพุทฺธเจ้าหลาย
 แสนพระองค์ไม่ทรงละแล้ว ได้ตรัส
 พระคาถาเหล่านี้ว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๕๓. “อเนกชาติสังสารี
 สนุชาวิสุส อนิพพิส
 คหการี คเวสนุโต
 ทุกุขา ชาติ ปุณปุณฺนี

๑๕๔. คหการก ทิฏฺฐโฆสิ
 ปุณฺ เคะหํ น กาทสิ
 สพฺพทา เต ผาสุกา ภคฺคา
 คหกุฏฺฏี วิสงฺขตํ
 วิสงฺขารคตํ จิตฺตํ
 ตณฺหณํ ขยมชฺชคคา”ติ.

ตตถ คหการี คเวสนุโตติ อหํ
 อิมสฺส อตฺตภาวสงฺฆาตสฺส เคะหสฺส
 การกํ ตณฺหาวทฺตมกึ คเวสนุโต
 เยน ฌาเณน สกฺกา โส
 ทฺฐจฺจุํ ตสฺส โโพธิฌาณสฺสตฺถาย
 ทีปงฺกรปาทมฺมุเล กตานิหโร เอตฺตกํ
 กาลํ อเนกชาติสังสารี อเนกชาติ-
 สตสฺสสฺสสงฺขยํ อิมํ สังสารวฏฺฏี
 อนิพฺพิสํ ตํ ฌาณํ อวิทุทฺโต
 อลภนฺโตเยว สนุชาวิสุสํ สังสรี
 อปฺราปรํ อหฺวิจฺริณฺติ อตฺถโก. ทุกุขา
 ชาติ ปุณปุณฺนฺนฺติ อิทํ คหการี

๑๕๓. “เราแสวงหานายช่างผู้สร้างเรือน
 เมื่อไม่พบ ต้องท่องเที่ยวไปสู่
 สงสารเสียหลายชาติ การเกิด-
 บ่อย ๆ เป็นทุกข์

๑๕๔. แนะนายช่างผู้สร้างเรือน เราพบ
 เจ้าแล้ว เจ้าจะสร้างเรือนอีก
 ไม่ได้ เราหักซี่โครงทุกซี่ของเจ้า
 เสียแล้ว เรารื้อยอดเรือนเสียแล้ว
 จิตเข้าถึงพระนิพพาน อันปราศ-
 จากเครื่องปรุงแต่ง เราได้ถึง
 ธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
 แสวงหานายช่างผู้สร้างเรือน ความว่า
 เราเมื่อแสวงหาช่างไม้ คือ ตัณหา
 ผู้สร้าง เรือน กล่าวคือ ร่างกายนี้ มี
 อภินิหารทำไว้แล้ว แทบพระบาทแห่ง
 พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ที่บังกร
 เพื่อต้องการพระญาณอันเป็นเหตุสามารถ
 เห็นนายช่างนั้นได้ คือพระโพธิญาณ
 เมื่อไม่พบ คือไม่ประสบ ได้แก่ไม่ได้
 พระโพธิญาณนั้น จึงท่องเที่ยวไป คือ
 ร่อนเร่ไป ได้แก่เที่ยวไป ๆ มา ๆ สูญ
 สงสารเสียหลายชาติ คือสูญสังสารวัฏนี้

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คเวสนสุส การณวณฺ. ยสฺมา
ชราพฺยาธิมรณมิสฺสตาย ชาติ นามเสา
ปฺนปฺปฺนํ อุปฺคนฺตุํ ทุกฺขา, น
จฺ สา ชาติ ตสฺมี อภิฏฺเจ,
นิวตฺตติ, ตสฺมา ตํ คเวสนฺโต
สนฺธาวิสฺสนฺติ อตฺถโถ.

นับได้หลายแสนชาติตลอดกาลมีประมาณ
เท่านี้. คำว่า การเกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์นี้
เป็นคำกล่าวมุ่งถึงเหตุแห่งการแสวงหา
นายช่างผู้สร้างเรือน. เพราะขึ้นชื่อว่า
การเกิดนั้น คือการเข้าถึงบ่อย ๆ ชื่อว่า
เป็นทุกข์ เพราะระคนด้วยความแก่
ความเจ็บป่วย และความตาย, และ
การเกิดนั้น เมื่อไม่มีใครเห็นนายช่างผู้
สร้างเรือนนั้น ก็จะไม่กลับ ฉะนั้น
เราเมื่อแสวงหานายช่างผู้สร้างเรือนนั้น
จึงได้ท่องเที่ยวไป.

ทิจฺจโงสฺสิตฺติ สพฺพพญฺญตฺตญาณํ ปฏฺิ-
วิชฺฌนฺเตเนว มยา อิทานิ ทิจฺจโง
อสิ. ปฺน เกหนฺติ ปฺน อิมสฺมี
สํสํวณฺเณ อตฺตภาวสงฺขาทํ มม
เคหํ น กาสฺสิ. สพฺพา เต
ผาสฺสุกา ภคฺคาคติ ตว สพฺพา
อวเสสา กิเลสผาสฺสุกา มยา ภคฺคา.
คหณฺภูํ วิสงฺขตฺตฺติ อิมสฺส ตยา กตฺตฺส
อตฺตภาวคหสฺส อวิชฺชาสงฺขาทํ
กณฺเณกมณฺฑลํปี มยา วิทฺธํสฺสิตํ.

คำว่า เราพบเจ้าแล้ว ความว่า เรา
เมื่อตรัสรู้พระสัมพัญญุตญาณเท่านั้น
จึงพบเจ้าแล้ว ในบัดนี้. คำว่า ซึ่งเรือน
อีก ความว่า เจ้าจักสร้างเรือนของเรา
กล่าวคือร่างกาย ในสังสารวัฏนี้ อีก
ไม่ได้. คำว่า เราหักซี่โครงทุกซี่ของ
เจ้าเสียแล้ว ความว่า เราหักซี่โครงคือ
กิเลสที่เหลือทั้งหมดของเจ้าเสียแล้ว. คำว่า
เรารื้อยอดเรือนเสียแล้ว ความว่า เรา
รื้อแม้มณฑลช่อฟ้า กล่าวคืออวิชชา
แห่งเรือนคือร่างกาย ที่เจ้าสร้างนี้เสีย
แล้ว.

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วิสงขารคตํ จิตตุนุติ อิทานิ มม
 จิตตํ วิสงขารํ นิพพานํ อารมมณ-
 กรณวเสน คตํ อนุปริวิจฺจํ. ตณฺหณํ
 ขยมชฺฌคาคิ ตณฺหณํ ขยสงฺขาตํ
 อรหตฺตํ อธิคโตสฺมีติ อตฺโต.

คำว่า จิตเข้าถึงนิพพาน อันปราศจาก
 เครื่องปรุงแต่งแล้ว ความว่า บัดนี้
 จิตของเรา ถึงแล้ว คือเข้าไปถึงนิพพาน
 อันปราศจากสังขาร ด้วยอำนาจทำให้
 เป็นอารมณ์. คำว่า เราได้บรรลุถึง
 ธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา ความว่า
 เราได้บรรลุพระอรหัต กล่าวคือ ธรรม
 เป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา.

ปฐมโพธิวตฺถุ อฏฺฐมํ.

เรื่องปฐมโพธิกาลที่ ๘ จบ.

๕. มหาชนเสฏฐิปุตุตวตตุ

๑๕๕. อจริตวา พุรหมจริยั
อลทุธา โยพุพเน ฐนั
ชิณฺณโกญจาว ฌายนฺติ
ชีณมจฺเฉว ปลฺลเส

๑๕๖. อจริตวา พุรหมจริยั
อลทุธา โยพุพเน ฐนั
เสนฺติ จาปาติชีณาว
ปุราณานิ อนุตฺตุนั.

๕. เรื่องบุตรเศรษฐี ผู้มีทรัพย์มาก

๑๕๕. พวกคนโง่เขลา ไม่ประพฤติ
พรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในวัยหนุ่ม
วัยสาว ย่อมชบเซา เหมือนนก-
กระเรียนแก่ ชบเซาอยู่ในเปือกตม
ที่หมดปลาแล้ว ฉะนั้น

๑๕๖. พวกคนโง่เขลา ไม่ประพฤติพรหม-
จรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในวัยหนุ่มวัยสาว
ย่อมนอนทอดอาลัยถึงทรัพย์สมบัติ-
เก่า เหมือนลูกศรที่หลุดไปจาก
แฉ่ง ฉะนั้น.

๕. มหาชนเสฏฐิปุตุตถ

อจริตวา พุรหุมจริยนติ อิมั
 ฐมมเทสนัน สตุถา อสิปตเน มิคทาเย
 วิหรนุโต มหาชนเสฏฐิปุตุตถ อารพุก
 กเถสิ.

โส กิร พาราณสิยั อสีติ-
 โภฏวิภเว กุเล นิพพตติ. อถสสุ
 มาตาปิตโร จินุเตสุ “อมุหากัง กุเล
 มหาโภคกขนุโร, ตัง ปุตุตสสุ โน
 หตุเถ จเปตวา ยถาสุขัง ปริโภคัง
 กริสสาม, อญเณน กมฺเมน กิจจัน
 นตุถิ”ติ. เต ตัง นจจคิตวาทิตมตฺตเมว
 สิग्ขาเปสุ. ตสฺมีเยว นคเร อญฺณสฺมี
 อสีติโภฏวิภเว กุเล เอกา ธิตา
 นิพพตติ. ตสฺสา มาตาปิตโร ตเถว
 จินุเตตวา ตัง นจจคิตวาทิตมตฺตเมว
 สิग्ขาเปสุ.

๕. เรื่องบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในป่า
 อสิปตนมฤคทายวัน ทรงปรารภบุตร
 เศรษฐีผู้มีทรัพย์มาก ตรัสพระธรรม-
 เทศนานี้ว่า คนโง่เขลา ไม่ประพฤติ
 พรหมจรรย์ เป็นต้น.

ได้สดับมาว่า บุตรเศรษฐีนั้น
 บังเกิดในตระกูลซึ่งมีทรัพย์สมบัตินับได้
 ๘๐ โภฏ ในเมืองพาราณสี. ที่นั่น บิดา
 และมารดาของเขา คิดกันว่า “ใน
 ตระกูลของพวกเรา มีกองโภคะมากมาย;
 พวกเราจักมอบกองโภคะนั้นไว้ในมือบุตร
 ของเราแล้ว ทำให้ใช้สอยอย่างสบาย,
 ไม่ต้องมีกิจด้วยการงานอย่างอื่น”.
 พวกเขาจึงให้บุตรนั้นศึกษาเพียงการ
 ฟ้อนรำขับร้องและการประโคมเท่านั้น.
 ธิดาคนหนึ่งบังเกิดในตระกูล ซึ่งมี
 ทรัพย์สมบัตินับได้ ๘๐ โภฏอีกตระกูลหนึ่ง
 ในเมืองนี้เหมือนกัน. บิดาและมารดา
 ของนาง ก็คิดเช่นนั้นเหมือนกัน แล้วให้
 เธอศึกษาเพียงการฟ้อนรำ ขับร้อง และ
 การประโคมเท่านั้น.

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เตสํ วายุปตฺตตานํ อาวาหริวาโห
 อโหสิ. อถ เหนสํ อปรภาเค
 มาตาปิตโร กาลมกํสุ. เทวอสีติ
 โกฏิธนํ เอกสุมิเยว เคเห อโหสิ.
 เสฏฺฐิปุตุโต ทิวสสุส ติกุขตฺตํ
 รณฺโณ อุกฺกุจฺจํ คจฺจติ. อถ
 ตสฺมี นคเร ชฺชุตฺตา จินฺตฺเตสุ
 “สจายํ เสฏฺฐิปุตุโต สุราโสณฺโท
 ภวิสฺสติ, อมฺหากํ ผาสุกํ ภวิสฺสติ,
 อุกฺกณฺหาเปม นํ สุราโสณฺทภาวน”ติ.
 เต สุรํ อาทาย ขชฺชมฺเส เจว
 โลณสกุขฺรา จ ทุสฺสนฺเต พนฺธิตฺวา
 มฺลกกนฺเท คเหตุวา ว ตสฺส
 ราชกุโลโต อากจฺจนฺตสฺส มคฺคํ
 โอลอยมานา นิสฺสิทฺวา ตํ อากจฺจนฺตํ
 ทิสฺวา สุรํ ปิวิตฺวา โลณสกุขฺรํ
 มุขํ ขิปิตฺวา มฺลกกนฺทํ ทํสิตฺวา
 “วสุสฺสตํ ชิว สามิ เสฏฺฐิปุตุต,
 มยํ ตํ นิสฺสาย ขาทนฺปิวนสมตฺถา
 ภเวยฺยามา”ติ อาหํสุ.

โส เตสํ วจนํ สุตฺวา ปจฺจโต
 อากจฺจนฺตํ จุฬุปฺกุจฺจํ ปุจฺจติ “กิ
 เอเต ปิวนฺตี”ติ. “เอกํ ปานกํ

เมื่อพวกเขาทั้ง ๒ คนเจริญวัย จึงได้มี
 อาวาหะและวิวาหมงคลกัน. ต่อมา
 ภายหลัง บิดาและมารดาของเขาทั้ง ๒
 ก็ถึงแก่กรรม. ทรัพย์สมบัติ ๑๖๐ โกฏิ
 ก็ได้รวมอยู่ในเรือนเดียวกันนั่นเอง.
 บุตรเศรษฐี ไปที่บารุงพระราชวัง
 ๓ ครั้ง. ที่นั่น พวกนักเลงในเมืองนั้น
 คิดกันว่า “ถ้าบุตรเศรษฐีนี้ เป็น
 นักเลงเหล่า, พวกเราก็จักมีความสำราญ.
 พวกเราจะให้เขาฝึกความเป็นนักเลง-
 เหล่า”. พวกเขาจึงถือเหล่า ผูกเนื้อ
 สำหรับแก้ม และก้อนเกลือไว้ที่ชายพก
 ถือหัวผักกาด นั่งมองดูทางของบุตรเศรษฐี
 ซึ่งกำลังเดินมาจากราชตระกูล เห็นบุตร
 เศรษฐีนั้น กำลังเดินมา จึงตีมีเหล่าแล้ว
 ใส่ก้อนเกลือเข้าในปาก กัดกินหัวผักกาด
 แล้ว พวกนั้นกล่าวว่า “นาย บุตรเศรษฐี
 ขของท่านจงเป็นอยู่ ๑๐๐ ปี เกิด, พวกเรา
 อาศัยท่าน จึงสามารถกินและตีมีได้”.

เขาฟังค่านักเลงเหล่านั้นแล้ว ตามคนใช้
 ซึ่งกำลังเดินมาข้างหลังว่า “นักเลง
 เหล่านั้น กำลังตีมีอะไร”. คนใช้

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สามิ”ติ. “ก็ นาม ปน เอตนุ”ติ. ตอบว่า “น้ำชนิดหนึ่ง ครอบนาย”.
บุตรเศรษฐี ถามว่า “น้ำนั้น เป็น
อย่างไร?”.

“สามิ อิมสมิ ชิวโลกะ อิมินา สทิส
ปาดพพยุตตกั นาม นตติ”ติ. โส
“เอวั สนุเต, มยาปิ ปาตุ วฏฏตี”ติ
โถกั โถกั อหฺราเปตฺวา ปิวติ.
อถสฺส น จิเรเนว เต รุตฺตา
ปิวนภาวํ ฌตฺวา ตํ ปริวารยิสฺสุ.
คจฺจนฺเต กาลเ ปริวารโ มห
อโหสิ.

คนใช้ตอบว่า “นาย ชื่นชื่อน้ำที่
ควรดื่ม เช่นกับน้ำนี้ ไม่มีในโลกที่เป็น
อยู่นี้”. เขาพูดว่า “เมื่อเป็นเช่นนั้น
แม้เราก็ควรดื่ม” แล้วให้นำมาดื่ม
นิดหน่อย. ต่อมาไม่นานนัก พวกนักเลง
ทราบว่าเขาดื่มเหล้า ก็พากันแวดล้อม
เขา. เมื่อเวลาผ่านไป เขาได้มีบริวาร
มากมาย.

โส สเตนปิ สตทฺวเณปิ สุรั
อหฺราเปตฺวา ปิวนุโต อํกุกเมน
นีสิทนฺนุจํานาทิสฺสุ กหาปนฺราสี
จเปตฺวา สุรั ปิวนุโต “อิมินา
มาลา อหฺรถ, อิมินา คนฺธ,
อัย ชฺูเต ฉะโก, อัย นจฺเจ,
อัย คีเต, อัย วาทิเต, อิมสฺส
สทฺสสันํ เทถ อิมสฺส เทว
สทฺสสันํ”ติ เอวั วิกุทฺรินุโต น
จิรสฺเสว อตฺตโน สนฺตกั
อสีติโกฏฺฐนํ เขเปตฺวา “ชึณํ เต
สามิ ธนฺนุ”ติ วุตฺเต “ก็ ภริยาย

เศรษฐีบุตรนั้น ให้นำเหล้ามาด้วยทรัพย์
๑๐๐ บ้าง ๒๐๐ บ้าง ดื่มอยู่ ตั้งกอง
กหาปณะไว้ในสถานที่นั่งเป็นต้น โดย
ลำดับ ดื่มเหล้าอยู่ กล่าวว่ “พวกท่าน
จงนำดอกไม้มาด้วยกหาปณะนี้, จงนำ
ของหอมมาด้วยกหาปณะนี้, ผู้นี้ฉลาด
ในการเล่นสกา, ผู้นี้ฉลาดในการฟ้อนรำ,
ผู้นี้ฉลาดในการขับร้อง, ผู้นี้ฉลาดใน
การประโคม, พวกท่านจงให้ทรัพย์แก่
ผู้นี้ ๑,๐๐๐ จงให้แก่ผู้นี้ ๒,๐๐๐”
เมื่อใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายอย่างนี้ ไม่นานนัก
ก็ใช้จ่ายทรัพย์ส่วนของตนหมดไปถึง ๘๐

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เม สนุดกั นตฤตี”ติ. “อตฤติ สามี”ติ.
 “เตนหิ ตัง อหารธา”ติ. ตังปิ
 ตเถว เขเปตฺวา อนุปุพฺเพน เขตฺต-
 อารามุชฺฌานโยคฺคาทิกังปิ อนุตฺมโส
 ภาชนภณฺฑทังปิ อตฺถรณปาฐรณนีสีนหังปิ
 สพฺพํ อตฺตโน สนุดกั วิภูกิณิตฺวา
 ขาที.

อถสฺส มหุลลกกกาลเยว ปรีหีนโภคสฺส
 อตฺตโน เคน วิภูกิณิตฺวา คหิตเคหา
 นีหริสฺสุ. โส ภริยํ อาทาย ปฺรชนสฺส
 เกหภิตฺตี นิสฺสาย วสนฺโต กपालขณฺฑํ
 อาทาย ภิกฺขาย จริตฺวา ชนสฺส
 อฺจุฉิฏฺฐจกภตฺตํ ภูณฺชิตุํ อารภี.

อถ นํ เอกทิวสํ อาสนสาลาย
 ทฺวาเร จตฺวา ทหรสามเณเรหิ
 ทียมานํ อฺจุฉิฏฺฐโภชนํ ปฏิกุคฺคณฺหนตฺ
 ทิสฺวา สตฺถา สิตํ ปาตฺวา กาสี.

โกฏี, เมื่อเหรียญบอก “นาย
 ทรัพย์ของท่านหมดแล้ว” จึงถามว่า
 “ทรัพย์ส่วนที่เป็นของภรรยาของเรา
 ไม่มีหรือ?” เหรียญบอก “มีอยู่
 นาย”. เขาบอกว่า “ถ้าเช่นนั้น พวกท่าน
 จงนำทรัพย์นั้นมา”. เขาได้ใช้ทรัพย์นั้น
 ให้หมดไปอย่างนั้นเหมือนกัน แล้วจึง
 ขายสิ่งของของตนทั้งหมด คือ นา
 สวนดอกไม้ สวนผลไม้ และยานพาหนะ
 เป็นต้นบ้าง โดยที่สุดแม้ภาชนะเครื่อง
 ใช้สอย เครื่องลาด ผ้าห่ม และผ้าปูนั้ง
 บ้าง โดยลำดับ แล้วเที่ยวกิน.

ต่อมา ในเวลาที่เขาแก่ตัวลง ชนทั้ง-
 หลายขับไล่เขาออกจากเรือนที่เขา ผู้
 หมดทรัพย์สมบัติแล้ว ขายเรือนของตน
 แต่ยังอาศัยอยู่. บุตรเศรษฐีนั้น พา
 ภรรยาไปอาศัยฝาเรือนของชนอื่นอยู่ ถือ
 เศษกระเบื้อง เที่ยวขอทานเริ่มที่จะกิน
 ของเหลือเดนของชนแล้ว.

ต่อมาวันหนึ่ง พระศาสดาทอดพระ-
 เนตรเห็นเขา ยืนที่ประตูโรงฉัน รับของ
 เหลือเดน ซึ่งภิกษุหนุ่มและสามเณรให้
 จึงได้ทรงทำการแยมให้ปรากฏ. ที่นั้น

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อก นัน อานนทตเถโร สิตการณํ
 ปุจฺฉิ. สตุถา สิตการณํ กถนุโต
 “ปสุสานนุท อิมํ มหาชนเสฏฺฐิปุตุตํ
 อิมสฺมีเยว นคเร เทวอสีติโกฏิธนํ
 เขเปตฺวา ภริยํ อาทาย ภิกฺขุทาย
 จรนฺตํ, สเจ หิ อยํ ปจฺมวเย
 โภเค อเขเปตฺวา กมฺมฺนฺเต ปโยชิสฺส,
 อิมสฺมี นคเร อคฺคเสฏฺฐิ อภวิสฺส,
 สเจ ปน นิกฺขมิตฺวา ปพฺพชิสฺส
 อรหฺตํ ปาปุณฺนิสฺส ภริยาปิสฺส
 อนาคามิผลํ ปติฏฺฐหิสฺส, สเจ
 มชฺฉิมวเย โภเค อเขเปตฺวา กมฺมฺนฺเต
 ปโยชิสฺส, ทุตฺติยเสฏฺฐิ อภวิสฺส,
 นิกฺขมิตฺวา ปพฺพชฺชนฺโต อนาคามิ
 อภวิสฺส, ภริยาปิสฺส สกทาคามิผลํ
 ปติฏฺฐหิสฺส, สเจ ปจฺฉิมวเย โภเค
 อเขเปตฺวา กมฺมฺนฺเต ปโยชิสฺส,
 ตุตฺติยเสฏฺฐิ อภวิสฺส, นิกฺขมิตฺวา
 ปพฺพชฺชนฺโตปิ สกทาคามิ อภวิสฺส,
 ภริยาปิสฺส โสตาปตฺติผลํ ปติฏฺฐหิสฺส,
 อิทานิ ปเนส คิหิโกคาปิ
 ปรีหิโน สามณฺณโตปิ ปรีหิโน
 ปรีหายิตฺวา จ ปน สุกฺขปลฺลล

พระอานนทเถระ ทูลถามเหตุแห่งการ
 แยมกะพระองค์. พระศาสดาเมื่อจะ
 ตรัสบอกเหตุแห่งการแยม ตรัสว่า
 “อานนท์ เธอจงดูบุตรีเศรษฐี ผู้มีทรัพย์
 มาก คนนี้ ใช้ทรัพย์หมดไป ๑๖๐ โกฏิ
 ในเมืองนี้แล พามรรยาเที่ยวขอรทาน,
 ก็ถ้าบุตรีเศรษฐีนี้ ไม่ใช้ทรัพย์ให้สิ้นไป
 ในปฐมวัย ประกอบการงานแล้ว. เขา
 จักได้เป็นเศรษฐีชั้นเลิศในเมืองนี้. แต่
 ถ้าเขาออกบวช ก็จักบรรลुพระอรหัต,
 ถึงมรรยาของเขาก็จักตั้งอยู่ในอนาคามิผล,
 ถ้าเขาไม่ใช้ทรัพย์ให้หมดไปในมัชฌิมวัย
 ประกอบการงานแล้ว, เขาจักได้เป็น
 เศรษฐีอันดับ ๒, เมื่อออกบวชก็จักเป็น
 พระอนาคามิ, แม้มรรยาของเขาก็จัก
 ตั้งอยู่ในสกทาคามิผล, ถ้าเขาไม่ใช้ทรัพย์
 ให้หมดไปในปัจฉิมวัย ประกอบการงาน
 แล้ว จักเป็นเศรษฐีอันดับ ๓, แม้
 ออกบวชแล้ว ก็จักเป็นพระสกทาคามิ,
 ถึงมรรยาของเขาก็จักตั้งอยู่ในโสตา-
 ปตติผล, แต่ในบัดนี้ บุตรีเศรษฐีนั้น
 เสื่อมแล้ว ทั้งจากสมบัติของคฤหัสถ์
 ทั้งจากสามัญผล, ก็แล ครั้นเสื่อมแล้ว

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โกณฺจสกุณฺเ วิย ชาโต”ติ วตฺวา จิงฺชบเซาเหมือนนกกกระเรียน ในเปือกตม
อิมมา กาทา อภาสิ อันแห่ง ฉะนั้น” ได้ตรัสพระคาถา
เหล่านี้ว่า

๑๕๕. “อจริตฺวา พุรฺหมจฺริยํ
อลทฺธา โยพฺพนฺเ ธนํ
ชิตฺถนฺโกณฺจาว ฌายนฺติ
ชิตฺถนฺจฺเจว ปลฺลเส.

๑๕๖. อจริตฺวา พุรฺหมจฺริยํ
อลทฺธา โยพฺพนฺเ ธนํ
เสนฺติ จาปาติชิตฺถาว
ปุราณานิ อนฺตฺตฺถนฺน”ติ.

ตตฺถ อจริตฺวาติ พุรฺหมจฺริยวาสํ
อวสิตฺวา. โยพฺพนฺเติ อนฺุปฺปนฺเน
วา โภเค อฺุปฺปาเทตฺุ อฺุปฺปนฺเน วา
โภเค อนฺุรฺกฺขิตฺุ สมตฺถกาเล ธนฺปิ
อลภิตฺวา. ชิตฺถนฺจฺเจติ เต เอวรฺูปา
พาลา อฺุทกฺสฺส อภาวา ชิตฺถนฺจฺเจว
ปลฺลเส ปริกฺขิตฺถนฺปตฺตา ชิตฺถนฺโกณฺจ
วีย อวชฺุฌายนฺติ. อิทํ วุตฺตํ โหติ
“ปลฺลเส อฺุทกฺสฺส อภาโว วีย

๑๕๕. “พวกคนโง่เขลา ไม่ประพฤติ
พรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ ใน
วัยหนุ่มวัยสาว ย่อมชบเซาเหมือน
นกกกระเรียนแก่ ชบเซาอยู่ใน
เปือกตม ที่หมดปลาแล้ว ฉะนั้น.

๑๕๖. พวกคนโง่เขลา ไม่ประพฤติ.
พรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในวัยหนุ่ม
วัยสาว ย่อมนอนทอดอาลัย
ถึงทรัพย์สมบัติเก่า เหมือนลูกศร
ที่หลุดไปจากแสง ฉะนั้น”.

บรรดาคำเหล่านี้ คำว่า ไม่
ประพฤติ ความว่า ไม่อยู่ประพฤติ
พรหมจรรย์. คำว่า ในวัยหนุ่มวัยสาว
ความว่า ไม่ได้แม้ทรัพย์ ในเวลา
ที่สามารถ เพื่อจะทำสมบัติที่ยังไม่เกิด ให้
เกิดขึ้น หรือเพื่อรักษาทรัพย์สมบัติที่
เกิดขึ้นแล้ว. คำว่า ที่หมดปลาแล้ว
ความว่า คนโง่เขลา เห็นปานนี้
เหล่านั้น ย่อมชบเซา เหมือนนกก

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิเมสํ วรรณญาณสุส อภาโว, ภาระเรียนแก่ มีชนปีก อันเหียนเกรียน
 มจฺฉานํ ชีณภาโว วยิ อิเมสํ ชบเซาอยู่ในเปือกตม ที่ชื่อว่า หมดปลา
 โภคานํ อภาโว, ชีณปตฺตานํ แล้ว เพราะไม่มีน้ำ. มีคำที่ท่านกล่าว
 โภณฺจฺฉานํ อุปติตฺวา คมนภาโว อธิบายไว้ดังนี้ว่า ความไม่มีที่อยู่ของชน
 วยิ อิเมสํ อิทาเนว ชลปถถลปถาที่หิ เหล่านี้ เหมือนความไม่มีน้ำในเปือกตม,
 โภเค สณฺธาเปตฺตุ อสมตฺถภาโว ความไม่มีสมบัติของชนเหล่านี้ เหมือน
 ตสฺมา เอเต ชีณปตฺตา โภณฺจฺฉา วยิ ความหมดปลาแล้ว, ความเป็นผู้ไม่
 เอตฺถเว นิปชฺชิตฺวา อวชฺฌายนฺติ”ติ. สามารถเพื่อจะรวบรวมสมบัติไว้ได้ โดย
 จาปาติชชีณาวาติ จาปโต อติชชีณา ทางน้ำ และทางบกเป็นต้น ในบัดนี้แล
 จาปวินิมุตฺตวาติ อตฺถโก. อิทํ วุตฺตํ ของชนเหล่านี้ เหมือนความไม่มีการไผ
 โหติ “ยถา จาปวินิมุตฺตา สรา ขึ้นแล้วบินไปของนกกระเรียนที่มีชนปีก
 ยถาเวเคน คนฺตฺวา ปติตา, คเหตุวา เหียนเกรียนแล้ว ฉะนั้น เพราะฉะนั้น
 อุกฺขิปนฺเต อสติ, ตตฺถเว อุปจิกานํ คนโง่เขลาเหล่านี้ จึงนอนชบเซาอยู่ในที่
 ภกฺขํ โหนฺติ, เอวํ อิเมปิ ตโย นั้นนั่นเอง ดุจนกกระเรียน มีชนปีกอัน
 วเย อติกฺกนฺตา อิทานิ อตฺตานํ เหียนเกรียนแล้ว ฉะนั้น. คำว่า
 อุกฺขริตฺตุ อสมตฺถตฺตาย มรณํ หลุดไปจากแล่ง ความว่า หลุดไปแล้ว
 อุปคมิสฺสนฺติ, เตน วุตฺตํ “เสนฺติ จากแล่ง คือ พันไปแล้วจากแล่ง. มีคำ
 จาปาติชชีณาวา”ติ. ปุราณานิ ที่ท่านกล่าวอธิบายไว้ดังนี้ว่า “ถึงคนโง่
 อนฺตฺตฺตฺนฺติ “อิติ อเมหฺหิ ขาทิตฺ, เขลาแม่เหล่านี้ ล่วงวัยทั้ง ๓ ไปแล้ว
 อิติ ปิตนฺ”ติ ปุพฺเพ กตานิ ก็จักเข้าถึงความตาย เพราะไม่
 ขาทิตฺปีตนจฺจกิตฺวาที่ตาทีนิ อนฺตฺตฺตฺนฺตา สามารถจะยกตนขึ้นได้ ในบัดนี้ เหมือน
 อนฺุโสจฺนฺตา เสนฺติติ. ลุกสรหลุดไปจากแล่งแล้ว ฟุ้งไปตาม
 กาลัง แล้วตกลง เมื่อไม่มีไครยกมัน

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ขึ้นมา, มันก็ย่อมกลายเป็นอาหารของ
ปลวกทั้งหลาย ในที่นั่นนั่นเอง ฉะนั้น.
เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า
“ย่อมนอนทอดอาลัยถึงสมบัติเก่า เหมือน
ลูกศรที่หลุดไปจากแสง ฉะนั้น. คำว่า
ทอดอาลัยถึงสมบัติเก่า ความว่า ย่อม
นอนทอดอาลัย คือ เสร้าโศกถึงสิ่งที่ตน
เคยกิน เคยดื่ม การพ้อนรำ การขบร้อง
และการประโคมเป็นต้น ที่ตนเคยทำแล้ว
ในครั้งก่อนว่า “เราทั้งหลาย กินอย่างนี้,
ดื่มอย่างนี้”.

เทศनावसाने พหู โสตาปัตติ-
ผลาทีนิ ปาปุณีสูติ.

มหาธนเสฏฐิปุตุตตวตฺถุ นวมิ.

ชราวคฺคกวนฺณนา นิฏฐิตา.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็น
จำนวนมาก บรรลुकุณวิเศษมีโสตา-
ปัตติผลเป็นต้นแล.

เรื่องบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มากที่ ๘ จบ.

พรรณนาชราวรรค จบ.

ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา